Cut. 29 (trad. 3º)

Marii philelphi epistolare octogita epistolarum gña cōplectētes accuratiori lima nuper recognita quarū singula genera in tria mēbra partita sunt. Quibus preponuntur eiusdem consulta artis rhetorices precepta epistolari arti non parum accommoda.

Venundātur parisii a ponceto le preux eiusdem ciuitatis bibliopola ad signū vici magnei inuicti sancti iacobi ppe diui yuonis edem commorante.

Qꝫ vera sit physicorum sententia qui nō solum vitam sed ingenium ac morum vestigia a patre in filium emanare volunt: cum in multis tū in mario philelpho liquido patet: Cui paterne mentis seminaria quedam ita fuere ingenita vt non dubium sit quin ad paternam laudem accessurus foret nisi morte preuentus patrem reliquisset superstitē: Superest tamen mariani igenij monumentū ꝑfecto ere pennius: qđ nec iouis ira nec ignes nec poterit ferrū nec edax abolere vetustas: opꝰ hoc videlicet octogita epistolarū genera cōtinēs q̄ epistolis frācisci philelphi viri in vtroqꝫ oratiōis genere. in vtroqꝫ eloquio graio scilicet & italo absolutissimi cōferēde venirēt: nisi inter affines odiosa eēt cōparatio: hoc tñ vnū dicere ausim frāciscū epl'as scripsisse: marium quo pacto scribi debeāt docuisse: vide nūc q̄to vtilius sit faciendū docere q̄ factum exhibere: Qꝫ si vtrūqꝫ āplexaberis mirabile dictu ē q̄tū referes ex vtroqꝫ vt eñ de altero sileā: hic quo stilo voles epl'am cōficere docet ꝓposito eñ argumēto id familiarissie deducemꝰ si verbis familiaribus: apta serie: facili cōtextu vsi fuerimus: rem ipsam nude explicātes: Sin maiorē quēdā verboꝝ apparatū ꝓpō exordio adiecerimꝰ (licet i eodē versemur themate) grauis erit ille caracter Qꝫ si media icesserimꝰ via / paulo altiore pria sed depressiore secunda familiariter agere dicemur. Que res oīs exemplis patebit que si diligenter imitatus fuetis nou parum vtilitatis afferent. Vale lector candidissime.

ORDO

Ordo contentorum in hoc vtilissimo opere: Primo epistola cōsultatiua de opere ipri mēdo cum eius respōsiua pręmittitur.

Secundo ponitur epistola proimialis ipsius auctoris.

Tertio dantur pręcepta artis rhetorices ꝑ occurrētis temporis oportunitate: de oratiōibꝰ & epistolis cōponēdis & dictādis

Quarto describuntur tituli cum epithetis conuenientibꝰ omnibus & singulis hominum dignitatibus & cōditionibꝰ: a sūmo pōtifice: Imperatore: Regibꝰ vsqꝫ ad agricolas & alios artifices.

Quinto: qm̄ Tullius & alij de epistolis scribētes dicunt epistolarū mlta esse genera: nec tamē declararūt quę aut quot essēt illa genera: ideo vt oībus ad epistolas facilior pateat accessus: hic declarātur epistolarū scribendarū octoginta esse genera: & quę sīt illa: Vnūquodqꝫ etiā genus exemplificat tribus epistolis differetibus: familiari: familiarissima & graui. & vnicuiqꝫ generi propria accommodat synonyma.

His autem titulis hæ continentur epistolæ.

Commendaticia.	Ti.j.
Consolatoria pro funere.	Ti.ij.
Consolatoria pro re perdita.	Tiij.
Consolatoria pro exule.	Ti.iiij.
Gratulatoria.	Ti.v.
Inuitatoria ad amicitiam.	Ti.vj.
Supplicatoria.	Ti.vij.
Suatoria.	Ti.viij.
Dissuasoria.	Ti.ix.
Domestica de proprio statu.	Ti.x.
Commotiua ad pacem.	Ti.xj.
Commotiua ad bellum.	Ti.xij.
postulatiua rei certæ.	Ti.xiij.
Communis amicitiæ causa.	Ti.xiiij.
Iocosa de se.	Ti.xvi
Iocosa de alio.	Ti.xvj.
Seria de se.	Ti.xvij.
Seria de alio.	Ti.xviiij.
Imperatoria.	Ti.xix.
Minatoria turpis.	Ti.xx.
Laudatoria.	Ti.xxi.
Vituperatoria:	Ti.xxij.
paternalis ad filium.	Ti.xxiij.
Maternalis ad filium.	Ti.xxiiij.
Filialis ad patrem & matrem.	Ti.xxv.
Seruilis ad dominum.	Ti.xxvj.
Clientalis ad patronum.	Ti.xxvii.
Disciplinalis ad magistrum.	Ti.xxvi.j.
Doctrinalis ad discipulum.	Ti.xxix.
Munificalis.	Ti.xxx.
Iudicialis.	Ti.xxxi.
Regratiatoria.	Ti.xxxij.
Commissionalis.	Ti.xxxiiij
Testimonialis.	Ti.xxxiiij:
Lamentatoria.	Ti.xxxv.
Hortatoria.	Ti.xxxvj.
Consultatiua.	Ti.xxxvij
Accusatiua. publici criminis.	Ti xxxiii.
Obiectiua generis vel vitæ.	Ti.xxxix

Confirmatiua. Ti.xli.
Inuectiua. Ti.xlij.
Amatoria honesta. Ti.xliij.
Rei nouæ nunciatiua Ti.xliiij
Publicæ fidei precatiua. Ti.xlv
Historiæ narratiua. Ti.xlvi.v
Fabulæ expositiua. Ti.x
Exemplificatiua. Ti.xlviij.
Contentiosa Ti.xlix
Comminatiua. Ti.l.
Belli edictiua. Ti.li.
pacis proclamatiua. Ti.lij.
Fœderis icti significatiua. Ti.liij.
Triumphi expositiua. Ti.liiij
Inhibitiua. Ti.lv.
Legis enunciatiua. Ti.lvi
Læticiæ nouæ nuncia. Ti.lvij.
De filio principi nato. Ti.lviij.
De filia principis nata. Ti.lix.
De hoste fugato vel cæso: Ti.lx.
De familiaribus negocijs Ti.lxi.
Publicæ fidei expressiua. Ti.lxij.
Familiaritatis institutiua. Ti.lxiij.
Consularis dignitatis. Ti.lxiiij
Medicinalis. Ti.xv.
Legalis. Ti.lxvi.
Poetalis. Ti.lxvij.
Philosophalis. Ti.lxviij.
Mathematicalis. Ti.lxvix.
Omnium artium. Ti.lxx.
Militaris cum adhibenda fide. Ti.lxxi.
Ad conciliandam gratiam. Ti.lxxij.
Ad reconciliandam gratiam. Ti.lxxiij.
Ad se laudandum. Ti.lxxiiij.
Ad se expurgandum. Ti.lxxv.
Ad reddendum se notũ apud ignotos. Ti.lxxvi.
Mercatoria. Ti.lxxvij.
Irritatiua in aliquem. Ti.lxxviij.
Inuitatoria ad communem læticiam. Ti.lxxix.
Moralis voluptatum damnatiua. Ti.lxxx.

Ludouicus Mondellus ordinis minorum doctorq; theologus Octauiano Vbaldino mercatheli domino illustrissimi ducis Vrbini Germano dignissimo doctorumq; virorum patrono. Salutem pluri Dicit.

Vellē Octauiane prīceps illustris: & doctorū p̄sidiū virorū ac decus: vt de viuo Mario philelpho potiusq̄ mortuo ornādo nūc michi contentio esset. Iucundius enim eam non dicam feruentius suscipere. Sed quoniam siue natura: siue fato ita secū actū est vt priusq̄ nos ex hac vita decederet non putaui cōmittendū eē vt ei quoq; mortuo meum officium deesset. Et quidem per deum immortalem quid est quod defunctis maius impendere possumus: q̄ eis vitā per gloriam propagare immortalesq; q̄d dammodo eos reddere. Solēt autem pleriq; sic defunctorum: gloriæ studere: vt marmoreis monumētis æneisue signis positis: eorū titulos & spectandos & legēdos posteris relinquāt. Verū hac in re Marius suppstitum amicoꝝ ope nō idiget: Satis em̄ magna monumēta ipse viuens sibi posuit: satis magnas statuas erexit. quæ nulla vnq̄ vetustas: nulla violētia: nulla deniq; duro robore innata caprificus difficiet. Operum scilicet & scriptorum suorum in diuersis generibus: que cū latinitate. eloquentia & candore mirifice splēdeāt: tū antiquoꝝ operibꝰ & quidē pfectissimorū cōferri possint: vt iure de eo dicere possim: q̄tū. Marius ille. Arpinas reipublicæ Romanoꝝ armatus: tantum noster Romanæ liguæ cōtulit togatꝰ. In hoc tātū modo locus officio mihi relictus est: q̄ cū pars monumēti sui quasi angulus quidā: tenebris immersus sit: & veluti sub opaca vmbra ita cōstitutus vt minime vel spectari vel legi possit: circūfusas tenebras pellā & obumbrātes ramos penitus abscindā: monumētūq; Marii totum sub luce cōstituā: vt nō minus operosum appareat: q̄ a suo artifice cōstructū sit. Epistolariū em̄ inter cætera præclara opera Marius cōfecerat: in quo non solum epistolaꝝ genera octoginta numerauit: sed singuloꝝ formulas & locos psecutus est: nec id quidem simpliciter: sed tripliciter pro numero trium dicēdi figurarum ordine compleuit: Opus profecto iuuenibus & mediocriter doctis vtilissimū: vnde non minus latinitatē & elegantiam exhaurire: q̄ exercitationis latissimam frugem vberrimūq; fructum cōsequi possint: doctis vero futurum q̄gratissimum: vtpote quod mult o labore: in quocunq; genere dicendum fuerit:

Defunctis impendere

Marius Arpinas

possit eos teleuaret. Cpus tamen ipsum non ædiderat: aut sit ędi-
Archetypus tum dici potest: vni mihi tantum: cui dicauerat & Archetypū
nullo sibi retento exemplo: aut alijs communicato tradiderat:
æditum fuerat. Decreueram illud omnibus aperire: vt quātum
laudis & gloriæ inde proficisci potest: Mario non intercipere-
tur: & monumentum illud expluribus cōstans partibus: in hac
quoq; parte vt in cæteris nulla caligine obscuraretur. Debeo si
bi hoc ex pietate: multum me amauit: multum me litteris & sa
pientia ornare studuit: Eius beneficio hanc particulam viuacis
animę quam sortitus sum: habeo. Ingratus & impius censend9
essem si ego qui suo funeri non interfui: nunc licet longo post
tempore cum possum: quasi pompa instaurata ad eum ornan-
Adores dum: meam ferculorum partem nō afferrem: si non & mea thu
ra incenderem: adoresq; miscerem: si eius feretrum hoc nobili
insigni quasi alio spolio non accumularem. Cæterum quo ple-
nius huic laudi & glorie Marij consulerem. in hac regia parisi-
orum ciuitate: in qua iam biennium studiorum gratia fui: epistolarium ipsum imprimendum dare statueram: vt in loco totius
orbis eminētiori inter tot academias: inter tot sapientissimos
& diuini mentis viros: ab omnibus Marius etiam functus & co
leretur & admiraretur. Quem locum: quā orbis plagam: ad ei9
nomen celebrandum ęternitatiq; commendandum potui elige
re aptiorem: Verum huic pietati meæ vna res obstabat: q? ea le
ge ab ipso opus michi tradi impetraui: vt in alterius manus nō
perueniret: idq; ipse suis in libri inscriptione testatus est moni-
mentis: Nec quidem a me id ea mente factum est: quia ambitio
ne ducerer: aut quia si omnes vnum scirent quod ego: me mi-
nus scire putarem. Sed profecto quia tantum Mario tribuebā:
tantaq; voluptate eius elegantia affecerat: vt non viderer satis
meo facere desiderio nisi ab eo quodpiam singulare & quasi
meum proprium pignus haberem: quod noctu dieq; versan-
do veluti quandam eius ymaginem contemplarer. Quo fit vt
si nunc librum imprimi iubeam: verear ne ab omnibus incon-
stantie accuser: vel quia iam velim quod modo noluerim: vel
tanquam Marij contempaltionem post eius mortem continuo
omiserim: Alius præterea scrupulus ea in re male me habet:
quia forte cupiam callido rerum æstimatori possit id operis
non dignum Mario videri: quia dixerit non eandem quam cæ-
tera Mariana opera claris principibus dicata elegentiam redo-

lere: vero si in sententia maneam: & vnicus libri possessor sim: illud timeam ne impius iudicer: quia Marij gloriæ & immortalitati defuerim. Deinde ne multis inuidisse videar: quia ad multorum vtilitatem in lucem prodire librum non permiserim: vel eo maxime: quo sicuti cæteris doctis viris: ita & Mario omnes existimant illud scientiæ munus a deo collatum: non soli sibi & paucis amicis: sed toti humano generi profuturum fuisse confessum. Ob quam rem si eos hoc celesti munere priuarem: iustam de me omnes haberent querelam: Itaq; cũ veluti in maria diuersis flatibus agiter: anceps sum hoc ne an illud eligam aut fugiam. Decipimur enim specie recti: & inuitium ducit culpæ fuga si caret arte. Te igitur Octauiane princeps clarissime in tanto fluctu tanquam meum numen inuocandum duxi: Tuum consilium pernecessarium mihi existimaui. Nec ab te præter cæteros te vnum consulere volui: primũq; in dijudicandis rebus: consilijsq; deligendis: natura & doctrina cæteros quotquot noui ita antecellis: vt nõ solum ex agro piceno & flamminia quatum prouinciarum anceps colonus es: sed ex toto latio: cum in omni genere virtutum tum in hoc quod ex litteris proficitur a te principe laudatissimo maxime desiderent laudari. Deinde q; vtriq; nostrum singularis amicus eras: vt nulluf magisquam tua intersit tantos inter nos componere (non dicam lites aut turbas) sed animi motus. Mario siquidem ita deditus eras: & ille tibi: vt plusq̃ dimidium animæ tuæ cum putares. Legem amicitiæ in eo amando excedebas cum eius scripta tanquam libros sibyllinos estimares. Omitto q; crebris & maximis muneribus cum ornabas. Id enim faciebas ei esse commune cum multis. q̃uis non omnibus eadem mensura qua Mario metieris: non omnes cum Mario in eodem theatri gradu apud te sedebant: nec nunc aliter mihi persuasum est: q̃ te cum eius spiritu amicitiam velle producere: cuius in vita fueras tam diligens obseruator. Me vero ipsum quantum amaueris non vulgaribus semper ostendisti urgumentis. Nullum enim officij genus prætermisisti: quo non fueris in me beneficentissimus: quotiens mihi collibuisset te adire (quod perpaucorum erat) sine cubicularij officio: vt id possem effeceras. Ad penetralia non solum domus sed etiam pectoris tui me q̃sepissime admit

Horati⁹ in arte

tebas:nec indignum sæpenumero putasti vt quæ cæteris secre=
ta essent mihi libere committeres. Tãtumq; apud te & tuos sin=
gulos auctoritate & gratia valui vt ad officiorum cumulum nul
la possit fieri accessio. Neq; id mihi mea virtute cõtigit: aut qua=
piam causa ex me profecta: sed tantum tue beneficẽtiæ consue=
tudo te admonuit: quæ talis est vt neminem pretermittas cui te
nõhospitalẽ præstes. Age igitur Octauiane numẽ meũ: mihiq;
vocatus Appollo pro illa singulari sapiẽtia tua qua omnes vin
cis per eam amicitiã que tibi cum Mario olim fuit: quam nõ de
cet vt frustra tibi commemorauerim: per eam fidem & obser=
uantiam qua te vnice colo & veneror: et quã tuo mutuo ac miro
prosequeris amore ac benignitate. Iam tuas hic interpone par=
tes: iam tuam profer sententiam. Neutri nostrũ eris proclruior
Sed tãtum quo te meæ animi iudiciũ impulerit adhærebis. Ego
enĩ ad vtrãuis partem tuo iudicio et auctoritate cõfirmatus fue
ro: illã quãceletrime facto cõprobabo: cũ ab alterius crimine (si
quod erat) psuasus sim p te eadẽ tua sentẽtia eadẽq; tabella me
absolutum iri. Vale. parisij tercio Kalẽdas Maij. Millesimo qua=
dringentesimo octogesimo primo.

Octauianus Vbaldinus: fratri Ludouico
Mondello doctori theologo. S. P. D.

Amabam te antea Ludouice mondelle: tũ quia tua me ductum
indole non decepisti: proptereaq; te michi familiarẽ semp ha=
bere volui: tum quia postq̃ michi satis familiaris factus es: indi
es videbam nõ mediocres virtutes in te nasci: adolescere & per
fectas fieri: cum tu neq; laboribus parceres neq; studia remitte
res: vt magnis principibus grauibusq; negocijs dignum te virũ
præstares. Nunc vero ob pietatẽ tuam quæ & ipsa insignis & in
amicũ cõmunẽ est: ita in amore tui accẽsus sum vt de te ornãdo
quãtum possim cogitẽ: ne frustra apud me: quod semp studui ali
qua egregia virtute quispiã fuerit vsus. Quid enĩ te officiosius:
qui cũ amicitia inter viuos sit: tu etiã a defunctis eã nõ separas
et cũ ijs qui nobis bñfecerũt: paria aut aliquãto maiora bñficia
reddere soleamus: tu ꝓ re mediocri accepta immortalitatẽ redde
re cõparas. Nec id quidẽ cũ mediocribus laboribus curas: quã
doquidẽ ex itimis Galliarũ partibus ad agrũ vsq; picenũ ꝓpter
eã rem nũcios ad me miseris. Cũ tñ in ãbiguis reb⁹ amicorũ cõ=

filiū siue iudiciū exposcis :nō possum tuā nō laudare sapiētiam. Nemo aliter q̄ tu sapiēs fecisset .q̄q̄ em̄ ita grat⁹ & prius esse cupis vt tuo exēplo alios quoq; ad gratitudinē excitare possis: tū dubitas vt plærūq; solet ne ea in te quippiā ipie cōmittas:cū pxime virtutē sæpe vitiū cōsistat.Et quidē qua vt scribis meū iudiciū expostulas:nullo hic te pacto fluctuare pmittā . Quid enī me iudice obstiterit quo min⁹ p te Marius æternitatē adipiscat̄ cū & tibi insingnis pietatis laus inde cōparāda sit. Optimū hoc cēseo ex quo vtriusq; nomini cōsulit: oibus vero qui icōstantiæ te criminarētur rēspōsūhoc essevelim ipertinaciā:nomē cōstātie mutari:cū quis psūteritvbi cōsilii mutationē ratio suaserit.Esset ne aliquis sapiēs nisi ad tēpora & ad hominū vtilitates sua cōsilia a cōmodaret .Nōne deus ipe mēses:dies & momēta variauit vt ad opus suū ptinere cognouit .Nō etiā id me moueret:quod de callido rerū estimatore & libri elegātia ad me scribis.Nō em̄ latet viros sapiētes vnius priuati homis vsui opus dicādum & quasi intra domesticos parietes reponēdū: nō tāta cura elaborari decere :quāta solet quod vniuersitati hominū et quasi in arce Mineruæ fuisset locādū . Vtriq; em̄ operi sua precipua laus est: quia dignitatē eorū quæ accidūt seruat.Hoc aūt iudiciū meū nō parū ex Octauiani Augusti iudicio cōfirmatur. Cui⁹ auctoritatē nō parui momēti esse duco. Maluit enī iperator iustissimus Virgilii æneidē seruatā esse : q̄ igni perire : quis nō dubiis verbis in vltimis tabulis mādasset Maro flāmis eā aboleri. Nō em̄ censebat inter cætera cuiusq; præclari viri cū suo auctore opus debere extingui. Curabis igitur Ludouice Mōdelle vel solū propter hoc ipm omniū amore dignissime vt aio cōcepisti(nec te vlla auertat suspitio) Mariū nostrū in occidēte & in ista parisiorumvrbe quasi orbis terrarū arce illustrare. Ego vero hic apud nos ei dē nō deero.Dign⁹ em̄ est vt viuat q̄diu vixerit homines quorū vtilitati & vsui multa cōparauit. Graui etiā cēsura censendi nos essemus si tanta per eum messe comparata eius fructum omitteremus & posteris nostris transmittendum minime laborarem⁹. Vale.Vrbini tertio Nonas Iulii. M.cccc.lxxxj.

Marij Philelfi artium & vtriusq; iuris doctoris : equitis aurati & poetæ laureati . ad religiosissimum patrem sapientemq; theologum Ludouicum Mondellum Mediolanensem ex seraphico minorum ordine præfacio in nouum epistolarium.

d

Ecreueram iamdudum aliquid ædere : quod epistolari succurreret officio . Videbam enim plærosq; viros etiam doctos parum hac in re temporis consumpsisse . perindeq; nostræ conduxisset tempestati : ac si nihil elucubrassent.

Nam vbi Cicero inquit : Epistolarum multa sunt genera : qui sunt adeo curiosi : qui nostris hominibꝰ : quot aut quæ sint ea genera declararint : Quod autem hac expressione in omni refunditus cognoscenda sit opus : Græci pariter & Latini docuerunt : qui cum artem benedicendi fuere descripturi : a generibus causarum initium quæsiuerunt : vt intelligetur prius de materia q̃ de forma : prius de quo dicendum esset q̃ quomodo dici conueniret . Nisi enim hominem esse constet : frustra bonum malumue dicimus esse. At mihi & voluntati nõnunq̃ hac in re plurima & diligentius : tum apud Libanium Pelasgum epistolandi officiosissimum : tum apud alios vtriusq;

Libaniꝰ Pelasgꝰ

linguæ peritissimos inquirenti : sunt octoginta epistolarum scribendarum inuenta genera : vt nihil iam ad epistolandũ sit reliquum : quod hic numerus non complectatur . Nam & publica continet & priuata : & quæ toga : quæq; bello transigũtur : & quę quomodo foris ac domi : cum amico : aut hoste : lite : concordia : amore : odio : re : verbo attemptantur : dicuntur atq; fiunt. In totidem hæc redegi titulos : & vt ad epistolandum paratior sit accessus : stilorum differentes nactus sum progressus : sub quibus nunc familiarem pro mediocri stilo : nunc familiarissimam pro infimo : nunc titulus quisq; grauem pro stilo altiore præ te feret . Exempli gratia . Dum hæc meditamur . oportune tu nobis occurris Ludouice Mondelle vir humanissime clarissimeq; theologe : rogasq; hoc opus tibi dedicem : sed ea quidem lege vt in alterius non perueniat manus . Aperis enim tuam mihi mentẽ vt cupias tam assidue in eo percurrendo versari codice : vt quem imiteris in epistolando : delegisse videaris . Quod exorasset vix ab me quisq̃ alius : impetras : vt si quando publicæ communiq;

voluero multorum necessitati conducere : aliud alias efficiam eisdem titulis opus: Nequeunt enim Mario in eisdem generibus vel inuentiones deesse : vel verba:nuc librum hunc titulo dem .Eum vt solus assequaris : liberiusq; teneas : ac magis habeas familiarem : proprijs exscripti manibus : & ne vllum vel me penes : vel alium opera mea largitioneq; sit exemplar:Prototypum hoc vnicumq; hactenus volumen tibi designaui : atq; tradidi. Adhibebis ei tanto maiorem ergo fidem : quanto maiore in hoc ædendo : erga te fui charitate : pro ea : qua visus es atq; non vulgaribus argumentis : esse in me beniuolẽtia:Quod si quid inter legendum percurres : non omnino ex industria elaboratumq; ingenio : ascribis temporis breuitati : qua centum circiter ac quadraginta chartas latiores coegisti infra dies viginti perstringere . quibus & non nihil audiebas : & alijs etiam negocijs domi forisq; nos opoztebat vacare .Possunt & discursus interuenisse calami : quos errores aliquando inter itinerandum corrigemus.Vt autem ad epistolandũ commodius & magis accedas tempestiue : quædam artis rhetorices præcepta descripsimus cum exemplis : priusq̃ ad epistolandum titulos descenderimus :Nec omnia quidem Aristotelis Ciceronisq; monimentis secutus hic sum :sed ea dumtaxat:quæ visa mihi in tuum vsum necessaria. Aliud est enim veterem : aliud huius ætatis oratorem se velle : Aliud in foro inter causarum strepitus: Aliud in consilijs pontificum coronaq; auditorum versari. Reliquum est vt si quid me tibi plus esse visui ducis:assidue me putes æque vti posse ac teipso : si satis est:me tamẽ semper ames semper memineris id obsecundasse tibi:quod nemo alius :sine summa difficultate consecutus esset. Vale. Ex vrbino sexto Idus Februarij: Millesimo quadringentesimo septuagesimoseptimo.

Prototypus

PRAECEPTA ARTIS RHETORICES: ET PRIMO DE EXORDIO CVM BENIVOLENTIA AB AVDITORIBVS:

IN tali exordio siue per arationem siue per epistolas : tria opus est considerare . Primum personę qualitatem apud quam agitur. Secundo rem de qua agitur. Tertio laudem qua auditor delectatur. Qualitas personæ consistit circa

In exordio tria cõsiderãda

Qualitas persone dignitatem :vel locum magistratus:in quo situs sit is apud quē agitur:quia aliter captatur beniuolentia a pontifice : q̄ a prætore.Et circa hoc duo debent seruari.primum Titulus. Secundo
Titulus cognominatio.Titulus est vt papa appelletur Sanctissimus:Beatissimus:Clementissimus:Sapientissimus.Imperator vero. Inuictissimus: Dignissimus:princeps optimus &c.vt de singulis
Cognominatio infra de ratione titulorum dicetur. Cognominatio est:vt papa dicatur Benemeritus:Christi vicem gerens:Vnicum christianæ fidei asylum:Maximus diuini defensor nominis :.Ecclesiæ nostræ tutor atq̧ protector.Imperator autem cognominetur Cæsar semper augustus:Refugium romanæ gloriæ &c. de quibus
Res de q̄ infra dicetur:Res de qua agitur tripliciter consideranda est.primo quando est honesta.Secundo cum est turpis.Tertio quādo est honesta &videtur turpis:vel cum sit turpis:videtur honesta primo quando est honesta:satis est conformare rem cum persona:dicendo non esse prolixum sermonem habēdum ea in re quæ sit honestissima:& auditoris naturæ vnicæ conformis . Si vero est turpis:consideretur si quam habet partem honestatis: & tunc illa est tractanda. Si nullam habet honestatis partem:arguatur ab aliqua consequenti misericordia vel gratia. Si turpis
Laus est& videtur honesta:pro se orator instare debet circa id quod videtur:p̄ aduersario vero declarare:aliter eē q̄ videatur .Laus autem qua delectatur auditor:intelligi debet ex eius vita & moribus:modeste tamen tractari:ne videatur assentatio.

Exemplum talis sermonis.

Scio te pretor magnifice adeo.iustum esse : vt nihil vel audias: vel admittas quod non sit oī ex parte dignum viro bono. Attuli ad te igitur rem ęquissimā:que cum per se intelligeretur: nullis aduersarij adiectis laqueis :adeo videbitur honesta vt naturæ tuæ sit conformissima.Nihilo em̄ te aiunt omnes boni:plus delectari q̄ equitate:qua simillimus dei esse possis in terris.

Apparatus in exordio constat Attētio Est autem in omni re dicenda :scribendaq̧ vtendum apparatu: qui solet exordij nomen apud omnes consequi.Hic autem duobus constat dumtaxat:attentione:ac beniuolentia:Nam docilitas attentionis est inserta visceribus. Est autem attentio diuisa bipertito:in expressione rei cum eius laude:& in rei taciturnitate cum summa dicēdorum laudatione . Aut enim ante factus est eadem de re sermo;& tūc satis est rem altius prouehere:quę

iamdudum est nominata: Aut initium dicēdi scribendiue n omē rei po scit cum eius laude. Beniuolentiæ vero & si quattuor sunt rationes: vna tamen est causa: a persona nostra: a re: ab auditore: vel in aduersarium: vt si quis scit tantū sibi gratiæ vēdicare: quātum ad id exorandū: qđ oratur: satis sit: hoc modo ꝑ attētationē Beniuolentia.

Exemplum Attentionis.

Nunc vt rem omnem animaduertatis: quæso diligenter: quam ego rem vobis expositurus sim: rem inq̄ & mea ditione non indignam: & auctoritate vestra dignissimam.

Exemplum de beniuolentia a quattuor personis.

Audietis autem o viri præstantissimi rem vobis nō iniucundam qui vt iustissimi estis: sic soletis iis delectari quæ nō habeant q̄cq̄ cum iniquitate cōmixtum. Intelligetisq̧ ab huius nequissimi aduersarii mei natura me plurimum ab esse. Is enim vt nequam est perfidi semp studet: neminem timet: neminem erubescit. Ego vero qui vestra consuetudine fretus impietatem plurimum abhorreo: nihil ad vos afferre ausim turpis.

Dictum est autem vnā esse dumtaxat beniuolentiæ ab ipsis quattuor personis causam: quia nihil in exordio tractatur nisi ad finem sibi animos auditorum ad audiendum apparandi & conciliandi: vt ad reliqua facilior constet aditus. Nam veluti si quis semel bona sit in nos mente: nos amans laudat omnia nostra: etiā si non videantur iis qui nos odere talia: sic qui male de nobis cōcepit: nos habens odio: etiam quæ amantes de nobis admirantur: detestare conatur.

Est autem & attentio ipsa: & beniuolentia: eo moderamine in exordium inducenda: vt neq̧ iactator: nec assentator homo videatur. Nam iactare se videretur: remq̧ dicendam: si minus modeste vel illam vel se laudaret. Assentari autem si supra modū auditorum laudes sequeretur.

Exemplum iactantiæ.

Res enim hæc de qua verba facturus sum: tam est insigni laude cumulata. P. C. āt excellens tā admiranda: vt & ante hac nunq̄ sit audita: & a nemine possit alio q̄ a me vno tractari. Tot enim ac ‑anta de omni virtutis genere pericula factam sum in omni ver‑satus bonarum artium studio: tantum michi iam laudis in exer‑

cedis bonis litteris eruditissime comparatur : vt nemo æque ad hanc materiam conuenire queat:nulli sint paratæ rationes meæ neminem tam hoc munus q̄ me deceat.

Exemplum adulationis in beniuolentia.

Quis autem a deo est obtuso plumbeoq̧ ingenio : quem latere queant vestræ laudes:Vos enim soli estis luminaria quasi quędã in terris demissa cęlitus :quorum splendore ac ductu per omnis tenebrarum obscuritates ambuletur : vos numina deorũ aliqua summa quidem apud nos veneratione dignissima quibus qui nõ credit:non fidit:non se dedicat totum: is & perfidus est & amens appellandus.

Sed sciendum non esse turpe minus : si tantum beniuolentiæ in aduersarium captetur vt iuehi potius videamur: q̄ ad orationis necessitatem prosequi:hoc modo dicendo.

Exemplum in aduersarium.

Nec ego tam obscæne me dicere quicq̄ posse arbitror in hũc aduersarium:cui nequeant addi peiora multo. Quis eo incontinentior :qui libidinibus semper vacauit in meritorijs atq̧ fornicibus
Indoctinens
Supbus Quis eo supbior atq̧ vanior qui sese audet pręferre dijs:velletq̧
Immanis de omni laudis & auctoritatis genere cum omni contendere antiquitate.Quis eo immanior qui crudelissime multos interemit vt eorum abuteretur patrim onijs :Ab hoc nihil est expectandũ nisi inique & perfide dictum.

Est autem diligenter curandum:ne prolixioribus verbis :maximoq̧ sententiarum apparatu exordium trantigatur:ne videatur callidus atq̧ versutus in exordiendo orator : & ex nimio apparatu paruam efficiat fidem:hoc modo.

Exemplum de exordio nimis apparato.

Ego mihi patres amplissimi iamdudum in mẽte proposueram nulla de re apud vos verba facere:quæ non essent omni ex parte ingenio laborata:doctrina exculta.diutiusq̧ elucubrata :quippe qui facille intelligerent q̄ ritis & diserti & sapiẽtes ad quos nihil debeat afferri incultum:nihil inelimatum:nihil insipidum. Quare obtem cum est onus hoc meis humeris demandatum :vt orationem funebrem haberem hoc loci atq̧ temporis :nolui quicq̄ ex improuiso prosequi:ad alium deferri malui munus illud :ad hũc mihi diem potius reseruari:quo parentalis haberetur in his anniuersarijs pro defuncto precibus atq̧ supplicatiõibus . Interea vero temporis annus iam agitur : maturius huic operam adhi

bui causæ:generis propagationem didici:de cuius sum nobilita te dicturus:virtutes hominis accepi: discurri volumina veterũ: & quid de mortalium interitu :quid de animorum immortalitate iudicãdum sit:intellexi. Nihilq; plane iam me latet:quod vobis commode sit exponendum. Itaq; non dicetur hic quicq̃ impro=uidum:aut minus exquisitum:sed omnia consulto :omnia appa rate. Rem autem tantam aggredior:quantam antehac ausus est aggredi nemo:non orationem solum parentalem de mortis Sẽ pronij recordatione:qui fuit omni prẽstantissimus laude: sed de communi hominum miseria :vt itelligatur quibus simus in hoc orbe calamitatibus subditi. Proh deum atq; hominum fidẽ:quid sumus in hac vita homunculi: Quibus trahimur casibus: Quib⁹ trahimur casibus:Quibus vexamur perturbationibus. Nihil hic stabile:nihil quod possumus vno die nostrum existimare. Qđq; inquit Seneca:Nemo tam diuos habuit fauentes:crastinũ vt pos sit sibi polliceri Atq; vt Gregorius ait:Nos continue morimur: & sicut aqua labimur. Sunt tamen & huic luce functo per inuidiã aduersarij:qui nollẽt:si possent: his anniuersarijs locum esse pu blicum : & conuentum confessumq; hunc vestrum tam preclarũ O genus hominũ nefariorum: qui vt pessimi sunt:sic omnis ve=lint fieri pessimos. O sceleratissimos parricidas qui vt iugulare cõ sueuerunt alios:sic huius famæ detrahere cuperent hunc hono=ris modum. Sunt omnium perditissimi:nequissimi:perniciosissi=mi. At vos o patres non nescio tales esse: vt nõ sitis huiusmodi bestiolis quicq̃ secũdaturi:vbi semper vestram in bonos pietatẽ in officia humilitatẽ:facilitatem:benignitatem:charitatis in omẽ genus pronam promptamq; naturam. Itaq; iam mihi polliceor neq; impedituram hanc orationem inuidum & maliuolum fore queq̃:nec vos minus attente audituros:q̃ si nunc aut Demosthe=nes aut Aeschines dictur⁹ accẽderet. Attẽdite igit̃ diligẽter pres In hoc exordio sunt omnia bonis exordijs euitanda : hoc est ne sit prolixum :est eñi profusissimũ. Ne sit in eo apparat⁹ :qui pa=teat. At nõ solũ hic est:sed esse declaratur. Vt nõ sint allegatiões vt hic sunt. Vt non sint structuræ longe verbis exquisitis annexe vt hic sunt. Vt nõ sit supra dicta edulatio & iactãtia:vt hic sũt. Vt nõ colores sentẽtia:articulus:dissolutum: de quibus inferius di=cetur:vt sunt. Vt non fiat repetitio eiusdem sẽtentiæ per diuersa verba:vt hic fit: Sed contra sit apparans auditorũ aĩos exordiũ.

Fragilis & cadu=cæ natu=ræ homo Seneca ĩ hercule furenti gregori.

Quæ sin' in exor=dio eui=tanda

cum breui & modesta expositione summaria dicendorum:& cũ aliqua conciliatione auditorum:hoc modo.

Exemplum exordij perfecti.

In materia boni exordij

Cum essem hãc orationem funebrem habiturus patres amplissimi:cœpi non nihil subuereri :ne si quid minus ad vos afferrem elimatum vos offenderem:qui vt doctissimi estis omẽs:sic ea soletis hominum excellentia delectari:quæ res semper afferat ornatissimas:& verborum elegantia: & sententiarum pondere. At cum esse vos humanissimos ac facillimos memini:vel a constituentis delegare :vel sermocinationem hãc satis & improuisam & incultam adducturus : cuius errores potius correcturi sitis :q̃ me superbum existimaturi:qui vestris esse imperijs ausus refragari si negassem hoc loci dicere de clarissimi viri Sempronij Mediolanensis funere·In hunc si quis vel sensit aliquando : vel sentit adhuc male :is liuore perductus resipiscat:vos me audite :vt de vita morteq; tanti viri dicens præmium consequar auctoritatis in me vestrę pietatæ. Sed intelligendũ est: ꝙ hę partes :aut harum aliquæ possunt diffusiores esse tribus de causis.

Partes in exordio possũt eẽ longe tribus de causis

Primum cum oratio est longior :vtpote in suadendo vel dissuadendo de pace vel bello.Secundo cum purgatio propriæ innocentię faciendaest:propter criminationem antea per aduersarium factam vel propter opinionem per audictores conceptam.Tertio cum insinuandum est:hoc est pedetentim idem faciẽdum :quod in superioribus exordijs: sed occulte ob causas infra dicendas. Omniũ autẽ horũ exordiorũ:& tandem insinuationũ:hęc sũt exẽpla.

Exemplum in suadendo ꝑ longius exordiũ

An bellũ vel pax sit seruãda.

Scio vos esse.P.C.væhementer curiosos:bellum ne vobis cum finitimis agendum sit:an pax habẽda :proptereaq; multas ac varias a senatoribus sententias expectari. Mihi quidẽ videtur opa esse:vt primum optime de republica sentiant qui ei sunt consultaturi:tum vero vt nullis aut propriorum commodorum captantur cupiditatibus:aut priuatarum inimicitiarum recordationibꝰ at eadem semper in patriam pietate nihil habeãt in oratione simulatum:nihil falsum:nihil dolo tectum:de vestra patres diligẽtia certus sum:at & de vestra sapiẽtia nihil ambigo.Intelligo enĩ q̃ soleatis omnia mature consultissimeq; transigere : quibus iusticia : pietate patriaq; charitate nihil antiquus aut familiarius vnquam esse potuit . Me vero fuisse non ignoratis :assidue in ijs occupatum : quæ republicæ nostræ conductura

non qui multa valeam:sed qui plurima velim ꝑ patria:pro quā quidem vel mortem oppetens nihil expleuisse me cēseam quā tum debeo. Quare si quid & ipse recte cogitarim:aut non impie prouiderim:quod ad pacem firmandam & diutius stabiliendā atineat per deum immortalem tantillum attendite patres optimi:nec cuiusq̄ me impediat clamor qui aut mihi sit infens⁹ aut patriam habeat odio:aut vestræ inuideat auctoritati:qui aut male senserit:facile semper cognitum ac perspectum est.

Exemplum exordij purgatiui.

Inimicum est me criminatus Bædas fuisse Alchibicij:nec quicq̄ huc in eum:nisi per inuidiam ac odium attulisse. Q̄ autem ino cēter semper vixerim:nec per vllam animi perturbationē quicq̄ ad nos in hunc locum attulerim patres optimi vos testes ad uoco vestrisq̄ iudicijs inocentiam meam ab ea criminatione cupio purgari:vt commodius mihi ad dicendum eadem in causa pateat aditus. Cū is Bædas ærario præesset:& æs publicum in suam arcam vertisset:accusatoris in eum sum officio functus qui reipublicæ salua causa nequibam aliter facere. Tum egi mo destissime:nec eum passus sum crudeliter dānari:neglig ētiæ potius aut indulgentiæ accusandus nimiæ:q̄ vel ipietatis vel odij Quæ pro republica fiūt:nemo debet i se facta quæri:ab eo præsertim ciue:qui maxime suæ patriæ debet nunc in eundem ago causam meam ciuilem quidem.nō capitalem. Hæreditatem petij primum. Nihil se debere nihil dixit:a quo est alias capitis in iudiciis accersitus repetundarum. Causa mihi est tam honesta: q̄ ei turpis. Cur vobis qui omnium estis æquissimi: ambiguum videtur:pro me esse iudicandum. Non prosequar:ne quod iuentore dicitur:verbosus videar. Mineruam docere. At vt estis nō docti minus ac prudentes:q̄ iusti. Attendite per immortalē deū quibus ego rationibus ac legibus mihi non solum decernendū sed plane decretam hāc hæreditatem arbitrer:Paucis admodū me absoluam:nec quicq̄ iccirco hac in re tangam quod nos vlla ex parte latere posse ducam:sed vt aduersarius audiat:quæ non intelligit:cognoscatq̄ quib⁹ argumētis moueri solēt ad iudicādū docti & sapientes Mineruā docere.

De insinuatione. De isinuatione secūda pte exordij.

in insinuatione seruātur eadem:quæ & in reliquis exordijs: sed quoniam nequit animus auditoris statim & recte ad audiēdum

apparari: fit pedetentim & indirecte: qn̄ causa turpis est: aut auditor est persuasus ab aduersario: aut defatigatus audiendo: & fit fingendo velle aliud dicere: q̄ quod dicendum est: quando cā est turpis: & paulatim descendere ad rem: qn̄ autem est persuasus: cum aliqua vehementi criminatione de aduersario: cū aūt est defatigatus cū aliqua fabula. cauillo: vel facetijs: hoc modo

Exemplū de insinuando apud auditorē in causa turpi.
Non nego princeps optime plurimum errasse Gaium qui tuā leserat maiestatem: esseq̄ tātum nefas acerbissime plectendum in eūq̄ debere non te solū vehementi⁹ animaduertere: sed vniuersum hūc populū omni telorū genere irruere. Quid eīm committi pōt a quoq̄ scelerati⁹ aut importunius q̄ si qnid in principem committatur: presertim adeo perhumanū atq̄ pbenignū: a cuius incolumitate nostra pendet incolumitas: Id vt nefarium est sceleris genus: ita in nullo tollerādum: Verum vbi tuā soleo mecum animo volutare misericordiā in omne hominum gen⁹ a quo crudelitas maxime abē: nequeo nō existimare: de ei⁹ vita apud te fieri posse verba: qui cū per se nichil promeruerit oīa demeritus sit: per sui tamen generis nobilitatem: virtutē ac gratiā: possit sperare non nihil. Eliū absoluisti qui longe fuit peior ac insolentior. At hic ea familia cretus est: quæ tibi semper fuit iucundissima. eo patre natus: qui tecum non paruā consuetudinem nactus est: eo socero viuit: quem amas plurimum. Itaq̄ cū nihil afferre valeat: quod audiendum sit. ad iudices: at ad facillimum principem: & suorum amātissimum nihil non audiendū afferat. Attende igitur dux optime: vt nō quis sit Gaius hic vir hoc casu pessimus cognoscas: Nosti enim nunquid gratiæ mereatur: demeretur enim omnem indulgentiam. Sed quid sui dicant agnati: cognati affines: omnesq̄ propinqui: quos semper audis mansuetissime: admittisq̄ iucundissime qui peccarunt in te nihil vnq̄

Exemplum insinuādi auditore persuaso.
Fuit Gaius hic vir bonus o princeps optime apud regē Gallorum: non minore auctoritate quondam & gratia: q̄ apud te sit. Cum accepisset pecuniam a Colomella quodam Lugdunensi mutuam iamq̄ restituendi tempus immineret: Colomellam ae cusauit homicidij: Cæsus inueniebatur homo: testes habebat

paratos Gaius: qui græcorum more testimoniũ darent mutuũ. In iudicium iuit: conuicit Colomellam: Cogit damnari. Nam & torqueri coegerant testes: damnatus exclamat: superosq; inuocat testes. Miraculo quodam factum est: vt vox in plebem facta sit: capiendum Gaium testesq; quæstionandos. Diffugit accusator: Diffugiunt improbi testes: Culpam detegunt absentes: dictiq; conscientiæ metu: Liberatur Colomella. Quid si hic quoq; probabitur o dux optime Gaium hunc assuefactione malorum minime pudentem: eodem genere criminandi hoc temporis in hunc Senpronium esse nixum: Itaq; non tam res ipsa considerãda sit primum q̃ accusatoris conditio. Accusati vita: mox ad rerum argumenta deueniendum: vt aliter longe rem habere intelligas q̃ probatum sit hactenus: vt a victo victor facillime superari possit. Nam q̃ ipse sis prudens: q̃ rerum humanarum peritissimus: omnes scimus: & q̃ mature soleas consultoq; omnia prouidere. Me vero non ignoras: nunq̃ mentientem ad te ire: multo nunc minus. Greco☞ testimonium

Exemplum insinuandi vbi est auditor defatigatus.

Cum peperisset: vt poetæ fabulantur: Gigantes tris Tellus: vt Phaetontis iniuriam in deos vlcisceretur: nec quicquam præualuisset: enixa est tandem simeam: quæ superos cum tonitruis fulminibusq; vacarent: irrideret. Itaq; fraterculus ille gigantum: vbi cælum misceri audit: ore in aerem verso: dentibus labijsq; hiascens debaccatur in Ioue: Id est hoc loci noster hic aduersarius delphino tortuosior: gibbosior monstruosiorq; secutus: qui cum alia nos nulla deprimere posse videret via in prolixitatem sermonis eousq; lapsus ẽ: vt ad dicendũ apud defatigatum audiendo principem nihil nobis reliquerit temporis. Nil dixit quod ad causam attineat: & multa tamen est frustra prosecutus: credens eo se pacto: vt simia in superos irridendo versari: quod si tuam animi moderationem considerasset: nunq̃ attigisset. Es enim omnium & prudentissimus & æquissimus: nec potes audiendis etiam profusius loquentibus bestiolis decipi. Nam Alexandri more: cum quicq̃ ab aduersario dicitur vna occlusa quidã aure: dicis eam te absenti aduersario seruaturum: ad quam: vt certo scio: mihi seruatam: pauca prosequar. Terra gigãtes p̄cteauit & tandẽ simeam Alexander magnus

Sciendum est autẽ: euitari væhementius oportere in exordijs:

ne sit exordium commune:hoc est:quod possit in omnes causas co mmuniter conuenire:sed proprius videatur eius causæ. Ad hęc autem ne sit vulgare:hoc est:quod solet a pluribus tractari. Ad hęc vero ne sit improprium cum causa:hoc est: quod non sit insinuatio si oportet:aut proemium hoc modo.

Exemplum de exordio communi.

Dicturus sum o patres amplissimi de ijs rebus:quas admirabimini:quippe raris & inusitatis & vobis iucundissimis. Attendite modo perhumane:censetecp me virum esse:qui nesciam:ne mētiri:nec assentiri. Vos aūt nō ignoro tales:ad quos nihil sit te afferendū incultū:nihil non elucubratū diligētissime.

Exemplum exordij vulgaris.

Demosthenis Ciceronisq̃ opus esset hoc die nobis eloquētia: vt magnitudini rei de qua mihi dicendū est satisfacere possem At ego apud vos dicturus viros doctissimos ac disertissimos vndiq̃ titubo:palleo:tremo:ac labesco:nescio quid potissimū auxilij mihi sperem:cū elinguis pene sim:aut quid potius laudis non desperē. Sed si hoc muneris vestra sim tandem benignitate consecutus:vt me perhumane audiatis: spero nō nihil vestra recreatum gratia in medium allaturum:quod nobis nō erit iniucundū. Attendite igitur per deum immortalem: attendite & audiates vestra prudentia & auctoritate rem dignissimā q̃q̃ tenuioribus verbis & minus elimatis prolatam.

Exemplum exordij non proprij.

Estis vos quidem o iudices ab aduersario persuasi:qui nequissimus oīm est:at ego vobis dissuadendum esse duco:ne quicq̃ credatis ei qui nunq̃ mentiri desijt Attendite modo diligenter quid dicā cū nihil sim allaturus in mediū nō vro cōsilio dignū.

Tria genera cāæ Demonstratiuū Delibe ratiuum Iudiciale

Sciendum est autem:cum tria sint causarum genera:quæ tractari possint a quocunq̃ vel scribente:vel dicente:hoc est: demonstratiuum in laudem vel vituperationem positum. Deliberatiuū in suadendo aut dissuadendo collocatum. Iudiciale in agendo vel defendendo situatum. Vnum tamē est:quod semper tractatur:demonstratiuum scilicet. Nam in iudicialiquem accusant: vituperant: quem defendunt laudant. In deliberatiuo autē suadendo rem laudant:dissuadendo vituperant. Sed materia pōt

Materia quadru. Honesta

esse quadruplex. Aut honesta si pro viro bono contra malum vel si de nuptijs epithalamion:de funere epitaphion:de religi

one pietate:& omni laude. Aut turpis si pro malo contra bonum:vel si de libidine:de aliquo vitio. Aut humilis: vt si de cā vili vt de laudibus coquinarię vel factoriæ. Aut dubia:vt si ptē habeat honestatis:partem turpitudinis. Si causa ē honesta: est aperte procedendum in exordio modo quo supradictum fuit Si causa est turpis:est insinuandum :vt superioribus exemplis patuit. Si causa est humilis :est amplificandum exordium exēplis similiū causarum. Si causa est dubia:est exordiēdum ab ea parte quæ honestatem continet:vt si vir bonus commisit scel⁹ exordiemur viri naturam:nō vnius erroris fordē cōsiderādā. Turpis Humilis Dubia

Vbi abstinetur exordio.

Sciendum aūt q̄ in plærisq̄ causis abstinemus exordijs : hoc est:quando adeo honesta causa vt exordio non sit opus vt si de religione:de pietate &c. dicatur. Item vbi apud senatum agitur vel principem in causa:in qua sæpius dictū & redictum est. Sed animaduertendum est:q̄ licet non sit opus exordio:po:est tamen vbiq̄:vbi vel argumentatio:vel res agitur væhemens rogari auditor:vt attente audiat:& demonstrari oratorem eius fidere sapientiæ. Nam licet locus captandæ attentionis & beniuolentiæ non sit proprie nisi in exordio: diffunditur tamē per omnes orationis partes Q̄nq̄ exordio nō est opus

De narratione.

Deinceps de narratione considerandū est:quæ summaria quædam est expositio rei gestæ:non tamen adeo summaria & breuis vt in attentione seruatur. Nam ibi dumtaxat exposcitur p docilitatem quandam:quæ auditorem faciat attētū:vt si dicat De religionis hoc die dicturo mihi laudibus quæ sufficient verba:quæ sententiæ:In narratione vero breuiter & aperte: & verisimiliter exponitur causa:& quare illo die ac loco tractāda sit. hoc mō De narratione

Exemplum narrationis

Hic dies consilio religiosorum ordinatus est. Itaq̄ in hunc locū nobis cōuenientibus qui religioni vacamus :iure ac merito nō nihil esse dicendum de religionis laude:præfecto huic integerrimo nostri ordinis visum est hoc munus ad me collatum : ei⁹ mihi summatim sunt partes transigendæ. Debet autē esse narratio breuis:vt superius attigi:dilucida & verisimilis. Breuis idio dico:ne terat frustra tempus cum nihil adhuc de substantialibus dicat :sed dicturum se profiteatur. Aperta autem vt nihil dicat confuse:ne animus auditoris incertus ab audiendo narratio breuis

Verisimilis. distrahatur. Verisimilis autem quia etiam res vera sine verisimilitudine dicta fidem non faceret: ut si dicatur virginem peperisse & non dicatur quo miraculo factum sit: absolute fidem nõ faciet. Et in hoc maxime animaduertendum est: q̃ narratio nõ habeat aliquid cõtoruũ: aut idem repetitum: aut diffusum: aut obscurũ: sed structuras habeat breues: & crebras: & quasi per enumerationem procedentes: ita ut quid sit dicendum potius appareatur q̃ quid dicatur auditores attẽdãt. Est mala narratio longa: hoc modo.

Exemplum de longa narratione vitiosa.

Magna res est profecto patres optimi: de qua verba sim hodie facturus: & tanta quidem ac tam grandis: ut nullius vel disertissimi oratoris lingua rei amplitudini satisfacere queat. Agitur enim funus mœtoris plenum. Agitur communis totius urbis luctus Agitur de publica ciuitatis poti⁹: q̃ priuatæ domus calamitate. Obiit diem Lælius vir maximus urbis primas: ciuitatis propugnaculum. Obiit diem Lælius oĩ laude cumulatus. Obiit is a cuius incolumitate omnis pendebat ciuium incolumitas: & cuius obitu omnes obiisse dici possumus. Proh deũ atq; hominum fidem: quis hoc animaduertebat erũnæ gen⁹. Quis hũc prouidebat casum. Quis huc poterat cõuertere oculos. Obiisti tu tandẽ Læli: Obiit asyli reipublicæ tutor: Obiit fautor atq; protector noster. Hic dies lugubris est eius epitaphio designatus. Ego decretus sum: qui & laudãdæ illius vitæ mortis locum impleam & vos consoler. At ego consolãdus qui pote cum nihil habeã solatii: possim quod in me non est in vos conferre. Omnes hic sumus ad luctũ paratissimi: consolationis omni genere alienissimi. At dicam tandem: ne munus ad me collatum videar euitasse: & eo dicam breuius: quod vel longius ac prolixius consolando dicens: nihil vel mihi vel vobis proficere possem.

De diuisione seu ptitione.

De sex partibus epistolarũ. Post narrationem in oratione: quæ omnia complectatur artis præcepta: sed statim succedit diuisio: quã aliqui partitionem appellant. Et sciendumq; ex sex partibus integræ orationis: hoc est: exordio narratione: diuisione: confirmatione: confutatione conclusione. Tres habent apparatum dicendorum: hoc est: exordium ad conciliandos auditorum animos & apparãdos ad audiendum. Narratio ad aperiendum & rei rationem & temporis causam. Diuisio ad partiendum materiam: ut sit attẽtior au

ditor ad ea que dicenda sunt. Duæ sunt expositione rei: hoc est: confirmatio succedens diuisioni: & confutatio diluens vel expressas vel tacitas obiectiones. Vltima vero: hoc ē: cōclusio est eius complexiua quod suadere aut dissuadere nitimur. Idem obseruant iurisconsulti qui in consultando: primum vtuntur quadam præfatione mox exprimendo casum enarrant: tum duobus tiones exponendo diuidunt: dehinc ad vnanquanq; dubitationem respondendo & allegando confirmant: deinde obiecta confutat: vltimo cōcludunt quid petatur quicq; iudicandum sit. Idē prædicatores tenent: vt propositione thematis exordiantur: quare illud thema potius eo die prosequentur declarando narrent: tum de quot partibus dicturi proponēdo diuident: ad hæc vnanquanq; partem enucleādo confirmant: tū vero siquavel obiecta sunt vel obiici possunt: confutant: vltimo cōcludunt sic aut sic esse faciendum. Diuisio autem hæc neq; plures q̄ tres in partes distingui debet nec in pauciores: ne si in plures: tedium audituris afferat & de eis sit fastidio: si in pauciores: non confundat eorum mentes.

Exemplum bonæ diuisionis.

Et cum mihi de vita morteq; Lęlii dicendum sit: tria dumtaxat per inde: ac pcurrendo complectar. Quæ fuerit huius ab ineuntibus annis institutio. Qui totius vitæ deinde progressus. Quis tandem mortalis huiusce vitæ finis. Vt intelligatur obisse ne tātus vir an potius adhuc viuere censeatur.

Exemplum male diuisionis.

Iam igitur in hoc funere mihi dicendum est: quis fuerit ipse Lęlius de quo hic agimus. Iam vel inuitus huc prouehor delegāti vela ventis: sex mihi consideranda sunt verbis fortasse prolixioribus: sed re certę breuiora. Horum aliud erit in huius familia constitutū: vt intelligatur quibus hoc funus mœstum sit Aliud in parentum luctu decretum: videatur quanti sunt preçq qui hoc filio sunt orbati: Aliud in eius orbatione ac vitæ pgressu: vt cognoscatur q̄ & ipse bonus esset & bene afficeret vniuersam hanc vrbem: Aliud in eius dignitatibus ac titulis: vt teneatur q̄ placerent eius mores principibus cunctis: Aliud in eius doctrina: vt exprimatur q̄ esset omnibus bonus & vtilis & necessarius: Aliud autem in eius obitu: vt accipiatur quanto nos confecerit dolore.

De confirmatione.

At confirmatio totuplex debet esse:quotuplex diuisio:hoc est: vnaquæqꝫ partitionis pars debet confirmationem habere propriam. Verbi gratia. Si dictum est in partitione dicendum est de Lælij educatione:in confirmatione dicatur hoc modo.

Exemplum bonæ confirmationis.

Et cum de Lælij educatione primo loco mihi dicendum sit: attẽdite obsecro partes optimi q̃ sit educatus permodeste Quod attinet ad nutrimentum:ijs cibus educatus est quibus alceretur: ac viueret non quibus voluptatis sordes pararentur. Nõ enim ad incontinentiam est educatus sed ad omne modestiæ genus. At moribus ijs certe.quos rari solent adipisci:quibus & vita iucũdior est & laus diuturnior. Didicit modum i oi seruandum esse vita. Iam admodum puer vigilãtiæ:sobrietati: pudititiæ vsqꝫ adeo incumbebat:vt mediã:algorem æstum nõ metueret:adeo vt maiores natu superare videretur:disciplinæ vero militari tã paratus ac accinctꝰ erat vt Marte natus censeri posset: tolerantia singulari adolescens:& periculorum non timidus: laborum nõ fugax. Hæc huius educatio tã tenax virtutis atqꝫ probitatis q̃ alia voluptatis atqꝫ maliciæ.

Exemplum malæ confirmationis.

Ne autem singula prosequar:vno dumtaxat verbo sex illa cõplexus declarabo:quantus hodie nobis amicus:suisvero filijs ac propinquis sublatus sit. Nam Lælius genero sa familia cretus optimisqꝫ parentibus natus educatus est modestissime: famam optimam propagauit:sibiqꝫ dignissimus ac nobis vtilissimus suit:nec nobis minus summa cum laude q̃ sibi diem obijt Cur est tot titulus ornatus:quia vir clarissimus fuit. Cur tam eũ celebrabant docti: quia vir doctissimus fuit. Cur tam eũ lugemus omnes:quia erat nobis eius vita plurimum necessaria vir inquam fuit per paucorum hominum:omnibus charꝰ cunctis dilectis oĩbus venerabilis.

Sciendum igitur ꝙ confirmatio vt debet esse aperta & rationibus referta ita minime confusa: vt simplex complexaqꝫ partẽ & argumenta partis sub qua iacet:ita non multiplex cum partibus aliarum partium:quibus aliæ debent seruire confirmationes:& artificiosa i argumẽto:aut pfecto aut mediocri:ãt mim ȝ

Argumẽtatio. De argumentatione.

Argumẽtatio aũt oĩs est ratio:i quã vis cõfirmãdi:aut cõfutãdi distribuitur. Ea est aut pfecta:& sic distributa in quinqꝫ ptes hoc

Perfecta

est in propositionem:rationem:rationis confirmationem ratio nis exornationem & complexionem. Aut mediocris:& sic diuisa in propositionem:rationem rationis confirmationem & cōplexionem. At minima:& sic tripertita in propositionem :ratio nem:& complexionem. Est autem propositio caput & fūdamētum argumentationis:qua proponimus: quid arguere velimus quæ a logicis solet hodie maior appellari:hoc modo

Medio cris

Minima propositio

Exemplum propositionis argumentationis.

Nemo negat deberi supremos illis honores qui cū & viri fuerint boni & vrbi iucundissimi:diem in negocijs suæ ciuitatis vltimum obierunt. At ratio secunda est argumentatiōis pars: quā ꝓbatur ratiōe:quod in ꝓpositione ꝓpositum est:hoc modo.

Ratio

Exemplum rationis argumetationis.

Nam nisi honoraremus huiuscemodi viros:& ingrati videremur:iure ac merito:& nemo bonꝰ apud nos esse diutius vellet Tum rationis succedit confirmatio:quæ āplificat rationem ipsam vt appertius intelligatur id quod probandum est.

Exemplum rationis cōfirmationis argumētationis

Quanta vero esset ingratitudo:quā nefaria pestis:quam euitatu ri forent omnes boni:vt in eos fuerimus mali qui fuere non in alios solum omnis sed in nosipsos multos magis optimi. Hoc vt & abominandum esset & inauditum sceleris genus:ita detestandum & execrandum omnibus:ita nemini tolerandum Continuo conuenit exornare rationem vt profusus ea quidem amplificetur:& sic magis auditoribus persuadeatur:hoc modo:

Rationis Cōfirmatio.

Exemplū ratiōis exornatiōis argumētationis.

Accedit huc etiam nō fama solū: sed viuendi ratio: sed humanitatis consuetudo: sed propria cuiusqꝫ vtilitatis causa quibus mi nime seruiretur vsq̄: si essemus in eos ingrati: qui fuere viri graues:& in patriam pientissimi. Nam famam certe quæreremus pessimā: nec malā minꝰ q̄ Diomedes. qui homines dabat armētis pabula: vel Busiris qui hospites apponebat altaribꝰ: vel Lycaon: qui eos obtruncans comedebat. Non eni minus male agitur: si negligitur funus: q̄ si eripitur functi vita: cum in eripienda vita vel metus possit esse causa vel odiū: vt illud est Virgilij: Aut odium crudele tyranni: aut metus acer erat. In negligendo autem funere nulla q̄ ingratitudinis superfit causa. Tum nemo laboraturus esset: vt commoditati cōducat nostræ. Cū videret quales fuerimus in reliquos. Quid sibi sperandum sit ī vita: nō

Rationis exornatio

Diomedes

Busiris

Lycaon

ignorat: cum in morte nihil sperare possit. Statim succedit cõplexio:& cum ratio ea sit quæ a logicis dicitur hodiernis: minor:complexio ea est quæ conclusio ab illis appellatur:quæ cõplectitur atq; concludit summatim ex supradictis ita sentiendum:vt propositum est hoc modo.

cõplexio

Exemplum complexionis argumentationis.

Quobrem cum Lelius vir optimus fuerit:& nobis vtilissimus: & officiosissimum sit talium funus honorare: ingratissimũ autẽ silentio pretereire: iure optimo cõstitutũ est supremos pietatis honores huic exhibere funeri vt & nos semper amandos:iuuãdosq; cuncti proniores sint:& ad virtutẽ facili⁹ inflammẽtur.

Cum autem est causa breuior:vt in epistolis familiaribus aut in orationibus habentibus gratias: Argumentatio est quadripertita: aut tripertita:hoc modo.

Exemplum argumentationis quadripertitæ.

Animns certe bonus: si referre gratias acceptis nequit officijs at habere potest:ac agere debet. Quis enim in non explendo ꝓ virili sua officio vir aut bonus:aut æqu⁹ appellandus est: Nã qui pro animi superbia sibi censet non officiose factum mun⁹: sed debitum esse: is est ab humanitate alienissimus:potiusq; in beluarum cœtu connumerandus:q̃ inter homines collocandus. Q; si & bonæ mentis est officijs habere gratiam & inique ac afferre non habere: non debemus tibi solum:& habemus: ac agimus grates sed cupimus referre posse. Continuo succedit argumentatio tripertita in epistolis & orationibus breuioribus: vt in nuptialibus: & pontificum ac principum ingressu: aut primo aditur

Exemplum argumentationis tripertitæ.

Cum deberem ad te ire optime Princeps: tum etiam hoc plurimum desiderabam. Quis enim: cui tantillum sit ingenij se totum non debet tuæ diuinæ potius q̃ humanæ virtuti: Quis autẽm cum debeat non desideret pariter præsentem te intueri: quasi naturæ quoddam in terris simulachrum: Itaq; cum & officio meo simul & cupiditati videndi tanti principis satisfacturum hoc aduentu viderim: accessi: supplicaturus nihil aliud q̃ vt me ames.

De cõfutatione

De confutatione

Confutatio nihil habet aliud artificij: q̃ quod est expressum in confirmatiõe: respondet & cõfutat obiectiones: hoc est: si quis

obiecerit aliquẽ esse litterarum ignarũ cõfutatur hoc modo.

Exemplum confutationis.

Ignarum me dixit litterarum : quasi possit recte quicq̃ de litteris hec belua iudicare : qui a bonis artibus alienior semper fuit q̃ ignis ab vndis . Adhibui ab ineuntibus annis vsq̧ diuturnam bonis litteris operam : nec quidem coactus nec inuitus . At vltro sponteq̧ tam libens : q̃ cum esuriens cœnabam: Videbam enim q nihil in vita mortalium foret cum litteris comparandum : quæ & viuis præsto essent :& famam laudesq̧ luce functis suppeditarent. Quomodo ergo vel ignarus esse potest:vel non doctissimns ille plane :qui natiuo quasi munere : litteras cũ lacte hauserit imbiberitq̧ :ac iis maximopere delectatus nihil omiserit quod ad earum quærendam rationem attinuerit. Succedit nonunq̃ amplificatio per enumerationem: & hoc fit quando est oratio perfectissima : & ne orator esse prolixior ducere: tur : breui⁹ & confirmauit & confutauit : sed aut de ergumentatione aliquid superest quod amplificat aut de confutatione aliquid restat quod recriminatur:hoc modo.

Exemplum amplificandæ confirmationis.

Pretermisi consulto ne prolixior fierem ac vobis tediosior patres amplissimi : quantis hic Lęlius in ætate admodum puerili floruerit exemplis modi atq̧ modestiæ q̃ fuerit ęqualibus qua si pręceptor & morum institutor : maioribus natu admirabilis minorib⁹ venerabilis. Nihil dicebat insipide:nihil ridebat scurrile : nihil faciebat indignum facti recordatione . Apud quot fuit vrbium populos in summo quidem honore. Apud quot principes iucundissimus: Apud quod diuersarum bonarum artium tam colendus q̃ admittendus : Quotiens magistratus exercuit ęquissime : quotiens in patriam redijt honoratissime: Cum aberat : fama ferebatur elegantissima : cum aderat : gloria spargebatur iucundissima . Nam & absens consultissime : sapientissime : fortissimeq̧ viuebat : & pręsens nihil temere : nihil insipide : nihil molliter vel agebat:vel dicebat:vel deniq̧ cogitabat. Habet autem hęc amplificatio structuras crebras cum sententiosis ac grauibus verbis.vt enumerare potius videatur:q̃ vel repetere : vel diffuse aliquid prosequi.

Exemplum confutationis amplificandę per recriminationem.

Sed ne glorietur hic belluo nebulloq; perniciosus ac vnice petulans :quicq̃ in me protulisse quod me mordeat:postea q̃ ad ea respondi : quæ obiecit manifestoq; declaraui : q̃ inique dixerit: q̃ abiectus nobis :q̃ impius videatur patres ãplissimi si recriminor hominem impurissimum :sed cogor hæc ãgustia temporis conticescere . Quod si dicerẽ obstupescere vos cogerem: quod acerbissimus parricida me audeat accusare ignorantiæ. Nam si nescirem litteras: id accusationis genus nihil pertineret :cũ me dicat non admittendum prætorẽ:quod iniquus sim : iniquitatis quenq̃ arguit: qui parricidium adhuc habet ante oculos . Apud omnes hic fuit semper in dedecore. Nullius familiaris diuitius fuit:quem non fraudarit: Decoctorem hũc appellant omnes sui præuaricatorem alieni: dolosum singuli:nihil cogitauit vnq̃ boni loquitur nihil nõ perplexe:vafre:callide:maliciose.Versipellis est penitus:ac eiusdem rei simulator atq; dissimulator.

De conclusione generali & de epilogis:

Quæ sit dicenda generalis cõclusio :&qui sint epilogi : particulares inquam conclusiones:quæ perorationes apud nos appellãtur:& quo ab amplificatiua peroratione differat quæ solet dici peroratio per amplificationem & enumerationem : est nobis diligenter considerandum.

Cõclusio enim est terminus orationis : que complectitur breuiter rationes in vniuersa oratione tractatas: & id quod exillis infertur:ac ab eo qui orauit impetrari queritur. Epilogus autem:hoc est peroratio est particularis conclusio:non totius orationis sed alicuius orationis menbri. Nam si oratio vniuersa est quasi corpus: sex illæ supradictæ partes:hoc est exordium:narratio: diuisio: confirmatio:confutatio & cõclusio sunt quasi mẽbra illius corporis:& quæ hisce singulis menbris singulæ competunt conclusiones:appellantur epilogi seu perorationes . Et ita Cicero dicit quattuor locis cõclusionibus vtendum secundũ exordium:secundum narrationem:secũdum frimissimam argumentationem:& secundum conclusionem.

Exemplum epilogi secundum:exordium.

Cum igitur & honesta sires a me dicenda & talis quæ vestra sit auditione dignissima patres optimi: quanto sim breuius dictus:tam vos audite diligentius:vt quidvestra sententia reportare queam non sperauerim solum sed sim affecutus.

Exemplum epilogi secundum narrationem.
Quare cum dies ad dicẽdum me inuitet:& dignitas causæ vos ad audiendũ patres optimi:& ego sim dicturus q̃ breuissime satis me hac oratione cõsecutum arbitrator si nihil dixero:quod & hoc loco & vestra præsentia fuerit indignum.

Exemplũ epilogi secundum firmissimã argumẽtationẽ.
Itaq̃ cum & bonus vir Lælius semper fuerit:& in patriam pientissimus:& omni laude cumulatissimus:debet tantum honoris vel hac luce functus consequi:quantum nec eius bonitati sit denegãdum:nec dedeceat patriam:nec ab eiꝰ sit alienũ laudibus

Exemplum epilogi secumdum conclusionem.
Cum ergo vobis manifesto constet potius viuere:& vere quidẽ viuere:q̃ diẽ obiisse Lælium nedum:non esse lugendum nobis existimo:verumetiam ridendum lætandum:exultandumq̃ væhementius:q̃ ex his terrenis tenebrarum latebris in æternæ claritatis splendorem prouectus:nobis est futurus apud deum optimum maximum perpetuus procurator

Exemplum conclusionis generalis.cuius superior epilogus fuit conclusio exemplificata.
Audistis patres optimi.q̃ fuerit elegãter ab ineuntibus annis vsq̃ institutus Lælius ad omnem ingenij adolescentis indolem:q̃ q̃ profecit assidue omni virtutis genere ad omnem laudis gratiam cum maxima cunctorum & suorum exterorum admiratione:vtq̃ tam præclare:pie:religioseq̃ diem obierit: q̃ præstanter:prudenter:iusteq̃ vitã assidue degerit:vtq̃ nemini dubium esse possit hunc ad superos rediisse vnde fuerat ad nos demissꝰ & quo cunctos suos cogitatus continue dirigebat.Quo fit vt de eius vitæ mortisq̃ recordatione sedetur mœror vester suapte natura:nec tam censeatur periisse:q̃ viuere Lælius:cum eo profectus sit:vbi vera est:non fucata vita:Reliquũ est:vt quando apertissime declaratum est:Lælio nihil operatiꝰ:nihil commodius contingere potuisse:non solum non feramus moleste quod ei iucundissimum est:sed sibi gratulemur:nobis autem hac ipsius digressione gaudeamus:cum & ipse cũ cælo terras mutarit & vana quæq̃ mortalium pro æterna beatitudine & nos apud superos procuratorem:auctorem fautoremq̃ nacti simus consiliorum operationumq̃ nostrarum.

De coloribus — f Ciendum q̄ quidam sunt progessus tractatusq̃ verborum ac sententiarum qui solent apud nos colores appellari : quibus scilicet veluti coloribus imagines: ita orationes ornatu quodam poliuntur. Ex quibus qui solent esse magis in vsu hi sunt.

Desinēs — Exemplum coloris similiter desinentis in tempore: modo: voce: ac natura verbi: sed raro.
Ego te plurimum amo: tuos væhementissime obseruo : cæteros ex tuo genere summopere colo . Vel sic. Quis est Lælius quem plurimum ob generis nobilitatem amaui : Quem vehementius ob eius virtutes obseruaui: Quē ob charitatem in patri ām summopere semper laudaui.

Cadens — Exemplum coloris similiter cadentis in eodem casu eiusdem generis & declinationis sed raro.
Quem dicis amandum :Lælium. Quem asseueras laudandum: Lælium .Quem affirmas in cælum summis tollendum esse vocibus: Lælium.vel sic.Quæro quis sit in hac vrbe bonus : Lelius .Posco : quis in hac regione sit iustus: Lelius . Mecum animo voluto : quis hic sit doctissimus : Compertus est mihi solus Lelius.

Articul⁹ — Exemplum articuli in verbis pluribus eius fere vigoris expositis cum periodie:& crebro.
Quo te magis mecum ipse contemplor : hoc magis ac magis afficior tuę laudi:virtuti :probitati pietati sapientię : sanctimonię.Vel sic.Omnes vna eademq̃ voce te dicunt: prędicant : admiranturq̃ bonum:integrum: castum prudentem: constantem:

dissolutū — fortem iustum grauem:inconcussum:pium.
Exemplum dissoluti in constructionibus variis eiusdem fere vigoris:expositis cum periodis:& fiunt crebro.
Tuos omnis semper dilexi:Tibi plurimum afficior . Ex te natos summa prosequar pietate.Admirabor assidue tuas laudes In oēm rem tuā prę̄sto me paratissimū inuenies.Quod ad te attineat nihil negligā.Neq̃ dignitati necvtiliati tuę deero vnq̄.

Exēplū — Exemplum coloris exempli in rei antiquæ summaria recitatione ad magis persuadendum.nō nisi in argumentis.

Dauid — Vt Dauid dum filius morbo laborauit:fletu precatus est deum qui mederi poterat :vbi diem obiit:purpurā induit:dei sese accommodans voluntati:sic nos debemus : quando nihil omisimus dum vixit:postea q̄ ad superos Lelius rediit : ęqua mente

ferre quod a deo institutum est. Vel sic. Vt Hercules domuit Bu- Hercules Busirim domuit
sirim : sic te domabit Hercule non inferior : qui superas imma-
nitate Busirim.

Exemplum coloris sententiæ vehemētis ad psuadēdū.
Non est enim minor in homine laus : qui philosophus studue- Sentētia
rit fieri : q̄ si discere curauerit philosophiam. Sunt enim aliqui
philosophiæ studijs clari : qui multa & teneant & doceant : seip-
sos ignorant. At qui vitam agunt philosophicam sunt ij quibꝰ
vnq̄ est vera gloria defutura.

Exemplum similitudinis Similitu.
Vt asinus solet suo ruditu omnem metiri musicam consonan-
tiam : sic tu quidem tuo isto ignorantiæ sensu omnem metiris
aliorum doctrinam. Vel sic. Non est de te fabulosum quod de
simia dicitur : quæ quo altius progreditur : eo magis sua dete-
git pudibūda. Quo enim tibi plura tribuis : eo magis & vecors
diceris & vesanus.

Exemplum coloris circuitionis : quę rem vnam vel vita :
vel titulo : vel cognomento : vel aliqua exprimit proprietate Circuitio
crebra in poetis.
Qui corona populea : tergoreq̨ cleonei leonis : ac claua dele- Hercules
ctatus est : ei : qui humeris cælum sustinebat succedens ea sustu-
lit mala virginum : quibus peruigil præerat draco eumq̨ coe-
git suis esse pabulum tonsis : qui humanis corporibus suos ale-
bat equos. Vel sic. Cui referandi cæli sunt datæ claues : is etiam Papa
obtemperabit : Qui thraces iamdudum occupauit : paulo ante
Eubotam : modo Capham. Vel sic. Omne mortale animal ac ra-
tionale quod tu cogitas : consulto sentiret.

Exemplum occupationis tacitæ : qui color crebro inter-
currat ad augendam suspitionem vel opinionem. Occupatio tacita.
Præterea quæ possem in hunc nebulonem dicere : si maledicen-
di potius huc causa conuenissem q̄ tuendæ rei ac famæ me æ
gratia. Tot em̄ huius afferrē in campū scelera : qnibus apud om-
nes est populus Italiæ Galliæq̨ famosissimus : vt & admirari
vos cogerem : & ego dicēdo defatigatus ex plurimis vix attin-
gerē aliquid. Vel sic. Nō prosequor huius vitā ac mores : omnē
q̨ superiorum temporum suam peregrinetionem : quibus ma-
nifeste cognosci posset : hoc viro Iuliano pręstantiorem esse ne-
minem : excellentiorem inter nostros nullum : magis illustrem
gloria nobis neminem

Exemplum occupationis expresse: quæ cum alia non habeat quasi supersit multo plura bona vel mala dicit aliqua.

Occupatio expssa Quot occurrunt huius scelera: ebrietas: leuitas: luxuria: impudentia: temeritas: quibus & Romæ sese omnibus expressit: & Mediolani pene damnatus est morte: & Venetijs eiectus vrbe: quæ quidem si afferrem in medium omnia: & ego possem accusari obscœnitatis: & vos pro modestia vestra nequiretis audiendo tollerare. Vel sic Tanta sunt huius apud bonos omnis ornamenta: in adolescentia quidem apud græcos studiorum pericula disceptando ac docendo: in reliqua ætate apud Italos & Bononiæ& Paduæ & Romæ laudum præconia: quæ in plurimis magistratibus apud maximos pontifices: & alios principes consecutus est: vt si velim dicendo prosequi: non modo sim prolixior q̃ hæc oratio patiatur: sed vel prolixius dicens minimam partem attingam.

Exemplum interrogationis: sed raro.

Iterroga. Quis fuit hostis reipublicæ: Augustinus: Quis iniquitatis auctor: Augustinus. A quo paratæ sunt insidiæ ciuibus: Quis communes ciuitatis pecunias furtiue in proprios conuertit vsus: Quis litteratorum persecutor: hic ipse. Quem audiuimus vnquam attentasse: quod nobis non esset obfuturum hãc feram.

Cõduplicatio Exemplum conduplicatiõis: sed raro nisi in poetis.

Tuus ille perditissimus animus o Augustine: tuus inquam ille perditissimus animus Plurimum attulit reipublicæ detrimenti. Vel sic. Tua mens ista bona O Læli: tua certe mens ista bona tuis ciuibus fuit semper singulari adiumento. Vel sic in simplici dictione: vt Iuuenalis. Tu ne duos vna sęuissima vipera cœna: Tu ne duos. Vel sic in pluribus. Nullę profuere vigiliæ huic vrbi aduersus Gallos: Nullę profuere vigilię huic vrbi. Iuuenalis

Exemplum repetitionis.

Lęlius Lælij probitas hanc vrbem in iudicando seruauit. Iuliani pietas hanc patriam in omni sua calamitate defendit. Iuliani sanctimonia beneuiuendi fuit nobis singulis exemplum fere quod dã. Vel sic. Augustinus interturbauit omnia. Augustin⁹ doctos. omnes insequitur. Augustinus sicarios appauit. Augustinus vrbem violauit.

Trãsitio ExemPlum transitionis: qua nõ nisi in expedita vna materia: decurrendo ad aliam vtimur ad attentionem.

Nunc autem de huius muńificentia dictum ſit: deinceps ad eı
magnificentiam accedamus. Vel ſic. In aduerſarium hactenus
de libidine: nunc ad illius auaritiam proſequamur. Supatio

Exemplum ſuperationis.

Hic ſua virtute iam cælos attigit: eſtq; factus dijs communiſſi-
mus. Vel ſic: Nemo tam ſæuus eſt apud inferos qui poſſit cū
huius ſceleribus comparari.

De ſumma colorum.

Colores alij apud Ciceronē multi ſunt ſed minime neceſſarij.
Figuræ grammaticorū in vſu neceſſariæ pręcipue tres ſunt.

p Aarenthesis: hoc eſt oratio in orationem interpoſita:
exornandi ac breuius dicendi gratia. Hyperbole: hoc ē
ſupra modum elata in ſermone ſententia: vt orationē
magis augeat. Et digreſſio ſiue traſlatio: quę dimiſſa materia:
ad illam aliquid affert externum: ſcilicet quo illa exaggeretur:
exemplificetur: deprimatur: aut aptior fiat perſuaſioni.

Exemplum Parentheſis vel breuioris vel longioris.

Ego non tibi ſolum: ſed omnibus ob incredibilē animi tui vir
tutem (Es enim & doctiſſimus: & prudentiſſimus: & humaniſſi-
mus) ea ſum deuictus beniuolentia: vt nihil ad cumulum addi
queat. Vel ſic. Cum Romam veniſſem ad agendam meam (quā
nonne ſcis) cauſam: Aberat enim ſummus pontifex: Aberāt car
dinales: Aberat vniuerſa curia. Nullæ agebantur cauſæ. Nulli
erat auditorium liti. Nullus iudicabatur. Nihil hactenus egi.
Nihil attentaui: Vel ſic: ſi parentheſis eſt prolixior ne prima ex
cidant memoria verba. Ego te plurimum (Cum quia ſumma es
virtute inſignis: tū quia me mutuo meoſq; omnis q̄ ſtudioſe di
ligis: tum quia nemo bonus eſt qui te nō væhementi beniuo-
lentia proſequatur (ſic es prometitus) te igitur iccirco plurimū
nedum amo: verum etiam & obſeruo: & colo.

Exemplum hyperboles maxime in poetis.

Apud Vergilium de Aenea: fama ſuper æthera notus: & rurſus
Tollitq; ad ſydera fluctus: Non quia ſydera poſſint fluctus atti- Virgili
gere: ſed quia altius dici nequeat. Vel ſic. Pulchrior Venere: ca- ı.ęneido.
ſtior es Diana. Vel ſic. Pygmeo minor es: turpior dęmone.

Exemplum digreſſionis.

Clarus es tu quidem inter oratores: ſed aliquis potius Dema-
des q̄ Demoſthenes. Aiunt enim ad Demadem ire ſolitos qui demades

orationem vellent celerem & immeditatam: ad Demosthenem qui pensata peterent & alimenta. prouide consueuit dici: Demadæ orationes nihil: at Demosthenis oleum sapere. Clarus es tamen orator & celer.

De genere dicē di & scri bendi

De dicendi scribendiq́ generibus.

Ciēdū aūt eandē eē rōem in scribēdo quę & i dicē do est: In vtroq́ rhetoricæ ac oratoricæ vis extat. Orare: ore significat pronūciare: quare in dicendo est opus pronuntiationis ratione. In scribendis autem epistolis: hoc est: missiuis: ea ratione opus non est.

Orare

pronuntiatio

De pronunciationis ratione.

Est autem pronunciatio in tris partes distributa: in vocem: vultum: ac gestum.

Vox

De vocis variandæ ratione.

Vox triplex: est magna: mollis: flexibilis. Magna debet esse in argumentationibus: Mollis in rebus lætis: Flexibilis in misericordia comparanda.

De vsu vocis.

Initio orationis vox sit parua: sed nō infima: & inaudita: sed quæ possit pedetentim augeri. Mox in narratione sit altior: sed mediocriter. Mox in diuisione augeatur: sed fiat augmentum vt nō deueniatur ad clamorem percussorum aut vigilum nocturnorum. Mox argumentationes mollitudinem & flexibilitatem cōsequantur. Est enim vox mollis: hoc est dulcis: non aspera: non rauca: nō perturbata: sed quæ tybiam potius imiterur q̄ tubam Flexibilitas vult posse nūc pro materia exasperari: nunc mitigari nunc flere: nunc ridere. Si laudatio fit alicuius: vox si mollis & mitis. Si vituperatio: vox aspera. Si animatur aliquis in aliquē: vox dira & iracunda. Si funus agitur: vox mœsta & lachrymosa. Si fit alicuius execratio: vox alta & perturbata. Fiant similiter exclamationes asperæ ac depressæ. Asperæ: cum causa est nefaria: vt in vitijs abominandis. Depressæ: vt in commiserationibus. Dicendo in causa scelesta: proh deum immortalem: hoc scelus cōmisit ne quisq̄ alius: vox efferatur altissima. Dicendo cauere iudices in tales castigetis: cauete: vox sit & alta & turbata. Dicēdo in commiseratione: compatiendum esse mendicis: vox sit minima & flebilis. Dicendo illis subueniendum: vox sit lachrymarū plena. In peroratiōe per amplificationem vox sit mediocris cū

Mollis.

Exclamationes

claritate pronunciandi:sed sine anhelitu:ne spiritus defatigetur In conclusionibus fiat vox mediocris: sed tardior pronunciatio vt intelligatur quid concluditur. Tamen semper animaduertendum ne fiant exclamationes cum hac vocis mutatione:ni si materia sit aut abominabilis:aut miserabilis:āt admirabilis:aut rara:bona vel mala.

De vultus vsu.

Vultus

Cum vultus non sit facies:sed signum apparens in facie :secundum animi motum: vt illud docet Nasonis : Heu q̄ difficile est crimen non prodere vultu:debet orator vultum accommodare voci ac materiæ. Nam si rem flebilem exponeret læto vultu:aut rem festiuam mœsto vultu diceretur ineptus : qui neq; rerū:nec psonarum nec temporum seruaret conditiones. Vt vno igitur concludatur verbo : cum verba sint earum notæ quæ sunt in anima passionum: pro verbis fit vox : vt dicere videatur orator exse aliunde didicisse:prouoce vero sit vultus:inperturbata vo acerbus: in flebili substractus:vt animi væhementia eo vultu intelligatur cum verborum conuenire væhementia.

Ouidi⁹.ij metamo.

De gestus vsu.

Gestus autem nō debet inurbanus videri:vt neq; vult⁹ :nec vox in re læta : debent in scurrilem profundi risum : nec in re mœsta in muliebres distendi lachrymas autvociferationes: sed quo ad naturam consuetudinemq; viro:um deceat grauium & modestorum. Debet gestus ad rem exasperandam quæ vituperatur:aliquando capur mouere minis. Ad rem mitem & miserabilem inducendam aliquando palmas precatorias iungere. Inducendo virtutem homines ad se inuitantem:brachia aperta pro excipiēdis venientibus demonstrare. Faciem autem nunc ad hos mouere:nūc ad illos vertere cum quibus fit sermo : ne quasi statua loqui videatur vel puer :qui sit occupatus in memoria tenenda quę sua non sunt. Rem admirandam de superis exponendo:frōtem ad cælum vertere. Rem perniciosam pronunciando : iferna respicere. Diuitias & pompas orbis detestando: brachia aperta cum fronte et totocorpore circūuoluere. Rem pudibundam in medium afferendo:tenere os ad terram versum.deterrēdo:manibus pedibusq; pulsare.

Gestus

De epistolarum vi in ac ratione.

De stilo epistolarum

Epistolæ vero multifariam habent materiam : vt in octoginta

ĩfra patebit epiſtolarum titulis. Sed triplicẽ vim ac rationem vt aliquando ſint familiares: aliquando familiariſſimæ: aliquando graues ac ſeriç: ſeruenturq́ȝ in iјs duç rationes. Prima ratio ſtili: vt familiariſſima ſic in ſtilo infimo: ſit familiaris in ſtilo mediocri: grauis in ſtilo ſummo. Secunda ratio artificij: vt familiariſſima ſimplicem habeat rei expoſitionem: vt iter familiariſſimos dicitur: do: accipe: mitto: fac: ſine multa circũitiõe: aut argumentatione: aut apparatu. Familiaris vero aliquid: ſed modicum: apparatur aũt argumẽtatiõe. Grauis aũt pro rei qualitate: aliquãdo vim orationis ſummç: aliquando mediocris: aliquando paruç tenet. Nã oratio ſumma ſex habet illas ſuperiores oratiõis partes: hoc eſt: ſi dicatur de pace aut bello tenẽdo in ſenatu vel apud principẽ: ratio mediocris caret confutatione nonnunq̃ & exordio. In cauſa honeſtiſſima: vt in nuptijs oratio ꝑua eſt: quç caret exordio & narratione: interdum & diuiſione: vt inviſendo principe vbi dicitur quare illo ventũ ſit: & quid petatur. vt ſuperius viſum eſt. Totuplex igiẽ epiſtola grauis quotuplex eſt oratio: aliquando omnes orationis complectitur partes: aliquando aliquas.

De ſtili ratione ac varietate.

Infimus. Stilus infimus non habet verba ignaris prçdagogulis communia: ſed ornata: at non exquiſita: non habet ſententias vulgares: ſed eruditas: at non raras: hoc modo.

Exemplum ſtili Infimi.

Hic dies Lælij Paulinçq́ȝ nuptijs dictus eſt fœlix.
Hãc ob cauſã in hunc cõuenimus locũ o ciues optimi.
Non ĩprouide ſibi conſuluerũt: qui matrimonij leges ſubierũt: vnde oĩs humana rite propagatur vita.

Mediocris. De ſtilo Mediocri.

Stilus autem mediocri habet nõ rara admodum & equiſita verba vel ſententias: ſed meliora longe: ac rariora infimo ſtilo: vt ſi dicatur hoc modo..

Exemplum ſtili Mediocris.

Aurelius Nihil eſt tam ſalubre humano generi patres ãpliſſimi: q̃ poſteritati operam adibere: quodq́ȝ. Aurelius inquit: Generationi regenerationẽ prçparare oportet. Nã cũ quotidie diuerſis diſcriminibꝰ i orcũ dilabimur: debemꝰ diligẽtiꝰ conſulere ſucceſſiõi. Quod nequire cõmodiꝰ aptiuſq́ȝ lege fieri: q̃ ſi connubio mares

fœminæq; ſanctiſſimæ coniungantur:qui s eſt qui neſciat:A ſu
peris eſt igitur ad mortalium conſuetudin em :vtilitatem digni
tatemq; matrimonium in ſtitutum. Grauis

De ſtilo Graui.

Stilus autem maximus & verba complectitur rara: & ſentẽtias
crebras :& auctoritatibus nititur : & profuſiores habet ſtructu-
ras : vt ſi dicatur hoc modo.

Exemplum ſtili grauis in eadem materia.

Cum permagnum eſt onus & perdifficile de ijs rebus orationẽ
habere: quæ ſit ampliſſima:& quouis oratore clariſſimo digna:
Tum illud hoc loci me reddit audentiorẽ q̃ exilitas ingenijmei
patiatur:quod eſtisvospr̃es ampliſſimi:vt eruditiſſimi:ſic oim
humaniſſimi atq; vnice pbenigni. Matrimonij vero laudes & ſi
ſunt innumerabiles :tales tamen:vt vel litterarum experti : ſua
ſuccurrant ſponte:nolintq; titubare pro ſe quenq̃. De titul's & epithetis

De titulorum Epithetorumq; ratione ac vſu.

VEhemẽter aũt erraſ in titulis vel ſcribẽdaꝝ epi
ſtolarum vel dicendaꝝ orationũ:i epithetiſq;:
hoc ẽ adiectiuisquaſi cognominibus:q̃ ſo lẽt di
cendo ſcribendoq; ĩponi:tã rebus q̃ perſonis:
etiã in proſopopeia:de qua ſtatĩ ĩfra dicetur.

De proſopopœia crebra in poetis.

Solent eñ poetæ:qui cum oratoribus eandem
ſeruant artem:li cet alia orationis lege:hoc eſt carminibus : vti
proſopopœia quæ ſibi de re inſenſata ſenſibilis fingit faciẽ : vt
mel ius in auditoris lectoriſq; imprimat mentem:vt Vergili us
Atlantem Libyę montẽ fingit ſenẽ.&c.Martianus artes libera- virgi.iiij.
les ſuis fingit corporibus.Vt igitur eſſet turpe vitiũ figere cor æneidos
pus formoſum:virtutẽ vero corpus deforme:angelũ turpẽ: dę Martian⁹
monem pulchrum :ſic dicere mare frugiferum aut terram veli fœlix ca.
uolam : epitheta non complectitur ſua : nec decet ſummũ põ-
tificem appellare fortiſſimũ:Imperatorẽ vero ſanctiſſimum. Papa

Exemplum titulorum ſummi pontificis.

Sanctiſſimus.Beatiſſimus.Clemẽtiſſimus.Pientiſſimus. Indul-
gentiſſimus.Miſericordiſſimus. Benigniſſim⁹. Bñficẽtiſſimus.

Txemplum epithetorum ſummi pontificis.

Succeſſor primi Petri.Chriſtum in terris referentem . Dei mi-
niſtrans officia. Veniæ in orbe largitor . Cæli reſerator . Inferni
clauſor . Superorum interpres . Apoſtolicæ ſedis auctorQuiri

Imperator. nalis regni tutor: Christianorum protector:

Exemplum titulorum imperatoris Augusti.

Diuo cæsari. Faustissimo Augusto. Sacratissimo Romanorum imperatori. Inuictissimo christianorum regi. Fœlissimo imperii augustalis protectori. Perbenigno cæsari.

Exemplum epithetorum imperatoris Augusti.

Expugnator perfidorum. Defensor christianæ fidei. Supremi imperij custos. Inconcussus imperator. Asylū cristianorū. Maximus atq; optimus Quirini interpres. Nullius laudis tex incapax. Magnidecentissimus princeps.

Exemplum titulorum Cardinalium.

Cardinales. Integerrimus pater. Sanctimoniæ plenissimus. Sapientissimus. Grauissimus. Cardinalis. præclarissimus. pietatis studiosissim⁹ Benemerentissimus cardinalis. Officiosissimus.

Exemplum epithetorum Cardinalium:

Aethereæ valuæ cardines. Rubra mitra insigniti. Puniceo diademate cincti. Summo pontifici assistentes Proximi ad pontificatum maximum. Cardinea dignitate præstantes apostolicam sedem. Purpurati cœtus participes. Sūmi concilij mēbra. Apō primi pontifices.

Reges Exēplum titulorum Regum.

Serenissimi. Optimi reges. Clementes. Aequissimi. Gratiosi. Liberalissimi. prudentissimi. Facillimi.
Mansuetissimi. Beneficentissimi. Innocentissimi
Christianorum propugnatores. Eminentissimi. Christianissimi

Exēplum epithetorum Regum.

Legum in orbe tutores. Aequitatis auctores. Sceptrigeri principes. Naturæ in terris simulacra Optimi rerum humanarū auctores totius orbis nutrimenta. Vexilla xp̄ianorum alimentatores clarorum hominum. Benficentissimi reges. Corona insigniti.
archiepi Diademate regio nitidissimi.

Exemplum titulorum archiepiscoporum.

Antistiti optimo. Patri præsulum benemerenti. Episcoporum præfecto dignissimo Et etiam competunt ei: quæ cardinali præter decernentia cardinalatum.

Exemplum epithetorū archiepiscoporum.

Præsulatus tutori. Episcopatuum asylo. Metropolis rectori. Episcoporū principi. Sanctimoniæ studioso. Magna præsuli auctoritate Patri patrū. Nulli⁹ sapiētiæ inexperti. Grauissimo pōti.

Exemplum titulorum episcoporum.

Præter Reuerendissimũ: quicquid aliud. Nam venerabile a venerando dictum diis conueniens: datur quibusq monachis. Reuerendissimus aũt a reuereor(qđ metus verbũ est)proueniens: da fur sũmis põtificib⁹: quasi æque metuẽdi sint: vt sæculares domini: ac tyranni. Dicũtur episcopi eximij patres christianorum Vrbium suarum pontifices optimi. Benemerẽtes. Fidei nostre tutores. Patres colendissimi. Obseruandissimi præsules. Episcoporum. Venerabile

Exemplum epithetorum episcopalium.

In quib⁹ christianarum datur ecclesiarũ cura Procuratores christianæ religionis. Præsides præsulatuum. Antistites inocentes. Pastores humanarum ouium. Sacri gubernatores sacerdotiorũ Ecclesiasticorum militum duces. Maximi suorum episcopatuum sacerdotes. Vncti patres presbiterorum.

Exemplum titulorum abbatum: & præpositorum ac archipresbyterorum. Abbates archipresbyteri. Præpositi

Innocentissimo. Integro: Sacrorum morum plenissimo. Sanctitæ deditissimo. Religionis curiosissimo. Talis ecclesiæ primario: Monachorum seu presbiterorũ benemerẽti præfecto. Pio suæ fidei custodi.

Exemplum epithetorum eorũdem.

Obseruandus talis ecclesiæ vel monasterij preses incorruptus suorum sacerdotum obseruator. Officiosissimus in tali ecclesia vel abbatia optimas. Gratissimus diutnorum exercituum manipulus. Assiduus ecclesiasticarum rerum vigil. Inter abbates omnis vel prepositos rara phœnix.

Exemplum titulorum theologorum.

Theologo sapientissimo. Sacrę scientię summo interpreti. Diuinarum litterarũ in terris arbitro. Sacratissimi dei studij apud nos expositori. Cęlestium artium pręceptori doctissimo. Innocentissimo theologię philosopho. Clarissimo theologo. theologi

Exemplum epithetorum eorundem.

Qui cælestia nobis præcepta referat. Cui arcana dei committuntur. A quo docemur: quæ ad diuinas institutiones attinẽt. Qui semper in diuinis versatur contemplandis. Quem nihil cæleste latet. Qui rerum humanarum & diuinarum summam cognitionem habet. Cui datum est & nosse quidem & interpretari theologica.

Exemplum titulorum reliquorum religiosorum cum gradus vel dignitatis additione.

Ceteri de clero

Incorruptissimo talis ecclesiæ præsidi. Religiosissimo viro. Deuotissimo fratri. Studiosissimo religionis presbytero. Custodi talis ordinis accuratissimo. Sacræ militiæ constantissimo militi. Patri optimo & diuinis deditissimo. Diuinæ gratiæ religioso. Summæ integritatis sacerdoti. Probatissimo presbytero.

Epitheta in his suis excerpuntur titulis.

Duces

Exemplum titulorum ducalium.

Accuratissimo duci. Illustrissimo principi. Inuictissimo imperatori Assiduo triumphatori. Cotinuo fugatori hostium Victoriosissimo duci. Præstantissimo suæ fidei commissorum. Defensori fœlicissimo.

Exemplum epithetorum ducalium.

Cuius consilijs nihil firmius. A quo semper fortuna superat. Fulmen talis belli. Hostilis immensus terror. Mens inconcussa & immobilis omnia in castrametando prouidissimus. Cui parēt cæteri quiq; duces. A quo victi sunt hostes in omni genere. Cęsaris imitator & Cyri. Alexandri similis & Fabij.

Marchiones & comites

Exemplum Marchionum. Comitū & Baronū Titulorum.

Illustri domino. Inclito principi. Magnanimo marchioni. Præstantissimo comiti. Clarissimo Baroni. Magnificentissimo principi. Optimo regulo. Prudentissimo comiti. Sapientissimo domino. Excellenti marchioni.

Exemplum epithetorum eorundem.

Qui sublimi sedet in sede comitatus Qui excelso est marchionum in solio. Quem cœtus baronū dignissime comitatur. Magnidecentia marchionis. Eximia comitis virtus. Baronis clara dignitas. Imperiales vbiq; comites. Sacris amictibus ab imperatorib⁹ insigniti. Post reges ac duces primi principes.

Milites decuriones

Exemplum titulorum militum maniplorum Centurionum & decurionum.

Fortissimo militi. Tolerātissimo laborum. Omnium difficultatum patiētissimo. Immoto maniplo. Militiq; curiosissimo. Strenuo centurioni. Sollertissimo vigilantissimo viro militiq; studiosissimo: Excelsa mente maniplo.

Exemplum epithetorum eorundem

In bene prouisis perseuerans. Nullius leuitatis filius. Grauitatis & consilij custos. In hostes diligentissimus inuestigator. Ar-

tium militarium inquisitor optimus. Quem nihil latet at militare. Qui nunq̃ fl ere visus est: A quo abhorreat omnis metus. Cui gratiora sunt militaria discrimina cibis mollissimis.

Exemplum titulorum equitis aurati. Equitis aurati

Magnifico equiti aurato. Insigni laude cumulato. Præstanti militaris dignitatis viro. Dignissimo equiti. Auro benemerētissime decorato militi.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Militari insignitus dignitate. Præclarus inter equites auratos. Suæ laudis tutor. Integra mente summaq̧ laude auratus eques Ingenio singulari ad omnem equestrem dignitatem. Magnificorum operum pro suo splendore tenacissimus. Nulli plus rei: q̃ laudi et mortali Vacans glorię.

Exemplum titulorum poetarum.

Clarissimo vati. Doctissimo poete. Præstantissimo Apollinis iterpreti. Laureato poetę benemerenti. Carminis antiquorum instauratori perillustri. Cunctarum artium vati studiosissimo. Diligentissimo poetę. Poetæ

Exemplum epithetorum Poetarum:

Phœbei aditi custos: Tripodis Apollinex tutor: Qui res gestas immortalitati commēdat: Prędicator futurorum: Exquisitus rerum abditissimarū decātator: Humanas res & diuinas canere cōplexus: Numen quoddam in terris.

Exemplum titulorum Oratoris.

Eloquentissimo viro. Clarissimo oratori Prestantissimo humanarū artium auctori. Liberalium studiorum tutori. Bonarum litterarum propagatori. Disertissimo viro. oratres

Exemplum epithetorum eiusdem.

Qui lingua monet populos. Qui persuadendo cunctos animat. Cui facillimum est: solo sermone cunctos in sententiam trahere A quo nihil magis abest: q̃ ignorantia. Cum cuius eloquio est sapientia coniunctissima. Cui familiaris est omnium bonarum artium consuetudo. Qui dicendo exornat omnia.

Exemplum titulorum philosophi.

Acutissimo philosopho. Bonarum artium interpreti. Morū institutori. Naturę contemplatori optimo. Humanę sapientię inquisitori prudentissimo. Philosophi

Exemplum epithetorum eiusdem.

Quem nihil humanum latet. Qui mores docet. Qui naturę iura

pandit. Qui naturalium rerum scrutatur causas. A quo abditissi ma quæq; doctrinarum omnium intelliguntur.

Exemplum titulorum iurisconsulti.

Iuriscõsu. Sapientissimo iurisconsulto. Clarissimo iurisinterpreti. Prestãtissimo legumlatori. Acutissimo iuris enodatori. Doctissimo iurisconsulto. Viro iurisconsultissimo.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Viro Cecropide. Lycurgei laboris tenaci. Solonis puero. Scæuolæ clienti: Sulpitij Virginijq; simillimo. Legũ enucleatori. Iuris artifici non mediocri.

Exemplum titulorum medici.

Medici Accuratissimo physico. Medico fidelissimo & doctissimo. Morborum omnium curatori. Solertissimo medicinæ indagatori. Aesculapio medicorum.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Viro hippocratico. Galieneo clienti. Medicorum Osiri. Phœbeo genito. Herbarum peritissimo. Serapioni Auicennæq; clarissimo. Medicinæ peritissimo.

Astrono. Exemplum titulorũ & epithetorum Astronomi.

Astrorum peritissimo. Sapientissimo astronomo Astrologorũ Ptolomæo. Acutissimo superiorum corporum indagatori. Vati consultissimo. Rerum futurarum interpreti.

Exemplum titulorum & epithetorum Musici.

Musici Harmoniæ cęlestis duci. Orpheo musicorum. Iucundissimo musico. Consonantiæ musicæ peritissimo. Mercurio sonorissimo. Apollini concordantiarum.

Geome. Exemplum titulorum & epithetorum Arthitecti & Geometræ

Archite. Vetrubio Architectorum. Archimedæ Geometrarum. Colossorum diligentissimo artifici. Pyramidum sollertissimo cõpositori. Ingeniosissimo opificorum presidi.

Exemplum titulorũ & epithetorũ Arithmetici.

arithme. Studiosissimo Arithmetico. Accuratissimo numerorum sumatori. Diligentissimo innumerabilium numeratori. Pytholidę arithmeticorum omnium curiosissimo.

Exemplum titulorum magistratuum.

Mgr̃atus Aequissimo pretori. Prudentissimo iudici. Innocenti proprętori. Incorrupto proiudici. Magnanimo iustissimoq; prodomino. Fortissimo fidelissimoq; tribuno. Claro tabellioni. Inclyto pręsidi. Illustri mgr̃o equitũ. Inuicto primipilo. Dignissio q̃stori.

Exemplum titulorũ & epithetorũ grãmaticorꝝ. grãmati.
Peritissimo grammatico. Bonarũ litterarũ studiosissimo magistro. Ludi litterali præsidi benemerenti. Litteraturæ doctori optimo. Viro doctissimo. Lactis litteratum præceptori.

Exemplũ titulorum & epithetorꝝ Senatoris & cõsularis. cõsulares
Iustissimo fortissimoqꝫ Senatori. Prudentissimo viro consulari. Nobilissimo patricio. Generosissimo vrbis membro. Præclarissimo Senatus patri.

Exemplum titulorum & epithetorũ ciuis mercatoris. ciuis mercator
Industrio & diligenti mercatori. Curiosissimo mercaturæ patri. Mercaturæ studiosissimo. Mercurio mercatorum. Inter mercatores Iason.

Vx emplũ titulorum & epithetorum Plebei viri boni. Plębei viri
Ciui optimo. Probo & modesto viro. Non abiectæ laudis ciui. Ex minore ordine viro bono. Studioso innocentiæ & integritatis viro. & cętera.

Exemplum titulorum & epithetorum. Lanificis & cuiusqꝫ fabri. Fabri
Diligẽti artifici. Bono opifici. Ingenioso fabro. Dędaleo cliẽti. Agricolę

Exemplũ titulorũ & epithetorum. Agricolarum.
Honestoviro. Frugi agricolę. Tempestiuo messori. Homini gnauo. Solertissimo. Diligentissimo.
Sciendum autem est: ꝙ multa sunt epitheta: quę adiecta titulis aliquarum artiũ possunt cum singulis cõuenire: ac singulas artes pro sua qualitate decorare: vt Egregius: Singularis: Clarus Prętans: Doctus: Eruditus: Fortis: Constans: Insignis: cum suo casu: hoc modo. Egregius poeta. Egregius orator. Egregius philosophus. Egregius iurisconsultus. Quinetiam egregiꝰ põtifex. Egregius imperator. Egregius rex: & sic de singulis. Sed animaduertendum: ꝙ licet primi ac altissimi gradus mutari nõ possint: vt pontifex maximus. Imperator. &c. minores tamen & mediocres mutantur: vt alius miles inferior non ęque strennuꝰ dicatur ac alter fortissimus: sed vocetur laborum tolerãs & militię studiosus: & sic respectu maiorum minores humilioribus titulis donẽtur in omni facultate: & sic alius poeta illustris: aliꝰ poeticę dicatur studiosus. &c.

Nunc autem ad epistolarum in omnibus titulis & in omni stilorum genere descẽdemus exempla: vt quid & quomodo fiat imitatio: facilius intelligatur

Sequuntur octoginta epistolarum scribendarum genera in titulos redacta cum exemplis.

TITVLVS PRIMVS.

Commendaticia familiaris.

Qui hanc tibi reddidit epistolam: mecum est summa familiaritate coniunctus: vir inquam & nobis & disertus: quem propter genus & virtutes vnice diligo atq; amo: cupioq; valere plurimum: arbitratur ipse meis litteris fore se tibi gratiorem. Est em̄ acturus istic nescio quid: quod eum pungit væhementer. Itaq; si me amas: & si cupis gratificari mihi: fac vt hunc suscipias q̄ commendatissimum. Nulla enim in re poteris afficere me voluptate. Ceterum si quid est quod mea opera possit tibi morem gerere: nihil petes a me frustra: Bene vale.

Commendaticia familiarissima.

Commendo tibi Petrum virum grauissimum & mihi amicissimum: cuius consuetudine delector plurimum: & qui mihi vir est in omni re sua summa laude cumulatus. Quicquid in hunc contuleris beneficij: collatū in me censebo. Non secus em̄ hūc diligo atq; amo: ac si fr̄ meus esset. Ne negligas hominē. Vale.

Commendaticia grauis.

Fuit mos antiquissimus & communi hominum societate inductus: vt in commendandis hominibus: amicitiæ munus seruaretur & iusticiæ sanctio. Quid enim inter mortales diutius staret: possetq; perpetuum appellari sine amicitiæ ratione iusticiæq; officio: Nam homo per se viuere quodammodo nequit in hoc orbe: nisi ab hominibus adiuuetur. Quare & Cecrops apud athenienses: & Moses apud Hebræos: Mercurius apud Assyrios leges inuenerunt: quibus humanum genus sese tueretur. Itaq; & Apostolus inquit: Alter alterius onera portate. Sed & Cicero & Plutarchus de amicitia verba facientes declarauerūt: non posse hominem viuere neq; domi neq; foris: nisi amor humanæ fieret societatis conseruator. Quo enim pacto palam vagabantur inter syluas & latibula ferarum: nec domicilia colentes: nec coniugia celebrantes: nec tenentes vltimum vitæ cultum: sese in seruitutem legum ita tradidissent: & ciuitates habitassent mœnibus septas: nisi natura duce: & amor eos coegisset

Cecrops Moses mercuri⁹ Paulus Cicero Plutarchus

& iusticiæ fundamentum: quibus constare videtur humanæ so cietatis robur . Recte igitur Xenophon ille socraticus bene ficio generis humani comperisse naturam inquit amicitiæ fun damenta. Quamobrem Aristoteles probat: sine amicitiæ ratione corruere quicquid est inter homines. Inter quos non est hęc virtus: omnia sunt simulata vel dissimulata: omnia ficta omnia falsa Nihil firmi: nihil stabilis: nihil sinceri: nulla seruatur fides nulla religio nulla pietas. Ex huius virtutis inobseruantia: alij fœnerantur: alij spoliant: alij violant. Nemo tuetur alterum: sed eum deserit: vt iudæus iudæum: de quo est in euangelio. At vbi est amor: ibi pax: ibi fides: ibi cōcordantia: ibi omnia palam sunt: & ex duob⁹ fit vnus: vt nihil velit aut nolit alter quod & socius non velit pariter atq; nolit. Sed ex ipsa virtute amicitiæ atq; iusticiæ laude multæ proficiscuntur viæ: conditionesq; viuendi oriuntur. Inter quas pręcipua est vitæ consuetudo: quā familiaritatem appellamus. Multi sunt enim hoc amicitiæ vocabulo nuncupati: qui vere non sunt amici: cognomento spreto potius appellandi sunt hospites. Sed qui viuunt vna in ciuitate qui assidue simul versātur: quiq; cum absunt alter ab altero cor poribus: semper animi adsunt: inter illos vera est amicitiæ ratio Nam & iusticia curat illorum causas communi ratione: & amicitia procurat eorum negocia communi beniuolentia. Itaq; iure a veteribus inuentus est mos amicorum commendandorum ꝑ epistolas illis: qui & amici essent & possent commode amicoꝝ desiderio satisfacere. Tu q̄ diu hic fuisti vir clarissime mecū summa beniuolentia coniunctus es: quotidianaq; consuetudine cō firmatus: nunc autē posteaq̄ discessiti: non minare te prosequor studio: q̄ cum hic esses: nec cuiq̄ cedo in te amandolta q; nullam rem arbitror esse tantam: quam pro me non sis facturus: siquidem nihil ego negligere posse quod ad te pertineret & in mea foret facultate. Sed & Iulianus tanta est in me beniuolentia mutua: tamq; continua consuetudine mecum viuit: & familiaritate mihi coniunctus est. vt inter nos possit esse nihil distinctum. Quare cupio vęhementer: quasi meipsum hunc omnibus esse commendatum: sed illis imprimis cum quibus mihi est amicitiæ vinculū: & quos ego pari virtute prosequor. Nam cū huius res bene habent: bene meas habere censeo. Cum accidit huic quicq̄ incommodi: omnem incommoditatem communem mihi duco. Est enim vir perpaucorum hominum immo nulloꝝ:

Xenophō Aristote.

Hō quidā descēdēs a hierico

Terẽtius vt illo vtar Terentiano. Huius quidem virtus & elegantia in dicendo : & laus excellentissima a deo mihi & grata est & iucunda vt nihil possit ad cumulum addi. Certe si hominem noris: dices me mea opinione non fraudari. Hunc tibi facio q̃ commendatissimum : cupioq; intelligere meam hanc commendotionem sibi plurimum profuisse. Q2 si me amas: nihil omittes qd ad hu⁹ rem partineat: sed ei fauebis: ei consules: eũ diriges in omni causa sua & hoc pacto facies mihi rem q̃ gratissimam. Vale. Ex Mediolano quinto Kalendas Ianuarij.

Synonyma commendaticia. Ioannem tibi commendo

Facio tibi talem commendatissimum.

Cupio vt nulla in re desis tali.

Si me amas: accipe rem talis tibi commendatissimam.

Nihil est quod hoc tempore diligentius abs te petam: q̃ vt talis negocia studiosius prosequare.

Cum desiderem tali omnia succedere prospere: tum cupio maximopere rem huius tibi commendatam esse.

Afficior tali vsq; a deo: vt neminem possem tibi maiore pietate commendare.

Si mea intercessione susceperis talem commendatum : nihil est quo possis mihi magis gratificari.

Cum accepero fuisse tibi talem ob meam commendationẽ gratum atq; iucundum. cognoscam esse te optima in me mente.

Obsecro te mirifice: vt nihil inuenies causæ: quo min⁹ tibi sit talis q̃ commandatissimus: quem vnice commendo.

Secundus titulus.

Consolatoria pro funere familiaris.

Q2 obierit diem pater tuus vir clarissime: non possum non dolere væhementer. Erat enim mihi iucundissimus. Itaq; tam grauiter hanc rem tuli: q̃ si meus ipse obiisset pater. Eius enim virtus me mirifice incẽdebat ad omnem laudem. Admonebat me: præcipiebat michi: nihil deniq; sine moribus ex eius ore prodibat. Itaq; dignissimus mihi quidem videbatur: qui viueret & cuius gloria nunq̃ interiret. Quid dixi gloriam. Illa certe nunq̃ est interitura. Fiet enim p illam immortalis: Sed eius certe fama quæ inter viuos dispergi solet loco gloriæ viuenti succedebat. Tandem diem obijt: soluit quod debebat mortalibus: cum esset moribũdo corpore natus. Secum retulit in cælũ æterna. Nam apud superos mens eius præstantissima nunq̃ est interitura : tibi vali-

do suppetat:in staurabis vitã patris nec eris inferior illo. Cura igitur vt vales. Et quæ mortalia sunt non admittere si continuo corruunt:& bene vale.

Consolatoria pro funere familiarissima:

Audiui quod tuli molestissime: patrem tuum virum clarissimũ hac luce functum esse. Certe vir erat dignus vita: sed quem idcirco deus in cælum reuocauit: quoniam est conuenientius multo vt futurus esset in superis sedibus: q̃ inter mortales. Nã & si erat hic vtilissimus suis omnibus: quoniam incredibili valebat virtute: fecit tamen & pietas & religio & fides vt merito fuerit ad superos delatus: q̃ quidem in sede poterit nobis prodesse magis q̃ si esset in terris. Modo tu bene valeas qui patris tenes simulacrum. Ne feras iniqua mente: cum mortali vita natus esset: ad immortalem esse sublatum: at potius præcare deum: vt tu quoq; illo perferatis. Reliquum est: vt diligenter cures valitudinem tuã: quæ nobis est non minus iucunda: q̃ esset patris. Vale.

Consolatoria pro funere grauis.

Renunciatum mihi fuit: obiisse diem patrem tuum virum præstantissimum: quod certe perinde fuit mihi molestum ac si ac luce functus esset qui me genuit. Videtur igitur absurdissimum: vt qui consolandus sum in hoc mœrore: alios consoler. Sed ne tãdem homines ipsi videamur brutorum similes fieri: in quibus nullavis est rationis: quibus dumtaxat sensus & perturbatio dominatur: ratione duce nosipsos consolabimur. Vt eo autem procedamus ordine quo decet veterum intelligamus animos ad oẽ fortitudinis argumentũ institutos: & de mortis necessitate commẽtemur. Quis in hoc orbe nascitur: qui nõ assidue videat mortem sibi paratissimam esse: nisi hoc ordinasset ille opifex rerum mundi melioris origo: Aut nos in hoc orbe fœlicitatem nobis omnem propositam exstimaremus: Aut quantũ sensu moueremur: tantum saperemus & intelligeremus: præsentibus intendẽtes: & paululum vel præterita vel futura sentiẽtes: vt inquit Cicero: Corruunt ergo quæ sunt in hoc orbe singula. Nec cuiq̃ fuꝫ vitæ certus est dies vnus. Quid q; ea quæ videntur diutius duratura: continuo dilabuntur: Nam quæ fiunt quasi nunq̃ ruitura mœnia nobilissime fundata superbissimeq; instructa: quasi ad cęlũ ceruices erigentia: m̃tis tẽporũ difficultatib⁹ æquant̃ solo. Vbi nũc Thebę Busiridis illa tã magnifica: tãtoq; splendore domorũ exornata: Vbi granaria Pharaonis Vbi Pyralia Babylonis

Mo rtis necessitas.

Cicero.

Tps oĩa cõsumit.

Vbi Colossus rhodius: Sed vbi Grecia: ex qua tot tantiq; duces viri in omni genere laudis preclarissimi prodierunt: Vbi Argos cum suo Inacho: Vbi Mycene cum suo Agamenone & Menelao Vbi Phtie cum suo Achille: Vbi pylos cū Nestore: Vbi Ithaca cum suo Vlyxe: Vbi corinthus cum suo Periandro: Vbi lesbus cum suo Pytraco: Vbi Miletum cum suo Thalete: Vbi omnis Lydia cum suo Croeso: Vbi Babylon cum suo Nino: Vbi persarum palatia cum suo Cyro: cum: Xerxe: cum Datio: Vbi Macedonia cum Philippo & alexādro: Vbi Spartani cum suo Lycurgo: Vbi Lacones cum suo Hagesilao: Vbi Thebe dentibus serpentinis procreate cum suis diis: Baccho atq; Hercule: Vbi athenae cum Themistocle: cum Alcibiade: Pericle: Solone: totq; illustribus viris in omni viuendi genere: Vbi deniq; ne omnia prosequar: Roma illa prisca Barbarorum domitrix: Graecorum imperatrix Latinorum mater: & toti⁹ orbis domina cum suo Mutio: cum suis Horatiis: suis: Brutis: suis Scipionib⁹: suis Marcellis: suis Aemiliis: suis Fabiis: suis Metellis: atq; cum suis demum tot cesarib⁹ veluti flores atq; viole solent (que admiramur in mundo) cuncta deflorescunt: & a mane ad vesperum cōcidūt. Atq; alia vite pars aliam insectatur & pellit. Infantia quasi lepus: pueritiam quasi venatorem effugit. Pueritiam pellit adolescentia. Hunc inuidet iuuentus: Hanc insequitur virilitas. Hec a senectute fugatur. Senectutem predatur decrepitas: in quam fit vt deueniat vita nostra succunbetq; deniq; morti. Mors omnia mordet: vt Augustinus inquit: Hāc Hectoris fortitudo non euitat: nec dexteritas Achillis effugit: nec Herculis robur: nec Phalaridis mine: nec Ganimedis aut Helene pulchritudo: nec castitas Hippolyti aut Diane: nec Doctrina Socratis eut Platonis: nec prudentia Catonis: nec continentia Scipionis: nec iusticia Aristidis: nec carmē Homeri aut Maronis: nec oratio Demosthenis aut Tullii. Nec quisquis ī hoc orbe vel splēdidior fuit Lucillo: vel ditior Mida: vel maior animo quocunq; Iulio: potuit hanc mortis rabiem non gustare. Itaq; recte Anaxagoras audita morte filii: se nihil inquit vel noui vel inopinati accepisse: cum sciret illum ex se natum esse mortalem. Cur igitur dolemus: cum nostrum aliquis huic succumbit necessitati: An arbitramur posse nos reficere hominem alium q̄ prius esset: Si id assequi nequimus: parcamus necessitati: & cū non possumus quod volumus: velimus quod possum⁹: vt apud Terentium est. Nonne debemus sponte sequi: quod inuiti fera-

Marginal notes: Roma; Augusti.; Anaxagoras

mus: opus est: Et rationi potius obtemperare q̃ tempus sequi quod nos ad obliuionem mœroris perducat. Quotiens autem rationem audiemus: tociens illa nobis declarabit hanc non esse vitam q̃ mortales incolimus: sed eam ad quam rapiuntur viri boni: quæ vt ait Augustinus: vigebit æternitate memoriæ & imortalitate gloriæ: & in q̃ vt Apostolus inquit: Quem nunc videm⁹ veluti per speculum in ænigmate: tunc videbimus facie ad faciē. Proinde Socrates apud Platonis Phędionem de immortalitate animarum commentatus optare se dicebat mortem: cum non nisi ea via posset ad superos proficisci. Itaq; & Apostolus dicerere solebat: Cupio dissolui: & esse cum Christo. Quemobrem pater ipse tu⁹ & neccessitate naturæ duct⁹: ex hac vita sub rept⁹ est: & voto suo potitus iudicundissime ex hac peregrinatione in patriam veram peruenit: & ex procellosa nauigatione in tranquillissimum portum perductus est. Inuidebimus igitur ne ipsi aut potius eum æmulabimur: Nobis legendum est: quos in hac vita vt apud. Aurelium legitur: continue torquent timor & dolor: non simul torquentes: sed cruciatumalternantes: vt quando bene est: mortalibus timendum sit: quando est male: tunc sit dolendum. Feramus igitur non solum æqua mente sed æquissima q̃ pater tuus vir grauissim⁹ ex his tenebris terrestriq; cœno: ac corporeo carcere: ad illam serenitatem cælestēq; puritatem & spiritalem libertatem elatus sit: & suæ fœlicitati gratulemur. Reliquum est vt ita sit tibi ante oculos imago patris: vt & q̃diu viues in hoc orbe non sis inferior ipso: & post digressionem tuam possis ad superos aperta fronte proficisci: & cum tuo patre cæterisq; viris bonis in æterna beatitudine semp requiescere. Me autem habes quo valeas haud secus vti ac fratre. Vale.

Augusti. Apostr's Plato in phędone Apostr's. Aurelius

Synomyna consolatoria pro funere.

Cum ignus es consolatione.
Mœror tuus leuandus est.
Aegritudo tua ratione tollenda est.
Tuus luctus est ratione frænandus.
Quod donandum est neccessitati: donetur potius rationi.
Quas lachrymas siccabit tempus: eas siccet intellectus.
Tergendi sunt oculi tui ne nimis obedies videaris sensui.
Cum prudentia sit in omnibus rebus adiutrix adhibēda: tū præcipue vbi mœror nos opprimit.
Nihil est acuratius considerandum q̃ ne lāgueas pro dolore vbi

opus non est.
Ego tibi consulo te puerum ne potius plangendo patefacias q̄ virum grauem teipsum ratione consolando.
Non est cuiusq̄ lugendus obitus: qui moriturus viueret.
Nemo doleat ex suis amisisse aliquem qui mortalis fuerit.
Ea lege nascimur omnes vt moriamur.

Tertius titulus.

Consolatoria pro te perdita familiaris.

Q[m] magnam tibi rem fortuna sustulerit naufragio: nō potes nō congemisceret: vt mihi quidem renunciatum est: facis vt interdum illi solent: qui languent aliqua ægrotatione: quos cogit naturalis dolor non posse interdum seipsos tolerare. Medici vero quivalent meliuscule inducunt quæ ad medicinam prosunt. Cogita per deum immortalem hæc fortunæ bona semper fuisse lubrica. neminemq̄ vnum diem tuto possedisse. Itaq̄ recte Philosophi voluerunt extra animum & extra corpus esse fortunæ dicenda bona. Qualis autem fortuna sit lege Nasonem inquientē Passibus ambiguis fortuna volubilis erat. Et manet in nullo certa tenaxq̄ loco Quid igitur tibi dolendum est. si pro veteri sua consuetudine fortuna tibi rapuit quę tua non erant: Si diminutū esset tui corporis decus: posses id fortassis impatientius ferre. Si virtus & laus tua & omne annimi decus deterius factum eēt. non iniuria tibi ducerem lachrymandum: & ad cælum vsq̄ tolendos vlulatus Tua enim hæc sunt cum quibus immortalem gloriam sis consecuturus. Sed quæ solent (vt Basili[9] iquit) Alearum more ab vno in aliumcomutari: nec stabilia: possit appellari: nec cum effluxerint gemēda sunt. At dices ad necessitatem nō est mihi fortunarum satis. Cui ego: Naturam ne ignoras paucis minimisq̄ contentā esse: Si ne quibus vel Lucullus aut. Crassus viueres viues vt Tellus athenensis: vt Codrus . Romanus. Si non erit tibi domi regius splendor: erit ciuilis parcimonia: & vrbana modestia. Communis est quotidianaq̄ in singulis orbis partibns hæc tua iactura. Sed stultos opprimit dolor: sapientes ratio moderatur. Essem in hoc dicendi genere longior: si censerem hæc & multo plura te latere. Sed quoniam satis itelligo ad te consolandum in hac re nullum argumētum incognitum esse tibi quæ scripsi: non arbitreris vt tibi consulam esse missa: sed vt eclarem non esse me inmmemorem pietatis in te meæ. Vale.

Ouidius de ponto

Basilius magnus.

Tell[9] athenienfis.

Codrus Roman[9]

Consolatoria Pro te perdita familiarissima.

Accepi naufragiũ tuum:& vt perturbaris eam ob rem intellexi. Certo cõsolarer te pluribꝰ argumẽtis:nisi pro nostra familiaritate te cognoscerẽ:vt inquit Horatius:intus:& incute. Itaqꝫ scio te prudentẽ:facileqꝫ intelligere fortunæ quę appellantur bona nullius esse propria. Quasi terra in his rebꝰ nemini fidem seruat:quã tominus seruabit pontus:cui qui se fidit:vt Iuuenalis ait:est digitis a morte delatus quattuor aut septẽ. Tantus est hiatꝰ in pelago:vt assidue submergãtur rates. Sed quid leuius q̃ se committere ventis quorũ continua mutabilia quãta sint: qui nescit homo nõ est. Eiuscemodi naufragia quotidie fiũt:fortunæ nulli sũt æterni comites. Amisisti rem nõ tuã:qđ suum erat fortuna recepit. Virtus tua consilio & ratione tibi modo seruetur& augeatur non deerit propediem res amplior atqꝫ magnificentior. Hæc satis:quod reliquum est:me habes:cuius rebus omnibus æque vti possis ac tuis. Vale.

Horatius

Iuuenalis

Consolatoria pro te perdita Grauis.

Et priꝰ acceperã nescio quid:& nũc factꝰ sum certior naufragio te rem nõ paruã amisisse:proptereaqꝫ mirifice angi. Haud recte sape件ent:qui te cũ beniuolẽtia iũctis hoc aduersus te fortunę vulnus dolendũ admodũ censerẽt. Ego vero qui & si nõ sapio:curo tamem sapientũ imitari consilia:neqꝫ dolendũ esse arbitror cuiq̃ hunc casum qui te amet:nec tibi vel ferendum iniqua mente vel censendum inopinati quippiam accidisse. Quis est enim qui dicere possit suũ esse quod fortuna largiri solet. Nam siue maiorum exempla sequamur:seu veterũ sententias audiamꝰ: q̃q̃ ad virtutes exercendas sunt hæc quæ dicunt fortunæ bona necessaria: neqꝫ tamen in corpore neqꝫ in animo sita valẽt hominũ appellari propria. Sunt enim instabilia:lubrica: & quæ continue mutantur:vt illud est Senecæ:Rotat omne fatum. Et rursus: Quẽ dies vidit veniens superbum:hunc dies vidit fugiens iacentem. Quã obrem & iure ac merito illud addit:Nemo confidat nimium secundis:nemo desperet meliora lapsis. Miscet hæc illis prohibetqꝫ Clotho stare fortunam. Nonne & illud restat Iuuenalis. Si fortũa volet fies de rhetore consul. Si volet hæc eadem fies de consule rhetor:Et rursus illud: Seruis regna dabunt: captiuis fata triumphos. Sed bene monet idem inquiens. Nullum numen abest si sit prudentia:sed te nos facimus fortuna deam cęloqꝫ locamus. Nam & Boetius ipse seuerinus ita fatũ diffiniens:

Bona fortunæ.

Seneca i Hercule furente.

Iuuenalis

Boetius diffinit Fatum

Fatum est inhærens immobilibus series qua diuina prouidētia fuis quæq; nectit ordinibus. Et non multo post ait:In nostra po testate situm est qualem fortunā fundare malimus.Nemo sapiēs quicq̄ sibi duxit esse subreptum cum fortunas amisit:& plærique suarumvirium compotes non dolent fortunæ cursus sibi fuisse

Iuuena.in vltia saty aduersos:Et Iuuenalē audiunt dicentē.Plus fati valet hora benigni:q̄ si te Veneris commendet epistola Marti.Non omnino ap

Seneca in tragœdia probo Senecæ illud.Non solicitæ possunt curæ mutare rati sta mina fusi.Sed sapiētibus cōsultoribus nemo cōgemiscat si quid aduersitatis fortunę sibi ereptum est. Nō doluit apud Homerū

Homeri vlixes Vlixes:nec se quicq̄ perdidisse dixit :cū naufragijs nudus est eie ctus ad Corcyrā: sed tanta virtute vir præditus a Phęacib⁹& Al cino rege susceptus est humanissime : ditiorq; dimissus q̄ āte ia ctură fuisset.Quicquid hęc bona eos : a quibus coli solent interdum peiores efficiunt:vt inquit Tullius . Cū his enī proferūtur

Tullius voluptatibus qui sunt epicuri:& patrant multa scelera qui ma

Augusti. li sunt : sed cū nō sit malū aurū & argētū quę creauit deus(vt Au gustin⁹ ait)sed malus homo mittēs creatorē & cōuertens ad cre

Dauid aturāvt illud est Dauidicum:Simulacra gētiū & aurū.Quis tamē possit se tuto dicere possidere quæ nullus habet certa : Crœsus

Crœs⁹ enim Lydorū rex cui tantus thesaurus erat:vno die a Cyro per sarum rege tot tantisq; diuitijs priuatus est . At cyrus ipse a vili

Cyrus muliercula & regno spoliatus est & vita. Quamdiu Lacedemo-

Darius niorum & Atheniensium respublica suis opibus potitę sunt:Ar taxerxes qui cum tāto apparatu terra mariq; interminaretur in

artaxerx. Græciam:minimo quodam nauiculę spacio contētus in regnū

Hānibal. redijt omni exercitu perdito: Quis fuit .Hannibali finis qui per

Pōpeius. terre faciebat orbem Quis pompeio:Quis Cæsari:Quis deniq;

Cæsar maximis regibus exitus :vt illud est .Horatij: Ad generum cere

Horati⁹ i sermoni. ris sine cæde & vulnere pauci descendunt reges : & sicca morte tyranni. Sed præteamus principes :quorū fortunę(propter ambitionis obiecta tela)rotantur assidue: q̄ crebri sunt huiuscemodi casus vt naufragio corruant opes plurimę. Nam qui sese cōmendat eolo ducit q̄tuta esse sua singula : is haud minus insanit:q̄ si in medijs leonibus decer trus cum bestiis faceret sibi vi tę fidem:Communissimum est igitur hoc periculorum genus vt possit iam quotidianum appellari : fortunę vero munera in ho minum potestate non sunt.& eo debēt haberi in precio: quo Te

Terētius tentius voluit inquiens : Hęc perinde sunt ac animus qui vtitur

Quod si sapies vt antebac fecisti:semper in firma solidaq; virtu te rem tuam omnem collocabis. Nam quas diuitias appellant: vt Aurelius ait:vere non sunt:Bona ea dici debet: quæ gloriam immortalem pariunt. Scriberem ad te plura: si censerem tui potius commonendi q̄ amicitiæ meeę causa scribendum esse. Vale Aurelius

Synonyma consolatoria pro re perdita.

Fer æqua mente rem amissam.
Noli desperare meliora transactis.
Ne deijcias animum propter fortunæ aduersitatem.
Esto bona mente in perdita re minime tibi propria.
Nichil amisisse iudica cum pecunia tibi sublata est. Cui virtus suppeditat gloriam:ei fortunæ difficultas lugenda non est. Imitandi sunt sapiētes:qui nullam sibi iacturam fortuitorum duxerunt esse lugubrem.
Sapientis consilio patienter ferenda sunt aduersæ fortunæ tela
Immoderata tempestate nullus fortis deiecta mente iacuit: sed eo fortior factus est.
Cum animi virtute toleranda sunt fortunæ bella.
Qui patientiæ loricam induit fragilitatem fortunæ non metuit
Solet animi magnitudo tunc esse præstantior:cum occurrūt pericula grauiora.
Nichil est in aduersitate desperandum prosperitatis.

Titulus quartus.

Consolatoria pro exule familiaris.

Legi tuam epistolam nō minus iniucūde q̄q̄ tu videris impatiētissime ferre:q; extra patriā vrbem cogaris exulare. Vbi nā tua solita prudentia nunc latet: Nonne iampridē intellexisti nichil esse dolendū: quod neq; famā apud doctos & probos damnet: nec gloriam faciat esse apud superos diminutam:Quis enim vir bonus est qui non manifesto cognoscat nullo te tuo crimine factum exulem:sed inuidorum delationibus & improborum studijs. Quod si quo factum id esset tuo scelere:causam exilij tui ni mirum dolendam tibi esse cēserem. Nam in hominum coronā venires criminandus & assidue impietatis accusandus: & rei fama quæ in te notanda esset iure ac merito: nec posset ab hominum clarissimorum iudicijs reuocari: non esset abs te sine tuis lachrymis audienda. Stimularet enim te conscientia que ante oculos poneret nefas quod patrasses: doceretq; te tuæ culpæ pœnam lucrari: esset intolerabilis exilij pœna:sed itollerabilior

certe conſcietiæ culpa. Me miſerum diceres tecum loquēs quid cogitaui: quid ſecutus ſum: quid volui: quid erraui: quam pœnā ſceleri dedi: vbi patria: vbi penates: vbi ſolatia: vbi cliētelæ: vbi reliqua mihi in vrbe ſuauiſſima: Omniūq memor eſſes: meritoq illud Boetij poſſes in te cognoſcere: Infœlicitatum omnium peſ
Boetius ſimū eſſe genus ſe meminiſſe fuiſſe fœlicem. At nunc cum intelligas erraſſe te nihil: ſic dices ad te cōuerſus: Ego nihil commiſi ſceleris: decepi neminem. Neq fride fragus dici poſſum: nec alicuius criminis auctor. Inuidiæ me tela ſunt inſectata: quam ſic
Cicero. Cicero diffiniuit: Inuidia eſt ægritudo alieni boni: Comunis eſt
Senecæ tragœdia. hæc peſtis procerum valitudini paratiſſima. Nam vt illud eſt. Senecæ: Feriunt ſupremos fulgura mōtes. Nemo me ex patria pepulit. cum ſim vbiq terrarum atq gentium bene ac cum virtute viuens patriam inuēturus. Neq erat illa patria: quę nō mihi ſed ſceleſtiſſimis pluribus eſt cōmunis. Cōſiderabis deniq ex maximo fluctuum turbine in tranſquilliſſimum te portum perueniſſe hoc eſt ex ſumma difficultate ſuſurronum: murmuratorum: inuidorum detractorum: decoctorum: delatorumq quibus abundat tua patria in optimum conuentum bonorum ciuiūq præſtātium profectum eſſe. Hęc ſcio tibi eſſe perſpectiſſima: nec q ea ignoras ad te ſcripſi: ſed vt in recenti vulnere amiciſſimi medici officio fungar qui vel non vocatus accedam ad medicandum Cura vt valeas.

Conſolatoria pro exule familiariſſima..

Quod exulem te proſcripſerint iuidi atq improbi quidam: qui tuę laudis maieſtatem nō poterāt tolerare: ne doleas amice optime. Sic enim ab illis fieri ſolet: quos diſſimilitudo morū atq ſtudiorū reddit inimicos. Quō poteras illis eſſe gratus: qui ſunt omni vitio polluti: Iure te igitur noluerunt ſecū eſſe: quem ſciebant ſcelerum ſocium habere non poſſe. Viues cum illis & diutius & fœlicius quos iſtic īuenies tui ſimiles: probos inq & iuſtos: quorum ſocietas & conſuetudo poterit omni te ſemp moleſtia liberare. Vale.

Conſolatoria pro exule Grauis.

Qz exilium lugeas quaſi rem moleſtiſſimā & quā nequeas tolerare: voluiſti miſericordia quaſi ad te recreandum commoueri:
Terentius Apoſtolus quippe qui non poſſum aliquando humanitatis officio nō fugi: Cum vt inquit Terētius poſſim dicere: homo ſum: humani nihil alienū a me puto. Docet & nos Apoſtolus inquiens debere nos

gaudere cum gaudentibus:& ftere cum flentibus:& ne humani-
tatis officium turpe fit nec gaudium vel flectus fine recta ratio-
ne. Nam q̃q̃ omnis paffio improbanda eft: cum cõtra rationem
niti videatur:tum eo eft fœdior:quo magis excedit:& nõ obfer-
uatur illud Vlixis:quod apud Terẽtium vfurpatũ eft: vt ne quid
Terenti⁹
nimis:cogit natura nos aliquando dolere & cõgemifcere . Non
enim fumus ferrei:vt null⁹ in nobis fit fenfus:fed in omni re fer
uandus eft modus ille Ciceronis: & tenẽda mediocritas Arifto
telica. Nifi frænaremus impetus fenfitiuos :& cum ratione mo
Cicero-
nis mod⁹
deraretur appetitus:certe inter nos & bæluas nihil ĩtereffet. Sẽ
Medio-
critas ari
ftotelica.
tiunt enim & ille quę dulcia funt & quę amara : doloribufq; atq;
voluptatibus inuoluuntur . At in nobis cõfilium temeritati præ
ficitur:fobrietas intẽperentiæ :Innocentia maliciæ:& omnis ra-
tio fcelęribus cunctis. Itaq; cum graue ac perdifficile fuiffet hoc
onus exilij tui:debuiffet poft diutinas lachrymas conualefcere:
& te totum tibi reddere. Ego igitur iã meipfum in mẽtem quie-
tiorem traduxi :cognouiq; tuam hanc aduerfitatem :neq; lugen
dam effe nec aduerfitatis cognomentum promereri. Nam funt
Exilium
qui diffiniant exilium quafi extra folum patriũ. At Socrates cũ
Socrates
quæreretur cuias effet:mundanus fum refpondit : declarat hoc
refponfo:non effe virum grauem atq; coctum alicuiusvrbis ter
minis regionibufue finibus circunfeptum:fed in vniuerfum or
bem poffe aperta frõte fummaq; cũ laude progredi. Itaq; recte
Cicero non effe interminandum illis ait exiliũ:quibus vrbs vna
circunfcripta non effet:fed omnis orbis foret patria. Iure igitur
Cicero.
Hercules argium fe pixit:fubdiditq;:fed omnis Gręcia mihi eft
Quod fi recte metimur vitæ noftræ curfus:diligẽterq; ĩtuemur
Herculef
argiuue.
vndeuenimus:quoue pergimus:intelliger e manifefto poffum⁹
nullam effe nobis in hoc orbe patriam. Quod fi recte nos noui-
mus vt Apollo monuit:ex cælo fumus in terris miffi : vt p eas
peregrinantes in cælũ deniq; reddiremus vbi vera eft nobis pa-
Apollo
tria. Nonne vbi parentes hominum funt ex quibus veram expe
ctant hæreditatem:ibi patriam mortales effe dicunt: Nã & huic
patriæ Cretẽfes cenfuerunt poft fuperos:nos prima debere iu-
ra. Sed deus omnium bonorum parẽs eft:quos fibi hæredes fu
turos effe promifit:& inftituit cohæredes Chrifti. Eam igitur fã
ctam ciuitatẽ:de qua abunde locutus eft Diuus Aurelius :debe-
Augufti-
nus.
mus nobis patriam affirmare : & ab ea ne exulemus: omni cura
prouidere. Nec enĩ illo exilio vel inuidis teftib⁹ vel iniquis iudi

eijs cõdemnaremur:sedihoc orbis exilium nemo sapiens alicu ius extimat precij:præsertim cũ apud indoctos nunq̃ magnifi cati fuerint viri clari. Exulauit Alcides qui græciam omnem fũ mis affecerat ornamentis. Eiectus est lacedæmon. Lycurgꝰ qui eam tam præclaris legibus instituerat. Athenispulsus est Solon qui tradiderat populo iura quæ sequerẽtur. Pulsus Alcibiades male habitus Melciades: male Pericles. Romani vero Romulũ conditorem interemerunt: Camillum fecerũt exulẽ: Ingrati fue runt in Scipionem: In Tullium: in plærosq; alios quorum nomi na prolixius esset q̃ vtilius dicere. Sed quot viri præstantesq; de um immortalem habite sunt extra natale solum præstantiores q̃ domi. Nã Lucius dimissis Volscis: babitus est Romæ rex: Tar quini cognomento. Pythagoras vero: Aristoteles & . Tullius & Naso & Maro extra domum primam floruerunt & claruerunt. Cadmus longe e patria Thebas condidit. Marius arpinas natꝰ: Romæ vir magnus factus est. Nescis raros in patria profectos esse: obstat inuida: obstat ambitio: obstat competitio: obstant cõ tentiones & cætera quæq; quibus vulgus ministris vtitur aduer sus sapientes. Non est igitur dolendum tibi quicq̃: nec: cẽsendit amisisse te patriã q̃diu & virtꝰ te comitabitur: & virtutem fama prosequetur: & famam attinget immortalitas tui nominis. Hæc quotiens cogitabis: totiẽs arbitraberis hoc pacto fauisse tibi su peros: & Iouem tuæ rei optime consuluisse. Vale ex Mediolano tertio Nonas decembris.

Hi exulaverunt

Synonyma cõsolatoria pro exule.

Ne feras graue exul esse.
Fer æqua mente tuum exilium.
Ne doleas ꝙ vrbe careas patria.
Non sit tibi difficile exulare.
Non est extra patriam: cui est virtus.
Non debes te exulem arbitrari: qui vbicq; ciuis es.
Patria carent mali: tu vero semper es in patria.
Tolerabis est tibi exulatio ab inuidis & malignis.
Vbi tibi bene est: ibi patriam esse censeto.
Ne ducas te exulare alicunde: cũ tua virtus nunq̃ possit exulesse
Fac vt sis animo constanti sic extra vrbem honorandus: vt invr be pollendus fueras.
Tũc te exulem duces: cum fama gloriaq; priuatus viues.
Patria tua cælũ est quo virtus assidue dirigit atq; ducit.

Quintus titulus.
Gratulatoria familiaris.

Accepi te prætorem Florentię vrbis designatum esse: qui te ad id muneris delegerunt: ne quiuerunt nō esse viri omni laude cumulati. Id ea sum assecutus coniectura quod afficiuntur mirifice suæ patrię. Curauitq; diligenter quicquid ad eius attinet dignitatem & ornamētum. Quid enim dignus & ornati⁹ i ciuitate bene merita dici potest: q̄ iusticiæ munus non pręterire & ei⁹ habere maiestatem ante oculos: Officium autē huius quæ virtutum mortalium est excellentissima: in te constitit imprimis: vt bon⁹ & fortis pretorius suum cuiq; tribuat: & alios ad virtutes alliciat Propositis præmijs: alios deterreat a sceleribus pœnarū metu. Quantum autem in omni tua vita fueris præstās: æquitatem q; in omni tuę vitę actiōe ducē secutus sis: nec nunc explicabo: ne gratulādi loco ad laudatoriam accedam epistolam. Vnum audim affirmare consuluisse Florentinos reipublicæ suę nō temere nec improuide: sed accurate atq; studiose: Eūq; sibi delegisse prætorem cuius & æquitate maximā vtilitatem ac vrbis amplitudinem & dignissima consuetudine summam sint iucūditatem affecuturi. Scio q̄ oderis nefandos & quāta seueritate criminum auctores velis plecti: vt possis iure & merito. Cato quōdam censorius appellari: & non iniuria valeas inter eos cēsores numerari: quos verebantur etiā si vrbis principes. Hoc autem tuę mētis institutū quis nō nisi insanus pōt non vnice cōprobare. Nam iccirco genus humanum ad incolendas vrbes inductum ē a ferina illa libertate: q̄ prius viuebat inter syluas & latibula: vt muniretur mœnibus: & pretoris sagacitate iusticiæq; defenderetur illæsum. At vbi tu es æquitatis minister: ibi esse censeant Herculē & qui & monstra plectat & tyrānos. Cum bonis autem q̄ familiariter agis: humanus es: q̄ facilis arte & suauitate loquendi & grauitate sententiarum: & omi deniq; vitæ cursu qui tecum vel publice vel priuate quicq̄ agit fateť sese. Nestorem audiuisse Vlixē q; consuluisse. O igitur benefactū & prudentissime vrbi Florentinę consultum. Itaq; & Florentinus qui talem sint habituri prętorem & tibi qui tātę præfuturus sis rei. P. summopere gratulor cupioq; nos fieri quotidie fœliciores vt laus vtrorumq; promāgetur. Vale.

De prętura.

Cato cēsorius.

Nestoris Vlixis facundia.

Familiarissima Gratulatoria:

Gratulor tibi mirifice: q; mas tibi nat⁹ sit fili⁹: nec tibi soli gra-

De filio nato

tulor:sed & patri tuo viro grauissimo:& matri fœmine pudicissimæ:& cõiugi tuæ mulieri castissime. Scio eni vos omnes hac puelli natiuitate lætissimos esse. Nec iniuria cũ & parentis & aui propagationem sobolis cupiant præter cætera. Lacedæmoniorũ enim & Atheniẽsium instituto quisq̃ suæ patriæ debet ciues: & quo plures ei gignit:hoc magis est ab vrbe laudandus. Et mulier puerpera q̃ possit maiorem asse qui iucũditatẽ: q̃ nacta est cũ peperit:Nã & Aurelius inquit:Nulla alia de causa nubat mulier

Aurelius q̃ vt mater fiat. At auus auiaq̃ q̃ valẽt maiore voluptate affici: q̃ si sentiant in successorum diuturnitate sui nominis æternitatem Iure igitur ex Cornelia familia scimus minore cognomento nõ fuisse genitum:sed ex Aemilia ortum adoptatũ esse inScipionis domũ.ne genꝰ illud laberetur. Idem scriptum est. Idem de Octauio legimus:Idem de Nerone:Idem de Othone ac plerisq̃ alijs. Neq̃ enumerare est necesse:quãto fœliciores alijs sunt qui ex se natos vidẽt nepotes atq̃ filios. Iure igit̃ vobis oĩbus ita gratulor:vt intelligatis hoc munꝰ æque mihi iucundũ esse ac si cælitꝰ meæ domui contigisset. Vale.

Grauis gratulatiora.

Quod tandem tibi fortuna fauere cœperit audiui perlibenter. Spes enim potest esse bonis in omni re sua:qui mirifice despera bant. Nam vt illud est apud Ciceronem:Cum bonis bene fit:bo

Cicero. nis quoq̃ reliquis bene sperandũ est. Lactantius aũt perpulchre

Lactantiꝰ docet bona sibi fundamẽta virtutem cõiecisse. cum præmia redderentur bonis artibus. Torpescũt enim ingenia & rigescit mẽs bona cum videt suæ laudi nullum esse locum. Iuxta enim Tullia num illud:Honos alit artes& omnes ad virtutes incendit gloria

Tullius. Pecunia vero & reliqua fortunæ bona : quæ virtuti suppeditant necessarios vsus:Et sunt vt inquit Aristoteles:ad exercendas vir

Aristoteles. tutes instrumenta·si præsto non sunt laboribus iustis:debilitantur & eneruantur ingenia. Quobrem & Pythagoras & Plato &

Pythagoras. plerisq̃ philosophi : tum suis studijs omnem operam adhibuerunt:cum curis familiaribus caruere. Quare & Martialis iure in-

Plato. quit:Sunt mœcenates : non deerunt flacce marones. Vnde & il-

Martial. lud Iuuenalis. Quod si Virgilio & cætera. Merito igitur Persius

Iuuenalis ait:q̃ si dololi spes refulserit nummi coruos : Poetas & poetri-

Persius. das picas cantare credas pegaseum melos. Nec sine summa di-

Virgilius ligentis ac curatissimus ille poeta Virgilius ait. Si te fata vocãt.

vi. æneí. Nam auctoritate Iuuenalis illud verum esse cernitur. Haud faci-

Iuuenalis

le emergunt:quorum virtutibus obstat Res angusta domi. Hodie vero nemo bonis doctisque donat:at pauperes cōtemnunt: & quantum quisq̧ sua nummorum seruat in arca:vt dixit Satyr⁹ tantum habet & fidei. Quare cum virtuti fortuna fauet: mirifice gratulandum est & gaudendum nobis:qui eadem(vt Tulli⁹ ait) in causa versamur: qua & tu olim:video autē similitudinem quādam tuorum cum temporibus meis:vt quando tu post diuturnos labores donatuses tua mercede Idētidem mihi sperandum esse ducam. Cœperam enim torpescere existimareq̧ nusq̄ esse virtutis adminiculum implorandum:quippe qui viderem in illa Horatij tempora incidisse:cum inquit: O ciues ciues quęrenda pecunia primum: virt⁹ post nummos: Recte igitur Iuuenalis illud:Diuitiarum maiestas & si funesta pecunia templo nondum habitas: nullas nummorum ereximus aras. Nam vt eruditissime Ouidius complexus est:Crede michi miseros prudentia prima reliquit.Et sensus cum re consiliumq̧ venit. Iacebas in fimo vt aiunt: nec tibi succurrere laboranti: nec alijs abste auxilium postulantibus fauere poteras. Itaq̧ sordescunt omnia rubigineq̧ contabescunt:quibus fortuna præsto esse non solet. Ita enim ager & si natura fœcundissimus: vberrimosq̧ si coleretur fructus pariens: vbi negligitur atq̧ desertus est syluescere solet & emansuescere:ac adeo atere vt nisi refoueatur atq̧ stercoricetur ab eo nichil plane sperandum sit. Nunc venit in mentem illud tempus:quo me cum lachrymis nonnunq̄ ad commiserationem prouocabas:& fortunam tuam deplorans quæ foret abiectissima:& meam longe inferiorem tibi communem existimās a qua nequires adiuuari.Licet nunc ijsdem vti lachrymis pro meipso in hac erga tuam fœlicitatem gratulatione rogareq̧ ne me desereras:nec me facere diutius affligiq̧ tantopere patiaris. Nam istā in te fortunæ consuetudinem:& si fortuna duce collatam video esse:prudentia tamen tua virtuteq̧ singulari ductam & quasi coactam censeo. Est enim in campo satyricum illud: Nullum numen abest si sit prudentia:sed te nos facimus fortuna deam cæloq̧ locamus. Iure igitur Cicero Stoicorum sententia fretus: Omnes sapientes inquit diuites esse. Et plato voluit virtuti ad bene beateq̧ viuendum deesse nichil. Sed si peripateticorum nos auctoritas admonet: Eruditissime dixerunt fortunæ bona ad virtutes exercendas & amplificandas plurimum afferre adminiculi: & væhementissime necessarias esse.

Iuuenalis i vmbricio. Tullius. Horati⁹. Iuuenalis Ouidi⁹ i tristibus. Iuuenalis Cicero Plato.

Nuncigitur memini me apud veteres percucurrisse Phytagorā Carne ad ē. Democritum:& plærosq; alios tūc cœpisse omnem operam adhibere philosophiæ:cum &c curis vacauere familiaribus:& rebus affluxere ad viuendum necessarijs. Quis enim quem domestica cogat ægestas in grādiorem potest virum eua-
Horat⁹ dere:Non ab te scriptum est:Pectora nostra duas non amittentia curas.
Demosthenes. Tunc & Demosthenes Athenis Demosthene fabro natus:Et
Cicero Cicero arpinas Romæ magnificat⁹ est:cum diuitiæ suppeditarunt ocium.Icirco satyricum extat illud:quid Tullus an
Iuuenal⁹ ne aliud q̄ sydus & occulti miranda potentia fati. Quod si Boe-
Boetius tius in nostra potestate situm essevoluit:qualem fortunam fundare malimus. Luget & ipse tamen suorum aduersitatem temporum :& fatum inquit est inhærens immobilibus series qua diuina prouidentia suis quæq; nectit ordinibus.Casum autē diffinit esse in opinatū rerum euētum.q̄ombrem:& o ccurrant oportet in tēpestiua importunaq; mortalib⁹ plurima:quibus & sæpe cōculcentur & suffocentur interdū:& rursus cum dulcia non meminit qui non degustauit amara.Post pharmacū est valitudo expectanda:& post tenebrosas pro cellas serenissima sperenda tē-
Vir.i.ene pestas.Quare Virgilius vt doctissime cūcta:Aeneam inducit socios hortantē dicere cogit:vos & Scylleam rabiē: vos & cyclopea saxa experti reuocate animos:mœstūq; timorē ponite forsam & hæc olim meminisse iuuabit.Et rursus paulopost.Per varios casus:per tot discrimina retum tendimus in latium .Sedes vbi fata quietas ostendunt illic fas regna resurgere Troæ.In hoc
Iuuenal⁹ tempus iam peruenisti:nec in illud incidisti Iuuenalis. Durate:& vosmet seruate Cicadis.Expectationi tuæ datus est deniq; modus & tuarum vigiliarum solennē factum est consecutus . Gratulandum est igitur tibi m̄rificemihiq; ac ceteris bonis omnibus sperandum id ocius:quo tua intercessione:tua diligētia:tuo erga bonos studio precium simus nostręsedulitatis impetraturi. Erant venalia quecunq; appetebamus diuini venditione nichil poterat.Si diuites alloquebamur. Sphinges adibamus. Disti chum aut tetraticbum non erat ędendum Martialis more: vt inde speraretur aliquid. Et lucerna simul & papyrus terebatur. Respirarum :vt video:bonę litterę quando tibi traduntur virtutis premia.Vtinam hanc fortunę accessionem in te fortuna accumulet : vt quemadmodum nunc gratulamur tibi : sic instar tuę progressionis possimus nobis vnice gaudere.

Fœliciter nunc viuis. Beatissime tunc viuemus. Eritq; gratulatio hec eo communior: quo propensius omnes ad virtutem stimulabit. Nam vt Ciceronis extat illud. Honos alit artes. Tu bene vale. Ex Mediolano pridie calendas Decembris. Cicero in tusculanis q̃stioni.

Synonima Gratulatoria.

Tibi vnice gratulor.
Mirifice tibi gratulandum arbitror.
Tibi gratulor supra modum.
Nunc tuæ fœlicitati quis non gratuletur:
Nemo est cui hoc tempore magis q̃ tibi gratulor.
Haud facile possem exprimere: quãtopere tibi gratulor.
Quanta sit mea in re tua gratulatio: nec prolixiore quidem epistola exprimeretur.
Perinde tuæ gratulor voluptati: ac si meipsum attigisset.
Tibi vni præ ceteris omnibus hac tẽpestate plurimũ gratulor.
Gratulandum tibi esse duco: tam vehementer vt nihil ad cumulum addi possit.
Adeo tibi gratulor hac audita fortunę accessione vt nihil me voluptuosius audire potuisse censeam.
Cum primum accepi q̃ fœliciter tecum actum est: ita gestire cœpi & tibi gratulari: vt mei non videar esse compos.
Q; tam prospere tibi successerint omnia & gratulor admodũ & exulto: quippe qui & mihi & bonis omnibus non parum eẽ fructis sperandum arbitror.
Si vis q̃ tibi gratuler intelligere: q̃ tu tibi gaudeas pspicio.
Tua voluptas mihi communissima est.

TITVLVS SEXTVS

Inuitatoria ad amicitiam familiaris.

In omni humanæ vitę cursu id precipue considerandum esse arbitror: quod amicitiæ vim complectitur. Id enim est nostro generi vehementius necessarium quo mẽtes hominum iisdem iũgantur officijs studiorum: eademq; beniuolentiæ vi. Q; nisi nobis alios amicitia conciliaret: nisi amoris charitate quadam teneremur (vt ita dixerim) irretiti: quibus nos vel legum: vel consuetudinis vinculis alijs deuinceremus: aut quicq̃ vsui nostro suppeditaturos esse ceteros censeremus. Sed qm̃ ea est prima quidem amicitię ratio: vt honestatis causa sibi vniantur aiorũ vires Pria queq; ac optia est amicitia quę virtutis gr̃a fundata sit: radices (vt aiũt) ppetuas in feracissimo solo propagatura. Ad hãc

Lælius. Scipio. consueuere viri boni sese mutuo inuitare. Quare Læliū Scipionē inuitasse legim⁹ vt se amaret. Hoc exemplo & ipse product⁹ sum: qui tua virtute singulariq̧ doctrina pollectus te inuitem: vt me non ames solū: sed pientissime cōplectaris & sinu foueas. Nihil erit mihi gratius q̄ vt intelligam abs te amari. Ego autem ꝑ mea virili nō amabo te modo: quem qui nō amet: ille saxe⁹ pensitus sit: sed obseruabo: Quid obseruabo dixi: obseruo: ac colo ꝑ ea quæ in te virt⁹ est quouis homine benemerente dignistima: quemq̧ præclarissimū virū referente. Nam quantus sis: tot⁹ iam orbis terrarum instar miraculi narrat. cui⁹ splēdoris tuæq̧ laudis ꝑtes: ne videar aut assentari aut adulari: faciā in præsenti missas: ad idēq̧ redibo qđ initio cœpi: non esse tibi negligendum vt ameris: ab eo præsertim qui & si tibi adiumento nō ero: laudi certe semper ero. Quare fac vt me ames mutuo. Bene vale Ex Mediolano tertio Kalendas Decembris.

Inuitatoria ad amicitiam familiarissima.

Quātus sit tuæ virtutis splēdor: vna eadēq̧ omniū accepi voce: nec potui nō cōtinuo in te diligendū & amandū incendi ac inflāmari. Sed quia nichil esset in vita fœdius q̄ esse in eū studiosum: qui studio nō delectaret alterius cupio summopere pari me beniuolentia ꝓsequaris. Nihilo sum enī tibi posthac vnq̄ defutur⁹: quod in mea sit facultate vł opa. Vtere igitur deinceps me fortunisq̧ meis æque ac tuis omnibus. Tunc me mihi plurimū satisfecisse cēsebo cum tibi vlla in re maxima satisfecero. Sum adeo tuæ deditus famæ. vt abs te diligi plus appetam: q̄ quicquid reliqui vel diuitiarum cupidi vł gloriæ sibi ducunt ornatius sublimiusq̧ appeti aut contingere posse. Bene vale. Ex mediolano quarto Nonas Decembris.

Cicero Inuitatoria ad amicitiam Grauis.

Cum reliqua perpulchre ac vnice dicat erudite Cicero: tū id imprimis amicitiam officij præstantissimi genus ad humani generis conseruationē inuentam esse: quę similitudine quadā & morum & studiorum septa: & veluti circūuallata bonos animos deuinceret atq̧ tueret. Qꝛ si Aristotelis testimonio: nō secus inter virtutes iustitia splēdet ac lucifer aut hesperus inter sidera: quid preclarius amicitia: quę iusticię primum atq̧ precipium cōplectitur & munus & officium. Plutarchus enim vbi vehementius iusticiam laudauit quę a Catone diffinita est: Animi habitus: cōmuni vtilitate seruata: suam cuiq̧ tribuens dignitatem. Hęc di-

Aristoteles. Plutarchus. Catonis iusticias

gnitas inquit in amicitia solet imprimis distribui:distributaq; cognosci:sine qua nō solū non viuerent homines in cœtu: sed etiā viui ab officio longius distraherentur. Quid iucundius in vitaq; suauius:& humano generi optabilius:q̄ habere quibus & domi vtamur & foris:cum quibusq; de nostris commentemur vel voluptatibus vel doloribus:a quibusq; vel collach rymantibus vl' consolantibus recreemur atq; reficiamur: Sum⁹ i hoc orbe peregrini. Quid autem charius esse solet peregrino: q̄ vt comites habeat cum quibus & itineris sibi sortem esse communē censeat: & de iis fabulari possit interdum quæ aut vtilitatem afferant aut difficultates diminuant: Vide quanti sit societas facienda: vt vel Aeneas iste Troius: quos habebat famulos atq; ministros: appellat socios. Inquit enim apud Virgilium: O socii neq; enī ignari sumus ante malorum. Q; si quis dixerit in illis non fuisse verum amicitiæ genus: quod simulationem dissimulationemq; nō admittit: cum Aeneas simularit illo Maronis carmie: Spem vultu simulat: præmit altum corde dolorem: Respondetur iis casibus amicitiæ paratam esse simulandi licentiam cum amicis: quibus amicorum illud figmenti genus conducit succurritq; necessitati. Nam si patri filius qui aberat in castris interemptus esse dicatur: cum primum castra dicuntur fugata: gladi⁹ paratur quo se iugulet. Quam si amicus rem dissimulat ad diem: quæ vt Terentius ait: hominibus adimit ægritudinem: eo referabitur in tempore: quo quidem minus moleste feret patientiusq; tolerabitur. Has habet & multo plures amicitia vires: qua sublata viuendi ratio inter homines: corruat est necesse. Solis viueretur bæluarum ferino quodam ritu: nec coniugia celebrarentur: vt ait plato: nec incolerentur in ciuitatibus domus: nec vllis vel legibus vel moribus locus esset. Amicitia hæc homines vt Theophrastus inquit: sua sponte subdidit iuris æquitati: vt qui sese in uicem colerent: honestatem non effugerēt. Hinc domicilia sunt effecta. Hinc coniugia celebrata. Hinc religioni cœpit opera & industria diligens adhiberi. Hinc affinitates: agnationes: cognationes: necessitudinesq; prodiere. Sed ea est singularis amicitiæ vis vt Senecæ placet: quæ a virtute hominumq; gloria sibi principium vendicauit. Alia sunt etiam amicitiæ genera: quæ animorum similitudine solent esse munitissima: quibus idem voluntatis satis est feruenti studio. Nam quæ plutarchus affert amicorum quinq; paria Theseum & Pirithoum.

Virgiliu⁹ æne.

Terētius

Plato.

Theophrast⁹.

Amicorum paria — Achillem & Patroclum. Epaminundam & Pelopidam. Phythias & Damonē. Orestem & Pyladem. Addantur & his etiā Euryalus & Nysus. Aeneas & Achates: nō siugula quidē virtutis sunt fundata manibus q̄q̄ ad virtutem omnia tēdunt. Alijs em̄ fuere generis propinquitates. Alijs ab ineuntibus annis cōsuetudo. Alijs aliud quidem in causa. Quare cū ętate sit amor inueteratus. Nec omnis amor laudandus est: cū turpia interdū amētur a malis. Quid si seruentius longe: q̄ a bonis honesta: Q̄s q̄ ego nō appellem bonos illos: qui vel honesta non ament: vel cum amare cœperint: non perseuerent. Est em̄ constantiæ perseuerantiæq̄ laus cum in omni ratione bene cōsiderata vt Demosthenes ait: optima: tum multo laudabilior in amanda virtute: a qua pendet honesti omnis ratio ac disciplinæ. Sed nō inspide quod ab Homero vsurpatum est: Poeta dixit: Geminorum mater amorum: Et a veteribus Cupido cęcus pingitur: quippe a quibus declaratum fit: sic ad turpia colenda mentes obscœnorū allici: vt ad honesta veneranda clarorum hominum inuitantur animi: sed cum amantur quę mala sunt: cęcos amatores fieri. Quo tandem hęc omnis epistola tendit: quo sum deniq̄ peruenturus huc profecto vt intelligas: vt primum de tua doctrina: de tua morum ac vitæ innocentia: de tua in omni re gratia factus sum certior: cœpisse me tibi adeo dicari tota mente: vt facilius vitæ cessurus sim: q̄ huic meæ in te obseruantiæ. Cupio autem non fieri vox clamantis in deserto: cui nusq̄ respondeatur: vt illud est Liuij: Opto abs te mihi responderi: mutuumq̄ meum hoc esse amandi genus: sine qua quidem conditione amicitia dici nequit: cū eam diffinierit Plato: quandam vocandi respondendiq̄ conuenientiam. At Boetius animorum concordantiam: at Xenophō voluntatis conformitatem. Itaq̄ tunc esse veram nobis comparatam esse veram amicitiam duxero: cum vocanti te mihi respōdebis: cum ęq̄ me prosequeris diligentia: cum me obseruabis ac te obseruo: cum nil voles quod ego nolim. In his ergo nusq̄ sum tibi defuturus. Nihil quod ad tuam amplificandam attinet dignitatem: vel omittam vel pretermittam. Deerit mihi prius vita: q̄ amandi tui & voluntas & industria in omniq̄ re quam meo queam prestare ingenio: mea diligentia: meis fortunis: tibi obsequendi: cui quotiens in negocijs quibusq̄ maximis & difficillimis ab me satis esse cognouero factum. Mihi totiens gratum laudum esse: non secus ducam ac si maximam sim fœlicitatem

Marginalia: demosthenes; Ouidius in fastis; Cupido; Liuius; Plato; Boetius; xenophō

consecutus. At fac contra vt & me ames & non indignū me vel amore vel consuetudine tua existimes. Ad hanc te primus ami citiā inuito:quam mihi negaturūesse te non arbitror:cū & in tua sit fundata præstantia: & in tuis sit laudibus radices propagatu ra. Nulla enim e mente mea te delebit obliuio. Nullus te meæ memoriæ surripiet casus: Nulla temporū ītercapedo: Nulla lo corum interualla. Tuus omnino sum:tibiq; detissimus. Bene va le. Ex Mediolano tertio Nonas Decembris.

Synonyma inuitatoria ad amicitiam.

Cupio plurimum abs te diligi.
Inuito te vt me ames.
Facit me tua virtus amicitiæ tuæ cupidissimum.
Tanta est tua doctrina vt a te in amicum amitti væhementius appetam.
Cogit me tua doctrina tui amoris esse studiosissimum.
Tunc ego me fœlicissimum esse ducam:cum me amabis.
Quid est q̄ assidue religiosius deprecer superos:q̄ vt tibi char9 sim.
Tantifacio tuas laudes: vt si me non indignum beniuolētia tua censueris:me sis habiturus perpetuum præconem tui nominis
Ego tibi afficior plurimū:sed ad te meo respōderi studio posco
Nihil expecto diligentius: q̄ vt tibi me iuctū cōstantissimo amo ris intelligam genere.
Si me amabis non solum amando non me vinces: sed inuitatus venies in amicitiam:non vltro.
Facio plurimi amicitiam tuam:qua vt me dignum cēseas te vni ce rogo.
Da mihi mutuo:vt te amem.
Fac me cognoscam tibi non iniucundum.
Si vis amari:ama:dixit Seneca: qd vt in me serues obsecro ma ximopere.
Respondebis & tuæ virtuti pariter & amori erga te meo: si nu mero me coniūges tuorum amicorum.
Facies rem te vnice dignam: si me amabis a quo mirum & ama tus in modum.
Ne diffugias inuitatus amicitiam meam

Titulus septimus.
Supplicatoria familiaris.

Affecit me tuus hic seruus nō cōtumelia solū:sed iniuria Nā cū peterē:ne in tui finib⁹ agri excedēdus mihi fieret iturus:ea fuit & ptinacia & isolētia:vt cū pluris ī me cōuitijs nō deititerit ab i stituto.Nequiui nō supra modū admirari : cum apud te sit enutritus: qui & humanissim⁹ omniū esse soleas & æquissimus . At video quid inter liberū ac seruū intersit: quātū Scytha referat a Romano.Itaq; nō tam q̄ro de nequitia vernæ:q̄ potius te suppli co nolis hāc illatā esse nobis iniuriā. Qd vt te nō iussisse fieri cen seo:sic te cōtrario impio continuo reuocaturū arbitror. Res est certe nō magni precij:nec cuius vtilitatē multifaciā:sed nevel tu vir optimus violare me velle videaris:qui soles bonorū omniū defensor esse:vel hæc bælua sese in suis difficultatib⁹ abs te adiutum iri credat. Ad hæc aūt:hæc si pars agelli meis hisce prædijs diminueret:aditusq; p hanc ad reliquas fieret eius capi partes:nō posset nō esse mihi detrimēto maxio. Quæ libera est possessio:pararet sibi eo pacto seruitutē. Id q̄ te deceret : procurasse opera tui seruitute cōsidera:Sed quid ea in re sum longior q̄ solo nutu impetraturū me sciam:Oro te igitur atq; rogo : ne feras hunc homūtionem cu'q̄:imprimisq; mihi violentū esse. Beneva le Ex Mediolano pridie Nonas decembris.

Supplicatoria familiarissima.

Agitur in vrbe tibi patria mea causa:nec abiecta quidē: nec precij mediocris . Sunt aūt primates illi ciues tui tales vt ex re sua donent nihil:ex aliena plurimū rapiant. Ex quib⁹ cū eo mihi lis est:qui solet esse omniū possim⁹ litiūq; obseruātissimus. Ego vero vt me perpulchre nosti nihil difficili⁹ ago q̄ lites: Maloq; interdum de fortuna vsuq; meo nō nihil cedere vt pace viuā:q̄ an fractu causæ dubioq; litis euentu rem alienā vel vsurpare vel q̄rere. Scio q̄graue feras cuiq; iniuriā fieri:q̄q; sit mēs tibi ab omni violētia quidē aliena. Te igit̄ vnice supplico :des ad eos cū quibus mihi agit̄ litteras:quib⁹ eos horteris:malint qd æquū est arbitrio amicorū assequi : q̄ causidicorū astutia iniquitateq; p vim quæ ad se nō attinent cōsequi:ad eos aūt qui fortiū tenēt leges ac arbitriū:cōmēdaticias scribas: vt me foueāt in ijs quæ iusta sunt Bene vale. Ex Mediolano Nonis decembris.

Supplicatoria grauis.

Cum dedeceat virum bonū quicq̄ turpe prosequi : tū imprimis illud:qd in postulāda supplicandaq; re turpi itum atq; locatū est Hoc eni pacto se turpissimū quisq; patefacit & quasi pestiferum

morbũ euitandũ ab omib⁹:cũ nõ solũ est ipse malus :vt iprobat Plato:sed iuitat ad maliciã alios.Nã vt ait Seneca:peride quidẽ est allicere que ̃q i perniciẽ ac orare vt iiuria fiat.Quid si pl⁹ pec cat:qui corrũpit ad iiquitatẽ aliquẽ:q̃ qui corrupt⁹ est: Is eni alle xit hũc ad transigẽdũ crimen ipsũ : hũc ani mi pturbatio p pecuniã aut aliud corruptele gen⁹ coegit imemorẽ ac iprouidũ esse sui.Quobrem & christiana sapiẽtissima fuere verba:Maius peccatũ habet qui me tradidit tibi.Q si ab amico postulat̃ aliquid: ea Ciceronis est amicitiæ lex habẽda semp añ oculos: vt ab ami cis nõ nisi iusta petant̃:amicoꝝ causa dũtaxat honesta fiant. Si a pricipe vero supplicat̃ aliquid: debet illud obseruari Agesilai q̃ dicere solebat:Eadẽ a dijs & pricipib⁹ orãda:si qui cõstit vissent exorare vt nulla cẽsendũ est nos duplicitate : nulla fraude posse nos circũuenire deũ:Ita nihil debem⁹ a regib⁹ quærere qd̃ nõ oĩ ex parte pclarũ sit atq; iustũ:Sũt(vt iquit Herodot⁹)ipi pricipes naturæ i terris simulacra:tantiq; ceteris existimãdũ est eos psta te virtutis oĩ genere:sed iprimis iusticia:vt nihil duri⁹ auditu sit ipsis:q̃ si quid accipiũt iiusti queq̃ appetere.Vt mulier pudicissia fert piniqua mẽte quicq̃ audire qd̃ turpe sit: ruboreq; p pudorẽ cõficitur:Ita priceps bon⁹ nequit nõ excãdescere si quid iiquum ab se posci audit. Vt luxurioso iquit Augustin⁹ castitatis verbũ est offensio:iiquo viro recta via:sic optim⁹ rex turpitudinis mẽ tionẽ execrat̃:& qui supplicat iiusti quippiã: summopere hũc exo sus est.Poscẽda igit̃ sunt honestissia:cũ ab oĩ hominũ genere: tũ ab ijs i quos tanq̃ i numia sunt omniũ expectatiões:omniũ conuersa lumia:vt ipsi admonent̃ a deo:referẽte Psalmista: Diligite iusticiã qui iudicatis terrã.Ita qui ab huiusmodi iudicibus quicq̃ appetit:non nisi & quæ deceãt virũ bonũ appetat & quẽ ducat a bono principe prẽstanda sibi:ne si quid iupplicet̃ aliud;vna sup plicatiõe labor frustra tempus triuerit. Supplicãsq; tum nihil ipetret:tum & iratum sibi principem reddat. Hæc ego quotiens mecũ animo volutaui clarissime princeps : totiens abs te quicq̃ poscere sum deterritus:ne forte mea causa michi nimis indulge rem:nec satis intelligerem:essentne quẽ supplicaturus accedebam ipetranda.Nam vt Aristoteles docet:Omnis mal⁹ ignorãs Apparentis enim opinione boni decipiunt̃ q̃plurimi : qui cum væhementius errant:sibi honestissimam esse causam opinantur Nunc autem Vbi manifesto cognoui rem meam tale esse :vt audenter sit mihi tuum sperandum auxilium: nec ambigo te mihi

Plato. Seneca

Cicero

Agesila⁹

Herodotus.

Augustinus

Psalmista

Aristoteles.

faututum in re clarissima:nec mihi subuerandū esse arbitror. Cū fratri meo lis esset amplissima Romæ: videreturq̧ summa quadā a nescio quo sacerdote lassecitus iniuria: decurrit ad pōtificem maximū:eiusq̧ obsecrauit sanctitatē:ne quid iniquitatis pateretur a suis patrari præsidibus. Acta transactaq̧ sunt plurima: in idq̧ tandem est deuentum vt fratris aduersari⁹ ad te causam eā omnem deferri tulerit non iniqua mente: sed ea(vt dixit clanculum cum amico) sententia:vt existimaret te facile plurimorum litteris inductum se fore:in id iudicandum quod cupi. Vide q̄ iniquus sit vt nō modo rem malam ab eo speret qui princeps est & optimus & omniū innocentissimus: sed etiā famam de te iam turpem audeat dispergere ac disseminare. At mihi cui notis-
Agis. simum atq̧ apertissimum est:q̄ vel in ipsis promissis: Agin te illum præstes qui cuidā in stātius dicēt:at promisisti:Promisi qui dem ait:si istud iustū est: sin iniustum locutus sum non promisi nihil vel nunc vel alias videtur abs te quærandum accurati⁹: q̄ quod æquum nō videatur solū:sed etiam sit. Supplico te igitur vnice: & quid ille suę temeritati confisus ractabundus de me audeat per iniquitatem superato se iactare. Nō qui petam in eum quicq̄ iniuria parari sed vt prętori cęterisque tuis magistratibus iubeas nihil hac in causa per cuiusq̄ preces atq̧ cōmendationes fieri: vt sola sit honestate satis:nec tabularum stetur figmentis: nec causidicorum maleficiis:nec impiorum vel minis vel polli citationibus. Hoc autem ipsum non orarē:si tu tibi iudicandi locum seruasses. At cum in alteri⁹ ex pro dominis tuis causā hāc
Pericles. traduxeris manus:vereor ne quid non dixerim minus innocenter minus fiat modeste sed sit aliquis Pericles:qui & manus habuerit & oculos abstinates:Supplicandum esse duxi:præcipias sic rem meam prouideri:vt queri nō possim. Bene vale. Ex:Mediolano octauo Idus decēbris. Synonyma supplicatoria.

Supplico sis mihi adiumento.
Expecto auxilium tuum.
Cupio te fauere mę causæ.
Nihil est ꝙ plus appe tam q̄ auxilium tuum.
Mea causa tua solo cupit adiuuari consilio.
Cum tu⁹ in me conueniret fauor:nihil est mihi defuturū.
Habeam te modo ꝓpitium:postulabo hac in re nihil aliud
Ex oib⁹ q̄ sūt v sui futura i hac re mihi te ꝑcipiū aduocatū oro.
Supplicatio mea omnis in te conuersa est.

Mea omnis salus a tua salute pendet:quã assiduè in me aduoco.
Pluris te solum facio q̃ ceteros omnes:& in meum fauorem obsecro.
Posco diligentius:vt mihi succurras.
Vnum est quod cõtinue superos precor:vt mihi sis adminiculo
Nulla est oratio mea vehementior:q̃ vt in meam te rem confe-ras adiutorem.
Si fuisti cuiq̃ aliquando moriger ac obsequlosus : esto in meam hanc causam officiosissimus.
Officium hac in causa tuum experiri constitui.
Cum habeas me tibi deditissimum:tu quoq; meis ausculta pre-cibus.
Supplicationem hanc omnẽ in meam admitte controuersiam.

Titulus octauus.
Suasoria familiaritatis.

An sit pe grinãdũ.

Cupis ab me scire:de tua profectiõe ad exteras natiões quid cẽ-seam. Ego vt sũmatim rem amplissimã perstringã tibi suadeo ne diuertas a proficiscendi tuæ nobilissimæ instituto mẽtis: nec ea dubites adire tolerareq; quibus isti liuiduli:q̃q̃ propinqui: te ter tent. Nam qđ aiũt te mollissime domi viuere:parataq; istic advo luptatem omĩa tibi foris defutura:istuc ipsum te ad istud iter ac cingat ne torpescas inter sirenes:neu coruorũ illecebris conta-bescas. Non enim ad sommũ/ gulam/ venereq; nati sumus : sed ad labores atq; sudores : vt gloriam immortalẽ consequamur. Delitiæ quas illi dicunt:illorum sint proprie : qui bæluarum in-star:vt Cicero pulcherrime complexus est:quantũ adest quantũ præsens est:probant/ Paululum admodũ prætertita consideran-tes aut futura. Verum qui videt ante cessiones temporum ratio-neq; metiẽ oĩa:Vlyxem imitať:de quo dixit Homerus. Calentem dic musa virum:qui mœnia Troiæ post euersa suę. Et mores ho minum multorũ vidit & vrbes:vt Horatius retulit. Quid animo nobili ac magno dignius est ducendũ:q̃ vt vniuersum mundum vnam esse ciuitatem existimet:vt Socrates ait: At ĩ ciuitate quis viuit:qui nolit singulas eius partes sciscitari:Facis humanissime si visurus orbis terras atq; nationis in diuersas vrbes terra ma-riq; proficiscaris. Nec te deterreat vlla rerum locorumve diffi-cultas:cum multa te magis captura sit rerum assidue videnda-rum delectatio. Q; letus eris deinceps domum rediens:cum ea quę videris diuersa parentibus socijsq; serię quadam/ vt histori/

Cicero.

Homer^o de vlyxe

Horati^o. Socrates

cus enarrabis. Idemtidem Ptholomeus factitauit: qui rerũ pluri marum vsũ didicit atq; docuit: & astrorum motus: & regionũ di uerticula. Bene vale. Ex Mediolano septimo Idus Decembris.

Pax seruanda cõ fribus.

Suasoria familiarissima.

Vt Pacem cũ fratribus firmes: ais esse qui tibi dissuadeãt. Nec te quidem amant illi: nec semetipsos. Vt nihil vtilius corpori: q̃ si cuncta membra singulari pace bona cõueniant: Ita concordia vt Salustius inquit: minime res crescunt: discordia maxie dilabun tur: Imitemini O discordes animi: christũ pacis largitorẽ inquiẽ tem: Pacem meam do vobis: pacem relinquo vobis. Q; si pietas genus ipsum ad beniuolentiam cogit: omnis est impietas exagitanda. quæ vos vobis rebelles reddit. Non possunt igitur esse viri boni qui te distrahunt a pace tibiq; dissuadent officium pascis. Ego nedũ suadeo vt pace cum fratribus viuas: verũetiã oro atq; obsecro malis cũ pace decem: q̃ discordia mille cum il la quiete tueri queas: Hæc nec inquietus tibi comparare: nec cõ parare: nec comparata seruare. Bene vale. Ex mediolano sexto Idus Decembris.

Salustius
Christus

Suasoria grauis

Omnis suadendi ac dissuadẽdi ratio & argumentatio inde nasca tur opus est: vt & vtile & honestum quod eligitur cæterisq; præ fertur intelligendum sit: Omnem enim incommoditatẽ atq; tur pitudinem euitandam quis non esse ducit: nisi mẽtis egenus ac ab omni humanitate vehementer abhorrens: Quãobrem cum Plato rogaretur: quid nam sibi videretur ipsum turpe cum vtili tate coniunctum: Potest ne inquit cum morte vita cõiũgi: autvn da cum flãmis: Cicero vero & si voluit posse illã vtilitatẽ appel lari quæ ab honestate disiũcta foret: cum Panætio tamen sẽtiẽs aliquid dici vtile vocari quod turpissimum foret: vt lucri gratia turpẽ aut sordidum sequi quæstum. At vt Theophrast⁹ expres se complexus est: Honestas omnis ea est: quam priam sequi de bet qui versatur in consulando: mox eã vtilitatem quę ab hone state nascitur. Nam Aristoteles triplicia iquit prẽmia virtuti cõ parata/ diuitias/ honorem & gloriam. Nunc querim⁹ hæc ne ti bi comparanda sit: qui religionem es ĩgressus: Dissuadentes isti negant te quicq; esse lucratum: amisisse vero plurima: qui cum di ues ĩ mundo fores: diuitijs cesseris: cum honoratus apud prin cipes: quasi nõ notus ĩ religione verseris cũ gliæ ppetue dñes: nũc ei⁹ nõ paup solũ sed egen⁹: sed medicus. Audi q̃ ego ab istis dissentiã tibiq; quib⁹ ratiõib⁹ vt perseueres ĩ delecta tibi sctissia

Plato.
Cicero
Leophrastus
Aristoteles.
De igressu religionis.

via suadeã Hæ vita vt Augustin⁹ ĩquit:vere considerantib⁹ non Augusti-
est vita:ĩ q̃ duæ nos assidue torquẽt ęgritudines Platonis ille/ti- nus.
mor & dolor:vt quãdo bene sit timeamus:cũ male autẽ dolea- Plato.
mus diuitias aũt hasce ĩ argẽto/auro/gẽmisq; constitutas doce-
Tullius non optandas:neq; bonas existimandas quarũ augẽda Tullius
rũ non modo nos cupiditas assidue præmit sed etiã met⁹ amit-
tendarũ.Q; si vita non est:cur ĩ mũdo viuẽdum:Si diuitiæ non
sũt cur optandæ:An vt Harpyias quas rapacissias dicũt obscœ
nasq; volucres ĩuiduamus:At cũ mali sum⁹:expurgandũ nobis Harpyias
vetus fermentum:Apl's nos admonuit:vt fiat ĩ nobis noua con Apl'us.
persio:reijciendam inq̃ vetera millã spumosam mucidamq; vo
luptatis libidinem:ĩeundãq; veritatis viam p quam nobis bonę
veræq; diuitiæ comparantur.Non dixeri:vt cũ Aurelio loquar:
ĩprobandum argentum atq; aurũ quæ creauit deus:nulla est dei Aurelius
creatura damnenda:sed inuęhendum in hoĩem:qui dimisso cre-
atore cõuersus est ad creaturã:vt illud Dauidicũ extat : Simula- Dauid.
cra gẽtiũ argẽtũ & aurũ . Nã & diuitię & reliqua fortunę bona p-
inde sunt:qđ Terẽtius ĩquit:ac ei⁹ anim⁹:qui iis vtit̃ iure ab Ari- Terenti⁹
stotele ĩstrumẽta sũt ad exercẽdas virtutes existimata.Quãobrẽ Aristote
&philosophiã facilẽ sine reb⁹ ad viuendũ necessarijs Pythago- les.
ras &Anaxagoras dixisse phibẽt:& Iuuenal' ait : aut facile emer- Pythago
gũt.quo⃥ virtutibus obstat res ãgusta domi. Sed cũ ĩ mũdo nõ ras.
nisi ad pfruendas voluptates his vtant̃ diuitijs:vt Titiũ illũ p̃ se anaxago
ferãt.Aut ab ãbitionẽ vt Ixionis Sisyphiq; nõ sint dissimiles:aut Iuuenalis
ad exaggerandũ coaceruãdũq; pecuniariũ cumulũ:vt Tãtali vi- Titius
deant̃ & Phiani.Certe Diogenis est adhibẽda ratio: vt pecunias Ixiõ Sisy
malimus pdere:q̃ ab ipsis pdi.At cũ ista religio: quã tibi delegi- phus.
sti:veras ĩquirat diuitias.a falsis migret:vt Ambrosius monet. Tãtalus.
Ditior isti c eris multo:q̃ vnq̃ ãtea futurus esses.Nũc tanq̃ nichil Phinaus
habẽs & oĩa possidẽs Christiano documẽto / cũ nichil habeas/ Ambro-
nichil tib i deerit:vt ille se iactabat Terẽti⁹.Nihilo egebis.Nichil sius
appetes:& pecuniæ vsus cupiditas/ & voluptas instar erit Cice- Christia-
roniani pręcepit.vt nichil tibi sit magnificentius :q̃ pecuniã ne- nũ docu-
gligere cum non habeas ad amicitias liberalitatemq; conferre. mentum
Ditissimus es ergo factus ista tua procellosissimi nauigatio- Terenti⁹
ne pelagi : & adeo quidem diues : vt pauper esse non possis. Cicero.
possides enim ea quę nequeant naufragio/incendo/rapina: vllo
ue tibi deficere calamitatis genere. De quibus quidem illud Bi- Bies.
antis vnius ex septem Gręcię sapientibus recitatur.Omnia mea

mecum porto. Ditissimi sunt quorũ deus custodit thesauros: cũ non nisi vbi thesauri sunt: thesauricantium corda firmenť. Q̃ si in deo gacophylaciũ est: cor quoq; ad deũ directissimũ procuratorem ac tutorẽ sibi cõparauit: qualẽ nemo decepturꝰ: nemo superaturus sit. Honores autẽ quos eras habiturus in mũdo: quos in hac religiosa viuendi lege ac vita es habiturus. Poteras ne illic aliud quicq̃ assequi q̃ magistratus: q̃ clientelas: q̃ ad summum aliquem principatum: At q̃to hæc in religione consequi clariora possis. ea multo quidẽ præstantiora in mũdo non nisi per inuidiem: p corruptelas: p simultates: ambiẽdo donẽdo / mẽtiendo quisq̃ dignitates assequiť: Nam ars prima regni est: vt inquit Tragicus Seneca: posse inuidiã pati. Hinc gladij iugulãt / venena interimunt / pditiones delatiões q; oriuntur: atq; omne flagitij genus. Et vt eruditissime dixit Ouidius: Filius ante diẽ patrios inquirit in annos. Pudorq; omnis atq; fides ac pietas penitus fugatur. His honoribus qui deniq; potiť: assidue cruciatur: venenũq; in auro bibit: cuius mens nunq̃ conquiescit: & peccatorum afflicta conscientia: vt inquit Tullius: & augendæ dignitatis cupiditate. Hi sunt ait Apl'us: quos habui in derisum: Hi sunt ait Iuuenalis: qui metuũt & ad omnia fulmina pallent. Hi sunt Danaidũ illarum simillimi: quas perhibent vrceolis perforatis haurire lympham apud inferos: frustraq; assiduo labore defatigari. Sunt ne honores illi virtutis inq; præmia testimoniaq; fœlicitatis Aristotelis sententia: quibus acceptis miserior est homo q̃ antea: Honores & veri quidem & optandi sunt: quos ex religione consequeris: Si religiosus non haberi modo volueris: sed etiã esse: Præfuisses illic iudicandis corporibus: istic animorum arbiter fies. Vide quantũ inter corpora & animos intersit. Partem mundani principatus illic fuisses adeptus: partẽ istic cælestis regni nãcisce te. Ad reges illic tibi aditus patuisset: istic deũ optimum maximumq; semper cum voles alloquere: Nunq̃ ad eũ tibi accessus intercludetur. Quid si ad ijsdem regibus petijsses multa: quę nõ impetrasses: a deo nihil frustra postulabis. Quid si duras: quas iquiunt fores: calcibus interdũ centies pulsasses priusq̃ semel aperirentur: Quid si quæsiuisses plurima inuenisses vero nulla: Istic autẽ verba saluatoris tibi fidẽ faciunt: Petite & dabiť vobis: pulsate & aperietur vobis: quærite & inuenietis. At gloriam quam eras in mundo habiturus: an eam quæ inanis est: quam definiuit Augustinus esse velle vincere: vbi meritũ non est: Posses ne pa-

Seneca.
Ouidiꝰ. i. meta= mor.
Tullius.
Apostolus.
Iuuenal'.
Danaides
Aristoteles.
Christus
Augustinus

nis nomine:aut saxo panis loco pasci:Quid potes igitur eã existimare gloriam quæ vera non est: Dices veram diffiniri ab eodem glo̅riam:bonam de alicuius virtute:vt Plato etiam voluit: cum fama noticiam:aut testimoniũ aliquorum de nostra virtute bene sentiendum:Quid id est:non nequod & prius : Possunt enĩ & falli homines & fallere. Possunt id opinari de aliquo:id sentire: id dicere ac laudare quod non est.Vagatur ea fama : iactatur: perreptat orbem: Radices certe nullas propagabit . Vera est ea gloria:quam beatorum ĩficti numero cõsequentur:quæ per opera fidei ad charitatem pducta nihil fucati sibi componit . Nihil ficti præ se fert.Nihil palliati suæ præponit laudi.Gloriari licere in domino docent sacti: & infirmitatibus ac erumnis:vt Apostolus docet.Ea est vera gloria :.quã quærunt sibi qui patientia: tolerantia:mensuetudine:constãtia: pietate innocentia:imundiciæ debellatione discriminum mundanorum superatione:cælum aliquando conscendunt.Hanc tu tibi composuisti: viamq̃ sanctissimã per quã ĩmaculatus incedas:monẽte Psalmista:Beati immaculati in via. De qua pro seipso locutus est Christus inquiẽs:Ego sum via:veritas & vita. Vitam igitur viuẽtiũ delegisti:ea prætermissa:quę morientium erat:in quã ait Gregorius.In hac vita continue morimur:& sicut aqua labimur. Nequit enim aliud esse q̃ mors cũ sit infernus :dicẽte propheta . Descendit in infernum viuẽtium Et rursus: Dilataui: infernꝰ os suum.Illic in assiduis versabere periculis: siquidem nõ imperite scripsit Maro:Noctes atq̃ dies patet atri ianua ditis. Et iterũ:Facilis descẽsus auerni:Et Diogenes:vndiq̃ dixit iter ad inferos.Istic autem quies tibi cõparabitur:sca deo tibi ergo ne ab ĩstitnto cuiusq̃ dissuasione diuertas :nec arbitreris nullum te viuendi genus salubriꝰ æternitati quęrere potuisse.Bene vale:Ex Mediolano.v. Idus Decembris.

Vera gl̃ia scd̃m platonem.

Ap̃lus.

Dauid.

Gregorius.

Dauid.

Vir. vi.æne.

Diogenes.

Synonyma suasoria.

Suadeo tibi vt discas.
Ne quod iter agressus es deseras:te hortor.
Abs te peto diligenter:vt ab instituto non discedas.
Nihil arbitror quęrendum tibi magis q̃ vt ista in via perseueres
Te vnice obsecro:ne desistas ab incœptis.
Fac si te amas:vt quę agressus es diligenter prosequare.
Tolera(te rogo)singula:quę quidẽ reliqui difficilia videantur vt persistas in proposito:
Ne leuitatis simul accusere:tibiq̃ rectam adimas rationẽ.

esto in instituto constans.
Imprimis tam hoc tibi suadeo:q̃ quod maxime.
Quæ acriter firmeq; tibi hanc rem suadendam arbitter: haud possem per litteras declarare.
Id apprime tibi consulo: vt non reuoces quod proposueras.
Et si multi dissuadeant hoc tibi: ego tuæ laudi hoc tamen video maxime profuturum.
Crede suasioni huic meæ quæ tui nominis est capacissima.
Mea omnis exhortatio est: vt ne discedas ab hoc animi tui decreto.
Vnum hoc præcipue te rogo: vt perseuerantia nullam hoc in negocio virtutem esse tibi necessariam magis opinere.
Hæc est suasio in te mea: vt firmus sis in proposito. Cupio te plurimum in hoc quod es agressus assidue perseuerare.

Nonus titulus.
Dissuasoria familiaris.

Et si pdifficile videt̃ esse factu cũ suasus est aliquis ei dissuadere: cũ tamẽ ratiõe gubernent̃ hoies: nõ solo sensu nihil arbitror facilius q̃ si quid argumẽtis veritateq; probet̃: illud dissuadere posse quo fuerat psuasum. Est eni & suadẽdi & dissuadẽdi lex eadẽ: vt declaret̃ qd vtile ac honestũ: quid cõtra dãnosum & turpe sit. Tibi suasum est: vt bellũ aggrediare cũ possis pace viuere
Bellũ dissuadet At ego bellũ tibi dissuadeo: a quo magis abhorrere debẽt hoies q̃ ab eo qd est ab hominũ natura disiunctissimũ. Quid ab homie disiunctius: humani sanguinis ꝓfusiõe Quid ei cõuenieti⁹ atq; cõ
Homer⁹. Tullius munius vita: Nã vt Homer⁹ declarat: bella nõ nisi coactis inuitisq; viris itercipiunt̃ vt viuat̃ in pace: testimonio Tullij. Quãobrem & apud latinos a bæluis dicuntur bella: quia bæluarum dimicatio periculosa sit. Bella dixit Arta xerxes ineunda: vt vinca
Arta xerxes. Horõtes tur: victoria quærenda. vt triumphet̃: triumph⁹ expectandus vt ocietur. At quis prohibet sine bellis ociari: dixit Horontes: aut dimicatur ꝑpter gloriã: aut ob imperiũ. Neutro tibi nunc est cõtendendũ. Inglorius hoc adires bellum aduersus longe te inferiorem: & cũ eum tuo subdidisses imperio: plura multo prælian do consumpsisses: q̃ vincendo quæsiuisses. Ergo id tibi non vtile sed detrimẽtum fieret: non honori cederet: sed dedecori. Pos
Ouidius. alexãder set enim Ouidianum illud aduersarius iste de se dicere: Non tã turpe fuit vinci: q̃ contendisse decorum. Magnus es & dux præstans atq; prudentissimus: Verũ illius memineris: quod Alexã

der Philippi regis fili⁹ inuitatus ad cursum pedestrem in olympiadem non esse sibi currendū respondit: nisi cū regibus. Dissuadeo tibi væhementius bellū istud: & vt tuæ dignitatis amplificā dæ cupidissim⁹: ita tuā omnē execror turpitudinem. Crede michi: qui tibi deditissimus sum: nō decere te opus tam abiectum. Bene Vale. Ex Mediolano. iiij. Idus Decembris.

Dissuasoria familiarissima.

Nihil est quod tibi dissuadeā magis: q̄ quod incœpisti. Audiui ei te minime litteris ob quas obsequendas istuc profectus es: operam adhibere: neq; religioni rursus vt debes incumbere: sed per vrbem assidue vagari comitibus illis socius qui & impudici sūt & insolentes. Id q̄ te deceat: non te latet: modo te audias / & te tibi vendices: vt Lucillum admonet Seneca. Quid enim est fœdi⁹ q̄ aliud de se polliceri atq; profiteri: aliud sequi: Tu religionē ꝓfessus: tu doctrinam pollicitus spem maximam de te parentib⁹ dedisti. Harum rerum pessima iecisti fundamenta: Vbi promissa deo castitas: vbi contemptus muudi: vbi libidinum detestatio: In his omnibus consequendis omnem constituis curam. Dissuadeo id tibi væhementius ni te malis famosum: q̄ laude dignum. Q᷑ si me audies: & si te nunc nequicia cogit flectitq; in scelera: intelliges aliquando: cum mente fies pacatiore: fuisse meam hanc omnem dissuasionem tibi quidem oportunam / ac vnice vtilem. Vale. Ex Mediolano. iij. Idus Decembris. — Seneca.

Dissuasoria grauis.

Factus sum amicorū litteris certior: eam te in sententiam nescio quorū nebulorum adhortationibus suasum deuenisse: vt venationi vacaturus: in vrbem ire nō constitueris. Id ego dissuasurus de syluis non nihil eoq; viuendi genere cōtendam prius: q̄ ad vrbanas descendam voluptates. Quid inter syluas inueniunt iij: q̄ eis delectantur quod laudare possint: Num apparatum rerū: aut vrbium splēdorem: aut virorū cōsuetudinem: Si quæris apparatum habitandi: En tibi foueas & latebras fetidas / marcentes / fimo putridissimo plenas vt Hesiodus inquit. Syluestrem feritatē olentissimam. Si reliquum: vide sub arboribus hyeme lutum cœnosissimum: aut niuosam glaciē quam vel ipse feręnon secus ac pestem euitant. At æstate puluerem peregrinos suffocantē: muscas & earum omne genus molestissimū omibus: ijs præsertim qui versanť in venādo. At splendor qualis: lucorū quæris: an nemorum: Vtrūq; syluæ nomē est. Luci a nō lucēdo dicti sūt. In his — Vt nō vacet venationi. — Hesiod⁹.

dicunt Poetę animas heroum habitare: credo hanc fuisse causā quoniam propter asperitatem loci raro quisq̄ illo perueniat. Incultus est lucus: spinosis arbutis densus: dumis creber: vt qui eo deuenit aut in leporem vertatur: aut quam teneat ad inde regrediandam viam. non intelligat. Nemora vero a pascendo: dicta: quæ cultiora tenet: ad pastores attinent: aut septa pastorum aut ea quidem ferarum signa: quibus per vestigia canes discant earum processum. Vis in memoribus quiescere: tecū scenam affer: vel ad vmbram captandam in ardoribus solis libyci vel ad hyadas sub Arctoo tempore vitandas. Inquire in ijs fontes. Parata est tibi Dirce/ parat Pegasus/ parate Hippocrine. Vndas habebis ac a biblis bobus armētis cæteris: necnō ipsis varijs ferarū gn̄ibus tam ornatas: vt fęcem te bibere posse videas: si tandem sitieris: vt in illud Erminij peruenias: Mori malo q̄ fœdari. Ad esum autem in tempore/ mora/ fraga/ pomaq; durissima: quibus nedum defatigere mordendis: a gustu vero stupescas: verūetiā ita stupescas dentibus: vt nequeas tuæ fami satisfacere. Ac virorum consuetudo quæ imprimis est inquirenda viro: cum sit vt Plato dixit: Animal sociabile: qualis illic est ac quanta: Magna p fecto numero vt numerari non valeat excellentia vt recitari nō possit. Numerus ingn̄ nullus: aut si quem videris: vt Iuuenalis inquit: est rara auis in terris: nigroq; simillima cygno. Pastor tamē is ipse rarissimus erit: aut tui simillimus qui venetur atq; frustra tempus terat. Poteris ne aut nullius: aut pastoris delectari consuetudine: In nullo desiderabis assidue quemq̄. In venatore cupies nullum: cum Seneca ipso Ciceroneq; testibus: animalia eodē viuentia cibo sese mutuo oderint. Cum quibus de actione vitę aut rerum plurimarum doctrina: aut de contemplandis loquere numinibus: Aliud enim horum: aut omia simul eos sequi aut de eis commentari debent inter sese illi: qui virorum appellatione se velint exhibere dignos. Adhibebis tecum commententes de mansuetudine ac facilitate vrsos: de castitate ac pudicitia quidem apro: de prupentia damas: de simplitate vulpes: de animi magnitudine ceruos: de fortitudine lepores: de sciētijs robora ipsa: quæ possit adhuc Dryides & Semnotheos Gallorū: & primos hoïes duro de robore natos: & forte colūbas afferre Iouis quæ respōsa dabant. Quid si tecū illic Actæon suam miserjā fabuletur: Aut Arcas suā calamitatē cum matre Lycaonica narret aut Calydonius aper: aut Herculei ille/ Iouisue dictęus Taurus:

Marginal notes: Dirce. Pegasus hyppocrine. Ermins. Seneca. Iuuenal. Seneca. Cicero. Iuuenal. Hi syluis & venationibus operā dederunt.

Quid si Diadanã offenderis:& cũ ea tot nymphas compateris. Quid si occurreris Hippolyto:ac Partheno pæo:Cambysæq; ac Meleagro:Credes ne illos tibi fauturos:qui tuæ similimam artem exercuerunt:At contra q̃ iucũdius est in ciuitate versari:nec velle tibi sapere soli. Qui sunt in vrbibus:quid habent apparat⁹ Quid ornatus: regias nõ solum domos lucullinas illas quarũ in Appolline tot milibus cum cæsare parabatur :vbi aulea sunt: & attalica singua vasaq; cœlara ex. Corintibijs opificibus huc adnecta vt abaccum esse putes ex Asię regibus collatum ad Pompeium. Nihil hic immũdi:omnia splendidissima. Famuli Ganimedes Asię inq̃ flores:Ancillę formosissimę Veneram ipsam te dolentes:de quibus illuda Iunone dictũ existimes: Sũt mihi bis septem præstanti corpore nymphę Q uicquid gula possit appetere moderata quidẽ & ĩcõtinens hic reperit. Quicquid vslegrotis iucũdum eẽ solet: vel multomagis bene habentibus. At cæter apręterco: quęvel ad hominis ex omni genere vitę nece ssaria sunt/ vel ad voluptatem comparata. Quid illud est qd̃ versaris inter homines:cũ quibus valeas omne transigere viuendi ac bene quidem viuendi munus: Aut enim res est quę consiliũ postulat. In vrbibu sversantur labeõtes virginij/ Sequolę/ aut quę commentationem poscat familiarem:hic affines/ aut domesticam:hic parentes/ aut/ leuẽ:hic socij apud quos nec obscœna quidẽ sint nec turpia/ aut graue hicviri cõsulares: Catões/ Fabricij/ Curij. Quid q̃ homines in vrbe vides:non beluas:Quid cum omnia videas vt optas: & ambis quietus es:nec corpus defatigas nec mẽtem Istic vel iuga Cynthi vel Cynthæronis adeas vel osse:nunc molossis laxan discanibus:nũc Creteis huc illucq; cursitas:nunq̃ loco stas illucq; inter discrimina uersatus ea cuncta que morientibus in solitutudie sũt parata. Quid quod vbi te fulmine⁹ oppresserit aper:vel imanis cõpresserit vrsus:si diẽ obieris:vrna cares cęlo illo virgiliano tegeris: Q̃ si p id tẽporis facilis vt ille iquit erat iactura sepulchri:nunc tamen est pdifficilis cũ sacra sint oĩa dicata sepulturę. Quid q̃ viuus etia m si redierit:qui cũ feris pugnat in teatem non admittitur:Eam enim cõditionem subit quã gladiator:quẽ quantum veteres improbarent:docet improbata Neronis atq; Domiciani vita qui gladiatoribus delectati propo suissẽt munera. Quãobrẽ & Iuuenalis Gracchum illum haud minus turpem ducit:qui illustrauit mediam gladiator harenam: q̃ qui cornicini nupserat: p mõstroq; patiter scribit:qd̃ mœnia tuf

Que magnificẽtia i vrbibus

vir.ij.ene

Iuuenalis ij. Satyra Pria saty ra.

cũfigat aprũ. Veteres illi venationi vacãtes bellis preludebant vt et draconi libyco: Atlantidũ custodiebat: peruigil mala: preslusit Hercules cũ. Hydriam expugnauit vt Cyrus Alexãderq; futuris preludebat prelijs. At tibi nõ est proposita Martialis viuendi via: Poti⁹ es Appollineus: at Appollo dices Phytonẽ interemit: sagitariusq; vocaṫ ad Orpheos: cur nõ eũ imiteris: quẽ sequeris: verũ ille feṙ venator: tu vero semper. Eũ decuit: te dedecet. Est dãdũ: vt Seneca ait sapiẽtissim⁹ aliqđ iteruallũ aio. Et vt inqt Cicero sunt adhibẽdæ studijs intermissiões: & rurs⁹ ad ea reditus. Si bellaria vtereris venatiõe aut olerib⁹: non dissuaderem vt exercitatione corporis mens ipsa recrearet. Sed cũ væhemẽtissime cuiq; viro graui placere possit ac debeat Terentianũ illđ: Id arbitror appric i vita vtile: vt neqđ nimis Dissuadeo tibi supra modum sylvas & vt ab vrbibus abiis: quib⁹ præferas solitudinem. Bene vale. Ex Mediolano pridie Idus Decembris.

Draco liby. Morciaṙ Phythõ. Orpheus Seneca Cicero Terenti⁹.

Synonyma dissuasoria.

Dissuadeo tibi vehementius: ne id assequaris te hortor.
In hanc rem adeundam te dehortor maximopere:
Ego te plurimum rogo vt ab hoc abstineas.
Cupio te mirum ab eo te abhorrere negocio.
Quod minime tibi faciendum existimem: hoc vnum est.
Caue supra modum id facias.
Id si feceris quod es aggressus. pœnitebit te tandem.
Videbis te deniq; sensisse pessime: si hoc prosequeris.
Nihil est quod sis maiore odio cõmemoraturus: si mihi nõ credis dissuadenti: q̃ quod nunc temptas.
Fac vt animo rem istam e mente deleas.
Hoc quod proposuisti væhementius tibi dissuadeo.
Dissuasionem meam si negligas: pœnitebit te negligentiæ.
Ne credas hoc ab me tibi per inuidiam dissuaderi: sed pro maxima erga te mea beniuolentia.
Crede amori in te meo: dissuasionem in hac causa fieri tibi ab me maximam.
Nihilo plus aliquãdo lætus eris: q̃ si qđ te dehortor nõ psequris
Cum intelligã quid te dedeceat: hoc opus ne suscipias hortor.
Dehortatio mea oĩs iccirco fit: vt ab his abstineas quæ tibi sunt plurimum aliquando: ni abstineas: obfutura.
Nulla me cõpulit ad hoc tuo instituto dissuadendum: nisi quod expresse cognoui: magne tibi fore turpitudini.

Titulus decimus.

Domestica de proprio statu familiaris.

Si velim de meo statu reddere te certiorē neq͂ possem id breuiter scribens efficere:nec si possem:omnia tuto me cēserem litteris commendare. Nam in hac mea nauigatiōe quo vitam hanc alio vocem:q͂ nauigandi nomine:tam sum acriter ad nauseā vsq͂ perturbatus:vt quid me continuerit:haud satis intelligam. Deniq͂ serenio:e sumus cęlo melioreq͂ aura in portū perducti. Cū primū in vrbem venimus:in inuidias incidim⁹: vndiq͂ vexabamur:vndiq͂ mordebant nos atq͂ torquebant aculeorū multa genera. Tunc ego factus sum mihi sapiētior atq͂ tolerātior. Posui mihi ante oculos Scipionē:qui post deletā Carthaginē in iudicium repetundarū acercit⁹ est. Posui multo prius Camillū qui exul factus est. posui multo anteaRomulum qui cæsus est. Et inter tot viros summa laude dignos existimaui mihi feredam æquo re animo inuidiā:quæ tanta laude insignes viros fatigarit & oppresserit. Demū Fabiū illū q͂ in re satis dissimili:imitatus cūctādo mihi recōciliaui maliuolos: inuidos & susurrones: tātaq͂& apud pontificē maximū & apud purpuratū hūc chorū & auctoritate valeo & grā:vt deesse mihi possit nihil. Domi meæ bñ habent ex familia singl'i:hoc cp dūtaxat maceratur: qđ te nō videt. Sihic esses oēs præ lætīcia gestirem⁹. Quid superest nisi vt huc eas:Sed tu ad nos humiles:vir tātus haud ires:nisi magnū te aliquod mun⁹ cōsecuturū existimares. Id nostra in facultate nō est. Vale. Ex Mediolano Idibus Decembris. Scipio. Camill⁹. Romul⁹. Fabius.

Domestica de proprio statu familiarissima.

Cupis ab me scire:quo in statu res mea sit hæc paucis accipito. Valeo vt virgilius inquit. Vitāq͂ extremā p oīa duco. Nā vt Claudianus inquit:paupertes me sæua donat:diruſq͂ cupido: sed tolerandus amor:nō tolerāda fames. Hinc me præmit: hinc cruciat egestas. Quo me vertā haud satis accipio. In amore parū mihi spei cōstituēdum Nam marmor & adamantē amo:sed cogor amare fatisq͂ traducor. Ditari non expecto. At vtrūq͂ cupio careo. Q₃ mala sit mea viuendi cōditio:nunc tenes. Non postulo: vt me adiuues:cū aliud nequire etiā te sciam: aliud nolle. Vt es mulieribus hostis:ita quidem perauarus: verū hoc posco quod negaturum te mihi nō opinor: vt quotiens oras superos roges me prospiciāt:mihiq͂ puideāt vt nō amen nec egeā. Id si faciunt me cum ipsis affinitatē contraxisse censebo. Bene vale. Ex Me- Vir.5.ene Claudianus

diolano.xix.Kalendas Ianuarij.

Domestica de proprio statu grauis.

Quæ sunt negocia mea:quoq; in loco sit domesticus mihi stat⁹
cupis ab me scire:id & si nō vno:vt ait Plautus : verbo perstrin-
gere possum quo breuius tamē potero atq; succinctius comple
ctar.Scis me discessisse Mediolano maiorem michi gratiā apud
exteros quæsiturū q̄ domi cōsequi possem.Nam cū istic iam cœ
pissent illius insidiæ inter nostros sacerdotes & monachos cō-
flare seditiones:q̄ grauissimus est hominū inimicus : Alijq; cœ-
pissent albis:ac alij vacare nigris simultatis hostijs : malui eorū
cedere litibus/q̄ inter vndas ignesq; versari. Nam vt est ibi de⁹:
vbi pace in eius nomine viuit:ita censendum est illic esse dæmo
nem malum :vbi discordiæ pullulant delationibusq; ac murmu
ribus fraudibus studetur atq; dolis . Quid est enim iniquius in-
Socrates platonē. quit Socrates qd̄ Plato refert : q̄ cui peregrini sumus in hoc or-
be nesciam⁹ quiete frui.Discedēs istinc igit̄ sum huc missus huic
monasterio præfuturus:Curaui primum omni diligentia:quod
Lycurg⁹. Lycurgus Lacedæmonios admonuit:exemplo motum/ac vitæ
Christus declarare:quæ vellē a reliquis obseruari:vt Christiano documē
to:quēadmodum ego faciebā:similiter & hi religiosi:quos mea
hæc mea prælatio meæ commēdauit fidei facerent. At quoniā
in his erat quædam ferina potius q̄ humana libertas:qua cœpe-
rant omnino fieri insolentes:ac equi min⁹ optēperantes freno me
Basiliue. primū domitorē.Magnatē aliquē præstiti: mox oīa cumulatissī
me cogitās:alia sumvia p̄gressus:vt Basili⁹ nobis præcipit. Nō
eē feras quæ direq̄ fūt stati exaspandas sed leniēdas aliquātulū:vt
pedetētim māsuefacte succūbāt.Ita quos vidi ab obedietia hūili
Aristoteles. tateq; penit⁹ distractos:& in quos p̄ceptū Aristotelis de plan
tis nō posset obseruari:vt ad opposita curuaturā traherent:hūa
niter leniterq; allexi.Factū est autē vt cū essent exosi me : meāq;
nostrę legis obseruantiā a qua iā abhorrebāt: vt nō solū intermi
nati sunt mihi necem:sed aliquādo procurarint.At ego& minas
nō metui/& pseuerare in bene consideratis nō dubitaui.Siquidē
Apostolus & erumnas pati & calamitates / & omne crucis gen⁹
Apl̃us. nos docet propter omnē domini.Et saluator ipse beatos inquit
qui p̄secutionē ferūt propter nomē suum. Si glorię verę cupidi
Christus fortiter dimicamus:est nobis in cęlo parata/ copiosa merces.
Ad hęc autē debemus existimare nos promissione dominica be
atos:si p̄secutionem p̄pter iusticiā patimur.Quid aūt iusti⁹ est q̄

prouidere que publicā afferāt cōmoditatē atq; dignitatē : Nā si vt Aristoteles docuit:bonū q̄to cōmunius est: tanto prestabilius esse constat eiusdē instituto:quo sicut omne propositū est in ꝑpo sito:sic omē oppositū est in opposito:malū id etiā qđ est cōmunius maiorē afferre criminationē: maius deferre detrimentum: Curabā igitur pro mea virili:ne quid monasterio meis humeris de mādato deesset vel ad vtilitatē:vel ad dignitatē: vel ad obseruationem officij nostri.Eo min⁹ preualebā in malā illorū diffuetudinem:quibus eram ꝑpter opera innocentię non odio modo sed lapidandus.At videbat inuictissim⁹ hic dux:videbat enī frater optimus/ humanissim⁹atq; doctissimus Octauianus:qua procederem via:curq; reliqui essent michi infensi:Placebā principibus:placebā curię:placebam ciuibus cunctis:preter eos fortasse quos cum primū cognoui pręesse custodes ecclesiasticos reddi tibus atq; causis ęque ac solent oues lupis cōmēdari: ex officio mali ministerij reieci atq; repuli.Demū cura mea factū est: vt hic locus monasterij possit iā religiosorū cōuentus appellari : cum antea nescio quid ei minus cōueniret: q̄ qđ apud psalmistā legit: conciliam impiorū.Q; si nondū ad id est puentū: vt viuaẗ q̄ obseruantissime at saltē eo puentū est vt min⁹ studeaẗ libidinibus: Ac vacetur diuinis officijs:& aut sponte/ aut inuiti omnes ieiunijs incumbant atq; vigilijs.Nō me amplius terret: sed a me ter rentur:qui dicebant me instar passeris quolibet exanimari nutu. Probant hi principes mirifice castigationē hanc meā:admiranturq; vt qui vel in seipsos fieret aliquādo intempantes:nunc vni fra ter culo tam obtēperent timide atq; verecunde. Sed non sine sūma diligentia/ maximisq; sum hęc laborib⁹ assecut⁹ atq; assidue prosequor. Fuit interdū michi de vita dubitandū . At ego ꝑposuerā mihi platonici illud:generosum decere: aut pulchre viuere/ aut pulchre mori . Quid sumus in hoc orbe corpuscula:quibus vndiq; discrimina parata sunt.Nec vt vult Seneca:Tantum se quisq̄ tueẗ in facie:ne tergo mors immieat.Apl's vero periculorum multitudinem : magnitudinē atq; varietatē non est ausus describere.Quare si ex ijs piculis in illud inciderā:quod ipse nominat in falsis fratribus:malebam interire:q̄inter pseudo ꝑphetas numerari:Aut ferre vt in hūc conuentū illi cōuenissent:a qui bus saluator adminuit cauendū:qui cū vterentur ouiū vestimentis:intrinsecus essent lupi rapaces.Hinc spero me laudē apđ homines & deū cōsecuturū:vt mea vigilātia & gastigatiōis assiduita

Aristoteles. Psalmista Plato. Seneca Apostol⁹ Saluator

te intrepidaq; mēte medicinā huic morbo tam falubrē cōparari Nunc habes quid hactenus egerim atq; quid agam ; vt tempus foris nō teram perperā: nec ocia cōsumā neq;. Nūc video qetiorē esse Martæ vitā: quā dñs ꝓbauit optimā ptem sibi delegisse: q̄ nō auferet ab ea: Marthe vero cōsuetudinē sollitiorē ac molestiorem esse. Sed certe in agendo versati minus quieti sunt : pluribusq; periculis subditi: sed quibus vt opinor : sit maior merces expectanda: si durant nec franguntᷣ nec mutantᷣ: nec loco mouētur. Ne dū enim sibi prosunt: sed multis. Hoc mihi cōstitui vitæ gen⁹ vt nedū in cōtemplando verser vtilis mihi: verum in actione vitæ pluribus aliis futurus nō inutilis. Labores erūt propensiores: ac & præmia sunt existimāda fore digniora. Iustus est enim de⁹ distribuitq; pro ea promissione: qua p ora prophetaꝝq; locutus inquit: Iustus vt palma florebit. Et alibi : Vincenti dabo edere de ligno vitæ: quod est in paradiso. Et deinceps: Qui vicerit hunc constituam quasi columnam in paradiso. Bene vale. Ex Mediolano. xviij. Kalendas Ianuarij.

Vita spe- latiua & actiua.

Synonyma domestica de proprio statu.

Ego cum meis bene valeo.
Res hic meæ meliuscule habent.
In hac vrbe nihil deffici tmihi quod appetam.
Vt illud est Terentij: cum hic abeam: nihil mihi deest.
Si quæris quid agam/ ociose viuo.
Hic ego laboro ad laudem.
Nullum in hac vrbe ocium mihi frustra teritur.
Assidue defatigor ad laudem consequendam.
Omnes vigiliæ meæ sunt in laboribus constitutę.
Quero mihi omni diligentia immortalem gloriam.
Valeo vt aiunt & corpore & mente.
Nequit suis acerbissimis ictibus me fortuna prosternete.
Sunt qui me perterrefaciant vt desistam ab instituto.
Non commoueor: perturborue cuiusq̄ minis.
Sum animo ad omne decus constantissimo:
Sunt angustiæ mihi maxime: sed spes optima.
Faciunt ac fingunt ne me inuidi multa nihilo tamen obsunt.
In mea mihi tolerantia fides est talis constituta : vt factus sim quę decreui.
Ego iam: vt illud est comicum: in portu nauigo.
Res mea est omnis tuta.

Principes hic habeo meæ laudis peramicos.

Titulus Vndecimus.

Commotiua ad pacem familiaris.

Eo fungar officio: quod Saluator nos docuit: inquiens: In quam cunque domum intraueritis dicite: Pax huic domui Quãobrem & Romani templum cõstituere pacis: vt apud Iuuenalem est: vt colitur pax atq; fides. Quinetiam Plato quod vsurpauit Tulli⁹: Pacem atq; concordiam duo dixit rerum publicarum fundamẽta. Vos igitur humanissimi principes hortor ad pacẽ. Satis pugnatum est. Satis cruoris effusum. Satis admissum iniuriarum. Cedãt (Tullio suadẽte) arma togæ. Quid bello terribilius: Quid pace mansuetius: Quid armis horribilius: Quid quiete iucundius: Quid hominum interitu peius & naturæ magis inimicum Quid conseruatione humanę vitæ naturalius: ac in ciuitate magis expetendum: Pacem instituit deus pro tutela humani generis. Bellum immisit in mentes hominum dæmon malus: vt persequeretur omni astu mortalium animas: non vt quibus dominetur: inquirat (Augustini testimonio) sed cum quibus in æternum damnetur. Diligite pacem viri boni: diligite pacem per deũ immortalem: vos oro: inuicemq; christianum præceptum insecuti vos diligite: sicut & patrem suum vos dilexisse inquit dominus Bene vale. Ex Mediolano. xvii. Kalendas Ianuarij.

Saluator

Iuuenalis ĩ vmbricio.

Plato vt ẽ apd tullium.

Tulli⁹ in epi.

Augustinus.

Commotiua ad pacem familiarissima.

Q͛ egre feram bellum hoc vestrũ: haud possim breuibus expedire. Pacem vobis colendam opinor: quæ semper est dimicationibus preferẽda. Quid prælia vobis afferũt: laudem ne: At nulla est pugnãdi laus: nisi cum in pace stari nequit. At vos quis negat pace viuere: Aut dignitatis amplitudinẽ: cõmodioresq; diuitias Cõsumitis æs assidue nihiloq; proficitis magis q̃ nix rhiphea ĩ Vulcani Siculi rogo euanesceret. Irridẽt vos omnes finitimi: dicuntq; ferocitatẽ vestrarũ mẽtium hoc vobis iniecisse stimuli: vt quiescere nesciatis. Hoc si bellũ apud exteros gereretis: itolerabile videretur. Quale censetis existimari: cum geratur inter vos propinquitatis strictissimo genere cõiunctissimos: Accusant hoc consilium vestrum tam iniquum omnes boni. Rogo vos vt paci consulatis vt decet. Bene valete. Ex Mediolano. xvi Kalendas Ianuarij.

Rhiphea nix.

Commotiua ad pacem grauis.

Si queruntur antiquiora quidem sęcula: vetustior longe pax est

Cicero i offi. q̄ bellum. Si ratio inquiritur: nihil est formidolosius preliis: nichil amabilius pace. Paci dixit Cicero: quę nihil sit insidiarū habitura: mea sententia semper consuletur. Et rursus intercipienda sunt bella: vt viuat in pace. At Plato nihil se bellorū a deo naturaq; constitui vidisse dixit: pacem autem vtriq; constitutam.

Plato. Ouidi⁹.i. meta. Ouidius vero Naso posteaq̄ chaos poeticum ascripsit illud: vt vnita declaret esse quę & conseruant: ait: Dissociata locis concordi pace ligauit. Pacem Hesiodus docet a diis procreatam: belllum autem a gigantib⁹. Quāobrem & humanū genus nulla

Hesiod⁹. Vir.i.ęne inuenit natura preliandi arma: sed vsu gentium sibi tela in dies ingeniose cōparauit: Cui vt est apud Maronem furor arma ministrauit: faces & saxa: & interdum sudes preustas. At bellum qđ ex inferis prodijt inuidię auaricięq; coniunctū a deo viris bonis est inimicum: vt vel ipsis auctoribus noceat. Nam si pugnare primi cum superis ausi sunt vel apud Siculos illi: qđ pulcherrime poetę fabulanť: vel in Phlegęa valle: quib⁹ Hercules succurrit cū palladę: superati sunt cōtinuo: subditi interempti. Anceps est semper exit⁹ belli: cū in eo plurimū Plutarcho & Vegetio testibus fortuna domineť. Bello sordescūt oīa: Inculti sunt agri: Syluescunt vineta: Sanguine sudāt campi: Nullis in rebus ruris vrbisue remanet suū decus. Omnia corruūt: omnia delabuntur.

Plegæa pugna Plutarchus. Vegetius At pacem rident coloni: Crescunt iumenta: vniuersa insuper & pecora campi: Vide q̄ sit pace delectatus Psalmista inquiens de homine: Omnia subiecisti sub pedibus eius: oues & boues: vniuersa insuper & pecora campi. Minuisti eum paulominus ab angelis: gloria & honore coronasti eū. Non inquit: subiecisti tela: enses scorpiones: ballistas: nec in his eum voluit coronari: sed i ijs quæ pacis sunt & concordiæ quibus coalescuut omnia: quæ sunt vsui nostro necessaria. Partim animalia bruta Demosthenes ait: ad arandum homini tradita: partim ad vescendum: partim ad vestiendum: omnia ad hominum vsum: nulla vero declarauit ad pugnandum: q̄q̄ hodie multi volūt armenta dici ab armādo: vt tergoribus boum equorumq; fiebant apud veteres arma

Psalmista Demosthenee. Ego vero ab arando dicta puto. Quo tendo patres conscripti: vt intelligatis: q̄nti rear pacem concordiamq; faciendam esse.

Orpheus Paxa priscis præsertim Orpheo prosopopoeia facta: fide comitata describitur: læta quidem ann⁹: diuti⁹ scilicet obseruata: quæ lætos reddat populos: in q̄ fiat qđ p̄mittiť atq; diciť: Bellū mōstrū est in forme igni gladijsq; circūuentū: mœstū & iuuenile. qđ&

nuper sit inuentũ iuuentũ furorib⁹: & nihil obseruet fidei: omnia violet: omnia cædat: cogatq; mœrore omnes informes fieri. Paci Phœb⁹ præest comosus: formosus: vates: sanct⁹. Bello Mars terrificus: galeat⁹. hastat⁹: deformis: impius. Siquidem recte Lucanus inquit. Nulla fides pietasq; viris: qui castra sequũtur: quæ quidem castra illic esse duco: vbi castrorum sunt effectus: rapina violentiæ: prædæ: ruinæ: calamitates: depopulationes: deuastationes: ærunnæ. Proh deum atq; hominum fidem: pñt ne homines adeo esse immites & vt efferi sint magis q̃ implacabiles feræ Inter eas vt sententiam complectar Thucydidæ: quam Iuuenalis in se traduxit: quæ suo generi obsit: Quis leo leonem iugulat Quis vrsus vrsinos interimat fœtus: Quæ tigris iterimit tigres: At hominibus hoc iam est vitæ genus: hic laudis vsus: hæc gloriæ quærendæ gratia: vt sese dilanient prælijs: suumq; cruorem præmant musti loco. A prælijs & pudor fugit & religio: quibus sublatis quid homini superstit: aut virtutis: aut spei: non intelligitur. Quot enim pudore continentur: qui ratione contineri non possunt: Quot deum colentes eundem metuunt: iubente Dauidico versu: Initium sapientiæ timor domini: qui mali hoc sublato metu fierent: A vobis O patres: quis ingessit discordiæ faces: Quis cogit hoc tabo fœdari: Qui docetis præcepta pacis: estis belligeri: Qui admonetis populos & ad pacem ac concordiam adhortamini: cam profugitis: Qui debetis exemplo cedere cunctis innocentiæ: humilitatis: paupertatis voluntariæ: ac cuiusq; virtutis: allicitis vsu vestro cæteros ad vitia: Videte ne deus hoc ferat: ne irascatur: ne vos in furore arguat. Consulite paucitati dierum: quibus nichil est firmius obitu. Considerate quid auctor pacis a vobis petat: q̃q; sitis in eum auari pacis: qui suo cum interitu consuluit paci nostræ: cum iam cœpissemus acriter expugnari. Ad pacem concurrite patres: ad pacem optimam: frugiferam: hominumq; in omni genere altricem sedulamq; nutricem Pax hæc ea est virgo: quam Musæus ille non doctus minus q̃ antiquus describit esse nudam: albam & oliua manu ferentem. Quippe quæ nuda simplexq; nichil habeat simultatis: nichil seditionis admixtum. Alba vero pura sit & immaculata. Ferat autem oliuam abundantiæ signum: qua fouentur omnia vitæ nostræ necessaria: cum & inuentrix oliuę Pallas Athenas statuisse dicatur: vrbem non solum ad viuendum optimam: sed ad omne studiorum genus prestantissimam. In bellis discunt homies se

Phœbus Paci. Mars bello. Lucanus

Thucydi Iuuenalis

Dauid.

Musęus.

Pallas inuẽtrixoliuæ.

vire:furere :insanire. In pace vero docetur bonos mores:rectas disciplinas:beneq́ ac beate viuendi rationē. Quid ex bello non iniquū:Vbi Phoenissis versibus Cesar visus perhibetur:Si violādum ius est:regnandi causa violādum est:At in pace illud habetur Homericū:qd sic intepretor.Pace homines viuūt: peperitq́ sola quietem.Bella fremunt: si vero aiæ sternuntur & ossa incipiunt albere solo.Sed pace iuuantur in studijs ppri.Nihil est in pace malignū.in bellis sine fraude nihil.Pax optia leges īstituit moresq́ bonos.At bella nefanda decreuere dolos:quib⁹ est violentia parta.Hisce verbis satis esse duco: vt vos a discordia contineatis:& ego vos ad pacem cōcordiamq́ cōmouea͞. Quæ vobis tum vsui cedet : tum āplitudini . Bene valete . Ex Mediolano.xv.Kalendas Ianuarij.

Synonyma commotiua ad pacem.

Ego tibi suadeo pacem.
Tibi plurimum dissuadeo bellum.
Cupio te ad pacem commouere.
Vt pace viuas te hortor væhementius.
Nihil abs te plus appeto q̄ vt a bellis abhorreas.
Fac si me amas:vt pace quiescas.
Consule si sapis:togæ potius q̄ armis.
Si vis habere per q̄ optime præficias tibi pacem.
Nulla res tibi constituenda est accuratius q̄ vt in toga verseris.
Sit tibi pax præferenda bellis.
Fuge prælia:occurreq́ quieti.
Tam est Pax tenenda:q̄ bellum execrandum.
Dilige pacis ociū:ne subeas bellorum aufractus:
Pace adhibe tibi contubernalem potius q̄ bellum conuiuam.
Phebum tibi præpone ducem quietis auctorem.
Mattem profuge:rerum tuarum imperatorem.
Miueruam tibi magis coniūge q̄ Bellionā.
Quære semper pacem quæ facit omnia florescere q̄ prælia quibus omnia sordent.
Omni cura pacis incūbe studijs:quibus omnia læta sunt.
Attentissime tela pelle ac militiam:cuius vi omnia lugent.
Esto virorum socius:quos ad pacem iuitat singula vite cōmoda
Moli beluarum vestigia sequi:quæ semper dimicant.
Totiens euitābis belli curas: quotiēs tuæ tuorumq́ saluti ac incolumitati consules.

Titulus duodecimus.

Commotiua ad bellum familiaris.

Et si videtur q̄ plurimis bellum ab humanitate alienum: ego nō arbitror omne bellandi genus idem esse. Si tueri enim seipsum natura duce licet: ac vin vi repellere: docent populorum omniū leges ac iura. Si rursus: cum neminem lędere iubemur: cōtinuo subdit Cicero: nisi lacessiti simus iniuria: illud certe bellum iustū est quod vt nos immunes tueamur suscipimus. Id enim vel aīmā tia muta sequuntur vi naturę: vt vel ea quæ ad præliandum non sunt idonea: dimicare cogantur: defendendi sui corporis causa: quod si non defendunt interdū robur tamen omne vimq; in sui tutelam exercent. Nam vel ipse leo quem Aristoteles: Albertus Pliniusq; natura describunt non omnino ferina: si potest hominum insidias & tela vitare fugiens: vitæ potius incolūmitati fugiens consulit: q̄ eius bellans in dubio furori. Non ego te commoneo ad bellum: quia vel ipsis te velim imitiorem esse feris: sed vt indemnitati seruias vrbis tuæ: tuorumq; clientium: Quis est qui non intelligat te nihil humanitatis officijq; prætermisisse vt pace viueres cum hisce tuis fratribus: Maluisti de tuo condonare q̄ de re illorum quicq̄ diminuere: Fuere assidue bellatiores q̄ ocij quietisq; cupidiores. Neq; dedisti bellādi causas: neq; eos inuitasti quidem ad pugnam: Ipsi sūt impetuosius adorsi. Commonuisti rogastiq;: & es demum interminatus: si te prouocarēt ad arma. Irriserūt: neglexerunt ac te penitus duxere nullius esse precij: Hoīes habes atq; deos tuæ benignitatis testes & vt inuit⁹ in hoc prodeas bellum: sed qui aut cedas fratribus: remq; amittas omnē aut pugna te defendas. Itaq; te para: in idq; castrorum accīge: quæ fauore terrarum cæliq; sint furura faustissima: Bene vale. Ex Mediolano: xiiii. Kalendas. Ianuarij.

Cicero

Aristoteles

Albert⁹.

Plinius.

Commotiua ad bellum familiarissima.

Audio tibi littem intercipiendā esse cum tuis tutoribus illis qui debebāt esse patres. Lis ipsa priuatum esse bellum a Scæuola iurisconsulto diffinitur: Bellandum est igitur tibi: hoc agendæ: data terminādeq; genus causæ: qui velint: improbent ego te laude dignū duco. Hinc & iniuriā: qđ honestos decet omnis atq; honos propulsabis: & patrimoniū tibi obliguri non sinas ꝓperā. Facvt homo sisaio. nec cuiusq; preces audi: nec minas expauescas: nisi vel ijsdem precibus allicíantur hostes tui: vel minis pri⁹ deterreātur: & pace malit rē tuā tibi restituere: q̄ raptā armis viq; frau-

Scæuola

dare. Scis quid dicã. Me admitte consulẽ qui te amo: scioq́ quid te deceat: quidue dedeceat. Bene vale. Ex Mediolano. xiij. Kalẽdas Ianuarias.

Commotiua ad bellum grauis.

In omni re intercipienda: finem esse diligentiusanimaduertendũ
Aristoteles. Aristoteles docet. Si quidem res ipsę tum a fine denominande sunt: tum etiam bonũ appetũt: in quod omnia dirigũtur. At hoc
Plato. pręcipuum voluit esse hominis: Plato: vt deligat ratione summoq́ consilio: quid constantissime: patientissime toleratissimeq́
Cicero. prosequatur. Nam vt illud est Ciceronis: pręstat non incipere: q̃ ab inceptis turpiter desistere. Bella suapte natura dira sũt: discordię difficiles: simultates odiosę: factiones abominãdę. Vituperã
Terẽcius tur inter priuatos rixę: inter amicos dissidia: vt illud extat Terẽtij: Valeant qui inter nos dissidiũ querunt: inter necessarios iurgia: inter omes dissensiones: contumelię: cõuitia: quę sunt omia diuersa bellorũ genera. Sed in omni facinore bellico illud deterius minus q̃ ferendũ: quo simul & res offenditur: & dignitas lęgitur: & vitę finis attẽpatur. Hic neq́ fides seruat nec fœdus: nec pietas. Quãobrem Romani fuere minus aliqñ mãsueti in pœnos fœdifragos: in Numantinos: in Epirotas: q̃ vel in Asiaticos: vel in latinos: vel in ipsos deniq́ Scythas quibus primi bellum intulerunt: coegerũtq́ sese ab illata quidem iniuria tueri. Nam vbi bellum infertur: & idomnia acerbitate preliandi: quis arguet de scelere qui propulset: non inferat iniuriam: Quis autem accuset excessus: qui multo reddiderit etiã peiora q̃ acceperit: si quidem non numero pñt inferri vulnera neq́ mensura: Reddendum esse
Terẽti⁹. par pari docet Terentius in Thaidem: qd eam mordeat. Repo-
Iuuenal.i Satyra. nere se velle dicit Iuuenalis inquiẽs: Nunquã ne reponam: Identidem sibi factitandũ declarat Tullius dicens: Tibi Romę cũ vene
Tullius. ris: reponam. At centũ prouno inter dum reddũt Christiana mo
Theophrastus nitione: qui volunt Theophrasti disciplina: agros fertiles imitari. At q̃ iuste te commoneã: vt a bellis hisce aduersus hos fratres detractores atq́ corrosores non desistas: hunc vide: q̃ qui te op- presserunt: assidue induresc̃ũt in re tua non reddenda: in tua calamitate coacetuanda: in tibi non parcendo. Sunt iccirco facta iuetaq́ telorũ diuersa genera: vt Quintilianus affirmat: ne homies
quĩtilia. cęderentur: sed se defenderent aduersus crassatores & iniquos. Quod si tuendi sui corporis defendendeq́ rei nobis est licentia: quis neget omnem iniuriam in aduersarium reijciendã: At mihi

vindictam:& ego retribuã inquit dominus. Et nolite: Apostol⁹ psalmista
ait:æmulari in malignãtibus:neutrũ ex geminis hisce præceptis Apl'us
negligendũ opinor. Iniuriarũ animus magnitudine perturbatus
omnino sedandus est. Nec iĳ sunt audiendi qui nihil habent mã=
suetudinis:nemini parcunt:nec obseruant poeticum illud:Parce Virgi. ęne
re subiectis:sed dissipant & euertunt omnia: discuntq; potius a
malis esse mali cum licet:q̃ a bonis fieri boni:cum decet. Verum
vbi aut res ferro defendi potest:aut recuperari cum esse vtrum=
q; faciendum:nemo suadet:nullus præcipit. Quod si æacidarũ
aio digna sẽtẽtia iudicat a priscis illa Pyrrhi:Nec aurũ deposco Pyrrhus
nec in precium dederitis:qua tandem in re quæ ad se minime p= apd Cice
tinebat vllo iure :aperuit: non cauponantes se at belligerantes ronẽ i of
sequi velle:quid illos deceant qui tuentes rem suam armis vtan fiĳs.
tur opus est:aut ad ea se accingant: vt rem ablatam iniuria: iure
recipiant:Arma sacerdotum rationes:Augustino teste sint:& o= Arma sa=
rationes : Precentur pro incolumitate : pro dignitate : pro ipsa cerdotũ
deniq; vita illum qui nullis est seductus illecebris mundi :nullis
pterrefact⁹ pericul' nullis:distractus oppressusq; vulnerum dolo
ribus: puo minus genus seruaret hominum in perpetuam mor
tem corruentium. Vt autẽ ille mortem nostram quod nos docet
ecclesia christiana:moriendo destruxit. & vitam resurgendo re= Ecclesia.
parauit :sic nos misericordiæ semper opera prosecuti non fer=
ro debemus iniuriam pro pulsare:sed supplicationibus ac om=
ni facilitatis genere:vt potius hostes in sententiam nostram fle=
ctamus lachrymis :q̃ inflammemus aduersus nos acerbissimis
minis . Arma nr̃a prima præcipuaq; nõ diffiteor hęc esse vt deũ
in adiutorium nostrum festinantem aduocemus: vt Dauidicum
extat illud:Et vbi deus pro nobis:quis contra nos:Et dominus David
adiutor meus & ego despiciam omnes inimicos meos. At arma
secũda sunt rationes:quibus prius nitendũ est:vt Terentius pre Terenti⁹
cipit:Omnia prius experiri:q̃ armis contendere. At hic ipse abs
quauis homine iussit vbi opus foret beneficium implorandum.
Si ferentur ea vulnera:que maximam populo pararent vtilitatẽ
expedire dicendum arbitrer:vt vnus moreretur pro populo.
At cum & res amittitur:& vita sine cuiusq̃ alterius vtilitate :q̃ ip
sius oppressoris:siue vllius detrimento alterius q̃ oppressi:eni/
tendum est omnia via vt occurratur succuraturq; calamitati. Vo
lucribus natura dedit rostra:leuissimosq; interdũ aculeos quos
dã:a qb⁹ diffugerẽt q cuperẽt iĳs obesse vt id gñeris cõseruaret

illæsum. Vide q̃ sit existimandũ nobis diligenti⁹ consuluisse qui hoĩes sum⁹: quorũ vita est vtilissima: mors autẽ perniciosa singulis. Quod si cunctorũ est natura conseruatrix hominũ, multo magis eorum qui & sibi sunt & reliquis adiumento atq; decori. Duco id quidem & sanctũ & religiosum, argumẽtis disciplina: ĩcusando: accusando: ꝑ oĩe defensiõis mãsuetæ genus tueri vos decere. Sed cum reliqua ꝓficiãt nihil: ad bellũ vos accingite: nõ ebriorum Laphibarũ atq; Centaurorũ more: nõ Martialia via furiali: non probris: non cruoris effusione: si aliter fieri põt: sed q̃ honestissime: vt docet Hesiodus fecisse superos quibus cum minis rõneq; satis nõ fuit: gigantes illos telis cælestium confossos reddiderunt. Formicas tamẽ imitamini quæ mordent ne pereãt Vale. Ex Nediolano. xij. Kl. Ianuarij.

Laphithæ Cẽtauri. Hesiod⁹.

Synonyma commotiua ad bellum.

Esto bellacior q̃ oppressior.
Ita te tuere armis: vt non pereas.
Nullum prætereas teli genus: vt sis immunis.
Ad te conseruandum illæsum: vel bellum tibi iuste suscipiendũ est.
Nihil est omittendum: vt non sis iniuria lacessitus.
Omnia tibi sunt armorum genera procuranda: ne pereas.
Adhibe tibi & vires: & vim: & arma potiusq̃ & te priuetis & vita.
Nihil tibi negligatur quod ad tuam possit pertinere tutelam.
Fac vt vel rem bellis experiare: ne quicq̃ hostes tibi surripiant.
Ego te ad bellum cõmoneo: quoniam nequis pace viuere.
Cum quiete sedere tibi nõ liceat domi: sis in castris inquietus.
Sunt iccirco tibi subeũda castra quia domi te requiescere negant
Bellis insta: quod ratione tibi non datur.
Ad arma diffugiendum est: cum verba rõnesq; nõ sufficiunt.
Eumenidas sequere: si te phœbus fugit.
Martẽ adhibe tibi ducem: si Minerua te spernit.
Non commonerem te ad arma: si viderem satis esse consilijs.
Tela suscipe auxiliaria: si vides rõem tibi fauere non posse.
Si legibus nequis: armis pugna.
Cornus tibi iactetur bellax: si laurus pacis musarumq; fautrix nihil prodest.

Titulus tredecimus.

Postulatiua rei certæ familiaris.

Equum habes:vt audio:singularē robore ac speciē: vt iā Bucephalus Alexandri Macedonis ille videatur: aut Geminorum Cyllarus. Est talis:vt te multomagis dicatur efficere bello strenuū:q̄ sis vel natura vel vsu. Quod ego vero delecter equis nobilibus istiusmodi:non ignoras:q̄q̄ soleant esse mea quæq̄ tibi cōmunissima etiā nosti. Nihil habeo tantū qđ pro veteri nostra cōsuetudine tibi nolim esse dedicatū. Cuius quidē rei picula nō semel abs te facta sunt:meq̄ semp & tui amātiorē:& erga te liberaliorē inuenisti. Nec ea quidē adduco in mediū verbavt exprobrē tibi quicq̄. Es enim gratissimus omniū & beniuolentiæ tenacissimus. Verum vt memineris:non arbitrari me posse: te quicq̄ esse negaturum. Haud te latet in quā inopiā sim redactus:posteaq̄ ab hostibus sum superiore anno fusatus. Nunc aūt iaceo quasi māchus:vt Iuuenalis inquit:& extinctæ corp⁹ non vtile dextre. Nā vt peritissime dixit Ouidius: Crede mihi miseros prudētia prima reliquit. Et sensus cū re cōsiliūq̄ venit. Nunc audēt in me debacchari:qui me pri⁹ verebantur:& inter pedites stipendiū:mihi statuendū:dicere:ne pereā:quasi misereātur mei. Quod si equū ad me tā egregiū dederis:& apud deum & apud hoīes officium fœnerabere. Non reddā nunc vel precium vel mercedē: sed ne dubita:fore me vnq̄ immemorē beneficij. Bene vale. Ex mediolano:xi. Kl. Ianuarij.

bucephalus. Cyllarus. Iuuenalis. Ouidius

Postulatiua rei certæ familiarissima.

Librum accepi te possidere:cui par in Italia nullus extat: pliniū inq̄ correctissimum: qui eum & rarus & nusq̄ inueniatur alibi q̄ apud te:potes dominus vnice voluptatis appellari. Nam quantum Plinio debeamus:quisignorat:Hic vt plurimarum est disciplinarum auctor:sic nullius artis imperitus: medicinam professus est:naturæ arcana rimatus:res paucissimis admodum notas prosecutus. Quoq̄ nobis est vtilior: sua sic expressit tempora.vt neq̄ Iuuenalē:nec Martialē:nec Quītilianū:nec: Suetoniū: neccorneliū:nec aliū queq̄ ex ea tēpestate: nec mores historiasq̄ rerum illis temporibus gestarum intelligere valeamus sine Plinio. At sine mendosus est: vt a nullis adhuc librarijs emendatus:quid prodest semiuiri corpus quasi monstrum intueri:Quid cum mutuo surdoq̄ loqui: Quid cum eo causam agere: qui quidem est omnium difficillimus:Quanobrem si æque postulo: si non iniurius tibi sum:si rem non admodum perdifficilem abs te oro: vt exorari hanc sinas: te rogo atq̄ obsecro: lubeq̄ de

De Plinio & eius laude.

me tibi ac pollicere qđ velis. Bene vale. Ex Nediolano. x Kalendas Ianuarij.

Postulatiua rei certæ grauis.

Sētentia phīorū. Qui postulant res magnas atq amplas: nō nisi maximos debēt & amplissimos adire viros. Ii enim solent: vt reliqui se digna tradere: cum philosophorū sentētia sit: decere quēlibet sese vires q suas in officijs metiri. Quamobrem & Cicero inquit Hominem occidat: qui tua opera vti vellit. Et Alexāder ille magnꝰ: cū egregium argenti auriq pondus Philippo nescio cui Barbaro dono dedisset: incusareturq ꝙ magna tradidisset Barbaro: quibus eēt ndignus. At ego Alexandro: respondit: munꝰ dignū dedi. Quo autem mortalibꝰ reliquis Principes antecellunt qui maiestateq donādi: ꝙ possint bonis benefacere. Reliquis enim virtutibus a multis priuatis interdum æquantur nonnunq superantur Cyrus apud persas: & Cesar apud nostros donādo sibi gloriam imortalem quesierūt: factiq sūt apud posteros clarissimi. Hac officio rū exhibendo & gratia ppropinqui sumus superis. Donat enim deus: largitur: concedit quæ postulamus ab eo: non solum bene merētes. sed ab illo qui clemēs est: q misericors est: qui pius est neq se cundum ea quæ facimus: vt: Apostolus inquit: sed scđm misericordiam suam saluos nos fecit. At vel ipse deus nōne vo tis hominū: oblationibus: decimis: primitijsq placeatur: non qui egeat sed qui hominum velit mentes in donano cognosere. Itaq tum illud factum exodicum extat: Non apparebis in conspectu domini vacuꝰ. Et illud Nasonis: Munera crede michi placāt homines q deosq Placat dōis Iupiter ipe suis. Quāobrem & in ipos Persarum principes idem solebat obseruari: vt occurrerent populi tam publice q priuatum: singulis suis regibus afferētes pro suis facultatibus munera. Hoc autam inter magnos inter est atq paruos ꝙ regum ac dei exemplis ituemur esse factitatum. Nam Artaxerxes non minus læta fronte iucundaq mente ꝓhibetur aquā sibi a vilico oblatam in agro sitienti accepisse: qui nihil haberet aliud quod donaret: q quicquid præclarius atq rarius ꝑse cæteri ditissimi quidem illi tribuissent. Christus vero in magorum muneribus non admisit serius offerentes thus atq myrrham: q qui aurum traderet. At reges in subditos sunt ea munificentia liberales: quæ possit ac debeat vel regia dici: vel regalis iudicari. Deus vero nihil donat quod non maximum sit censendū: quippe non ignorat quibus egeant homines: quod nos ignora-

Marginalia: Cicero; Alexender.; Cyruꝰ.; Cesar.; Deus.; Apľus.; Exodi 23; Ouidius.; Artaxerxes.; Christus

mus.Itaqꝫ non iniuria Socrates admonebat non eſſe a diȷs illud Socrates
poſtulandum aut hoc:ſed quæ nobis ſcirent profutura. Quam
ſententiam complexus Iuuenalis:ſi quid tandem certi ſupplicarẽ Iuuenalis
poſtulandum conſuluit mentem ſanam in corpore ſano. Hero= Herodo=
dotus vero Halicarnaſeus pro Cleobi ac Bitone matrem tus.
pientiſſimam religioſiſſime docet ſupplicaſſe vt ȷs deus largi=
retur:quæ videret eis magis eſſe conductura: quæ de⁹ ſciret:ge
nitrix ignoraret. Itaqꝫ dei filius Saluator noſter hũanam indut⁹ Saluator
carnem:cum oraſſet patrem vt amaritudinem auferret ſibi cru=
cis:ſi poſſibile eſſet:ſubdi dit homo:vt hanc facultatem ac diffi=
cultatem omnem diuino conſilio iudicioqꝫ ſubmitteret: Verũta
men non quemadmodum ego volo:ſed quomodo tu. Qua qui=
dem & chriſtiana & gentili admonitione diſtractus: & ſi non de=
beo petere certũ aliquid cum tamen hodie vita ſibi nobis aliter
comparata:aliter & aperti⁹ ſupplicandum: & certius aliquid po
ſtulandũ eſſe duco. Nam licet tu pontifex maxĩe deus ſis nobis
id terris:geraſqꝫ chriſti officiũ:es tamen homo: qui vt Tullius ĩ Tullius
quit:vel prudentiſſim⁹:vel ſapientiſſimus in mentib⁹ hominum
atqꝫ multorũ neceſſitatibus:potes falli atqꝫ errare. Quare mea
quidem eſt detegenda valitudo:vt Boeti⁹ docet: ſi medicantis
operam expecto:vuln⁹ eſt detegendũ. Ego iam dudũ & litteris Boetius.
adhibui omnẽ operam:& vitæ curam habui modeſtiſſime: im=
primis & vt doctus aliquando: & bonus: & adhiberi poſſem &
eſſe:tum vero vt quæſita fortunaꝫ vi atqꝫ fauore: commodius
quitem atqꝫ liberius incũberẽ ſtudiȷs. Videẽ enim viuẽdi acerbi=
tas atqꝫ difficultas plurimũ obeſſe bonæ hominũ in ſtudẽdo agẽ
doqꝫ voluntati. Quamobrem illud Terentianũ hactenus me ꝑ= Terenti⁹
hibuit mihi deſperare:Cum non poteſt id fieri quod vis: id ve=
lis quod poſſis. Illudqꝫ ſpem conſtituit optimam: qđ apud Ma= Vir.i.enẽ
ronem:O paſſi grauiora dabit deus his quoqꝫ finem. Nũc vbi &
laboraui iamdudũ invita:& familia meis humeris a patre grauis
eſt relicta: & patrimoniũ eſt debiliſſimum: & eo pacto a ſtudiȷs
diſtrahor per familiaria negocia:& a negociȷs per ſtudia: ita vt
neutris ſatiſfaciens nihil efficiam:ad tuam decurro ſanctitatem:
quẽ me adiuuet michi meiſqꝫ viuandi viam aperiat. Qu'd certi
poſtulo:de re quæris:vel de genere: vt ſis in me officioſus: vt
quoniam religioni ſum aſcriptus: tantũ in me conferas bene=fi=
ciȷ quantum non mea quidem merita:quæ aut nulla ſunt: aut mi
nima exigunt:ſed tua munificẽtiſſima ſolitaqꝫ largitio imptur.

Vacat hic diui Ambrosij abbatia: vacanalia quædam ecclesiastica: De lige qđ malis: meq; tua exorna gratia. Eo pacto & meos ex orco iā semineces in lucē reuocabis: & me procurabis inter viros nō ignaros aliquādo muneratū: qui me tuæ beatitudini totum dedico. Vale. Ex Mediolano. ix. Kalendas Ianuarias.

Synonyma postulatiua rei certæ.

Rogo librum hunc mihi commodes.
Ne rem hanc mihi neges: te obsecro.
Cupio væhementius id mihi tradi.
Plurimum appeto: tuum equum abs te consequi.
Laboro solum: vt hoc mihi dono des.
Omnis mea cura in hac re consequanda sita est.
Fac si me amas: vt rem postulatam ad me mittas.
Si meus es: vt ostendis: nihil excipies: quo minus hoc me omnes munere.
Credo abs te amari: vt dicis: si rem petitam mihi das.
Afficies me voluptate incredibili: cum in hoc mihi donando nihil omiseris.
Quod abs te cupio: ne producas in spem vanam.
Esto erga me tam in hac re liberalis q̄ ego erga te forem
Obserua in re parua: quam postulo: talem in me diligentia: qualem in te multo in maioribus obseruarem.
Cura vt intelligam te in hac re postulata non minus liberalem: q̄ in reliquis ante hac semper fueris.
Peterem hoc abs te verbis prolixioribus: nisi te munificum natura cognoscerem.
Tā es solit⁹ esse liberalis: vt i hac re certa postulata nihil dubitē
Quoniam a te pendet mea salus omnis: hoc quod oro fac exorem facillime.

Titulus decimusquartus.

Communis amicitiæ causa familiaris.

Plutar. Ea debem⁹ amicis singula: vt Plutarchus docet: quæ nobisipsis
Leges Propterea voluerunt Lycurgi leges: ab amicis vel ditissimis in
Lycurg. amicorū caueri causis: nisi cum ijsdem diuitibus eæ causę proprie crederētur. Agit istic Curius causam: qui mihi supremo est amicitiæ genere coniunctissimus. Ago causam hanc ego ipse: cū nullo sit a me diuisus ille. Afficitur is iniuria. Ad me pertinet. Iure in eius agitur causa. At me attinet. Quid nam suum ille scit eā quod mihi commune vel ipse diffiteatur: vel ego nō affirmem:

Te igitur rogo væhementius vt amicitiæ communem hanc esse causam ducas: nec a Scipiõe Lęlium separari posse: nec a Curio Lodouicum. Sumus animis ita coniuncti: vt animus ab aristote le coniunctus dicitur esse corpori: vt lætanti collætetur: & dolẽti cõdoleat. Communem mihi vitam cum eo comparaui: com mune viuo fatum: communem quoq subire in mortem. Tu me amas: hunc ama. Tu me foues: hunc foue. Tu me vides: hunc vide. Nihilo differimus alio q̃ facie. Vultus est idem quem a volẽdo definiunt Tullius: dictum esse signum apparens in facie: secũdum aĩmi motum: Vnde illud extat Nasonis: Heu q̃ difficile est crimen non prodere vultu Mente non dissimili: pari: studio: pari bus officijs etiã cupimus fungi: nec alius cuiusq̃ est muneris par ticeps cuius alter possit expers appellari. Superest vt in eo me totum esse ducas. Bene vale. Ex Mediolano octauo Kalenda s Ianurias. Aristoteles. Vultus secũdum Tullium. Ouidi⁹. i. meta.

Communis amicitię causa familiarissima.

Iniuria lacessitus est a conciue tuo Marcãtonius amicissim⁹ me⁹ Communis amicitiæ causa fecit hanc iniuriam non ad me min⁹ attinere q̃ ad illum. In illo enim ego sum: facitq firmissimũ hoc & verissimum amandi genus: vt neq ab me absit ille: nec ego ab illo abesse possim. Debet qui est iniurius vindictam dubitare. Is iniquus certam habet: quã expectet propediem: putetq nõ esse nos mente tam abiecta: vt vlcisci hanc nequitiam nesciamus. Faciemus id quidem: & maiore multo mensura. Cõmune sibi odium fuisq comparauit omnibus & meum & amici: hoc est duorum ingenia: vno spiritu: duorum tela: vno ictu: quod vt eum admoneas te plurimũ oro: vt intelligat quid egerit. Bene vale. Ex Mediolano. vij. Kalendas Ianuarias.

Communis amicitiæ causa grauis.

Trito illud Grecorum verbo a nobis vsurpatum est: vt amicorũ omnia sint communia. Quamobrem inter eos interdum contẽdi visum est de morte quam vterq sibi mallet: vt amici succurreret vitæ qui fuere apud veteres communi amicitia coniunctissimi. Nã cũ Phythias & Damõ amicissi qdẽ illi ad tyranũ Siculũ cõuenissẽt: a quo alt esset neci destinat⁹ peteretq vt se ire domũ cineret: testamẽtũ ęditurũ ordinaturũq negocia domus suæ: pro et⁹ reditu alt canit: ea lege vt si hõ rediret pro eo cederetur. Mitatus paulopost tyrannus eius reditum ad paratum interitum: Cicero i officijs Phythias Damon.

vt amicus viueret:nec nō vtriusq; cōtendentis volūtatem morīē di ne piret amicus:nihil magis optauit q̄ vt tertius illis annume raretur:quorū omnes erāt cōmunes causæ. Eodē fere cōtendē di genere:amicū q; sibi ꝑferēd: cognit⁹ ē apd̄ Diadā illā Turicā: cui a Theone viro Ephiginie solebat alter exhospicibus imo-
Orestes. lari:cogniti sunt Orestes & Aylades ac seruatus vterq;. O iucun
Pylades. dissimū amicitiæ gen⁹·qd̄ neq; lætos deserit:nec mœstos:nec ma gis vitę cedit q̄ morti. Quid si poit⁹ in luctu ac rerum acerbitate
Sappho. verum cognoscitur cōmunis amicitiæ fundamentum ac robur
Boetius. q̄ in exultādo:Nam vt Sappho:in aduersis optimi sunt amici. Nam ꝑspera semp amicos habēt. At vt Senetinus ait: Qui cecidit:stabili non erat ille gradu. Vos in eū estis religionis nostræ sacerdotem ac theologum inuecti: omniq; hunc contumelia iniuriaq; insectati:qui vt vir doctissimus est:atq; omni probitatis: innocentiæ:integritatisque genere splendidissimus : sic mecum ea coniūctissimus amicitia:vt cōmunia mihi ducam huius singu la.Iniuria nō est hic igitur vnus a vobis lacessitus:at & ipse ei il- lo mihi propriam illatā iniquitatē esse duco . At qui despexistis eum talem ac tantum:cōtemnetis & me pariter: nec a me magis vobis esse censebitis metuēdum:q̄ ab ipso timueritis. At qd̄ pri- mum est:occurrat vobis Virgilianum : At sperate deos memo-
Vir.i.ene res fandi atq; nefandi. Nec existimetis: quia nōdum vos plectit: oblitum vos esse Christum. Nam vt Valerius ait : Lento gradu
Valerius ad vidictā sui diuina ꝑcedit ira:Tarditatemq; supplicij grauitate cōpēsat. Veꝝ & hoīes nos haud cēseatis tāeē vel ratiōis exptes hūanitatis: vt nesciam⁹:nolimusq; docere q̄ inique tulerim⁹: & infensi feramus:vt inulta hæc remaneat iniuria. Communis amicitiæ causa:vitā meam & rem omnē in hoc vindictæ genus de bere me conferre:nō nescio:at contra scio mihi oīs defatigandas propinquitates : vt eis sim adiumento qui vel michi profuere vel amico:cuius cōmunem causam semp ago. Quod si id
Homer⁹. non seruaretur:frustra pro vlciscenda Patrocili morte: apud Homerum æacides se prælio insecutioniq; asciuisset Hectori:a qua iureiurādo iratus in Agamemnona se abdicarat. Illorum qui cō munem amicitiā tam diligenter obseruarunt:& ego vestigia imi tatus nihil omissurus sum: quo minus hanc in amicum illatam ī iuriam æque ac inmeipsum vlciscar. Rem habes qui cōtra sentis. Ex Mediolano.vi.calendas Ianuarias.

Synonyma communis amicitiæ causa.

Amici mei causa mea est.
Omnia quæ amicus sentit:ego sentio.
Nihil ad amicum attinet quod ad me non pertineat.
Quicquid amicus sentit:ego experior.
Si quid amico accidit:mihi euenit.
Amico iucunda:mihi sunt voluptuosa.
Fac vt amico placeas si vis placere mihi
Nichilo mea mens differt ab amico.
Quæuis amara mihi:sint amico prius.
Cor meum amici corde coniunctum est.
Nulla sunt in amico quæ non sint in me pariter.
Difficilis æque sum in amici luctu ac in meo.
Cum de amici commodis & incommodis loquor: de meis me loqui crede.
Nulla cogitatione vel in te minima sum ab amico disiunctus.
Nihil est tam mihi mecum quod ab amico separatum esse veli.
Quod me curare quis velit:faciat vt amicus curet.
Cui meus est amicus fautor:is me sciat sibi futurum adiutorem
Nulli est vel patris tam chara causa vel filij: q̄ mihi quæ mei sit amici.
Nihil inter veros amicos est non mutuum.
In amici vita mea quoq; stat vita.
Ab amici pendet incolumitate imprimis mea salus.

Titulus.xv.
Iocosa de se familiaris.

Ego nihil vnq̄ pluris feci:q̄ vt graues & modestos honore: sic leues & petulantes aliquo afficerem incommodo. Sic enim me admonet Hesiodus epigrammate suo dicens: Vt grauis atq; bonus titulis iactatur honestis: Sic malus assiduis cōstet & ipse iocis. (Hesiod⁹.) Eo enim pacto vt plinius docet:boni ad virtutes alliciuntur mala a vitijs deterretur. (Plinius.) Cum hodie noster ille theologorum simia in iocularium patrum incidisset: iamq; supra modum se iactaret:ad meq; conuersus auderet de theologicis subtilissimis velle contendere. Quis nam dixi Ocule noster futurus est arbiter:me diem inglorius teram:Percuntantibus qui astrabant:plærisq; bonis patribus:cur eum cuculum appellassem: fabulam satis iocosam dixi. (De cuculo & philomena) Cuculus ausus est cum philomena velle de cātu musiceq; certare. Coacta illa in certamen descendit: Asinus delectus est iudex:quippe qui primus illuc trāsierit: quia prim⁹

illac transierit:quia primum transeūtem iudicem delegerūt. Audiuit hic auriculatus vtrunqȝ canentem: Philomenam modulis ad æthera volentem :cuculū suo illo inconcinno cuculatu in idē semper se flectentem. Tendem sic cēsuit:Ego te philomena tot garritibus vsam non capio:hunc intelligo :qui latine cātat & apte:Hic meo quidem arbitrio te superat. Hac fabula dimissus est confusa simia nostra.Vale.Ex Mediolano.v.Kalēdas Ianuarias.

Locosa de se familiarissima.

Si quid agam:queris:dormio.Nam inter assiduas hic sum nebulas:nec lux est vlla interdiu:nec cum quibus cōmenter de te vlla inuenio socios. Fratres meos a somno vix possum excitare. Credo mundum ruiturum. Dormio: vt me dormiētem mortis dolor minus afficiat. At hæc autem ne mortuorum me inuadāt cadauera solum: Nam cum adsint oēs in cellulis:ego quid solꝰ cōtra tot luce functos auderem. Quid quod eo magis mihi dormitandum est: quod hic insurrexit frumenti caritudo maxima: Itaqȝ ne sæpius panem quæritemꝰ:qui negatur assidue:dominꝰ. Quod si ad me scripturus es quippiam:fac vt eam expectes diē

Apl'us. ꝙ nos Apostolus vocet:inquiens:Hora est iam nos de sōno sur-

Christus gere:cum hactenus Christum audiamꝰ dicētem: Dormite iam & requiescite:Nam & vos pariter omnis dormire coniector:nihil ad nos mittētes litterarū.Ex Mediolano.iiij.Kalēdas Ianuarias.

Locosa de se grauis.

Cum vellem ad te grauiter quicqȝ scribere :tum occurrebat iocosa de me materia.Distrahebar a scribendo:sicqȝ mecum ipse dicebā:Ad virum grauem iocos scribam: At quo pacto grauis eē iocando possim:Tum redibam in mentē: cū meminissem :& Ci-

Cicero ceronem de cauillandi:iocandiqȝ gratia satis eleganter locutum

Demosthenes & Demosthenē apud Græcos idem factitasse: & plerosqȝ viros doctissimos summam laudem iocando cōsecutos. Quid ē enim aliud iocus(vnde cauillum & facetiæ prodeūt) ꝙ genus quoddā & artificiosumm & vrbanū :quo vel mores alicuius cum modestia accusantur :vel frænum in ijcitur insolenti : vel inter amicos & pares aut non multo dissimiles ridendi materia nō procaciter exhibetur: Nam quis te fili accinxit ensi dicēs Tullius:& risum

Tullii. cōmouit & magnam multorū cedauit aīmorum perturbationē At quid illud apud Græcos de duplici D. D. in oraculi sorte.in-

Grecorū D.D. uento:quo volebant aliqui scriptum interpretari:Dominaberis Dionysi.At ioco dictum:delyras Dionysi:omnē in Dionysijvim

acmētem settentiā pendentem reuocauit : Prætereo Terētianū Terenti⁹
illud inurbanum. Tute lepus es:& pulpamētum quæris:Ad me
venio:qui cum nuper in corona virorū essem clarorum:allectus
sum ad iocandum a nescio quo:quem & si vt Virgilius ait: fama Virg.ęne
obscura recondit.Est tamē ea & auctoritate apud multos princi
pes & gratia :vt non sint eius responsa:quæq; in eum respondē-
tur:negligēda.Is enī in nostros sacer dotes inuectus:dicebat eos
edaces:voracesq;:ebriosos:libidinosos: & hmōi cōfectos vitijs
Ego respondi:quod in Petrū Apostolum dictū perhibēt:Loque Euāgeli.
la tua te manifestum facit.¶Rogāte illo:quid dixissem: Idem alijs
complexus sum verbis dicens: Qui de terra est: de terra loquit̄ Christus
Percuctante rursus illo satis litterarum ignaro: quid dicerē mu-
tatis iterūverbis eandemq; secutus sententiā subdidi Virgilianū Virgili⁹.
illud:Nauita de ventis. Et rursus eo molestius instante quid di-
cerem:in illud Satyricum iudici:Tractant fabrilia fabri. Cum au Horati⁹.
tem omnino velletvulgi more latinius ac communius ab me ex
primi:quid demum vellem sic ego.Constituit Gāmarus cū vul- Fabula
pe de cursu certare :dicēs ad currendū se paratissimū cum olym de
pionicis posse cōtendere. Vulpes irridebat primo gāmarū besti Grāma-
olam admirata : mox instantē audiuit.Sed cū iam cursus decre- ro &
uissent spaciū a quodam riuo in quo erat gāmarus educatus: ad Vulpe
alium vsq; riuum:in quo fines erāt prati:per quod currere cōsti-
tuerant:subdidit gāmarus ipse: currere cū vulpe nō velle nisi eā
sibi tanto præponeret interuallo: quātū eius vniuersū cōplecte-
retur corpus.Nolēte vulpe quæ satis esse dicebat cōtentiōe:vel
sine hoc pluri. Gāmarus instabat hoc velle vt maiorē assequere
tur victoriā:Tandē eius importunitate cōmota vulpes conditio
nē accepit.Spaciū designatū est:& extendētis caudam vulpis to
tūq; ad bene cōmodiusq; currendū corp⁹:pilū accepit caudæ gā
marus ex quo pāderet: qđ illa præ pilorū multitudine nō præsē
sit.Mox dato signo :a carceribus ad calcē(vt aiūt)vulpes gāma-
rū leuissimū pertulit caudæ pendentē: cunq; se cōuolueret vt eū
quē existimabat adhuc esse in prima linea: irrideret:Is sese ꝓstra
uit:& ictu caudæ vulpinæ in ꝓximū finitimūq; reiectus est riuū.
Clamante autem illa:vbi nam es o bælua:respondit is:vbi tu o
feras:Conuoluens ad illū se vulpes:illis est vsa Psalmistæ : Hoc Psalmi
est mirabile in oculis nostris. Potes & tu fortasse bene ac leuiter sta
currere : sed cursoris certe faciem non refers.Hac fabula irrisus
est ille mihi:qui vellet alios quasi vir grauissim⁹ accusare : cū ni-

hil haberet in se non leuissimũ. Titubare cœpit ipse. Alios cœpit risus non mediocris. Rem habes. Vale. Ex Mediolano. iij. calendas Ianuarias.

Synonyma iocosa de se.

Ego mihi iocando non indulgeo.
Nihil prætereo quod ioci sit.
Cum desunt alij: sum⁹ in meipsum iocosus.
Habeo quid iocer vel in memet.
Cũctos iocis adeo.
Neminem sine iocis prætereo.
Tã mihi sũt facetiæ multæ: vt eas non possim obliuisci.
Nulli⁹ rei facilius q̃ cauillandi memini.
Nõ prætermitto cauillandi rationem.
Mordeo multos iocis.
In plærosq; iocando veritatem exprimo.
Magna mihi est de facetijs cura.
Adhibeo præter cæteram maximam facetijs diligentiam.
Et si res graues nunq̃ obliuiscor: iocosas tamẽ nõ reijcio.
Græcos imitor: qui ĩ cauill' maximã vim eloq̃ntiæ statuerunt.
Habent nescio quid mordacitatis vrbanæ.
Facetos ego viros plurimi faciundos duco.
Cupio in omnibus iocis vti non indecoris.
Video plurimum prodesse facetias si nihil habent scurrile:
Iocosos homines maximi facio.
Supra facetos video nullos hodie in precio:
Cauillorũ audio legem antiquis vsurpatam
Plurimum iocis oblectari video cunctos
Ad facetias omnes intueor modestas inclinari.

Titulus. xvj.

Iocosa de alio familiaris.

Accepisti an nõdũ quidẽ nostri Curij facetias: At ego tibi hominis omnemvolo laudem notã esse. Est vt illo vtar Hieronymi: non minus in cauillando q̃ in accusando pron⁹. Vt Curius est ita nomine suo dignissimus: cui nihil probari potest sceleratum. Is vbi nescio quem intuetur bonos omnis irridentẽ assidue in Curium iam risum apparesse: hunc vocauit in hominum coronam: conuentumq; non paruum: atq; ait: Scis ne bonevir: cur canes latrent: illo respondente: quoniam fament: subdidit: male sentis: at quoniam eorum hoc fert & vsus & natura. Verũ intelligis: quare

Hieronymus Curius

infantes a laruis defleant visis:dicente illo:quia lac debent quod emungatur:addidit:nec id quidem bene:sed metuunt a bestijs si bi formidolosis. At tenes.cur leone viso asinua rudiat:illo refe rente:quia metuit:nec id quidem bene : sed quoniã paratũ videt regem:a quo possit vorari:natura id facit nõ metus. Quid annue rent hæc problemata:postulanti respondit:posse in eum confer ri singula: qui consuetudine naturaq; canis sẽper latrat:nec quid in quemq̃ loquatur :consideret :eumvero nõ audete quicq̃ apud laruatum loqui:cum videret bestiam hunc esse : qui laruatum se hominem diceret:quasi simiam:irrisorem cœlitũ:ipsi vero post hac se fuisq; similibus visis:quasi asino apud leones rudiendum assidue :nec prohibendum ei quidem sua sententia loquacitatis: satuitatis scurrilitatisq; precium.Risere Curij grauissima & com modissima cũcti.Vale. Ex Mediolano pridie Kalẽdas Ianuarias.

Iocosa de alio familiarissima.

Pettum nostrum scis esse inuersum:nolui conuersũ dicere:vt ca uillo vti liceat litterarum mutatione. Factus est enim noster mo nachus :vouit:vt ait :se nunq̃ peccare in seipsũ:ea vt apinor mẽ te:quod suam cupiditatem fraudabit nunq̃ . Animi se rationem habiturum constituit:hoc est quantum animus reddat volupta tibus. Bon⁹ est totus:nam cognomento dicitur bonus .Quis eo melior:qui se non negligit:Teipsum audi:ad Curionem scripsit Tullius.Id obseruat hic noster:præter se neminem audit.Per in famiam(iquit Apſus)& bonam famam id istud curat : sibi parat infamiã:suis reliquis viris optimis bonam famã. Totus(vt vno concludã verbo)ioc⁹ est:qui nedũ alios(vt in se iocenter)cõmo ueat : verumetiam in seipsum ipse iocari non desinat. Vale . Ex Mediolano.Kalendas Ianuarij.

Tullius. Apostolus.

Iocosa de alio grauis.

Omnis humanæ vitæ ratio:quæ pro virtutis consuetudine sit i uenta(vt inquit Lactantius)nõ nisi cum virtute coniuncta censẽ da est.Cauillis autem & facetijs qui vti sciunt:plurimũq;(vt Pli nius de Martiali ait)habet saliũ: quasi condimento suauissimoq; ad panem obsonio munitus accedit. Cum enim inueniantur qui mordere alios suis ineptijs apparati neminem metuunt : sed & inurbani sunt in cauillando & scurriles : vt mini solent in scænis aut ad mensas parasiti. Iocosi viri docti sunt:a quibus illi cogã tur resipiscere aut non assidue fuere :vt ait polybie. Mutius igi tur hic noster: quem appellam⁹ aliquãdo mutũ:non esse tibi nũc

Lactãti⁹. plinius.

appellandus mutus: neq; rursus loquax: sed eloquens & iocos⁹
Nam cũ esset in corona curiæ: a qua neq; milites ab essent: nec sa
cerdotes: nec principes: inuasit eũ stultus ille nebuloq; Pasinus:
Iuuenalis quē palatinũ fucurram: vt Iuuenalis Paridem Pantomimũ vocat
diogenis merito sumus vocaturi: petijtq; quid nam esset: cur rideret non
& Demo nunq̃: sæpenumero vero fleret. In pte respondit: Democritũ imi
critu risu tor & Diogenē: qui eiusmodi fuissent. Quare petijt ille: nõ in vni
uerso at in pte imitaris: Quia illi subdidit: aut hoim ineptias om
niũ ridebant: aut inanis opationes: voluptatesq; quib⁹ mergunt
lachrymabãt. At mihi nõ omniũ ridendorũ dolendorũve labor
adhibet: sed illius dũtaxat cõuentus in quo versaris. Risum eni
ab ijs non contineo qui tuis oblectent insulsissimis salib⁹: ab ijs
gemitus mihi ministratur quicq̃ in te conferũt adiumẽti. Quem
me dixit ille: credis esse: Non credo respõdit: at scio certo te ca
nis simillimũ qui aliquibus adulat vt edat. Es enim edacissimus
colax: in aliquos latrat: qui eum verberibus ab se pellunt: vt tu
in eos soles mordendos esse diligentissimus qui te quidē indi
gnũ appellant: in quē vel munera perdant vel cœnæ. Esto canis
sim ait. Quid deinde: Simia dixit. Quare me simiã: Quia cũ neq;
hũanitatis habeas quicq̃: nec officij: nec loquare: nec audias: qua
lē Albertus eam esse descripsit: faciē tamē hominis præ te fers:
Albertus dentesq;: at nut⁹ bestiolæ: & vt Iuuenalis ait: Es fraterculus ille
Iuuenalis giganti. Hisce iocosissimis: sed verissimis quidē verbis obmu
i crispio. tuit ille: tamdiuq; siluit q̃diu risimus oẽs. Mox ad astantes con
uersus: minime pudebit me inquit cœnare ppterea. Vide qualis
est vterq;. Bene vale. Ex Mediolano. iiij. Nonas Ianuarias.

Synonyma iocosa de alio.

Est hic vir iocosissimus.
Dici: hic omnia facetosissime.
Nihil hic loquitur iniucunde.
Est in hoc homine plurimum salium.
Ex huius verbis assidue ioci pullulant.
Nullum est huius sine cauillo verbum.
Abundat hic in omnibus verbis iocandi condimento.
Vt hic est facetosissimus: sic & vrbanissimus.
Quo pacto nihil immodeste hic profert: sic iocis ad rem vtitur
& personas commodissime.
Ex hoc homine loquente inter amicos: plus hauris salium q̃ ex
alio ineptiarum.

Nunq̃ hic facetus eſſe ſolet inurbanus.
Quid eſt quod hic ſine ſumma ratione cauilletur:
Qui hunc mordet inſipide:ab hoc mordetur ſapidiſſime.
Ad huius virtutes reliquas accedit quod eſt vnice facetus.
Eam hic habet in iocando gratiam:vt nullius accuſatione caſtigari debeat.
Tanta eſt huic in cauillis modeſtia vt nihilo excedat.
Quis hunc dicat mordacem:
Omnibus bonis huius facetię placent.

Titulus.xvij.

Seria de ſe familiaris.

Niſi laudē veterí accepiſſem Romanoq̨ verbo: in proprio ſordeſcere ore:ſeriū neſcio quid atq̨ graue de me ſcriberē. Acceſſit hunc noſter cōmilito:qui regentis hic titulo conduct⁹ ad docendū eſſet. Arbitrat⁹ eſt ſe Pythahorā philoſophando cenſeri. Scotū ipſum ſapientię nodis enucleādis. Sępenumero in illud puenit Ciceronis:vt & ſuperbū ſe declararet:qui nihil reſpōderet & cōtumelioſū:qui male reſpōderet:velle plus ſapere q̃ oporteret:aduerſus Ap̄ſi pręcepta. Vbi plurimū hęſitatū eſt vtrinq̨: & apud hūc qualē ſeſe in nos patefaceret et apud nos qualē exiſtimarcmus:tandē cœpit iactare: nemineq̨ ſibi philoſophum aut theologū dicere parē in vniuerſo terrarū orbe:nos vero iudicamus hūc malos educaſſe clientes a quib⁹ non laudatus ſeipſum iactarct. Interea et in me fremebat qui ei nō deferrē quātū vellet. Ego tum palā cum honorabā:tum priuatim: vt ſeſe ipſe vinceret: fruſtrareturq̨ ſpe ſua. Cupiſſet enim ab me contemni vt diſſidij cauſam inueniret. Tandem ſeſe leniſſimum apuit:hinc abijt aſſidue ſibi arrogans multa :me paratum inuenit: ſuperbus humilem:loquax elinguem:ebrioſus modeſtum:guloſus continētem. In ieiunijs:in vigilijs:in canonicis horis eſt cognitus:qualis eſſet. Hęc grauitas mea. Bene vale. Ex Mediolano.iiij. Nonas Ianuarias.

Pythagoras· Scotus. Cicero Ap̄ſus

Seria de ſe familiariſſima.

Iam dudū egi cū lucio litē:ſed ita qdē vt nō litigaſſe at poti⁹ diſputaſſe videar. Egi enī vnā cauſam nec ꝓbris vnq̃ cōtēdi: nec iiuria rū vllo genere. Si quid excādeſcebat:nihil ad cōtumelias reſpōdebā:nihil ad minas:hoc dūtaxat:cū reſipiſces:hāc exues mētē: nūc tui nō es cōpos:tibi nō obtemperas:perturbata loqueris ratione. Rabies eum aliquādo furorq̨ videbatur inuadere:linguā

nutu:oculis:gestuq́ꝫ totius corporis loquebatur. Eo eram in petulantem minus exsperatus. Risu cogitabam hunc opprimi Cũ pacatiore cerebro quiescebas:tunc argumentis a me vincebatur Vale. Ex Mediolano pridie Nonas Ianuarij.

Seria de se Grauis.

Salustius Nihil arbitror in via dignius : q̃ in seriis assidue grauibusq́ꝫ versari causis:que(Salustio teste)vt homines p se laudãt:ita semper ad virtutẽ inclinant. Quis enim in re leui versat⁹ assidue (vt Basilius inquit)potest esse haberiq́ꝫ non leuis: Nã qui de terra est (vt Christianũ est illud)de terra loquitur:tritoq́ꝫ apud Hesiodũ grecarũ dicit verbo:auẽ garritu nosci. Grauitatem iccirco veteres in Catone laudãt:leuitatẽq́ꝫ in plerisq́ꝫ sermonis vitupant. Mihi nup id contigit:qđ neq́ꝫ sperabã: nec expectabã vt quidã me hypocrita nõ temptauerit solũ sermone immodesto : sed coegerit q̃ sit serius sermo meus:aperire. Cum predicaret enim : & ad eũ conuenirent pleriq́ꝫ viri boni & simplices: & fortasse fame cupidi:ego vero minime:publica me cœpit insectari predicatione:illa solita hypocritarum seruata clausula:se mei misereri: quẽ videret hostem esse verborum dei qui nunq̃ ad audienda precepta Saluatoris accederẽ. Ad huius eo die auditoriũ accedens:priusq̃ e pulpito descendisse: hec sum pcunctatus:vt diui Thome reme dio vsus publicũ hunc accusatorẽ:publice docerem accusandũ: Quero bone vir dixi:Num deus ipse sis:Eo se deũ negãte : subdidi:Quẽ nã igitur lex docet:qui ad te nõ audiendũ accedit hereticum esse:Quoniã ait: Ego hic sum qui loco domini loquor. Vbi mandatũ dixit:Quiste procuratorẽ instituit:Ego ne tibi credam:quẽ contra sunt omnia dicta:Te muleto sobrietas : Ignauo sollertia. Furenti prudẽtia:Imperito doctrina est contraria. Quis te i his virtutibus credat recte loqui qđ nescias: Venitq́ꝫ in mentem Iuuenalis carmen:Loripedẽ rectus derideat: ęthiopẽ albus Et rursus. Quis ferat Gracchos de seditione querentes : Debet vt Chrysostomus docet a nemine posse incusari : qui accusat alios. At ille obmutuit:nec quidem ausus est ad ea respondere :q̃ addidi ad eius vitia. Seria fuere omnia hec a doctissimis iudicata. Bene vale. Ex Mediolano Nonis Ianuarij.

Basilius. Christus Hesiod⁹. Thomas Iuuenalis i scda satyra Chrysostomus.

Synonyma seria de se.

Nihil est mihi seria oratione charius.

Grauis sermo cunctos decorat.

Qui sapit sermonis dignitatem : in sententiarum crebritate sitã

iudicet.
Orationis laus omnis in serijs esse debet composita.
Si vis loquens omnibus esse iucundus:grauis esto.
Nemo se cuiq̃ grauitate verborum ingratum existimet.
Abhorret ab omnibus oro non grauis:at seria cunctos delectat.
Quis est tam alienus ab omni doctrinę genere:cui grauitas pon dusq; verborum non placeat.
Nemo tam rudis est quem non delectet plurimum oratio seria.
Iocosa nutriunt aures:at grauia mentes.
Animus hominum sermo serius ésca quędam est: omne viuacissimum afferens nutrimentum.
Oratione graui maximopere lętor.
Tam est mihi voluptuosa oratio seria:q̃ quod maxime.
Cum inverba peruenio grauitatem prę se ferentia:nihil inde me facile detrahit.
Sum rebus verbisq; serijs deditissimus.
Seria quęq; in epistolis me sibi ascripticium ascifcunt.

Titulus.xviij:

Seria de alio familiaris.

Quam sit noster Curius grauis in omni re sua: vel ei⁹ sermo manifesto docet est ei totus serius. Disceptauit nũc de diuinis publice in clarissima theologorũ corona. Quis possit (vel si centũ habeat Homeri: quas Persius replicat linguas) describere q̃ omnia dixit serie. Credidit aduersarius hũc cauillis mordere:nũc Mercuriũ ęgyptiacũ vocans:nũc Colossum rhodium:nunc circulum ad tabernam. Hic tulit iniurias : verbis responsa reddidit q̃ grauissima:eo illi turpius esse qđ loquatior ab elinguibus superaret. Tandẽ in id deuentũ est : vt interminatus fuerit aduersarius. At Curius q̃ grauissime dixerit:nõ iniuria cõstituisse iusciuile :opus esse facto vbi verba nõ sufficerẽt. Propterea sibi cedendum duello:nõ cõtentioni. Dic ille inquit:si nõ cedis : immo nichil hic ait: cedendo taceo : ne te cogam: vt Terentius voluit : Ex stulto insanũ reddi. Cognouerũt Curij grauitatem omnes:illiusq; leuitatem. Bene vale. Ex Mediolano. viij:Idus Ianuarij.

Persius

Mercurius ęgyptiacus.

Colossus

Terenti⁹

Seria de alio familiarissima.

Voluissẽ:affuisses cũ hic noster Curius cõpulit nos suã grauitatẽ supra modũ admirari aduersus petulẽtiã Marcantonij: cu⁹ cõtumelijs afficiebat̃ assidue sua in lite : fuit ea verborũ modestia vt nil graui⁹ dici q̃at. Ille maledicebat:hoc semp b̃ndicente. Ille hũc

ſtultum vocabat:hic eum ſapientem. Sic tandem:Si tua iſtæc ſermo cinatio ſapientis eſt:mea ſtulti:quæ contraria tuæ. Vale. Ex Mediolano.viij.Idus Ianuarij.

Seria de alio grauis.

Curius noſter vir grauiſſimꝰ : & ſi nunq̄ aut fecit quicq̄ non per modeſte:aut cogitauit nō prudentiſſime: aut locutus eſt non ſerio quibus virtutum generibus reliquos huius ætatis ſuperauit omnis:nūc tamē ea & cogitauit:& dixit:& fecit :quibus ſeipſum ſuperauit :vt illo vtar Iſocratis. Nam cum in hac vrbe delectus fuerit prouinciæ monachorū noſtrorum præſes : aduocauit primum in conſilium ex omni ordine miniſtros atq; cuſtodes : habuitq; orationē & copioſam & elucubratā diligenter de iis omnibus quæ deceat illos obſeruare qui vitā religioſam delegerūt Hac autem paucis comblexus eſt : quibus ordo noſter teneatur votis.tantaſq; tū caſtitatis:tū volūtariæ paupertatis ac obedientiæ laudes protulit:vt incredibile dictu ſit. Nam & ab Ariſtotele declarauit has eſſe inſtitutas leges vitiorū fugandorū: qui virtutem diſtinxit in cōtinentiam virtutē & heroicam: & chriſtiano exemplo id apertum eſt:cum non permiſit ſe ſaluator temptatꝰ a ſpiritu in incontinentiam delabi per panis oblationem in ſumma fame:nec in ſuperbiam p hortationem vt ſe deiiciens exp[in]naculo ſperaret ab angelis in manibus ſuſcipi: nec in auariciam per regnorum omnium promiſſionem ſi cadens adoraſſet eum Addidit & illud Iohannis:Quicquid eſſet in hoc orbe : aut incaſtitatem eſſe carnis:aut vitæ ſuperbiam : aut oculorum incontinētiam. Proptereaq; religioſum aduerſus ea mūdi pericula debere ſeſe aſcribere caſtitati:obedientiæ:paupertati. Mox in hæc explicanda deſcendit:execratus libidinem ſupra modum : quæ cæcum ſequeret ducem:cū qua eſſet omnis immunditia :omnis turpitudo. Superbiam vero illam fuiſſe docens: quæ coegit primos ſpiritusin abyſſum cadere. Auariciam pari modo illinc originem duxiſſe a qua fiunt homines immanes in pecunia optanda:quā vt inquit Cicero:nemo ſapiens cōcupiuit : & Sophocles dicit:Auri cupiditatem abiectione mentiū gigni. Deinceps vbi conſulto cū patribus multa commentatus eſt ad religionem ptinentia:cunctos adiuit conuentus:alios puniuit peccātes: alios caſtigauit errantes: alios advirtutes(Propoſitis etiam præmiis) inuitauit : ea verborū grauitate vt admirati ſint omnes:maluerintq; huic obtemperare:vel acriter verberanti : q̄ alteri vel hu=

Iſocrates

Criſtus tēptatus ad dyabolo.

Iohānes ī ſua canonica.

Supbia

Auaricia.

Cicero

Sophocles.

manius mitiusq; cogenti. Vide quantum inter hominem hunc huiusq; cuncta seria: & alios aliquando acerbiores (sed leuiores) intersit. Bene vale. Ex Mediolano. vi. Idus Ianuarij.

Synonyma Seria de alio.

Certe hic vir est grauissimus.
Hoc vno quis magis serijs delectatur:
Est in hoc tanta grauitas vt nihil non loquatur serio.
Tanta est in Curio verborum ac sententiarum copia: vt admirabile sit.
Verborum ac factorum hic pondere hac mẽsura cunctos supat.
Nihil ab hoc profertur insipide: nihil immodeste.
A nulla grauitate abhorret hic noster.
Est huic oĩm in serijs & cogitandis & dicendis haud inferior.
Vt cogitat hic omnia mature: sic facit consulto.
Temeritas & insolentia dicendi agendiq; Curio est protinus inimica.
Prudentissime Curius cuncta rimatur: & consultissime perficit.
A Curio tam abest leuitas q̃ ab infantis grauitas.
Cum Curio nulli stulto quicq̃ est commercij.
Tanta est huic cum sapientia familiaritas: vt ab ea nullis vitę suę partibus possit disiungi.
Curius cum est in agendo prudentissimus: tum in dicemdo grauissimus.
Vtinam omnes qui serijs delectantur: Curij similes fierent.
Si res publice Curij similibus manderentur gubernandę: fœlicissime semper essent.

Titulus. xix.

Imperatoria familiaris.

Et si non dubito: vos milites huic ædicto continuo fore obtemperaturos: nec multis arbitror opus esse ad eos adhortandos: q fuere semp mihi obsequentissimi: vt adijciam tamẽ calcar equo sponte currenti (vt Euripides dicit) vobis impero: vt ad diem constitutam in castris cum impedimentis iam sitis. Dies autem erit. xii. Kalendas Aprilis. Martis eni fauore fræti: qđ veteres factitarunt: bonis procedamus auspicijs. De victoria nobis ac hostilium fortunatum præda nobis est nihil dubitandnm: cum infirmi sint illi: nobis autem nihil ex his desit: quæ inquit: Cæsar ad oppugnandos hostes necessaria. Nam & militum numero ac præstantia illis antecellimus: & glorie cupiditate quæ in omni

Erupides

Cæsar.

adeundo discrimine plurimum valet. Facit enim vltra cætera q̃ q̃ militum præmia hæc nobis proposita immortalitatis merces: nos ad omne facinus magnum & memorabile pronos. Venite igitur iussu imperatorio: nec nisi velitis meam indignationem in vos experiri: vllo pacto desistatis. Valete. Ex Mediolano. v. Idus Ianuarij.

Imperatoria familiarissima.

Non ignoratis vbi castramentari constituerim: & ad quæ nos oporteat accinctos esse. xij. calendas Aprilis dies est designata: qua prodeatis in castra. Quã vos deceat obtemperare imperio: non nescitis. Ad hæc & paratissimos vos esse duco: & vnice prõptos. Itaq̃ nichil opꝰ est pluribꝰ hic certe. Fierem in dicẽdo longior: si crederẽ vos esse ad obediendum difficiles. At vt seruetur militaris ordo: vobis impero: ne quid excipiatis causæ cur non veniatis ad designatã diem. Itaq̃ vobis gratiam meã ad veniendum dico. Valete. Ex mediolano. iiij. Idus Ianuarij.

Imperatoria Grauis.

Multę sunt in impatore causę: quas nequeũt ij cognoscere quos obtemperare decet: nec oĩa sciscitari. Nam vt ait Alcibiades: q̃ videt impator: ipse tenet. Xenophon autem ille philosophus & impator. alia esse dixit in impatoribus: alia in militia. Q̃obrem & Agesilaus fœlices ait esse milites: quibus imperator ediceret agẽda: cõsilia vero nõ nisi detegeret in tpe. Scio quid michi cum hoc hoste designato sit agendũ: & q̃facile possim hũc supare. Nã quæ quattuor debeãt in impatore inueniri: q̃ egregie possideam non ignoratis. Nec me iacto: sed vos mea laude in hanc & alias expeditiones animandos esse reor: cum non abesse ab me rei militaris scientiam videatis: nec virtutem in præliando: nec auctoritatem in rebus gerendis: nec fœlicitatem in prosequendis: quibus perfectum imperatorem Tullius extulit. Contra vero his fere omnibus carere nostros hostes: vos non latet. Habent nescio quid plus diuitiarum. At nos animos eo maiores: corpora eo fortiora. Sunt locis munitissimis. Omnia vincit dies: Obsidebimus si ij fortes habent muros. Quid non domat obsessio vt inquit Cornelius: Obsidioni succumbunt omnia: vt plinius est arbitratus. Venite vos modo ad diem constitutam: nec si a me acerrime non vultis mulctari: quicquid inueniatis causæ: quo minus veniatis. Laborabimus fortasse non nichil. At vt illud est Agesilai: Laboris difficultatem spes victoriæ con-

Marginalia: Alcibiades; Xenophon; Agesilaꝰ; Tullius; Corneliꝰ; Pliniꝰ; Agesilaꝰ

solabitur atq̧ recreabit: ex qua pcedet & merces & gloria. Vos me tenetis: Venitę continuo. Ex Mediolano. iij. Idus Ianuarij.

Synonyma imperatoria.

Impero vt continuo huc eatis.
Ite in castra imperio meo.
Ne desitis imperatoris verbis.
Audite hac in re me imperantem
Hæc est res quam vobis imperator edico.
Præfigo vobis imperatoris gratiam.
Imperatorio vobis hoc præcipio iure.
Facite vt non deficiatis imperijs meis.
Si non exequimini quæ imperaui: pœnitebit vos errati.
Vbi non parueritis imperio meo: subibitis pœnam.
Præstate vos in obediendo difficiles: si vultis imperatorem iratum experiri.
Quando nichil ex imperatoris præceptis omiseritis: conducet vobis summopere.
Deerit vobis apud me nichil: si nihil ex imperijs meis neglexeritis.
Si cupitis a me consequi plurima: difficiles vos nusq̄ imperijs meis exhibete
Estote in ijs quæ vobis impero paratissimi.
Ex præceptis meis despicite (si sapis) nullum.
Adhibete diligentiam omnem in prosequendis: quæ impero.
Sola obedientia vos in omnem euentum imperatori q̄ commē datissimos faciet.

Titulus vicesimus.

Minatoria turpis familiaris.

Cum non soleant ratione feræ coerceri: sed minis: vt Alchmæō inquit poeta: qui ferina sunt natura: eodem videntur esse cohibē di castigationis genere. Q̄ sis ab humanitate distractus O belua rum non leo solus: sed elephas: cum ignores ipse: cæteri nō ignorant: ausus es O temerarie in me debacchari: nihil ex ijs omisisti quæ ad meum dedecus attinerent. Scis esse me ijs & clientelis: vt nihil effugere discriminis valeas: quod te subire constituā Caue igitur quantum potes: & tibi commilitones istos tuos lenones: ac reliquum nebulonum genus tuo adiunge lateri. Tuebitur te nullus ordo: ne tandem in meos concidas laqueos. Curabo te asinum bipedem ad necem vsq̧ deuerberari. Porcum

Alchmæon.

aūt in cryptis assidue cænonissimū: in cloacis abdine in lucē hominū ,pdeas ppetuū & patriæ dedec⁹ & parātū .iā dudū tumuistivē tre isto abdīte sufrat ciato: nec min⁹ temulētissimis verbis: q̄ ebriosissio sensu in omē scelus papsⁿ: neq̄ hoīes metuisti: nec deū es vcrit⁹. Omēfacin⁹ licere tibi attēptare duxisti: quia nemo te furē tem correxit: nemo te impudentem castigauit. Posthac aut obibis: aut fies mea castigatione minus petulans: minus insolēs: minus bestia. Quid quod te audes mecum velle conferre: Quid q̄d neq̄ te meritis nec tua q̄ vilis es officio: q̄ turpis fama: q̄ i omnium oculis ignobilis atq̄ degener. Huic audaciæ opus est me cor
Hierony. rectore: vt ,p illo .Hieronymi: Qui loqui nescis: discas aliquādo contiscere: cum tibi sit lingua in frusta cędenda vita vero & spurca & in tolerabilis. Ex mediolano pridie Idus Ianuarij.

Minatoria turpis familiarissima.

Fac vt intelligas bestia: qui dispare certem⁹ voto. Tu nulli⁹ estimationis: ego aliquis in eorum numero qui habentur in precio Tu vir neq̄ qui rem semper agis perperam: ego sine consilio nihil. Habebis meo iussu mercedem & dictorū meorū simul & factorum. Nā dignus es mercennarius tuo precio: qui nihil dicas
Simia. veri: nihil non iniqui. Debacharis in bonos omnis: idq̄ tibi eue=
Iuuenal. nit: vsuq̄d Simijs: quæ quo magis in altū prouehūtur: eo pudibūda magis detegunt. Dicis ostēsurum te medium: vt Iuuenalis ait mihi reliquisq̄ digitū: qui tibi comminant. Potes id & soles efficere: Quid & nates detectas ondes: At feras meritū ob stultitiā. Q̄d si te non piget errati: pœnitebit acceptæ pœnæ tibi debitæ. Ex Mediolano. Idibus Ianuarij.

Minatoria turpis grauis.

Clebol⁹. Q̄q̄ clarorum hominum minæ turpes esse non possunt: cum a celebri viro: vt Cleobolus Lyndius inquit nihil vel dici vel fieri turpe quæat: non possum non tamen obscœnitate verborū vti i
Maro te inuadando. Quid autem est aliud inter minari: vt placuit. Ma
Augustinus ro: q̄verbis suadet: Tu nihil vī omi sisti: vī ptmi ituq̄dad meā t̄pitudinē attieret: q̄uis ea quoq̄ turpitudo dici non valcat: quæ bonum virum quicq̄ falso disseminat. vt Augustinus docuit dicens. De bono turpe quicq̄ fictum non durat. Nec turpe quidem est: quod non nisi turpibus fidem facit: nisi omne quod a turpibus prod ierit: turpe vocetur. Sed nisi respiscis: ex capro asinus fies. Caper est enim hyrcus sine testibus: cuius coniunx est multorum vsuraria. At asini solent syluis onusti sæpe domum duci

Vehere tu quidem hac farcina militari prædítus: in quam melvi difti cloacã :in quem tam impudice locutus fis:Num me tibi,vi deor dignus:in quem infanias:At ego tibi pharmacum curatori um fanitatis procurabo : aut illam cædi tibi ftudeo venam : de qua Iuuenalis : O medici mediam pertundite venam : Et de qua Perfius:Nec enim mihi cornea fibra eft.Caue tibi neq̃ beftia : vt fatyrico vtar verbo.Dicent aliqui:non effe te murem leonis ira dignum aut cyricem aquilę furore puniendum . At ego nullum excipio plectandum qui me lędat Nunq̃ enim caftigarentur infa ni:fi viuerent hodie qui Periclis atq; Socratis patientiam aduer fus maledicos maleficofq; laudabãt.Irridẽtur nũc qui nõ vlcifcũ tur iniurias:iniuftiq; ducuntur qui eo tolerantię genere alios ad idam inuitent criminis. Ego te cogem in Syllę pedicularem in= cidere morbum:& in infomnie eius in infomnietatemq; Marii: de qua errant qui cenfent Iuuenalem fenfiffe cum inquit:Exul ab octaua Marius bibit.Ego tibi vitam effe tedio ftudebo:vt mifer timns omnium tiipfi fis odio. nec a tuis quidem adiuuari vale= as.Ex Mediolano.xix.Kalendas Februarias.

Iuuenalis
perfius.
Pericles.
Socrates
Sylla.
Marius.
Iuuenalis

Synonyma minatoria turpia.

Diminuetur tibi lingua noftra opera.
Curabo vt nequeas effe loquax.
Afficiam iniuria te non diffimili.
Ab me non inferiorem accipias pœnam:q̃ feceris iniuriam.
Cuftodi diligenter tibi teftes:ne caftoris fias fimilis. (feras.
A mea vigilantia tibi fummopere cauendum eft.
Nihil debes ftudiofius animaduertere:q̃ ne pœnam ftulticiæ.
Aequiffimus cenfebor : cum te pro tua in me malignitate ple= ctam.
In te vnum omni odio infectandum ero . follertiffimus ac vnice intentus.
Omni opera tuum interitum:aut fummam aliquam turpitudinẽ examinabo.
Ero in te puniendum curiofiffimus.
Nunq̃ in te fumma quadam iniuria conficiendum conquiefcam
Adhibebo in tuam perniciem omnem pro ingenio diligentiam
Nulla me cognofcesin te die noctuq; acutiorem:q̃ in exitio tuo fumma quærendo cura:
Tunc me tuis defuturum incommodis infectatorem crede:cum

ignis coire cum vnda sciet.

Cupio vt intelligas dum viuam: deesse mihi acrimoniam vireś q̃ in te odio persequendum non posse.

Fac vt immemor tui sim prius q̃ tuas obliuiscar iniurias: & te nõ plectam.

Titulus vicesimusprimus.

Laudatoria familiaris.

Terenti⁹. Curius noster omni laude cumulatus illud famæ genus cõsequi potest: de quo Terentius inquit: Homo perpaucorum hominũ: immo nullorum dignissimus est Curij nomine. Is enim de quo tantam omnis historia mentionẽ facit: Plutarchi testimonio vir fuit: vt frugalissimus (& ea quidẽ frugalitate: quam Cicero vult omnem complecti virtutem) sic æquissimus fuit: si eius reponsa & Sannitibus & alijs facta diligentius considerentur. Quid si a diligenti per omniũ rerum sibi agendarũ curam Curius cœpit appellari: Tu vero tali tatoq; patre natus ne degeneres: cura nõ in hoc minus sis: q̃ in omni probitate: innocentia: prudentia fuerit ille Curius. Video ingenij tui acrimoniam: memoriæ præstãtiam: doctrinã iam pene paternam: aliaq; tum naturæ: tum industriæ munera: quibus genitorem si non superas: æquas certe. Quibus si non respondes augenda laude quæ nuper in tuo nomine iecit fundamẽta: certe delaberis: nec quo pacto resurgas inuenies. Grauis est in te commota hostium omniũ expectatio: quibus sis viribus: vt de Curione dicit Tullius: qua via sis patri futurus nõ dissimilis: Sed quid ego ea in re dubito quicq̃: Generosa femina in hortis crescũt suis. Pater tibi fuit vnicus in Italia scientiæ splẽdor. Tu quidem ab ineũtibus annis bonis litteris deditissimus. Censendũ est tibi deesse nihil posse: quo sis apud posteros immortalis. Quod vt cõmodius cõsequaris: me nõ habes inferiorẽ cæteris: qui tuis laudibus æternitatem scribẽdo patrẽ: quod assidue facturus sum. Bene vale. Ex Mediolano. xviij. Kalendas Februarias.

Plutarchus. Cicero. Tullius.

Laudatoria familiarissima.

Non ero in dicẽdo longior. Vidi quæ scripsisti singula. Sum tuum acumen admiratus. Eloquentiam vero tuarum epistolarum tanti feci vt nullius possim efficere pluris: vel veteris vel noui. Admisces tot in scribendo sentẽtias: tot cũ sentẽtijs testimonia: tot cum testibus argumẽta: vt legendo alliciar ad existimandum ex te flumen profluere verborum. Quid autem minus scabrum:

minus perplexum:minus vile:Omnia in tuo stilo videntur anti-
quitatem redolere. Adde ꝙ es humanissimus :non superbis tua
laude:non tumescis . Quo tibi maior est gloria : eo tu minus(vt
multi solent)insolens :minus elatus:minus iactabundus. Dij tibi
fortunent nomen quo dignissimus es. Me habes cui quod tantꝰ
sis & habearis:es stupori vere incerdibili. Bene vale. Ex Medio
lanp.xvj. Kalendas Februarias.

Laudatoria grauis. Peripatetici.

Atriplicibusfortunæ corporis atq; animi benis:voluere Peripa Cicero
tetici laudandos esse viros : quos hac in pte Cicero secutus est: Plato.
cum cæteris sit omnibus Platonem imitatus: qui duplicibus dū
taxat contentus erat:internis ac externis ·vt fortunæ:nec in ani-
mo:nec extra animum diceret:sed ab vtrisq; aliena . Quam hæc
omnia sint in hoc nostro patre : attēdite per deum immortalem
O fratres viri erudissimi ac religiosissimi:vt cognoscatis manife
sto:q̄ nobis in huius diligendi cura consilioq; sit gaudēdum. Est
primum(vt a leuioribus ad grauiora quæramus progressum)ea
zoneris nobilitate:quæ in Italia possit iter primas nūcupari. Nā
si florem huius hodiernæ Italiæ debemus existimare insubriam
& agrorum vbertate:& vrbium amplitudine: & soli dexteritate:
& virorum præstantia. In insubria vero Mediolanum ciuitas ea Insubria.
est cui similis in toto non inuenitur orbe [illegible] rū:vel populi mul Mediolanum
titudine:quam Suidas scripsit populosissimam :vel rerum ad vi
tam hominis dignitatemq; necessariarum : certe hic eo nobilior Saidas
est:quod Mōdella familia cretus : & generosa est & antiqua in ea Mondela
vrbe domo :parentibus cretus optimis :clarissimis:Insubriumq;
principibus semper iucūdissimis: de quibus (ne ī illud incidā Se
necæ)Aliena factam:qui genus suum laudant:hoc prosequar qđ Seneca
apud Iuuenalem est : Cuncta licet veteres exornent vndiq; cæræ Iuuenplis
atria:nobilitas sola est:atq; vnica virtus. Nam & si est generosis-
sima stirpe satus :si natura in huius vniuersum corpus fuit libe-
ralissima : si neutrimentum & educatio huic plurimum profuit :
multo plus tamen laudēdus est ab animi bonis modestia in ado
lescentia: diligentia bonarum artium in iuuentute:prudētia in se vir.vi.æ.
nectute hac viridi:vt illud est Virgilij: Sed cruda deo viridisq; se
nectus :ceterisq; in omni ætate virtutibus :quibus aut superauit
maiores suos: aut illorum attigit laudes. Prius cœpit laudari cō Epaminūdas.
tinentiæ :q̄ scire posset quid foret continentia: vt de Epaminun-
da & de Hagesilao a Grecis scriptum perhibetur: assidue religio Hagesilaꝰ
ni tam vacans & castitati:vt insensatior:vt dicit Aristoteles:nusq̄ Aruto.

uacantes voluptati: q̄ mūdior aut abstinentior soleret apud soci
os adpel lari Mox in mūdi cōtenptū se se induebat eo quo nunc
panno. tumqa cōstituisset Franciscaster esse: tum quia iam elegā-
tiæ hosti s esset. Pluribus hunc argumētis omnes propinqui ab
ea distrahere vitæ via nitebantur. Hic assidue vt sūme solent cau
tes annosissimæq̧ arbores: inconcussus ac illabe factus loco mo
ueri non poterat: se sibi natum imprimis inquiens: sibi velle sa-
Academia tiffacere: Si quis illud adducebat Academicum: non solis nobis
uos natos esse at patriæ: parētibus: & eiusmodi reliquis: hāc eo-
rum esse vitam dicebat: qui in agendo versantur: non amiciendo
non inpoliendo. Intriseca hæc suo posse quemlibet ingenio de-
Theophrastus berecq̧ curare diligenter quæ ad animum fœlicitatemq̧ compa-
randam pertinent: vt Theophrastus inquit: Extrinsecavero nul
lis a sapientibus pendi: nostro ne an alieno fiāt admonitu. Quid
Ouidius. quod neminem audiuerit: nulli auscultauerit: nemini obtempe-
tauerit vt religionē non sit ingressus: Ouidianum illud ad dehor
tantes vsurpans: Nitimur in vetitum: Quamobrem iam admo-
dum adolescens præfectus est Thaurisco monasterio: vt de Sci
Scipio pione: cui iuniori longe ante senatorios annos demādata est re-
Alexāder spublica: & de Alexandro Macedone: qui tā natu minor tot res
gessisse perhibetur. Eam autem administrationem cum plerisq̧
alijs: quibus deince[illegible] [illegible]sidue prælatus est: tam exercuit perhu-
mane ac per benigne: vt admirati sint omnes. Nō multo post a-
pud pōtifices multos egit maxima: nec in patriȩ suæ: nec in ami
Clearch⁹ corum negocijs vnq̄ defatigatus est: nunq̄ laboribus cessit: vt iā
alter Clearchus vocari posset: qui causas & amicorum & patriæ
præferebat suis. Ea tamen fuit semper demissione suæ laudis:
vt cum vel fiducia sui quiret: vel vt se notum redderet apud ico
gnitos: nūq̄ se voluerit vel laudare vel in faciem laudari: ne quis
posset in hunc assentator existimari. Quinimo secum ipse si qd̄
Homer⁹. laudabatur in eo: memoria illud in Apollinis templo scriptum
pittacus. quod ab Homero vsurpatū est: & Pittaco Mityleneo repetebat:
Socrates Nosce teipsum: seq̧ non tanti iudicans: arbitrabatur a Socrate
Bicero discere posse: qui se diceret vnum scire solum: quod nihil sciret:
illudq̧ Ciceronis non obliuiscebatur: nec natura nouū nec sciē-
tia vetus reperit. Tandem in hanc est profectus sedem vt nō so-
lum sua singulari virtute peperit amplitudinem: sed suis omni-
bus: hoc est nobis: nostræq̧ religioni: suȩ patriȩ: suis agnatis: co-
gnatis: necessarijsq̧ ac propinquis reliquis laudem atq̧ gloriam
immortalem. Non enim in hanc præfecturam sorte coniect⁹ est

A
5

sedvna omnium eorum sententia: quibus huius delectionis bonus imminebat. Non hoc loci corruptelis tẽptata res est: vt sæpe: non amicorum studijs: vt assidue: non principum litteris cõmendaticijs: vt semper at sola virtute: probitate: doctrina sapiẽtia huius Lodouici: huius theologi clarissimi: huius viri animo maximi: hui⁹ suo cognomẽto dignissimi: qui est iccirco de Mondello dictus: quoniam mundum vincens: paruus sit mundus vir tutum quasi thesaurus effectus quem microcosmon Bernadus siluester appellauit. Huius nunc regimur & gubernamur claritudine: p̃ceptis adinstitutis. Habemus quem imitamur: virum prę stantissimum philosophum & doctrina & moribus: Theologũ optimum: patrem innocentissimum: pientissimũ: religiosissimũ cuius quotiens per vestigia procedemus: totiens non errabim⁹. Qđ ego per me decreui vos hortor: non recusetis: cunctis vnice conductum. Ex Mediolano: xvi. Kalendas. Februarias.

Synonyma laudatoria.

Hic vir est dignus viri nomine.
Summa est huius virtus.
Nullam virtutem hic minus tenet:
Omni laudi æque hic operam adhibet.
Vt modestia iuuenis antecellebat cunctos: sic nunc prudentia præstat omnibus.
Hic nullius est probitatis: præter cæteras particeps: sed omnes tenet mediocriter.
In omnia virtutum genera Curius eodem habet pacto.
Tantus est Curius: vt diuinus possit potius q̃ hũanus appellari.
Virtus Curij vt est admirabilis. sic incredibilis.
Ad hunc diuino sunt munere: omnium delatæ virtutes.
Qui velit huius prosequi laudes laboret infinitum.
Nemo vel diuitius scribens calcem attigerit laudum huius enumerandum.
Maxia est de hui⁹ virtutib⁹ apud omne humanũ gen⁹ admiratio
Facit curij sanctimonio: vt in eo laudando viris vel eloquentissimis verba desint.
Qui sunt in cæteris copiosissimi oratores: in laudanda huius virtute obmutescunt.
Amplissimus est prosequendæ tuæ virtutis campus.
Non possum non te fœlicem hac virtute iudicare.

Titulus. xxij.

Vituperatoria familiaris.

Cicero. Turpe videri potest huius mali atq; perniciosi hominis vitia in sequi. Sed hoc habet prudentia: Ciceronis definitione: vt rerum bonarum malarumq; sit scientia. Veritas autem Chaldæorū definitur astronomorum verbis: per quam quæ fuerūt: funt: aut futura: sunt immutata dicuntur. Quamobrem & prudentem oportet tā mala scire q̄ bona: vt ab iis caueat: hæc sequatur: & qui verum sequitur: remq; vt est: sic explicat: minime peccat. Nō inuehor: vera sequor. Est ille nebulo tam mentis inops: vt nihil animaduertat: omnia itemperate simul & insolenter efficiat. Vacat libidini plusq̄ possit: violatq; in hoc naturam: vt capulam admittit: huius ampliādæ gratia. Tesseræ ac omni tali generi adhibet omnem operam. A virtute vero tam est alienus: q̄ a celo refert tellus. Nam est: vt paucis agam: puerissimus: ebriorissim⁹ mendacissimus: sceleratissimus. A deo delectatur decipiens aliquem fraudans: dequoquēs: vt inde summum se bonum esse consecutum existimet. Fur autem est diligētissimus: aut ante rem tibi subtraxerit: q̄ tu tibi quicq̄ in hūc potueris suspicari. Quare si qd es acturus cum hoc monstro: ne tibi cēseas caueri quere: sed deū optimum deprecere: ne hunc sinat ad te ire. Non recedet abs te sine tua vel ignominia: vel re perdita. Qui enim alicuius vident cum hoc familiaritatem: quibus quidem sit cognitus mirantur nec potest nō existimare quicq̄ iter eos esse flagitij. Quare si me amas: hunc abs te abijce: ne aut icommodo te afficiat: aut famā tuā maculet. Bene vale. Ex Mediolano. xv. Kalēdas. Februarias.

Vituperatoria familiarissima.

Malus est Sulpicius: sed peior longe huius filius: homo cunctis sceleribus deditissimus. Nihil enim hunc flagicij latet: omnia non uit: ac sequitur quæ nefaria viderit. Nec gulam excipit: nec venerē: nec furta. In homicidijs non iccirco versat⁹: quia viribus nullis est: ocio dumtaxat ascriptus & inertiæ Puer huic interminat⁹ metū faceret. Sed vt malus est sic & maledicus. Nemini vel mur muribus cedit vel delationibus. Hinc factum est: vt a nobis eiectus monasterio: ac penitus fugatus deliteat: nec certam habens loci cede vagetur assidue possitq; illud Virgilianum: licet dissimilī causa: de se dicere: Ipse ignotus egēs: Libyæ deserta peragro. Europa atq; Asia pulsus. Rem habes: Vale. Ex Mediolano. xiiii. Kalendas Februarias.

Vir. j. æne

Vituperatoria grauis.

Vereor ne plus mihi laboris assumam in vituperando Augustio nebulone famosissimo: q̄ sequi possim. Nam vt sum laudādi ali-

cuius bonis cupidissim⁹: sic ab insequētib⁹malis alienissim⁹esse soleo. Nihil enim magis detestor:q̄ malos(vt diui Thomæ testimonio)eorum contactu: quasi pestifera contagitione me pestilē tem morbosumq̄ fieri posse rear. Verum quia nihil est tam humanum: vt Terentianus inquit Chremes q̄ existimare humana quæq̄ ad hominis curam attinere. Nolim hic pernicios⁹ belluo te frauder:in aliquaq̄ calamitatem perducat. Est enī delator assiduus:& cum delatione quidem nauissimus:non solum mendosissimus. Non delectatur nisi vt tigris cruore:cupitq̄ semper alicui mortem procurare:aut hominem cum quo agit vorare peni tusq̄ consumere:vt de Lycaone fabulantur. Quid Cacū vel Procustem: vel Læstrygones poetæ discribunt:Hic est illis longe latro maior:& immaior. Verrem Cicero vituperat: Quis hoc vno Verres est inuētus ad furta pronior ac īgeniosior: Habet nescio quid primo ingressu: inter incognitos humanitatis ac eloquētie Sed omnis ea facies virtutis est ad fallendum simulata. Formidolosus est:vt Sinon dicitur extitisse. Aliquid admittit in verbis aliquando veritatis vt figmētum maiorem faciet fidem. Accipe semper ex iis que dixerit quicquid sinistri potes accipere. Nam dextera fraudem affert atq̄ dolos. In nulla re honesta hūc firmū aut constantem esse ducito. Vt est oculis assidue infirmis: nec cu iusq̄ os respicit: sed quasi modestissimus in pedes dirigit aciem sic huius mentem fallacissimam ducito alio:q̄ quo debet tendere:nihil præ se ferre ingenui:nihil modesti:nihil innocētiæ:Possem in hoc vno plura significare:sed iis ero contentus:quibus tibi notum hominem esse quiram ducam. Est abiectissimo quidē genere:a quo non degenerat Qnali semine procreatus:tales fructus affert:Persica,inq̄ illa præcoqua: quib⁹ existimauit Asia Romanos cōtaminari ac interire:sed metatue illis ꝓfuit ager. Huic nulla varietas tēporū: nulla gentiū diuersitas:nulla castigatio ꝓfuit. Nam semel admodum adolescens virgis est cæsus Paulominus est nuper q̄ suspensus. Nisi enim intercedebamus:actum erat de fure peruersissimo :quod ei condonasse:non alia de causa pœnitet:nisi quod emandari nequit. Assidue peior est semper immanior. Patrem autem habuit:licet abiecto loco natum:satis honestum & ingenuis moribus. Matrem optimam:a quib⁹ tam est alien⁹:q̄ nihil ab sua origine alicui⁹ soleat iueniri. Quid Thersitem apud veteres ignobilē quærunt:Hic ille Thersites Achilles cret⁹ est:de quo Iuuenalis. Malo pater tibi sit Thersites:dūmodo tu sis Aeacidæ similis:Vulcaniaq̄ arma capescas:q̄ te Ther-

Vhomas Verenti⁹

Lycaon. Verrem.

Rinon fa⁹lax.

Thersite⁹ Iuuenalis

h 3

sitæ similem producat Achilles. Hic est parētum ille dolor: quo desperatione ducti perierunt. Assidue huius audiebāt male: peruerse perniciosesq; vel dicta vel facta: manifestoq; cognoscebāt hunc euasurum non esse: quin nō plecteretur digna pœna cupiebantq; potius mori: q̄ eousq; viuere. Hoc primū est generis munus: a quo non abhorruit: vt vilissimis delectetur: & parentum a quibus plurimum refert: vt nihil vnq̄ libentius audiuerit: q̄ eorū obitum a quibus huius accusabantur facinora. Hinc autem accipe secundum quod ab ineūtibus annis vsq; nihil admisit laudis in cunctis versatus est sceleribus: ad omne se facimus conuertit Libidinem paphiam: cæcum cupidinem ac lyeum sibi præfecit. numina quæ coleret ac veneraretur. Nullius rei magis est exos⁹ vim atq; maiestatem. q̄ castitatis: innocentiæ: ac fidei. Tunc obseruat quæ promisit: cū aut res turpis est: & sibi periucunda: aut fallere vult væhementius. Audet autem omnia modo sint praua

Plato. Nam in bonis: vt Plato inquit: est eneruatus. Accipe nunc tertiū

Sybila hoc: & credo tibi folium Sibyllæ recitari: nec Apollinis tripodē

Apollinis. afferre posse hac veritate quicq̄ verius quod est inimicissim⁹ bonorum omniū: & imprimis tuus [illegible] bonus es: a quo tibi cauendum esse duco maximopere: ne quid tibi patet detrimenti. Bene

Tripodes. vale. Ex Mediolano. xiiii. Kalendas Februarias.

Synonyma vituperatoria.

Hic vir pessimus est omnium.
Abhorret hic ab omni laude.
Nihil huic est familiarius scelere.
Cum hoc nebulone vitium omne coniunctissimum iudica.
Si recte intueberis: nihil inuenies in hac bestia laudis.
Est hic vt malo ingenio: ita plurimis sceleribus cumulatus.
Habet hic tetulantiam admirabilem: inauditamq; procacitatem
Quid est in hoc homine boni: quid non nefarij.
Paratam hic habet mentem ad omne facimus malum.
Tam est hic pestifer: vt pestilentia etiam verba conflet.
Nescio quod tetrius hoc homine dici quæat.
In hoc certe vno cuncta sunt omnium vitia.
Vt virtus est in Caruca nulla: sic omne genus vitiorum.
Quo plura in Caruca vitia considerantur: eo plura inueniuntur.
Scelera huius hydrā referūt: vt vno cognito detegantur plura.
Sic est Augustinus nefariis deditus facinoribus vt inde se vitam quærere censeat.

Atpisces aqua viuũt: viri virtute nutriũt: sic Caruca oĩ crimie aliẽ

Titulus vicesimustertius.

Paternalis familiaris.

Ego mi fili iucũdissime: vt afficior tibi plurimũ: ita cupio te virũ esse præstãtissimũ. Sed hoc tibi prædico: nihilo te præstantiorẽ posse fieri: q̃ si noctes diesq̧ virtutib⁹ incubueris. Virt⁹ enim est. Platonis testimonio: qđ vsurpauit Cicero: sola illa quæ viros vita mortales: diuturnitate memoriæ facit imortales Quæ vides in terris: quæ vulg⁹ admiraẽ: pulchritudo formæ: sinceritas & ꝑceritas corporũ: at Hieronym⁹ dixit: aut aeris intẽperie: aut demũ ætatis rubigine cito corruũt: at fortunæ quæ bona diu solẽt: vt apud Basiliũ legiẽ: alearũ instar ludicra nũc in hũc traducunẽ locũ: nũc in illũ. Pompæ cadũt: Iuuẽtutis dec⁹ deflorescit: Hominũ in reliqs gloria euanescit. In virtute semp est solidior atq̧ stabilior: nec vt Homerus scripsit: viuos deserit nec nõ comitaẽ lucefunctos. Solẽt iuuenib⁹ occurrere multa q̃bus ad libidines inuitanẽ: alliciunẽ: puocanẽ. Distrahunẽ a socijs. Animanẽ ab ijs qui maio res natu mali sunt: Ab æqualibus suadent ad voluptates. Sed si sese audiunt: naturãq̧ sequuntur ducem: nihil committut scelerit. Non omnes motus impetusq̧ iuuenilis improbo: nõ progressus adolescentiæ singulos damno. Ei⁹ est ætatis aliquã do falli: vt hominis esse docet Tullius decipi: errare: nec omnia recta intelligere. Verum post culpam subeat poenitentia: succedat pudor: seruetur modestia. Erubescat ętatem ętas: vereatur senem adolescens: patrem filius. Hęc ego tibi seruanda reor: vt & tibi sis suauis: & mihi: & tuis omnibus non iniucundus: & apud omnes ea valeas auctoritate ac gratia: qua & hic lętus vitam agas / & posteris immortalitatem consecutem te doceas. Vale. Ex Mediolano xij. Kalendas Februarias.

Plato. Cicero. Hieronymus Basilius Homer⁹ Tullius

Paternalis familiatissima.

Nihil est quod plus appetam suauissime fili / q̃ vt bonus sis / vt ĩgenio sic etiam vsu. Naturę fundamẽta sunt in te optima. Ingenium acutissimum / memoria tenacissima / vis animi optima. Sed nisi hęc exercitatione virtutisq̧ consuetudine coalescũt atq̧ colluntur / facillime fiũt deteriora nichilq̧ afferunt fructus. Cupio vt assidue cb ijs aliquid discas & adiscas / qui te possunt non docere solũ sed diligẽter erudire. Nã vt illud est Platonis (qđ Boetius ad nos traduxit) Qui nõ addiscit / dedisciẽ. Ad hęc autẽ memineris modestię / ne quid supra q̃ puerum deceat (& eum

Plato. Boetius.

quidem educatum ingenue)loquaris: aut de te audeas profiteri Si quid per appetitum & aimi perturbationem te stimulat:rationis te cohiheas fræno:censeasq; demum id esse in te plurimum laudandum vt senior videare q̃ iunior.Hoc pacto illud pulcherrime attinges:cuius est consequẽdi gratia profectus in studium: mihiq; charior assidue fies.Vale.Ex Medio.xi.Kl' Februarias.

Vir.j.æne Paternalis grauis.

Cicero. Non iniuria illud Maro complexus est:Omnis in Ascanio chari stat cura parentis:& Cicero docuit:charitatem esse patriam.Nã ex omni officiorum genere:non consuetudine solum & morib⁹ sed vel sola natura duca:debet patri filium pietate: at filio pater

Homer⁹. charitatem.Itaq; apud Homerum Hesiodum: Orpheũq; filij se=
Hodios⁹. per erga parentes dicuntur esse pij:patribus autem nati chari:iu
Orpheus cundi:suaues appellãtur :suis vtriq;:vt intelligitur:epithetis:Vt
Aristote= enĩ Aristoteles:& omnes declarant philosophi.ea est naturę:vis
les vt in successoribus augeatur. Nec id quidem iniuria:cum pater ac auus & proaui se ducant in nepotibus possa viuere:suiq; nõs familiæq; propagatjonem in eos pendere.Quamobrem & quibus naturales non fuere filij:legitimos sibi adoptarnnt:vt in eorum manibus & signis viuerent :familiasq; conseruarent.Hinc & ab Octauia familia in Iuliam translatus Octauij filius:qui possessiuo a nominatiuo cognominatus est Octauianus:vbi . G.Iulius

Octauia= nus. cæsar nomine acognomineq; adoptantis diceretur: & ex Aemi=
Aemitij. lijs in Cornelios ad optione traductus est adoptiuus.P : Scipio
Dornelij. dictus: vbi prius Aemilius esset : quod retinẽs cognomento vo
P:Scisio. cabatur Aemilianus. Tantum patres filijs : quantum natura debeat :tantum ijs læti sunt quantnm eos non forma potius: q̃ virtute præclaros intelligunt: nec viribus magis:omniq; corporis dexteritate:q̃ modestia/ continentia/ omniq; mentis ac animi tẽperamento :Illa enim & leuissima bona sunt vixq; bonorum nominibus digna/ interdumq; phetisq; communia bæluis/ que vel cito corruant vel minimam vtilitatem afferant. Hec antem quæ ad animi splendorem attinent/ eiusmodi certe sunt existimanda vt cum nulla valeant comparari ornamento / vt Hieronymus ait

Hyerony Quid enim iste tibi profuturus est color/ quo lilia purpuraq;vin
mus. cis/ & te præstas Polydorum/ Hiacinthum/ Marcissum/ Hyppoli
Cslores. tum:Hylam & Ganymedem: Quid iste decor adiumenti datur? est: Quod phœbeus possis cupidineusq; dici. Quid confert ad ęternitatem: Certe nihil : Cum non multopostvenustas oris:leuisq; cutis sit apilis deformiq; squalore obsidenda:exq; pardo

iam incipias vrsus fieri. Nā(vt basili⁹)plus obest longe species (quæ flosculorum instar:a mane ad vesperum concidit)q̄ conducat. Accedebat robur: & mēbrorum internodiorumq̧ præstantia:quæ nobis te dicat Aeacide similem :aut Hectoris:aut Furiū referat:aut Camillum:aut eorum aliquem:cuius tantavis fuit in prelijs: Quid hæ vires afferunt vitæ nostræ subsidij:quod agiles fuim⁹ iuuenes: Agiliores Simię: Celeriores corui atq̧ damæ quod robusti robustiores elephantes : q̄d fortes aīosi:fortiores animosioresq̧ leones. At quid tādē vel superemus hisce laudibus animantia cuncta: Quod homines cædimus: carpimus: vincimus: prædam eorū res vertimus. Istud est quod nolim nos meminisse: quod quidem est ab omni humanitate: alienū. Discimus hoc pacto Martiales fieri: Laphitas & centauros imitari: gloriā militarem nobis quærere. Quousq̧ tandem hæ vires: hoc robur: hæc valentia nos comitatī: q̄diu stabilia hæc sunt: nullā profecto solidam habent sedem. Nullibi firma dici solent. Nunc intemperies hæc aeris verberat: vt Aurelius inquit: nūc inordinatus cruciatviuendi modus: vt ait Seneca. Nunc nimi⁹ labor: nūc ocium: nunc cibus imodestus: nunc libido intēperata: vt Theophrastus dicit: eripiunt hæc munera. Desint ea icōmoda : nō est ætatis defutura canicies atq̧ rubigo quæ corrodat: quasi tineatas vestes nostra corpora: vt verbis vtar Gregorij: membraq̧ penitus cōsumat enatuata: & enodata: vt Ambrosiano vtar sermone. Prudētia vero: æquitas: religio: fides : sanctimonia cæteraq̧ huiusmodi: neq̧ hisnec alijs debilitantur īportunitatibus: semp durant assidue sunt meliora: firmiora magis inconcussa. Quamobrem mi suauissime fili : ne te prosternas vlli fortunæ impetu ne te subijcias vllis voluptatum blandimentis: ne te abijcias vlla rerum mundanarum desperatione. Cur finxit Homerus poeta clarissimus Vlixem in Siculo pelago in sirenū cantus incidisse ac sese malo nauis alligasse apertis auribus: ceteros autem nautas & vinctos essevoluisse & obturatis auriculis: nisi q̄d illarum audiens cantus sese in pontum proijcere nequiret. Erant autem sirenes mulieres libidinibus deditæ: quæ solebant illac transeuntes ad oblectationes incestas tractos perdere. Malum autem ratio erat: cui se vir bonus deuicit: ne se proijciat in voluptatum pelagus: sed audiat iucunditatem inanem illam: sciatq̧ non solū a se propulsare ac execrari: sed in alijs qui suæ sunt commissi vigilæ castigare tam acriter & oportune: vt summergi non possint Omnes (vt Terētianum illud declarat) procliue a labore ad libi-

Basilius
Achilles
Hector
Furius
Camill⁹.
Martial
Aurelius
Seneca.
Theophrastus
Gregorius
Ambrosius
Homer⁹
de vlyxe
Sirenes.
Terētius

Aristote les. de passio nibus dinem corruunt:cum Aristotelis arbitrio : passio deterreat omnia natura quidem animantia doloreq; fugentur:at voluptas alliciat & in suam facillime redigat potestatem. Succurrunt inordinatæ mensæ bacchanales illæ. Sardana paleaq; condimenta conuiuiaq;. Neronía: quæ iuuenum : mentes cogunt furere suiq; nou esse compotes. In vero abstine mero: Abstine ab ijs odoribus saporibusq; quos exarabum deuehunt syluis : ex Damaſco:Cypro:Creta:quibus operosa consoluit saties: & vt Socrates Socrates admonuit: paucis minimisq; naturam esse cõtantam :ede vt viuas:nec viuendum esse tibi vt comedas arbitrare:sed vt discas:vt sapias :vt assidue te virtutibus exerceas. Nec tibi pythago ras. pythagoricũ illud excidat:iuuenibus tam diu tacendum esse :q̃diu didicerint loqui bene:silẽdo ac audiẽdo. Tua vero modeste qui Plato dem exercendo:quæ audiuntur:at demum docendo quæ audita Agesila⁹ fuere simul & exercitata. Quid insolentius:vt Plato voluit:q̃ loqui velle vbi sermonis non est ratio: Succurrat autem illud Agesilai :non esse tam indecoram in adolescente vultus turpitudinẽ q̃ alicuius motus aut gestus incontinentia. Mendaciorum cõsue Tullius. tudinem ex qua vanitas oritur:quam voluit Tullius oblectationem esse mentiendi:prohibet omnis philosophorũ schola. His nihil addi posse pręceptis duco paternis:quib⁹ mea in te admonendo charitas exprimatur :nisi vt sis religionis amicissimus:si dei obseruantissimus : vt & dei possis & hominum amicissimus Chrisostomi. existimari. Quis enim qui deum non coluerit:non omnia opera industriaq; sit veneratus quicq̃ poterit in vita consequi:vnde vir magnus appelletur:In quo religio non est:vt Chrysostomus inquit.in eo nihil esse potest laude dignum. At fides :qua continet quędam promissorum obseruatio :nisi constantissime reguli ser uetur more : cogit hominẽ euanescere:nec inter homines quicq̃ existimari. Fac igit mi fili:ne quicq̃ ex his prætermittas :neu magis haberi velis q̃ esse bon⁹. Fugatus enim color & dissimulata queq; delabuntur:Vera semper bona permanent:& viuos exornant: & mortuis vitam parant. Charissimus nobis es:at multo: Tullius. vt ait Tullius:eris charior si meos nõ aspernabere monitus: Bene vale. Ex Mediolano. x. Kalenpas. Februarias.

Synonyma paternalia.

Ego te ad virtutem hortor.
Cupio te fieri meliorem.
Amplectare si me audias virtutem omnem.
Nihilo mihi magis gratificabẽ:q̃ si laudi oẽm operã adhibebis.

Tunc mihi multo iucundior fies:cum videbo te nulli plus q̃ glo riæ vacare studio.
Nihil magis desidero:q̃ tuæ virtutis famam.
Fac vt ingenij tui viuacitatem:cum omni coniungas laude.
Nil decet te magis mi fili:q̃ vt tuis te maiorib⁹ reddas nõ iferiorẽ
Cum oẽs debeant se modestissimos exhibere:tum multo tu ma gis in quem omnium sunt oculi conuersi.
Peto abs te imprimis hoc:vt te studiosissimum lrãrum efficias.
Si bonis te moribus dedicaris:tam incredibili nos amicies volu ptate:vt ad cumulum addi queat nihil.
Viuum me diutius optatis:vbi te virtutibus totum dedideris.
Vt sis excellenti laude præditus:omnem exerceo curam.
Tunc me fœlicem existimabo :cum ea te gratia videbo præstan tem:quæ te numeret inter claros.

Titulus xxiiii.

Maternalis familiaris.

Cupio te mi fili ad nos reddire in columen.Sed vt id cito fiat:te væhemẽti⁹ oro:vt viuã.Nã sine te vita mihi fit iniucũda. Debes tu quoq; labores mihi meos cõpensare quib⁹ sum diutius in te pariẽdo:educãdo:nutriẽdoq; defatigata.Quę autẽ est cõpẽsatio mihi vel charior:vel optatior q̃ vt te videã:audiã ãplectar:Pater tu⁹vir est:nec eo te aluit dolore ac cura: quibus ego sẽper anxia tuę valitudinis.Propterea is te destinat studiorũ laborib⁹.Ego te malim viuũ bñq; valẽtẽ apud nos esse q̃ istic litteratissimũ in pe riculoq; valitudinis. Scio.qd desit apud exteros filio meo . Vbi mollia:quæ hic tibi parare sum solita:Vbi ciborũ iucũditas :vbi ociũ:Istic laboras:vt aiũt sẽmp.Quid tibi queris mi fili:Nũ Her culis Theseiue labores: Quid tũ: vt moriaris :velut illi iuuenes obierũt.Redi ad nos te rogo :nec patrẽ seuerũ audias & crudelẽ Ita fac & cito.Bene vale.Ex Mediolano.ix.Kalẽdas. Februarias

Maternalis familiarissima.

Audio te mi fili:aliq̃ diu aduersa valitudine laborasse:nũc aũt cõ ualuisse Me miserã:in hũc vsq; diẽ ea de te nihil mihi significatũ est:cura p deũ imortalẽ tuã valitudinẽ diligenter:si mea non tibi min⁹ est seruãda vita q̃ tua.Tu⁹ ẽni interit⁹ sine meo nõ procede ret:Scis q̃ te amẽ aĩe mi:q̃ cupiã te mihi supstitẽ ac tuis oĩbus.Si nocet studium tibi:desere quicquid obest & te mihi serua sanũ & fac vt te cito videam. Vale.Ex Mediolano.viij. Kł. Februarias.

Maternalis grauis.

Scio te mi dulcissime fili non latere nihil vsq̃ te matri tuæ cha

Ceres quare p̄ serpinā quæsiuit Aristoteles. rius esse posse. Non enim ab re fictum a poetis perhibent Cererem tam curiose Persephonem filiam inquirere solitam: cum per vniuersam Siciliam clamaret in triuijs. Quod si de filia tam fuit diligens mater: quid est cēsendum de filio matrem cogitare Docet eni Aristoteles: cur filio magis afficiatur q̄ filiæ genitrix quoniam cum inualida sit mulier sese adiuuare: plus eū diligat: a quo plus speret adiuuari. Cum autem natum: non sciat patris hæredem fore: qui domum tegat: quādo quidem vir (qui iunior vxore solet esse: moriturus etiam censetur ocius) in eo se totam cōponit: & ab eo sic pendet: vt cum eius incolumitate suā qnoq; incolumitatem videt esse coniunctam. Ad hæc autem: vt Plato

Plato Deucaliō & pyrha Themis Iuuenalis voluit non minus ad procreandum maternum concurrit semen q̄ patrium: vt Deucalionem & Pyrrham cōiuges admonuisse dicitur Themis: lapides: hoc est matris ossa post se iacerent: vt Iuuenalis post diluuiū prosecutus est inquiens: Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas. Quid quod plus sibi ex matre sumunt pignora q̄ ex patre: Nam ab eo prodeunt sola seminaria: ab hac autem non originem habent modo: sed fouentur: sed sanguine: carne spiritu: neruisq; conglobantur: sed educātur in laboribus & erumnis inter dū plurimis: vt Bernardus inquit. Amat eos igi

Bernad⁹ Linus. tur mater plurimum: vt vel in minimis cognosci bestiolis potest & angitur eorum causa væhementius: vt & illud est Lini: vt gallina suos pullos fouet anxia: milu⁹ ne premat acrius: & animo ab sentibus filijs nūq̄ quiescit: quare comica sententia scriptum est: prestare: vt eueniant hominibus que coniuges suspicātur: q̄ quę matres: cum coniuges de illarum voluptate sint zelotypæ: ne cū alijs gaudeant fœminis: matres vero de discrimibus meticulose ne filijs vlla inciderint aduersa. Nunc me præmunt de te insomnia mi fili: vt illud Virgilianum de Didone mihi accidat: Anna so

Vir. iiii. ęnę. ror quæ me suspensam insōnia terrent: Nunc ne incideris in itinere in latrones: aut in vrbe factiosa in inimicitias: aut inter disceptandum in rixas: & a contumelijs & conuitijs ad vulnera coueneris: dubito: vereor: timeo discrutior. Scio q̄ magno sis animo: q̄ alta mente: q̄q; per ætatem forte prouoceris: Ne quem lædas neu lædaris ab vllo assidue agito. Væ matri omnium infœlicissimę quid esset prius optandum: aut quid pot⁹ non optandum periculo ægrotationis atq; mortis: q̄ v tibi quicq̄ sinistri (quod auertat summus Iupiter) accideret: V nue sic igitur apud exteros mi fili: vt te memineris istic solum sine parentibus: sine agnatis & cognatis: sine p̄pinquis esse vllis: vt te māchum iudices: vt

tibi semper metuas:vt possis saluus ad me reddire. Cura dumtaxat studia quorum te causa istuc feuer⁹ pater misit. Cura si potes sine periculo vitæ:sin id nequis:vitæ imprimis consule: literasvē. Satis erit patrionij Satis materne dotis. Nō audis quotidie dei seruos improbare in multis multas litteras: Viue simpliciter ac religiose: deo te quotidie cōmenda. Vtere dei suorū familiaritate. A conuentib⁹ & scholariū cœtu absis. Valitudinē semp cura. Bene vale. Ex Mediolano. vii. Kl. Februarias.

Synonyma maternalia.

Caue tuæ vitæ mi fili.
Fac per deum ne tuam valitudinem negligas.
Esto de te fili curiosus.
Succurre anxietati meæ:quam de te capio.
Sum de tua valitudine semper suspecta.
Nihil plus appeto:q̄ semper de te quicq̄ audire.
Te mihi serua mi fili diligenter.
Euitatio rixas:contumelias & conuitia.
Si sanus ad me redis:satis te litterarum hausisse ducam.
Sum assidue de te in ambiguo:ne quid tibi accidat.
Si me viuam esse vis:fac vt tibi omnia pro arbitrio sint meo.
Qd a supis die noctuq̄ opto:puide sēper:vt oīa tibi bñ succedāt
In omni re tua deum aduoca tutorem atq̄ defensorem.
Inter omnes curas tuas diuinis incumbe monitis.
Audi me fili:& cum valitudine cito ad me regredere.
Tam tedoctum non expecto:q̄ pater:modo bene valeas & oci⁹ huc reuertaris.
Queris quid primum abs te velim:vt a periculis caueas:quid secundum vt valeas:quid tertium:vt recedas.

Titulus.xxv.

Filia lis familiaris.

Et si scio pater optime:nihil te mihi cōsuluisse quod nō sit oraculo Apollinis verius duxi tamē meārū esse partium ad ea quæ scripsisti:nō nihil respondere. Accepi oīs tuas admonitiones eā in sententiam:in quam prolatæ sunt. Quid enim censere possum de me patrem non intelligere longe melius:q̄ mihi per ætatem liceat:Nō ab re inquit Aristoteles:non esse iuuenem moralis disciplinæ auditorem idoneum cū viderit iuuētuti rationē ab degendā vitā:aut nullā:aut paruā esse:Sed tua preceptio nō solum paratissima sit mihi via:vt a vitijs abstineā: sed ad capessendam apollinis oraculū Aristote.

virtutē assiduꝰ simulꝰ. Audiā: vt iudes: litterarū doctores: nec cu
Hagesilaus. rabo minꝰ: vt Hagesilaꝰ istituit: esse philosophꝰ: q̄ scire philoso-
phiā. Assequor ei cōiectura sine moribꝰ litteras ꝑdesse parū: plu
rimū aūt vī sine litteris bonos mores. Si quid iterdū erraui tu fa
Hieronymus. miliaritatibꝰ scribe pessimis. Nā vt apd̄ Hieronymū illd̄ aposto-
li reperiē: qd̄ est a poeta vsurpatū Græco: Deprauāt bonos mo-
res colloquia mala. Vale. Ex Mediolano. vi. Kalēdas Februarias

Filialis familiarissima.

Non nescio q̄ te cruciet mater pientissima qd̄ istinc absim in vr-
beq; verser sa ctiosa. Vereris assidue ne quid quod nolis accidat:
Laborare aūt me mirꝫ doles sed ne te macera mater: Nullo sum
in discrimine. At neq; labor est vllus inter cōmilitones studiorū
esse: vbi nulla sit nisi de virtute disceptatio: sed nec ea cōcertatio
nis instar. Cōmentamur de rebus honestissimis: quiq; doctius lo
quit: palmā refert: hoc est gloriā apud eos qui nō audiūt. Spero
aūt ad vos me q̄primū reditu: & ea laude cōfirmatū: quā pater
optat Interea tu non negliges: ad me sæpe de tuo patriiq; statu:
deq; vestrorū valitudine quicq̄ ad me scribere. Vale. Ex Medio-
lano. v. Kalendas Februarias.

Filialis grauis.

Multa paucis es complexꝰ pater opime: nec pauciora mater est
pientissima prosecuta: quibꝰ si nō obtemperarē ferreus sim: & vt
Virgi. iiii ęnei apud Virgiliū illud est: Aut duris de cautibus ortus: aut iter hyr
canas tigres enutritus. Ad matris consilia (quæ omīa in mea cu
randa valitudine sita sunt) non multa respondi: ne magis in cor
poris valitudine q̄ in mentis sanitate quærēda videar attentus
esse: Ne tamen hanc vllo conficiā dolore: post ingenii studia: do
ctrinæq; præcepta: vis mea omīs in valitudine sinceritateq; mē-
brorum constituetur. Ad ea vero quæ cumulatissime sunt abs te
scripta: quid respondeam aliud nisi q; ea sum voluntate: vt nihil
negligam: qd̄ tu mihi seruandū decreuisti: Errani quandoq;: fate
Terētius Hieronymus. or: pateto; qd̄ apud Terentium legiē: pro peccato maximo pau-
lulū supplicii satis fuit. Sed neq; nimia indulgētia: vt Hieronymꝰ
inqit: me tibi perditū esse ducas: nec ꝑpterea qd̄ aliquando pec-
ceris virgæ filiū odisti. Nam iis sum parentibus ortus vt ab iis
nequeam esse degener. Habui te genitorē: cuius seminaria sint i
me cōiecta naturę. Habeo te pręceptorē: cuius assidue institutio-
ne non possim vl̄ sq̄ errare. Te ducem sequar: Te vexilliferum au-
diam: tu's herebo vestigiis: vt voluptates pretermittam cupis:
an eas admisi vt deseram libidines iubes: an eq mecum habitāt:

Mirantur certe hic multi vt in tam teneris annis sim a lasciuia: impudicia omniq; alienus immunditia. Sed nihil mihi eiusmodi mirabile fit. Nam vt illud Crispus recte iquit: vbi intẽderis in geniũ valet: nec quicq̃ tam difficile factũ est: vt Terẽtius ait: quod volẽdo facile nõ fiat. Decere dici (cũ errare sit huius ætatis) erubescere viros grauis: pœniterecq; peccati: quod Cato laudabat. Verũ multo præclarius duco: nullam subesse causam erubescẽdi: si non peccatur. Nihil facilius: ait Plato: q̃ secũdũ virtutem viuere. Teneo memoria quod apud Plutarchũ legi: periandrũ dixisse Corinthium: inueni qui secundũ naturam viuat: vitium fieri difficillimum. Id ego sum aliquãdo in multis: vel meorum studiorum familiarissimis expertus: qui cum in pluteo solerent bonis artib⁹ vacare quietissime: Puellarũ amoribus: Inter mille discrimina diei noctisq; iactabant: nec tam erant primi sedati dolores: q̃ concurrebant continuo plures. Horũ cũ bene rursus iterũ q̃ rimabar vitam ac mores: comperiebam plus esse difficultatis in voluptate: q̃ curarũ laborisq; fuerint in Antiquam in litteris con secuti. Ab his didici: vel in maximis negocijs ociosissime viuere vel in meis (quas deligo) curris libertime. Nimirũ (vt Scipio dicere solebat) nũq̃ min⁹ vel solus sum: vel ociosus: q̃ cũ solus: aut ociosus. Alloquor eos a quibus tu pater cæterisq; didicerũt omnes boni. Cum his deuita mihi tenenda commentor. Hi mihi ante oculos & illos ponũt: quos vt pestiferã euitẽ luem qui a claris maioribus degenerarũt Cicerone ac Hortensio: & illos qui clariores atauis virtute facti sunt: quos imitor. Inter hos præceptores philosophos & pientissimos tu quoq; multa differis elegantissime pater: quibus pro vita virili studiosius parebo. Vale. Ex Mediolano. iiij Kalendas. Februarias.

Crisp⁹ Salustius
Terẽtius
Cato.
Plato.
Plutarchus.
Periãder
Scipio
Cicero.
Hortẽsi⁹

Synonyma filia.

Parebo tibi pater quantum in me erit.
Nihil ex ijs negligam quæ iussisti mater.
Quodvos mihi parẽtes præcepistis: omni exequa nisu.
præcepta tua tam michi sunt O pater iucunda charaq;: q̃ quod maxime.
Iubete vos modo patentes: ero ergo vos obsequiosissimus.
Ea parebo tibi pater mente: vt cognoscas q̃ te amen.
Quid poteris edicere mihi pater: quod non teneam:
Pluris tuam admonition m facio pater: q̃ quicquid muneris in me quisq̃ vel maximus princeps conferret.
Es mihi genitor alter in terris deus.

In mente semper habeo fidissima quæ mihi præcipis.
Tāvnq̄ a tuis de me diuertā illitutis:q̄ a deo diuerteris pōt pietas
Non philosophū te solum in hisce monitionibus videor audire
mi pater sed numen quasi quoddā cælitus ad me missum.
C umulatissie dixisti mľta mi pr̄:ex media gdē ablata phľophia
Tantum me satisfaccre mihi posse rear:quātum præceptis insti-
tutisq̄ de meuis o pater satisfecero.

Titulus xxvi.

Seruilis familiaris.

Meum officium omne in obtēperendo seruiēdoq̄ situm esse de-
bere:satis iamdudū intellexi. Ne iccirco tuas imperatorias ex-
pectaui litteras:vt non fuerim vltro litteris occursurus: si præue
demoste. nire fas fuisset. At cū tuum sit iubere scireq̄ quid iubeas:vt De-
mosthenes dixit:meū autem arcana pricipis non inquirere:at cū
iuberet:nuſq̄ refragari:tacui:expectauiq̄ diem designādā: iterq̄
tenendum. Nunc præcepisti:ad diem constitutā essem⁹ in castris
dieq̄ constituisti: prædam est pollicitus:animādoq̄ ad arma(vt
ita dixerim)allexisti mentes nostras. Pro me duxi respondendū
me tam esse tuum: vt si vitam centies in rebus amiserim tuis ni-
hil me censeam meū amisisse. Nam si me seruum habes:si me a-
les : si me tueris:in statuq̄ auges:quid est meū illud quod abs te
nō habeam:tibi nō debeā:Satis est mihi prædæ:satis muneris:sa-
tis glorię:si rē egero tibi nō ingratā:qui se semp in nos oēs tam
gratū bn̄ficiū̄q̄ præstitisti. Bene vale. Ex Me iii. Klˀ Februarias.

Seruilis familiarissima.

Quod meā laudes fidē ac taciturnitatē mi h re tuam humanita-
Terētius tē decet:non quærit mea seruitus:que(vt Terentianum illud est)
mihi apud te semper fuit & iusta & clemens. Accepi semper abs
te plura q̄ sim meritus:quod tuæ munificentiæ fuit officiū :non
officij mei donum. At quod pręcipias ac iubeas vt sim tuis in re
bus:quæ hic aguntur q̄ cautissimus atq̄ vnice diligens:fiet:nihil
ab me omittetur quod mearum sit viriū. Tu modo vide vt istinc
omnia huc concurrant ad rem efficiendā :vt pro filio non desint
libri:nec amic⁹. Prediis adhibe curam :reditusq̄ fructuum ad te
referam. Vale. Ex Mediolano pridie Kalendas. Februarias.

Seruilis grauis.

In omni mea viuendi cupiditate præcipuum a superis mihi mu
nus hoc semper supplicaui: vt scirē possemq̄ sine fraude ac do
lis hero sic obedire: vt fidelem me posset seruum illum appel
re:cui gratulatur verbis christianis dominus :quod super pau

fuerit fidelis:promittitq; super multa se illum constituturũ: nec eius vnq̃ similem dicere ad quem serue nequam inquit Saluator quoniam eum conseruorum misertum nõ esset:& quem iussit in tenebras vinctum conijci. Quid enim sunt in hoc homines orbe nisi quisq; suam norit teneatq; mẽsuram: Et vt apud Horacium legitur: sorte sua contẽtus quisq; viuat:nec ephippia bos nec iugum caballus optet: Terentius ipse fuisse legitur Lucani Terentij seruus:a quo quia & fidelis foret & ingenio non tardiore: prę ceptoribus litterarijs cõmendatus :heri diligentia liberalitateq; magnum euasit in virum atq; clarum. At Aesopus pariter seru⁹ fuit. Quid de Ciceronis Scipionũq; seruis:qui quidem omnes liberaliter educati non vernarum:non Atriensium locis educati sunt:sed pro filijs :Hanc ego munificentiã abs te consecut⁹ sum here mi optime:vt iam æque ac libertus possim agere :negocia ꝓprias habere fortunas :nec iuris seueritati subiectus tibi quę iam:quæ laboribus nanciscor meis:quid possim tuo iussu efficere:quod nõ debeam: Sunt qui putant indignum : sibi a dominis officia cõmemorari: vt Sosias iquit ille:litæc cõmemoratio quasi exprobratio est imemoris erga me beneficij :malum certe hominum genus:cum sine hac ego memoria noli viuus esse. Quid enim me min⁹ ingratũ ijs:qui de me sunt optime meriti:vt Ambrosius admonet: esse faciet:q̃ si habeam in memoria semper illius in me beneficia: Tunc & meam ante oculos conditionem habebo:nec me fugit: quis essem prius:quem herus me tot affecisset muneribus: Tolero si quid durius videtur in vita. Dño maiores ago:& si Possum:refero gratias: si quid contingit melius. Idipsũ ab Homero didici:cum tu me ab ineuntibus annis: here mi optime imbui bouis artibus latine græceq; curasti:vt is optim⁹ meream dici seruus:qui seruit officiose ac sponte. Nõ ego igitur coactus ad ea prouocor quæ tu iubes: sed vltro: & cum aliquem adicijs stimulum: equo sponte currenti chalcar adiungis. Nihil est tam asperum :durum & cũ periculo : quod mihi leuissimum esse non videatur:modo pro te faciam. Hæc enim ossa:hi neruti: hic sanguis:hic spiritus:hæc demũ omnia: quibus vegetor:alor viuo:sentio sapioq; fortasse(aut nõ omnino insipio)tua sunt omnia:tibi dendita:tibi dedicata: seruiq; obligatione deuincta & obnoxia. Tum est imperando mur⁹. At me attinet audire tantum quæ iusseris:at cõtinuo quod in me fuerit exequi. Et vt illo vtar Virgiliano:tuus o mi domine quod optas:explorare labor:mihi iussa capescere fas est. Tu me pascis:tu me viuum tueris. A te

Christus.
Horetiũ.
Aesopus
Atriensis
Terẽtius
Ambro.
Homer⁹.
Virgilius

mea pendet salus. Tuæ voluptatis : tuæ vitæ. tuæ laudis par est mea. Si tu bene·valeo quidem bene. Vbi angeris & maceraris & affligeris : omnis tuus vel luctus vel mœror vel gemitus ad me attinet. In qua tu fatorum sede versaris: ea est cõmunissima mihi Quid seruo cũ domino: Quid homini cum deo : Nam tu quoq; meus es in terris deus. Te instar adoro numinis. Neq; te magis iratum metuo: q̃ Iouis fulmen: nec magis Placatum lętor: q̃ cum
Domitia omnes superos fautores mihi duco. Accepi autem conditionẽ
nus per litteras abs te missam ea frõte: qua Domitianus legitur spe-
Coquue. ctasse Thymelem derisorẽq; latinum. apud Martialem: Aut iup
Martial. piter a Marone fertur subrisisse Veneri: quo vultu serenat tempe
Vir. i. ęne states: q̃q̃ satis est impar similitudo: ad ea que mãdasti. sic me accingam: vt ĩtelligas nihil me facere pluris : q̃ si pareo tuis de me institutis. Nunq̃ inuenies me minus vel pronum vł promptum ĩ rẽ tuã: q̃ cũ ago meã ꝑpriã. Quod me autẽ admones: a tuo caueã filio: ne qd detereat tibi de re tua: domi sũ. Nõ me fallet: nec alliciet in sententiã suã: vbi tecũ nõ seserit. Frustra laborabit : vł pollicitãdo: vel terrẽdo qđ dicis. Nec eñ fact⁹ sum puer qui nucib⁹ inducar: nec auis quã terreat. Bñ vale. Ex Me. Kł. Februariis.

Synonyma seruilia.

Parebo tibi perlibenter.
Vt iussisti faciam here.
Nihil ex iis quæ præcepisti pretermittam.
Ero in obediendo & nunc & semper paratissimus.
Habes seruum in te me domine fidelissimum.
Quę tua causa cõmittitur mihi: eam abs te geri censeto.
Tam tibi debeo here mi: vt assidue in soluendo versatus tuis de meritis nequeam satisfacere.
Nulla res iucundior mihi esse potest q̃ si tibi obsequor vt cupis
Modo tibi seruiam lætus sum.
Nõ mutã meã cũ vllo primate cõditionẽ dũ tibi rẽ gratã efficiã.
Quid esse mihi valet in vita iucũdius: q̃ si mea cum industria gratificor domino tibi meo.
Fac quod malis de me periculum: inuenies seruum nullum vnq̃ fuisse sui heri obseruatiorem: q̃ ego sim tuus.
Abhorreo ob oĩ seruoꝝ ignaui cũ re tua studeo fidei acvigilãtię
Nihil esse duco magis meum q̃ si tibi obedio.
In hoc est mea omnis deposita viuendi ratio: vt qui tu⁹ sum: abs te pendeam & fide sim erga te diligentissima.

Titulus. xxvij.

Clientalis familiaris.

Si velim(vt in tuã clientelã traductus sum) meis in te officijs satisfacere:nec ingenio satis mihi sit hoc exili:nec oratione hac ieiuna:nec viribus hui⁹ corpusculi manchis. Nãvt (Cicero perpulchre docet)seruorum loco successerunt apud priscos cliẽtes in patronos nec iniuria:Qđ eñi est officiũ dñorũ in seruos: idem & multo quidem maius patronorũ in cliẽtes extat. Debẽt cliẽtib⁹ patroni tutelã:defensionem:auctoritatẽ: gratiam :vt plato constituit:quod prius apud Lacedæmonios instituerat Lycurg⁹: debent deniqꝫ cibũ:si clientes non habeant. Quãobrem iure optio Iuuenalis suæ tempestatis patronos improbat dicẽs: Vestibulis abeunt veteres fessiqꝫ cliẽtes:votaqꝫ deponunt: q̃q̃ lõgissima cœnæ. Quare cum tuus iamdudum sim cliens:te nunc patronũ oro primum:vt mihi crebro iubeas non secus ac seruo: mox vt rem meam(de qua sępius ad te scripsi) tuearis:adiuues:dirigas:nihil omittas:quod ad defensionẽ attineat causæ. Quod & scio te penitus :vel me reticente curaturum : magnitudini tamen tuorum occurri negociorum:ne quando minora maioribus cedant. Scis q̃ me coquat res ipsa:q̃ꝫ me curiosum oporteat esse. Bene vale. Ex Mediolano. iiii.. Nonas Februarii.

Cicero. Plato Lycurg⁹ Iuuenal'ĩ vmbrici o.

Clientalis familiarissima.

Ego tuus sum cliens: tu patron⁹ es me⁹. Nihil meũ est quod ad te non pertineat. Agitur:vt non nescis:istic mea causa de ijs prædijs:quę iure posco hęreditario. Exerce pro ingenij tui doctrinęqꝫ prestantia: quod voluere iurisconti patronatus ius esse. Vt enim creatus abs te censeo quando me inclietelam admisisti: sic mihi non consilium debes solum:sed fauorem & auxilium. Fac vt omnes intelligant:ꝙ eum te mihi præstitisti quẽ solit⁹ es hactenus reliquis prestare clientibus. Nulli enim cedo beniuolentia in te singulari ac inconcussa fide. Sunt alij fortasse tibi cliẽtes ditiores:meliores corpore:nobiliores genere: at null⁹ tui amãtior. Ex Mediolano. iii. Nonas Februarias.

Clientelis grauis.

Cum cliẽtes haberet Siculos Cicero:dicebat se nõ minore Sicanos sequi fauore debere q̃ Romanos :cũ cliẽtelæ inter prima potissimaqꝫ fortunæ bona solerẽt munerari. Alcibiades autẽ ille tãtus vir & imperator:nõ existimauit contra legẽ fieri:si cũ iperio clientes Focaces tueret. At Melciades in Lemũ Lesbũqꝫ idẽ factitasse perhibetur. Quis enim vir bon⁹ non amet cliẽtes : quos videt in se paratos nõ min⁹ q̃ filios : Quid si filij nõnunq̃ deserũt

Cicero. Alcibiades Melciades

ea tempestate patres : q̄ deberēt in eos esse piētiores & charitatis pleniores: At clientes inuēti sunt nūq̄ patronos dereliquisse.
aschlepi⁹ Quare iā trito dicūt: illud Aschlepiadeū: filiū da mihi bonū: ser nūq̄ fidelē.clientē semp ego reddā optimū.Itaq̄ cū Romæ inuēti fuerīt serui mali:seditiosi.factiosi:a clientibus est adiuta respu plica.Societati summa debet̄ fides:multo clientelæ maior.Nā ad tēpus interdū socij:ppetui sunt clientes.Socios nōnūq̄ eos iū gimus q hostes aliqū fuerint:vt & apud græcos: & apud latinos legimus plurimos.At clientes nunq̄ asciuimus nobis : nisi quorum & cognita fuisset erga nos beniuolētia: fides ac deuotio : & quos intellexerim⁹ nostrū assidue studiosos. Itaque cū mea iādudum familia sit omnis in clientelā traducta tuę dom⁹:vt a vestra & salute & fortuna:pendeat & salus & fortuna nostra : q̄d primū est:cupimus vt exerceas in nobis iuspatronat⁹.iubeasq̄ vel maxima cuncta quib⁹ nostras intelligas partes exerceri posse: vt intelligas q̄ & tui simus:& cupiamus in rebus tuis operā nostrā exhibere.Deinde vero cū mea istic agat̄ non mediocris causa : sed qua non parum angor atq̄ affligor:cupio:vt patronus ēs:ita me sic adiuues & tuearis. Non me latet qua valeas apud principem istū & auctoritate & gratia.qualisq̄ soleas i amicorū esse caussis. Prætereo quod debes clientem patronus adiuuare . Fac supra quæ debes q̄d potes:nec permittas me fraudari cuiusq̄ nequitia Malus est:cum quo agitur mea causa : sed longe peior est prætor vrbanus:qui pecunia corruptus : nō aduocati minus officio fungitur q̄ arbitri.Rem habes eam adiuua. Vale. Ex Mediolano pridie Nonas Februarias.

Synonyma clientalis.

Adiuua me clientem patrone tuum.
Debes mihi patrocinium:qui tuus sum cliens.
Omnis clientela in tui est patroni manu.
Quis meam suscipiat causam:nisi tu patronus:
Abs te pendet mei clientis spes omnis.
patronatus officium abs te postulo.
Facies rem patrono dignissimā:si me clientē non deseres.
Quid potest ab vllo certi⁹ & officiosius sperari : q̄ ab eo qui patronus est:vt tu meus:officium clientelæ debitum.
Oīs mea spes in te sita manet : qui clieti mihi p̄rocinium debes.
Nequeo mihi hac in causa desperare:cum sis mihi patronus.
Tu solus metum hac in re totum adimis:cuius sum cliens.
Quid pōt a tanto patrono:quātus es:cōtingere mihi nō optato:

Facies tu(certo scio)in me quod patronum decet in clientem.
Hoc abs te postulo:ne te patronum esse meum sis oblitus.
Quæso vt solita in cæteros: sis etiam in me clientem diligentia
Cũ exercueris curã in hac re tuã omnẽ:eris in cliẽtẽ officio fũct⁹ Vir.i.ẽng
Cõmendo me clientem fidelissimũ tibi patrono diligentissimo.

Titulus.xxviij.

Disciplinalis familiaris.

Iamdudum præceptor mi doctissime cupiebam te coram affari & vt illud ẽ Maronis:Veras audire & reddere voces.At posteaq̃ id nondum per locorum interualla potui consequi: per litteras prosequar:nec longiorem temporis intercapedinem:in hanc sitim extinguẽdam admittam. Sunt qui dicant:non esse latine dictum ppetuitatem:cum Cicero vtatur hoc in officijs vocabulo neq; probent a causidicis nullitatem dici processus:cum tamen nullam esse rem.iurisconsulti vetustissimi dixerint.Quid hic sententias expecto.Genitorem:genitricem:natum gnatumq;:nõ dicẽdum affirmant alij:sed patrem:matrem:filium ac filiam. Alij vero non esse minimorum titulos vt dicantur egregij:aut singulares.Alij væhementius improbant: si quis famosus aut gloriosⁿ appelletur.Quę autem coniunctionem:non nisi breuitate pũcto rum scibi posse latine asserunt:at quæ relationem expresse :Identidem q̃ & quod differenter a relationibus :& cum coniunctionẽ a præpositione.& pleraq; talia.Ego tuę imitationis cupidissim⁹ a cuius schola tanq̃ a Platonica pendeo(tuam in his singulis sẽtentiã expecto. Malo enim errare tecum(Attici dicebant cũ Platone)q̃ cum reliquis bene sẽtire. Vale.ex Me. Nonis Februarijs

Discipulus. querit de subscriptis. Perpetuitas. Nullitas Genitor. Gentrix Natus Gnatus Egregij Singulares. Famos⁹. Glosus Quæ & que Cum & quum. platonica

Disciplinalis familiarissima.

Quero abs te preceptor humanissime:vt Gazophylaciũ exprimas:quo differat a therauso:an idem sit:Quis proprie Architriclinus censeatur:quis Choraules:Habemus enim quosdam hodiernos interpretes:rerum & linguarum pariter ignaros.Quod ei sit vrbi nomen: in qua corpus & reliquię diui Francisci seruãtur.A quibus fuerint Mediolanum & Bergomum:vrbes cõditę: Quę sit differẽtia ĩter intra & in q̃ sint proprie voces latinę dictæ rhanarum:equorum:asinorum:boum :cęterorumq; huiusmodi Hęc si declaraueris afficies me voluptate incredibili.Tu iube ac me ama.Ex Mediolano.viii.Idus Februarij.

schola Gazophylaciũ Architriclinus Chorau. Intra In Voces rhanarũ.

Disciplinalis grauis.

Vt illo vtar Iuuenalis:qui pręceptorem loco voluere parẽtis esse viri fuerunt non pietate minus gratitudineq; singulari : q̃ innata Iuuenalis

quadã de litteris bene sentiẽdi cupiditate:ac assidue quæ didicis sent:memoria repetẽdi. Vt eñ a patribus sumus:sic a pceptoribus bene sum⁹. Ab iis viuim⁹:ab his autem beneviuimus. Quid si bene simul & beate: Quid eñ(vt aurelio placet)aliud est bene ac beate viuere:q̃ illa & discere & tenere: quibus ęternitas glorię cõparatur: At a quibus aliis has emũt mercimonias viri: q̃ a prę ceptoribus: Ab his discim⁹ nõ loqui solũ quo a mutis differim⁹ animãtibus ac brutis:sed eloqui:quo nos Cicero cæteris hominibus nos docet antecellere. A Prisciano grãmaticẽ:Beda:Phoca:Capro:Marcello:Varroneq̃. Ab Hermagora:Hermogene:A eschine:Lysia: Demosthene Aristotele:Isocrate: Cicerone: Catoneq̃ rhetoricẽ accipim⁹. Ab Orpheo:Museo. Hesiodo: Homero:pindaro:Aristophane:Euripide:Sophocle:Marone: Ouidio:Horatioq̃ poeticã. Ab Herodotho: Thucydide: Polybio: Plutarcho:Liuio:Salustioq̃ historicã. A. Seneca: Quintilianoq̃ declamandi modũ:& ab aliis singulis singula nostris morib⁹ vitæq̃ necessaria: cũ quibus nedũ cogitem⁹ oĩa modestissime: dicamusq̃ politissime ac plurimũ elimate: verũ etiã faciam⁹ cõsulto: æque:sacte:pie:religiose::quib⁹ virtutũ gradib⁹ hic nobis ab inferioribus ad superiora paramus ascensum: & cũ in terra corpora viuant:in cælo mentes pascantur. Nunc igitur cum te absẽtem animo speculor: atq̃ non sec⁹ ac presentem itueor non aliũ videre videor q̃ eum a quo ex nihilo factus sim aliquis. Tu me non minus bonos docuisti mores: q̃ bonas artes: nec minus(vt admonuit Lactãtius)curasti vt saperẽ:q̃ vt scirem. Ad te reddeo cum quicq̃ ambigo:a quo vtpote peritissimo quæram & verborum rationes & rerum. Quædã de verbis dubitam⁹: meli⁹ ne ac latinius quarto Kalendas:an quartum Kalẽdas dictum sit: Quid proprie sit eiulatus:quid gemitus:quid singultus: quid planct⁹: Quæ iter recreare:cõsolari: leuare:ac reficere sit differẽtia. Quædam de rebus ipsis: Num Epicuri sententia sit vllo pacto de voluptate tollerabilis:cum & a Cicerone tantopere dãnetur: & ab iis omnibus qui Ciceronẽ secuti sunt: Quædã de nominib⁹: Nũ recte scriptum sit in officiis: Aristotelem & Isocratem: quorum vterq̃ suo studio delectatus contempsit alterum. Quædam de historia/ Num Dido potuerit Aeneam amare/ Sin id minus qd̃ hoc exponat figmenti/ Quædã de poetica/ fuerint ne q̃ ante Homerũ & Hesiodũ scripserint cum Philon id Iudæus negare videat. Hæc discipulus a doctore postulo. Tu respõde/ ac Vale. Ex Mediolano. vij. Idus Februarij.

Margin notes: Augu. — Cicero. — Grãmatici. — Rhetores. — Potę. — Historici — Declamatores. — Lactãti⁹. — Eiulatus — Gemit⁹. — Sigultus — Plauctus — Recreare — Cõsolari — Leuare. — Reficere

Synonyma disciplinalia.

Doce me mi preceptor.
Ne sis in me docendo difficilis.
Adhibe in me instruendo diligentiam.
Fac vt non graue sit discipulum admonere.
Preceptis elegantiæ tuæ discipulum imbue.
Nulla me maiore affeceris volupeate q̄ si sis i me docēdo assiduus.
Ero icredibili abs te munere donat⁹ si me doces.
Quid potes in me cōferre prestantius q̄ eruditionem:
Tu plane me beabis: cū docueris egregij quippiam.
Quotiens in me defatigabere totiens tibi plus debebo q̄ si me omni thesauro feceris q̄ ditissimum.
Est ne qcq̄ abs te mihi dono dandū quo te munificentiorē exhibeas q̄ si præceptis me bonarum artium institueris.
Adhibe i p̄ceptis erga me curā si vis me tibi ppetuo deuictissimū esse.
Cū te rogo pluria ne sis i me docēdo durus.
Ego te qn̄ me doces assidue numinis instar colo.
Te supplico p immortalē deū rideas ad hec q̄ sepe q̄ro.
Facit doctrina tua. vt non sī negligens in quærendo semper quicq̄ ambigui.

Titulus.xxix.

Doctrinalis familiaris.

Qꝛ me amesequum est. Amaris enim ab me supra modū. Sed ne prolixitate verborum tempus teram cum sententiarum potius opificem q̄ verborum sapientem esse decere doceat Augustinus ad ea summatim respondebo q̄ue postulasti. Perpetuitate vtuntur vel obseruatores latinæ linguæ in iis quæ ad philosophiam attinent siquidem commodiore vocabulo ea sententia nequit exprimi. Vt enim ab æterno formatur æternitas sic a perpetuo perpetuitas. At cum licet oratorem amplius loqui vtendum est consuetis imortalitate ęternitate Sempiternitas & perpetuitas philosophica sūt nec non & hinc p̄cedentia verba perpetuare sempiternare. At si apud poetas reperiātur quibus carminis est difficu tas tolleratur vt & apud eos genitor & nat⁹ & apud comicos gnatus. Refert enim & inter ipsos poetas heroice ne quisq̄ scripserit an elegiace / an satyrice / an bucolice / cum hec carminum diuersitas varia soleāt admittere vocabula Satyrus caballum dici: / nō heroicus / at sonipedē / vt apud Maronē. Stat sonipes & frena ferox spumantia mandit / at carnipedē / quem Satyrus monychus / vt Iuuenalis. Aut quātas iaculet

Augusti.
Perpetuitas.
Aeternitas.
Sēpiternitas.
Natus
Genitor
Diuersi poetarū.
Caballū.
Sonipes
vir.iiii.ene
Iuue.j.sa.

Nullitas monychus homos. Nullitatis dictio bona est. Egregium vocat
Egregi⁹ Tullius cęsarem: nec potest prestatior quisq̃ dici q̃ egregius: mō
Tullius do titulus adijciatur artis: vt egregius vocetur philosophus: āt
Singularis. orator: aut princeps. Singularis eandem habet rationem: dū ne vulgi more addatur superlatio: quę stare nō potest: cū plusq̃ singularem dicere valeamus nullum: cum ex pluribus sigillatim
Tullius visis delectus hic vnus sit: vt Tullius vix singulis ętatibus singulos iquit tolerabiles oratores extitisse. Breuiationes autē ac pū
Quę & q̃ ctuationes nouiores inuenere non prisci. Omnia possunt latinissime plana scribi: nec errabitur: modo quę relatio diphtongetur
Cum & quum coniunctio vero minime. Cum autem a quum nihilo differt: nisi quadam nouorū quorūdam superstitione: qui (vt Tullius in Grecos ait) ne parum multa scisse viderētur: ea interdum conquisierunt quę nihil ad artē attinebant: vel inanis arrogantię causa vel spe lucri: vel vt ars difficilior cognitu videret. Hęc habes. Ego tuus sum: audenter eiusmodi pete. Ex Me. vi. Idus Februarij.

Doctrinalis familiarissima.

Gazophylatiū Gazophylacium mi fili (non secus enim: ac filiū te diligo) a gazavocabulo Persico: quod cēsū significat: & phylago: vnde phylace: hoc est seruo & custodio compositum: custodiam declarat
Vir. i. ęnę hodie ecclesiastici quidem census. At apud veteres gaza pro oī
Architricli. capitur cēsu: vt apud Maronem: Arma virum tabulę: & troia gaza per vndas. Architriclinus ab archos: id est dominus: & tricli
Chorau les. nos: hoc est aula: dominus dicitur aulę quem nos prefectū uocam⁹ hospitio. Choraules autem chori dicitur ductor. De diui frā
Intra ciscivrbe: axem respondeo: cuias & Propertius fuit. Mediolanū
Differūt & Bergomum: Suidas docet: a Gallis ędificata. Intra veteres di
Citra cebantvltra: vls: citra cis. Travero ad Euphoniam est additū: vt.
Voces Gelli⁹ docet: Rhanę coaxant: equi hinniunt. Asini rudiunt. Bo
rhanarū: ues mugiunt. Ex Mediolano. v. Idus Februarij.
Equorū

Doctrinalis Grauis.

Animorū Multa breui complexus es mi fili: quando me patrem appellas nec immerito quibus & ingenij tui fœcunditatem expressisti: & studiorum assiduitatem: & tuam in me pietatem. Lętat⁹ sum mirifice: qui tantum pepetim fructum: tam suauem: tam nectareum
Quartū Quod ad rem attinet: quartum Kalendas sine prepositione non
Kl'as. inuenitur latine dictum: vt Cicero ad tertium Kalendas hoc stu
Qnarto debam: & de eo intelligitur: quod futurum & paratum describit
Tullius tempus. At quarto Kalēdas de presenti iam tempore scribit: vt
Eiulat⁹: idem Tulli⁹. hęc scrip si Idibus mane. Eiulatus est sic a muliebri

voce tractũ vel a molli viro:cum in funere fit clamosa lamentatio:vt in bestijs plærisq; pariter a voce originem capit verbum: vt vlulatus in lupis:latratus in canibus:cuculatus in cuculis. Gemitus est qui vel viros decet quodam admixtus in funerib⁹ moderamine.Singultus mutatione litterarũ ab inglutiendo eiulatũ dictus est:vbi præ pudore nõ emittitur clamor.Planctus muliebris ille clamor est cũ lachrymis in mœrore. Nã mœror est ęgritudo flebilis de ei⁹ morte:qui nobis charus fuerit:vt Ciceroni placet.Leuare est dolorẽ suadendo leuiorẽ efficere.At recreare ac reficere non solũ est facere leuiorẽ : sed psuadẽdo in primam reducere mentẽ. Cõsolari aũt est : spe ꝓposita maioris voluptatis:ægritudinẽ de mente delere:vt apud Virgilium.Venus se dicit solari se solitã casus troianus spe promissorũ Iouis. Epicur⁹ (mea quidẽ sententia)vir fuit doctissim⁹. & haud qualem improbant multi cum Cicerone. Posuit summũ bonum in voluptate. Quid:aliud ẽ beatitudo q̃ indebilis voluptas:Quid apd nos paradisus : q̃ voluptatis loc⁹:Si Cyrenei cõstituerũt sũmũ hoc bonũ in indolentia:nõne melius Epicurus in voluptate: cũ virt⁹ in operatiõe pfecta(teste Aristotele)sit cũ delectatione: Quid vera Christiana fides nobis pollicef iquiẽs: Gaudete & exultate:quoniam merces vestra copiosa est in cælis: Vir qui post obitũ nihil censeret pmansurũ nõ triuisset in scribendo temp⁹:vt ille q quadringẽta septuagintaquattuor libroꝝ ædidit volumina : futuræ gloriæ imortalitatisq; studiosissim⁹.De Aristotele intelligitur & Xenocrate:quorũ vterq; suo studio delectatus est. Dido statuit Carthaginẽ annos circiter triginta prius: q̃ fuerit vrbs Romana cõdita ad Aeneæ successoribus:annos quadringentos: aut paulomin⁹ post interitum Aeneæ:Figmentũ illud omne apd Virgiliũ pro Aenea Romã significat:ꝓ Didone Carthaginẽ:quæ nouitate ac similitudine delectata quod profugi Troes condiderint vrbem:vt & Dido profuga:primũ & dona misit : & cum Romanis maximam contraxit beniuolentiã. Mox quia Romani amplificare cupiebãt imperiũ:a pœnis recesserũt:quare Carthaginenses sibi mortem asciuerunt:triplicíq; vulnere sunt confossi: hoc est triplici bello punico eneruati. Ante Homerum & Hesiodum scripsit Orpheus:qui audierat Linum thebanũ: qui quidẽ Linus Cadmum Agenoris habuerat præceptorẽ. At mł'to antea phibentur scripsisse poetica:& apud ægyptios Vulcanus : & plerięq; prophetæ:& belli troiani temporibus Sibylla. Nũc ad ea respõdi singula:quæ petieras.Cæterum est vt perseueres : nec te vnq̃

Gemit⁹.

Singult⁹.

Planctus

Leuare.

recreare.

differũt.

Reficere

Cõsolari

Vir.i.ęne

de epicuro

Cyrenei

Aristoteles.

Carthago a Didone & quo tẽpe Virgili⁹.

Antiqssimi poetę

quęrere pudeat quę nescis:cū multo nescire sit turpi⁹. Ex Mediolano:v.Idus Februarij. Synonima doctrinalia.
Ita fac mi fili semper roga.
Vt multa discas:quærenda sunt plurima.
Nihil est tibi temporis terendum:vt discas assidue.
Si percunctaris præceptorem semper nunq̄ te pœnitebit.
Fies summopere doctus:si semper quæris.
Efficere ptissimus:si studebis:& quæ non intelligis postulabis
Si nescis fœdum est:si quæris pulchrum.
Quid magis discipulū decet q̄ aliquid assidue quærere.
Nihil magis est discipulo ꝓpriū q̄ vt q̄rat doctorē aliqd assidue
Si fabri sim⁹ fabricādo:multomagis docti rogādo ac exercēdo
Magnus eris in litteris:si semper aliquid audis.
Non vt te scire putes(fies doctor) sed vt assidue aliquid discas
Ne te pudeat scire velle:quæ nescis.
Illos no audias quos pudet magistros audire:cū maiores natu sūt
Ab illis qui vel senes audiebant bonarum artium preceptores:
exemplum tibi vendica.
Nihil in homie ignorantia turpius est:sed turpissimum ptinacia
Debes semper videre multa:& quæ non tenes sciscitari.
Aristoteles. Haud difficilis in quærendo sis:vbi doctorem facilem habes.

Titulus.xxx.

Munificalis familiaris.

Munificētiā illā eē virtutē: Aristoteles docet:q̄ maiores ac plures sibi vēdicat amicitias. Cōciliāt ei mūificis populoꝝ animi: fiūtq; i eos oīa hominū genera dedissima.Id ego cōsiderās sępe in eos præsertim esse debere me munificū duco : qui viri sunt & docti & boni:qui merent̄ omnē munificentiā. Ex eorū eni mēoria nunq̄ excidūt munera:& a nobis factū est opus: qd̄ semp laudaturi,sint qui recti quippia sentiunt. Scio quātus sis:q̄q; doctus q̄q; multo merearis plura:q̄ tibi dono dem. Cuperē posse tanta ministrare tibi:quāta me cogeret incredibilis tua virt⁹. Sed vbi volūtati nō satisfiet:facultatē admittes:& æqua mēte feres paruam hanc esse largitionē meā:quā fortunæ debilitas tenuiorem fecit. Vale. Ex Mediolano.iiij.Idus Februarij.

Munificalis familiarissima.

Eo contentus sis munusculo quod ad te dedi: nec eius paruitatē exiguitati volūtatis ac facultatis ascribe. Sū ei ea i te beniuolētia:vt nihil ad te dare tantum me posse videam:cui non sint assidue defutura q̄plurima. Mereri autem maxima te quæq; non

nescio:in quo tā diuina potius q̄ humana sit virtus. Accipe q̄ familiarissime qđ in me fuit:& cuius rē minimā animi magnitudo maximā faciat. Nō que data sint aiaduerte:sed qui dederit. Bene vale. Ex Mediolano.iij.Idus Februarij.

Munificalis Grauis.

Theophrastus largitionē inquit:fundū non habere. Qui dat enī (vt Aristoteles docet)si liberalis & haberi vult & esse: sciat liberalitatē a dando dictam esse Nan philotimia vocatur apud Graecos quippe quae amicos honoret vel amet honorare. Q̄z si Platone teste:honoram⁹ aliquē in virtutis testimoniū: manifesto cōstat huiusmodi honores muneribus ab ijs esse implendos a quibus imprimis solent:vt ab habentibus facultates:expectari. Principes enim vt ditiores sunt reliquis:sic & fortunas habent quas donent,ꝓpensiones. Quare ne sua largitio fundū habeat recte admonet Theophrastus: vtnihil in principe turpi⁹ q̄ aurū vel cumulare vel cupere : ita praeclarissimū in ijs est vt multa donent. Arati Sitionij laudatū ē illud ī suos ciues munificētiae genus. Et caesaris in aerario p ppl'm partiēdo: & Cyri:qui liberalissim⁹ fuit in largiendo magnificentia:quid de nobis dicturos esse multos opinemur:si cum admodū pauca paruaq; possim⁹ : vt multa donem⁹ & magna. Nolim ab alijs rapere:vt alijs donē: vt illud improbat Tullius:Sed malim debere semp plurima : vt habeā vnde multo elargiar plura. Q̄z me delectat responsum illud Curij: Nolle Romanos aurum : sed aurum habentibus imperare velle. Q̄z eo Fabrij lętor:cū a Sānitibus aurū noluit dicens indigne sibi visum fieri:si ab illis ea caperet:quibus eis vsus esset:cum ipse nesciret vti. Qua sumus virtute simillimi superis alia magis: q̄ liberalitate:Quid autē in principe foedius q̄ si thesaurū augeat instar Croesi Lydiae regis:aut Midae:aut Phinai:quibus thesaurorum magnitudo plurimum obfuit: Ego dono & libenter:& saepe & illis imprimis qui merentur cum virtute:meq; ad donandum inuitant. Accipe quod minimum ad te dedi.nec rei tenuitatem potius q̄ voluntatem specta. Si enī ad ea:quae te decent & q̄ tuae debentur laudi haec conferas:nichil acceperis : munus corruat. Si meam metiris facultatem: supplebit voluntas quod defuit largitati : At haec autē neq̄ mea negligas:te hortor aliquādo ad me scribas non nihil :vt intelligas:quanto ab me pluta sis habiturus q̄ ab illis qui me multo sunt ditiores maioresq; principes:Cognosces Platonicum illud:Non in imperio:sed in mēte consistere principatum : Audio & tibi filios esse. Filiae sinu-

Theophrast⁹. Aristoteles. Plato. Theophrast⁹. Aratus. Caesar Cyrus Tullius. Curius. Fabriti⁹. Croesus. Midas. Phinaus Plato.

m.ii.

bent:eis istitui dotem. Filios quot ad me dederis: curabo apud me q̃ liberalissime:nõ educari solum: sed erudiri:vt meam erga te tuosq; omnis cognoscas beniuolentiã. Si quid est autem: aut nunc:aut deinceps:quod aliud ab me postules :fac vt sciam Nihil es a me frustra petiturus. Vale. Ex Me. pridie. Id⁹ Februarii.

Synonyma munificalia.

Accipe munusculum ea mente:qua dedi.
Paruitatem numeris magnitudo nostræ compenset volũtatis.
Indulge dono:si meam non exprimit mentem
Pro mea facultate donum capis:non pro animi magnitudine:
Si tanta res esset mea quantus ẽ anim⁹:maiora longe caperes.
Habes a me signum animi non ingrati.
Non quæ te deceant:dedi:sed quæ possim.
Scio quæ scis meritus:at tu non nescis quãta sit facultas mea.
Si tuam metiris virtutem :fac vt & quid ego possim nõ ꝑtereas.
Debeo tibi maxima:sed cogit impotens tenuitas reddere pua.
Nihil est quod plus cupiã q̃ vt habeas ab me quæ meritus es.
Tanta est tua virtus vt vel cum sanguis me⁹ ac spiritus dono tibi datus sit.debere adhuc me tibi sciam alia.
Nullũ seruarẽ in largiẽdo tibi modũ:si possẽ rẽ aĩo suppeditare.
Fieres a me q̃ditissim⁹vbi fortũa volũtati meę(q̃d vellẽ)ministraret
Fer æqua mente si non misi:quod vellẽ mun⁹ ad te:sed q̃d potui

Titulus xxxi.

Iuridicialis familiaris.

demosthenes Cum illud sit iudicis proprium:quod apud Demosthenem legitur vt nec amore: nec odio:aut aliciatur:aut prouocetur:non tã ego in hac causa mutuæ fauebo tuæ in me beniuolentiæ: q̃ meã seruabo fidem.Hoc enĩ a me poscit iurisditio mea vt non alios corrigam:alios pręteream:alios perdam:alios seruem.Vocauit in ius te me coram: ad ea quæ petiturus erat respõsurum Curi⁹ Ad diem constitutam non accessisti:vt tuam damnem⁹ cõtumaciam instat:aut negemus ei ius exequi:opus est: aut te dãnemus Vtrumq; difficile sed deterius illud:qobrem aut huc accedas est necesse: restitutimus enim adhuc sibi veniendi respondendiq; locum:aut post designatam diẽ non eris indamnatus. Dies autem a nobis tibi sit deiceps ad.xiiij.desinata Kalendas decembris.
Cupio te adiuuare in ijs omnibus quæ mea sint:ære: domo:subsidijs:amicis:clientelis :at in ijs quæ mea nõ sunt sed legis haud quicq̃.Aliud est enim priuatum amicũ esse: aliud publicã gerere ꝑsonã. Marcellum semꝑ habes: prætorẽ nõ nisi cũ ius decreuit

Ergo fac vt venias ne legem iratam expetiaris. Bene vale. Ex Mediolano Idibus Februarijs.

Iuridicialis familiatissima.

Accedentē istuc Parmenonem: qui te nostro in ius omīe vocat audies & deinceps nostris obedies indilate mādatis. Nā adiuit nos aduersarius tuus: vt nuncius iste tibi significauit. Ad te igit petitionē ho minis dedim⁹: vt responsurus accedas. Non erit id nobis iniucundum: vt negligas quæ iubemus. At si negligas feres cōtēptionis pœnā. Muctabim⁹ cū te in decimū argēti pōdo nec admittemus causam cū in cōtumacē oīa iura clamant. Vale. Ex Mediolano. xvij. Kalendas Martias.

Iuridicialis grauis. Lycurg⁹

Lycurg⁹ lacedęmonijs leges tulit: vt si qs ī ius vocat⁹ (istāte ad-
uersario) nō venisset: æq̄ dānaret: ac cōfess⁹ q̄ peterent: quē ipso Cecrops
iure Cecrops dixerat eē dānatū. At Solō miti⁹ apd̄ Athenienses Solon
agēs rurs⁹ atq; iterū īgt: vl̄ cōtumacē īpm: reuocādū eē: vt si cau
sa more dixisset idoneā admitteret: Sin id min⁹ & dānaretur ad- Labeo
uersario debitor & mlc̄taret ꝑ negligētia. Labeo vero vir doctis
sim⁹ hoc addidit: vt nō redderet more causa: ne forte mēdaces
fieri plures cogerent ad dānatiōis seueritatē. Sed cū tertiū ī ius
vocaret: nō veniēs decerneret ea cōfess⁹ q̄ itermiat⁹ arbiter eēt.
Ad Scæuola doctissimus ille: maluit procliue in absoluendum Scæuola.
agere q̄ difficulter ī dānādū. Itaq; decreuit ius suū vrbib⁹ esse: qd̄
sigulæ sibi dicerēt. Q̄ si iuberet vrbs vlla dānādū eē: q aut pri-
mū: aut q̄rtū nō venisset id obseruaret. Nūc aūt ī hac vrbe scis eē
pricipis ædictū vt qui primū vocat⁹ ē: cōtinuo nō accedēs dēnet
ob id ad qd̄ vocat. Fabr⁹ quid abs te petat: istis accipies lr̄is. Est
hō ꝑmolest⁹ (nec id īficior) sed cui nō sint iusticiæ partes denegā
dæ: quā nec ip̄i malo dæmoni de⁹ denegaret. Nā & alexāder ille
rex tātus cum querebat de alio quisq̄: vnā occludebat aurā quā Alexan-
se dicebat alteri seruare parti: vt vtraq; audita rectius iudicaret. der
Amo te plurimū: sed ita quidē vt Agis ille respōdit ad ea quę di Agis
xerat pater: qui iudex est personam exhibet in terris dei. Nullū
in lege amicū hosti præfero: æqua procedo lance. Astręa illa me Astræa
virgo videt: quæ neq; titanas suos seruauit. Huc igitur accede q̄
primū in ius vocatus: ad ea respōde quæ petantur: honestaq; sit
causa tua vel turpis: considera prius q̄ in eius disceptationē des
cendas. Melius est enim (pro Ciceronis sententia) non incipere Cicero
q̄ ab incœptis turpiter desistere. Possunt facillime in arbitros cō
promitti causæ. Transigiturq; non difficulter inter omnes: cum

Quintilianus. e uẽtus litiũ Quintilianus dubios esse doceat. Ni pact⁹ id fueris: quod honesta tibi sit causa: nec tamen legum tenes ac ordinẽ iudicio ꝶ: causidicũ tib i quęre: nõ mathonis similẽ: qui te iuoluat ꝑ
Seneca plexũq; in foro discruciet. Nec eorũ aliquẽ de quorũ inquit Seneca genere: Hic clamosit rabiosa fori iurgia vendẽs: iprob⁹ iras & verba locat. Lege tibi virũ bonũ qui possit (vbi opus sit) & arbiter interesse.
Rhetores. differũt. Iurisconsulti. Ordo autẽ causarũ idẽ est qui & Rhetorũ complectitur orationes. Nã vt exoriunt̃ hi: sic illo factum ꝓponunt esse dicendũ: vt & iudices attentos & beniuolos faciãt. Vt narrant hi narrãt etiã illi casus ꝓpositione materiã litis explicantes. Vt hi diuidũt: illi partiũtur: quæ sint bropanda: negata: positionib⁹: vt̃ quę affirmata sint in suã cõmoditatẽ traducenda. Vt hi cõfirmationib⁹ totuplicibus vtunt̃: quotuplices sunt ꝑtitiones. Illi articulos ad ꝓbanda referũt: argumẽtationib⁹ nitunt̃: rationibus legibusq; rẽ transigũt. Hoc differunt qđ ꝓpositione: ratione rationis cõfirmatione: exornatione cõplexioneq; sequũt̃ rhetores ꝓbationes inficiationesq; suas. At iuriscõsulti nõ nisi iuris inductionib⁹. Illi sunt ꝓbabiles: acveresimiles argumentationes: his autẽ
Plato. demõstratiue ac necessarie. His tibi & ordinib⁹ & modis est in foro disceptãdũ: quos docuerat in republica Plato: sed multomagis hodierna docuit cõsuetudo. Ne te igit̃ ab his distrahas: nec inuersus hũc ordinẽ ꝑ te iudica: ne aut famã dãnẽ meã: aut mihi sim crinis cõsci⁹: qui alias habeã ꝑ amicis alias ꝑ reliquis leges Non habeo personarum acceptionem. Benvale. Ex Mediolano xv. Kalendas: Martias.

Synonyma Iuridicialia.

Ne sis in iudicio contumax.
Haud amori meo in causis confidas: quarum sum arbiter.
Nihilo tibi plus deessem q̃ filio: excepto foro.
Fac vt q̃ñ publicus iudex sum: de iusticia nihil mihi diminuas.
In iudicando neq; te noscam nec alium queq̃.
Non erit fides mea pro te vel alio in foro violata.
Omnia mea tibi debeo: præter legum maiestatem.
Commandate mihi sunt iuris partes: quas me nemo petat vt restituere cõmandãti possem deo.
Quid est in amico insolenti⁹: q̃ de viris via rationeq; velle quicq̃ amico detrahere.
Quæ mea sunt ab me posce communia tibi: viris leges intactas depositori seruo principi.
Cura vt non sis contumax: ne in teclament leges omnes.

Fac vt obedias pceptis legũ ne plectare si te difficile prestiteris.
Aut causã in foro nõ habeas:aut iurisditionis obtẽpeta istitutis.
Amicus sum tuus:sed priuatus.
Iudex ego te non illi propono.
Habeo te fris loco : mõ tu meã in iudicando dignitatẽ nõ lędas.
Ne tibi de me quicq̃ iudicante pollicearis.

Titulus.xxxiij.

Regratiatoria familiaris.

Qui referre nequit gratias (iquit Cicero) habere certe põt. Itaq̃ cum maximo nos affeceris munere: cumq̃ referendi non se nobis facultas offerat: habendi certe bono sumus animo agendiq̃ lingua non proplexa. Verum cui deessẽt hac in cã verba:ei certe soli qui mutus sit aut penitus elinguis. Nihil potuimus nos qui dẽ optare:qd abs te vel nõ orato:non requisito:non sim⁹ affecuti:Tu nos hospitio phumane tam excepisti q̃ virum aliquis nostrũ aui⁹ esset cupere. Nullum omisisti gen⁹ officij : quo nos nõ insignieris. At neq̃ nostra te docuit id efficere familiaritas:nec antiqua virtus:nec vlla pfecto causa:q̃ quicq̃ deberes nobis. Ad ea te cõegit sola benificentiæ tuæ consuetudo (que talis est) vt neminem prætermittas cui nõ te præbeas hospitalem. Est igit nostrum deiceps mun⁹:vt cũ tibi plura debeam⁹:multo velim⁹ debere plura. Quo sumus pacto : parẽ gratiã relaturi : Vita hęc tua est non fortuna solũ. Vtere nobis posthac nos secus ac tuis. Bene vale. Ex Mediolano. xv. Kalendas Martias. Cicero.

Regratiatoria familiarissima

Rediit ad me puer meus:q̃q̃ diligẽs in eius te præstiteris expediedã cãm:retulit: Fecisti qd̃ vesperabã te factuꝛ eẽ. Sciebã eñ q̃ soleres eẽ me⁹. Quid meũ te dixi: Immo bonorũ oim. Habeo & ago tibi gratias imortales :& si qñ fuerit tibi nr̃a op⁹ opa nõ recusabo referre. Q̃q̃ scio nihil eẽ mihi tãtũ:vel fortũaꝛ vł igenij vt par tibi pberit possit gr̃a: Vt vbi cętera in hac referendo gr̃a deficiẽt:voluntas certe nũq̃ deerit. Bñ vale Ex Me.xiiij.Kł Mar.

Regratiatoria Grauis.

Qui genus inuenerũt officij:quo munificos bñficosq̃ se viri pręstarent in viros:vt mutua viueret beniuolẽtia:ijdẽ edixere leges quib⁹ & haberi gr̃e & agi.& referri parit possẽt. Ex quib⁹ Aechinẽ apd Atheniẽses imitandũ eẽ duco : qui dixit nullũ esse tã abiecta cõditione:qui vllo vitæ parte non posset exhibere se non ingratum benedicendo saltem referret officium. Non parum est enim a plærisq̃ muneris : vt laude reponat officio (Nam vt Aeschines

Plinius

plinius docet)qui poetæ vel vrbium ac principum:vel priuatorum laudant vitas: maximis eos muneribus donant quos extollant:merenturq; ab illis maxima. Quid si acceptis muneribus: abs te laudes ꝓ gratia referūt:Ego ꝑpetuū existimo bonū illis ꝓferendū quæ caduca sunt:ac interdū vix diurna. Q3 si de dignitate cōtenditur muneris:qđ donū cū laudis imortalitate cōtendere audet:si quidē hac largitiōe dij: friuolis aūt reliquis delectari solēt homines:Fuisti tu quidē in me meosq; omnis o clementissime princeps liberalissimus:primū omni hospitalitatis officio vt Iouē te possimus hospitalē illū existimare:de quo extat poeticus versus:Iuppiter hospitibus nam te dare iura loquūtur. Ad hæc largiēdo nobis assidue multa:nemini christiāorum cessisti: Nullū prætеrijsti genus officij quo nō fueris erga nos beneficētissimus. Audiuisti nostros omnes facillime:Admisisti humanissime:Vidisti iucūdissime: Dimisisti omnibus in rebus liberalissime. Valuimus apud te tuosq; singulos tanta & auctoritate & gratia:vt nihil addi ad officiorum cumulū possit. Quo pacto respōdebo huic benignitati:māsuetudini:charitati:Res mihi est minima:nec qua tu egeas. Quid referam vt tibi sim vlla in te adminiculo:At meo fauore:consilio auxilioq; tibi nō est opus. Carminibus cæterisq; latine Græceq; respondebo generibus:quib⁹ te faciam non moriturum:at & alios scriptores tuarum habes laudū virtutūq; præcones:Habes:nō diffiteor: at & vrbes habes & diuitias. Reijceres ne queq̄:a quo posses & alias cū honestate cōsequi:Scribunt de te multi. Quid si & me nō aspernabit posteritas:Potest igit̄ hæc gratiæ relatio nō esse inferior ceteris. Habeo tibi ꝓ tuis tot in me officijs gratias:& eas quidem perpetuas: & ago nō inferiores:ea tñ mēte vt nulla tēporū diurnitas: nulli casus:nulla diuersitas locorū aut gentium:horum de me meritoꝝ officia:de mea deleant mēte. Sed in referēda tamē non sum ignauus:non infœcundus:non tardus. Habebis enim me q̄diu viuā: tui nominis obseruatorē:tuæ famæ ducem:tuæ gloriæ auctorē: & tunc me silere de te posse censebis: cum luce functus nusq̄ amplius respirabo. Cęterū est: vt si quid aliquādo euenerit vbi tibi amicisue aut seruis tuis me cognoscas opera:ingenio: vllaue diligentia posse quicq̄ opitulari: suppeditareq; tuę voluntati officij:iube:impera:manda:pręcipe:nihilq; te remoret causę:quę te cogat credere:aliū esse me q̄ sim. Debeo te sequi omi nō amore solū ac obseruantia:sed cultu atq; veneratione haud secus ac numen aliquod. Non solus ego tuus sum: sed tota hæc nostra do-

mus:vniuersaq3 familia. Nam qui mihi vĩ amicitię debẽt offici um:vel clientelæ:sese omnes tibi dedicarunt:cumq3 intelligãt q̃ tuus sim assidue de te nobis fit sermo :nihil est qđ vehementius appetat q̃ esse tui. Vtere mi princeps & me & meis oibus:& q̃uis nõ sit necesse:scio tibi & maiores viros & ditiores amicos:cliẽtes ac seruos esse: ne tamẽ indigne factum existimes:si nos mul to illis inferiores nõ eijcis:non aspernaris:nõ contemnis. Vt ait Homer⁹:parui cũ magnis amici sæpe coeunt. Non ero in dicẽdo prolixior : ne hac epistola cẽseas :voluisse me tuæ in me magnitudini meritorũ gratiã referre. Nulla eni vel amplissima carmina:vel ꝓfusissima prosarũ genera satisfactura sũt huic debitioni meæ quæ quidem est sempiterna. Sed tu prudentissimus a nobis accipe(qđ dari valet)mentem tibi deditissimam. Animũ tuis institutis dicacissimum. Ingenium tuæ laudis testimoniũ:dispositionem in te conuersam commentationem cum claris de te assiduam. Vale. Ex Mediolano. xiii. Kalendae Martias. Homer⁹.

Synonyma regratiatoria.

Ego tuis de me meritis gratias habeo maximas.
Affecisti me maxis officijs:ꝓ quibus habeo incrediles tibi gr̃as
Regratior summoperᵉ tuæ in me liberalitati.
Referre nequeo tibi gratias:at habeo & ago.
Dicere nescirem paucis quantas debeam tibi gratias.
Fuisti tam in nos officioi⁹:vt qñ pares referre gratias valeam⁹ haud satis intelligamus.
Quis tibi nostrũ æque(ac tu fuisti beneficus ergo nos) regratieẽ
Nulla eloquij præstantia gratias agat tibi debitas.
Gratiarum agendarum loco nos tibi dedicamus.
Sanguinem etiam ac spiritum pro te statuentes:non erim⁹ in referenda gratia tuis beneficijs similes.
Laborantes die noctuq3 non satisfaciemus acceptis officij.
Iube si quid in nos vides ad mortem vsq3 pro habenda non referenda tamen tibi gratia.
Vellẽ tã esse disertus vt agerẽ tã diues vt referre quirẽ tibi gr̃as.
Nulla est res tanta:quam in referendis tibi gratijs nõ debeam.
Fac de nobis q̃ malis in re periculum:si vis certo cognoscere. quas tibi habeamus gratias:etiam si referre nesciamus.

Titulus. xxxiij.

Commissialis familiaris.

Constitueram istuc ire:ne quid in re mea: me absente:fieret. Nã vetere prouerbio dici solitum docet plato: Virum coram suám Plato

efficere causã meliorẽ. Sed vbi mecum animo volutaui q̃ sis prudens: & q̃ me ames: decreui meã tuæ fidei committere causam. Scio q̃ scis futur⁹ & diligẽs & curiosus: q̃q; multo melius cogitabis qu d sit opus facto q̃ sim ipse cogitatur⁹. Solẽt enĩ qui suas res agitant: esse maiorib⁹ interdum occuppationibus circũsepti neq; videre possunt omnia: nec prosequi: quę ad rem attinẽt. Falluntur aliquãdo apparentis specie boni: aliquãdo cupiditatis vi non nunq̃ ira: odio: amore: ceterisq; mentis passionibus. Tu vero liberiore multo consilio: firmiore q; iudicio pedetentim insinuabis in causa (si opus fuerit) omiaq; cõsulto: nihil temere ,psequeris: nec celeritate frangeris: nec tarditate cõculcaberis. Tolerantior eris q̃ ego esse queã. Itaq; huius epistolę vi. ac officio tibi commito quam ago cum emilio: causam. Quicquid in ea vel egeris vel transegeris: ęque firmum immobileq; esse ducam: nec reuocaturus sum: ac si præsens omnibus affuissem. Iudices autẽ omnes eam adhibeant tibi fidem: quam ore meo prolatis verbis: & mea mente voluntati expresse adhiberent. Cura tu postshac igit rẽ meã p q̃ diligẽtissie. Bñ vale. Ex Mlo. xij. Kl. Martias.

Commissionalis familiarissima.

Est mihi aduers⁹ Columellã istic apud pro dominũ ingẽs causa Sum aliquot adhuc menses in ijs impeditissim⁹ quæ ad principem attinent: nequeoq; hinc sine maxio incõmodo digredi. At neq; causæ isti consulere non debeo quandoquidem eit non me diocris. Memini te non causidicum esse solũ pegregiũ: sed mihi summa beniuolentia cõiunctissimum. Te vnice rogo: non dedignere hanc tibi prouinciam corrigendam assumere. Ego enim hisce litteris fidem huius meæ voluntatis efficio: teq; meorum hac in causa negociorum curatorem & procuratorẽ deligo atq; constituo: cui commissam esse volui meam omnem facultatem

Solon Bene vale. Ex Mediolano. xj. Kalendas Martias.

Commissionalis Grauis.

Cum viderit Solon itereſſe suis in foro causis plerosque nõ pos

Carbo se: quos maxime necessariæ detinerent causæ. At cõtra: qui agerẽt nollent frustra in iudicio agere: nõ veniente aduersario: pro

demosthenes uidit non incõmode quod a Carbone primũ: mox alijs iurisconsultis non importune vsurpatũ est. Nã aut prece: aut precio: aut

Aeschines beniuolentia deligi posse viros instituit: qui alienis intercederẽt nominibus: quibus procuratorum apud nos nomina videmus adhuc esse: apud Grecos rerum actores: vocabula dari Q̃obrẽ & Demosthenes ac Aeschines ĩ Ctesiphõtis egere cã: & Cicero

ac Hortensius in pleris<del></del>qꝫ alijs. Nā quod ab oratoribus aliquid i cant differre solitos ꝓcuratores: vt ab aduocatis hodie differūt causidici: nec id quidē negem omnino nec penitꝰ affirmē. Vt eñi vel hodie interuenire nōnunq̄ ꝑitissimis hisce tabulis clamo sissimis iurisconsultissimi videntur: cum est causa magni precij: sic & oratores in illis copiosissime dicebāt causis: in quibꝰ parū profuissent causidici. Cū ergo & ipse interesse meis non valeam quæ istic geruntur: & res iste magnę atqꝫ amplæ mihi negligēdę non sint: delegi te virū & legum iurisque clarissimū interpretem & mei meatumqꝫ rerū omnium amātissimū. Te enim præter cæteros delegi: quē arbitror fore mei studiosissimum. Vt enim es & in amicos officiosissimus: & gloriæ cupidissimꝰ: sic & rei meæ consultutum certo scio: & tuæ laudi. Quas es vnq̄ amplexꝰ causas: quarū victoriam nō reportaris: Quod iccirco fieri nō ambigo: quia nihil ggrederis qd̄ nō æquissimum & honestissimū esse videas. Nec aliud abs te nunc etiā postulo: q̄ quod si quid iniquitatis in mea esse causa videris: id omnino reijcias. Nec vt Plutarchus dicit: quicq̄ cōtendas vel a iudicibꝰ impetrare: vel in aduersarium obtinere qd̄ turpe sit. Quis enī vel fœnore ditari velit vir bonus: quod Cato definiuit hominem occidere: vel cum aliena iniuria: quod Sulpitiꝰ monstrum in hominum appellauit natura Verum quæ iuste nostra esse posse cognoris: nec sine legis vi ac maiestate peti posce: ista: increpa: obsecra: vt Apostolus ait: curaqꝫ demū: vt res tuas. Tua enim potes existimare mea omia: cū ob virtutē i te sumām: tum ob veterē tuā mutuamqꝫ mecum beniuolentiam. Hanc igitur omnē causam tibi cōmisi: cōmissamqꝫ hac epistola volo: iubeoqꝫ te meo nomie remagere: ab oibusqꝫ admitti: ratumqꝫ promitto gratumqꝫ habiturum quantū egeris: cōposueris: transegeris: ac pactus fueris: Habe post hac ergo ab meipso facultatem nedū petendi: sed accusandi si quid intercide rit: verūetiam opponendi: obijciendi: articulandi: testes producendi: cōcludendi in re ipsa: iudicisqꝫ sentētiam audiendi ac si qd inique pronunciatū censueris: appellandi ac rursus & iterū si du xeris opus esse prouocandi: supplicandi: a cæsareqꝫ irato ad cæsarē non iratū accedendi: intercedendi: contendendi. Quicquid enim affirmaris: aut negaris: vel cum iure iurādo in meā & famā & animam stabilitum improbatūue fuisse velim. Scio enimq̄ & nihil te lateat (quod meum hac in re sit) & si latuerit quippiā: esse te omni curaturum idustria prius q̄ affirmes aliquid de re vt habeat: fias ab me certior. Nihil ergo te impediant aut remoren=

Cicero Hortensius

Plutarchus.

Cato.

Sulpitiꝰ.

Apostolus.

Procuratoris cōstitutō

tur iudices : nec ante causæ constitutionem litemq̧ contestatam quisq̄ obiiciat te talē esse : cū ego ad quē hæc pertinet oīs causa: ꝑ te fidē hic faciā: ꝑmitāq̧ ab omnibꝰ eximere te difficultatibꝰ: quas ob hoc ferre posses. Bn̄vale. Ex Mediolano. x. Kl' mattias.

Synonyma commissionalia.

Cura diligenter rem meam tuis humeris demandatam.
Hanc causam omnem tuæ committo fidei.
Constituo te in meo negocio procuratorem.
Rei meæ te patronum volo destinatum esse.
Fac si me amas vt non neges curare meam istic causam:
Ego te meorum decerno gestorem negociorum.
Præter te vnum meas res agere volo neminem.
Ad te solum deferri iubeo: quicquid istic pro me agitur.
Cū tibi soli mearum rerū oīm diligentiā isto in foro cōmisetim.
Fac vt acumen ingenij: vimq̧ tuæ declares sapientiæ.
Tu mihi delectus es mearum rerum tutor atq̧ defensor.
Te solum præesse meis præcipio causis.
Quicquid in omni re mea pfeceris: ego quoq̧ factum reor.
Confirmaturus sum semper quæ gesseris meo nomine.
Iube in rebus meis quæ apud vos aguntur : vt velis idē affirmo.
Nulla in re tuæ refragabor voluntati: si res meas interceperis.
Cōmisi tibi meas causas: quæ istic tractātur: nec sententiā muto.
Scire quēlibet cupio delere me quæcunq̧ mandata (q̄q̄ aliū procuratorem meum appellant) te solum deinceps illū decreuisse.

Titulus. xxxiiij.

Testimonialis familiaris.

Scæuola Testis oi exceptio ne maior

Magna fides adhibēda testi (vt Scæuola iussit) cū exposcit omni exceptis ne maiorem. Itaq̧ cui testimoniū dicēdū est: ei animaduertendū arbitror ne quid dicatur temere: siue ꝑ obliuionē: siue ꝑ errorē Nam qui per amicitiā: aut precium: aut odium aut metū a fide deficiunt: ij mea quidem sententia: vel stulti sunt: vel scelerati: vel imanes: vel abiecta mēte: nullius facūdiæ. Mā testimonio præest deus: & peieratio superos semper habet vltores. Cū ad me igit̄ sit testificādi gratia deuētū: ne me roget q̄sq̄: nec arbitretur me dicturū q̄d nō memini. Videor enim quasi somnia meminisse : quendā istinc me præsente: nescio quā pecuniam cuidā numerasse. At neq̧ tempus memoria teneo: nec locum: nec qui tunc inter essent: nec nūmorū numerū: nec ipsos homies inter se contrahentes : nec causas aut pactiones . Ne me igitur cogatis prætere a quicq̄ dicere quod nesciam Nec rursus hęc testimonia

sint suspecta cuiq̃: quoniam bona soleam esse reminiscentia. Cũ enim tunc me nõ designauerim testam: nihil ex iis rebus memorię demandaui: quippe qui non credidi meunq̃ esse propterea te laturum aliquid. Si scirem: prosequerer plura. Valete. Ex Mediolano. ix. Kalendas Martias.

Testimonialis familiarissima.

Causa sic habet: Curius fabricio mutuos dedit nũmos aureos octo: me coram: rogauitq; vt interessem testis: si qñ quicq̃ ab me quereret: veritatẽ expressu⁹. Intererat tũc mecũ & Lucius & flauius qui sũt pari mõ testes aduocati. Post ea tẽpora nihil audiuim⁹ Fuerũt hec autẽ Parthenope quarto Kalẽdas Ianuarias hui⁹ anni Ex Mediolano. viii. Kalendas Martias.

Testimonialis grauis.

Cato vir tantus: quem vel solũ Hieronym⁹ inquit credendum esse: cũ dicturus testimoniũ quęreret̃ iniurat⁹ dicere noluit: tabellione pretoreq; instãte qđ ei fides haberetur vel nõ iurato: at alii inquit id nõ traditur: ius autem omnis eosdem existimare debet. Q; si nulla est personarũ in iudicij acceptio quid ego de me censeam: cuius testimonium expectatis. Tam enim mihi desunt eæ: quas vulgas admirat̃: diuitiæ: vt nullã videat̃ adhibere mihi verbisq; meis fidem posse qui testimoniũ legent. Non enim ea sunt tempora: quibus iniurato Catoni credebat̃: quibus Solon in templo testimoniũ a quocumq; dictumvoluit nefasesse teprobare: quibus Mercurius Trimegistus apud Assyrios: aut sic: aut nõ iube bat a teste proferri: nec de illo quicq̃ dubitari: cũ vel maximos peierare posse cẽseret: vel iusiurandũ nihil in malos cõponere metus. Nũc aũt illud Iuuenalis est in promptu: Quantũ qsq; sua nũmotum seruat in arca: tantũ habet & fidei. Iures licet & samothracũ: & nostrorũ aras: cõtẽnere fulmina pauper credit̃. Deberem igit̃ a dicendo desistere: cũ sitis deinde petituri quot possideã: & cũ nequeã illud redere libertinij: Ego posideo plus Pallante: & licinis reijciar: & aut pcio: aut prece dicat hoc dixisse aut illud. Nã protinus ad censum (vt idẽ Satyrus pulcherrime complexus est) de moribus vltima fiet quæstio: Quot pascit seruos: Quot possidet agri iugera: Q; mỹta magnaq; parapside cœnat: Ego vero quid respondeã: qui Codro sum illo paupior: cui nihil præter abatũ erat: & iãq; vetus græcos seruabat cista libellos: At pauptatem voui me ppetuo seruaturũ: quid est diuitijs opus: Certe non est necesse. At iudices & causidici hæc obijciẽt testimonio: q̃q̃ beati appellantur a Christo pauperes: vt &

Cato. Hieronymus.

Solon

Trimegistus

Iuuenal̃ i vmbricio.

Im pria satyra.

Iuuenal̃ i vmbri Codrus.

Augustinus

Augustinus declarauit:paupe res inq̃ suo sed diuino diuites spiritu. Dicam tamẽ(quod me rogatis)& deos primũ aduoco mihi testes:sic rem habere(vt dicã) Cum eos homines qui præfuerũt nõ solũ interfuerunt hisce causis:Pomponius .Titũ adiuit:& est vnice nobis intercessoribꝰ deprecatꝰ:sibi mutuos daret centum aureos :cõmodatos autẽ libros tris:Liuiũ:Iustinũ & Tráquillũ Dicta sunt multa::inuentæq; plures ad negandũ causæ. Demum orauimꝰ ego Camillus Brutus & sẽpronïꝰ a deo Titũ: vt & mutuos dederit quod petebat:neq; ꝓmiserit modo : sed nobis tradiderit corã:& cõmodatos illuc allaros : & illic Põponij traductos domũ libros pariter. Nõ multo post petijt Titus :cum alio profecturꝰ ponponius esset ; vt publico sibi de hisce rebꝰ fides fieret documento:nosq; quorũ fuerant hęc intercessionibꝰ facta cogeremur renitentã etiã Põponiũ hoc facere. Nequiuimus hęc suadere Põponio: quippe cui videreť ante diẽ ad restituandã pecuniam reddendoisq; libros designatã :se nihil debere Tito:quo posset iure cogi cum ei semel crediderit :nec deterior factus sit. Hęc certa sunt.. Aduocate etiã testes illos. Ex Me. vij. Kł. Mar.

Synonyma testimonialia.

Res hæc si habet vt tabulę docent publicæ.
Nihil hac in causa dici põt aliud :q̃ qđ mea legi potest epistola.
Vera sunt omnia quæ testimonio firmaui meo.
Neq; prece nec precio dixi:nec odio nec amore.
Censui deum interfuisse testimonio.
Summam arbitror testificandi religionem.
Qui fidem testimonijs frangit: nequit nõ esse vir nequissimus.
Quid magis impiũ existimari debet q̃ irreligiose testimoniũ dicere:cui præsunt numina:
Qui peierat testis:deos omnes habet vltores.
Quæ sunt a me testimonio tibi dicta: in tuamq; conueniunt causam:dicta non fuissent si aliter habuissent.
Non sumꝰ abs te mihi habendæ grãæ:sed veritati quę sic habuit
Vbi veritas est:ibi deus.
Totum me mundi aurũ testimonio mentiri non cogeret.
Nulla in re delectant me mandacia: sed mĩto in testificãdo minꝰ
Expectanda est a me semper in testimonijs veritas.
Nihil arbitror esse in vita religiosius & fide obseruantius q̃ cum testimonijs immutata dicitur veritas.

Titulus.xxxv.

Lamentatoria familiaris.

possum hoc existimare superos fere: vt neq̃ pietati apud te locus sit nec religioni: Me fratrem fefellisti: ac iuratus promittens asseuerans. Scio illud Ouidianum in vsu: Fratrum quoq̃ gratia rara est. Nec excidit e memoria: Fraterno primi maduerũt sanguine muri. Sed ego me quasi peregrinũ ad te contuleram. Promisisti te nihilo me decepturum: omni fraude ac dolo nixus est quid est reliquũ: vt cuiq̃ amplius fidam: Cõfisus tuæ fidei fraudatus sum. Quo confugiã: Quam aduocem arbitrum: Frater es. In me dico: si quid in te queror. Aebelus Caynusq̃ iisdem parentibus nati sunt: nec tamẽ alium pietas coercuit ne cæderet alium. Proh deũ atq̃ hominum fidem: tantum facinus fratrem niti: Nunc ego mihi viuendũ non esse ãpli⁹ reor cũ nõ ãpli⁹ inter hoĩes viuatur at inter imanissimas quidẽ & iplacabiles feras. Cura igitur si quid tibi superest humanitatis: vt serues quod hactenus non seruasti: ni malis apud omnis semper me lamentari. Ex Mediolano. vj. Kalendas Martias. Ouidius .i. metamor. Lucanus ni prio

Lamentatoria familiarissima.

Querar ne primum tuam fraudem: qui decoquisti: An rem mihi dolo sublatã: quã tibi tã liberaliter cõmodaui. Vtrunq̃ certe me cogit acriter lamentari: ni tu pudes: vt taciturn⁹ & famæ tuæ cõsulam & indemnitati. Nam si sum in querẽdo asperior: habebis hoĩes hostes atq̃ deos. Sanus sis. Ex Mediolano. v. Kł Martias

Lamentatoria Grauis.

Væ inquit homini Saluator p̃ quẽ eueniũt scãdala. Quare Plutarchus: considerandos hoĩm ait gradus: & quod a maximo fiebat pessime: min⁹ tolerandũ videretur: q̃ si quid peccasset væhementius minor. A magnis eñ (vt Plato voluit) exempla peccãdi sumuntur: cum qui errare cupiunt: exemplo maiorum gaudeãt Quobrem licurg⁹ iussit: quod reges alios seruare volẽtes: seruarent ipsi primi. Quis eñ (vt Simonides recte dicit) agnos edẽte pastore: lupus abstinebit: At ille princeps Siculorũ: qui tyrãnus est deinceps Syracusanus appellatus: non abstinebat furtis: non rapinis: nõ sacrilegiis: quin in Aesculapium & eius auream barbam: in Iouem & eius aureum amictũ: in aras & earum aurea vasa cauillatus tandem a superis in successione mulctatus est. Interim huius exemplo quot didicere vacare latrociniis: Nunc rursus in rem meam tam scelerat⁹ extitit ille turcorum Rex quem omnes admirantur: quasi rerum inopia summaq̃ mendicitate coactus sit mihi sibi deditissimo suas vrbes in colenti: suis degenti in monasteriis æs meum: sarcinulasq̃ surripere: possum nõ lamentari: non angi: non macerari: At cõfidebam eius præfecto Saluator Plutarchus. Plato. Lycurg⁹.

questuræ: fideq; me censebam Nihil arbitrabar mihi verẽdũ apud eũ principẽ qui tam sit opulentˀ: tam nũmõsus tãti custos possessorq; thesauri. Fidefragus is mihi compertus est: cui plus credebã: q̃ mihi. Queri nũc ausim apud Barbaros agẽdæ fuerũt mihi gratiæ: quod abstulissent ab me oẽ meũ æs: quasi difficile queddã ad væhendũ & pegrinandũ onus: Hæc sunt igiẽ nostra tẽpora: hæ calamitates: hę nos angustiæ subeunt. Quo me nunc voluã: Ad quos potissimũ querimonias deferã: Quorum implo

Alexander rem auxilia: Solebat Alexander vel in alios vlcisci collatas iniurias. At Romani quotiens (vel maxima cũ impẽsa) reges suis restitucre sceptris: qui p populorũ iniquitatẽ essent pulsi: Quærite ab ęgyptijs: a latinis a grecis. At christiani violẽtias pdasq; quotidianos: audiũt atq; vident de suis fieri: necprouident: nec adiuuãt nec curãt. Hei miseris hisce fatis: quę patimur: quæ toleramus quę non reijcimˀ. Quid est reliquum: nisi vt cum vitã mihi

Apl̃us ducam acerbissimam: hac dissolui cupiã: & (vt Apl̃us inquit) esse

Iuuenal cum Christo: Quot eiusmodi quotidie in alios fiũt & assidue: Iuuenalis ait: fient: fient: ista palam: cupiẽt & in acta referri. Lamen tandi supest facultas hic saltẽ quę fuit apud illud mõstrorũ genˀ prorsˀ ablatũ in medijs doloribˀ. Ex Me. iiij. Kalẽdas Martias.

Synonyma lamentatoria.

Nequeo hoc casu: nõ væhementius angi.

Hec res me plurimum macerat.

Nihil hoc tẽpore potuit hac vna re mihi molestius esse.

Quid potuisset accidere morte patris mihi lamentabilius.

Tãtˀ ẽ ĩ hoc funere dolor meˀ: vt accessionẽ neq̃ at vllã admittere

Quã doleã lamenterq; fatis mihi surreptum eẽ fratrẽ: tunc intel liges: cũ recte pcunctabis quãtam ex eo caperẽ voluptatem.

Huˀ rei (q̃ nup amisi) cõmoditate nulla fuit ĩ vita mihi iucũdior.

Coaceruatus sum hac calamitate tot lamentandi causis: vt difficilimum dictũ sit.

Fuere in me facta nõ aspera solũ: sed omnino immanissima.

Tam aduersa fuit hoc tempore mihi fortuna: vt in omnem con siderem lamentationem.

Si quis daretur querimoniæ iudex: meis quæstibus obtunderet

Dies noctesq; gemo ac crucior: quãdo tã affectˀ a fře sũ turpiter

Lamentatio mea neq; ficta est: nec nõ ex corde prouenit.

Non minˀ langueo q̃ lamentor: cum tam opportuna mihi sustulerit casus: erumnaq; successerit.

Titulus. xxxvj.

Hortatoria familiaris.

Hortor ego te quidē ꝓ mutua inter nos charitate : ne quid ea in re laméteris quæ tibi cōmunis est cū multis. Quis enī in orbe vi uit nec eiusmodi casib⁹ est subiect⁹: At cōstātiā indue Marij : quē nunq̄ aiūt vel in aduersis flere visum: vł i ꝓsperis ridere. Admo nuit nos quoq; Tragic⁹ ille Seneca: Rotat omne fatū: & rurs⁹ ex tat illud: res deus nr̄as celeri citatas turbine versat. Nū irascēris aut q̄reris in superos: At eoꝝ aut iussu aut ꝑmissione fiūt hęc oīa Quid si tuū aliqd est ꝑmeritū in Iouē crimē: multo maiorē acer- biorēq; pœnā: Ego te hortor ad ea virtutū munera: q̄ sanitatē ef- ficere dicebat Stratonicus. Nā cū est ꝑturbata mens nr̄a vel cupi ditate vel dolore : succurrit philosophia facitq; valitudinem bo nam. Ad hanc te hortor quæ virtutūest plenissima : quibus qui se dedit: nequit dolore: nequit non lætus ac iucundus esse. Vale. Ex Mediolano. iij Kalendas Martias.

Marius. Seneca i hercule furenti. Stratonicus

Hortatoria familiarissima.

Ad virtutem ego te hortor: vt eum te præstes quē te parētibus debes ac patriæ. Nam a cūctis expectaris vir clarissimus : si tuis a maioribus non es futurus degener. Virtus te nedum beatiorē deniq; reddet: sed vel interea lætiorem. Quid est enim iucundi⁹ cuiq̄ viro bono q̄ secundum virtutem viuere: Adimit ægritudi- nes virtus: rationem pro sanitate bonaq; mentis valitudine sub ministrat. Quare non iniuria Stoici dicebant: Cui virtus sit: ei ni hil deesse ad bene beateq; viuendum. Virtus sit tibi semper co- mes. Vale. Ex Mediolano pridie Kalendas Martias.

Virtus

Hortatoria Grauis.

Iussit Hieronymus adhortari nos alterutrū ab charitatis opera: vt illud seqremur apostoli Pauli: Alter alteri⁹ onera portate. At Epimenides poeta dixit: Hortatur quicūq; aīos ad honesta pu- dicos: ehalcar equo stimulūq; bono cōmisit: at illis quos fouet i geniū puersa mente malignū: ꝑceptoris opē: vimq; imptit̄ amici Q̄ʒ & scio q̄ sis tua sponte vel sine hortatione vlla dedit⁹ pie tati: non est tñ absurdū vt te hortet: ne deseras patrē seniorē: mā trē anū: sorores inuptas: Fauēdū est semp genero. Q̄ʒ si vt vult Chrysostom⁹: nudo vestimētū debes iussu dei: ac egenis reliquis ea quæ cogunt̄ mēdicare: quāto plus ea debes parētib⁹ ac tuis i quos primū: vt propinquitatis: ita charitatis est gen⁹: At lex na turæ (quā & diuino verbo nō nescis fuisse Mosi traditā: vt refer- tet ppħo. & Tobiæ ꝑceptis Tobiolo filio datā) te hortat̄: Quę fie ri tibi vis : alijs facias : Et proximum tuum sicut te diligas. Ne

Hieronymus. Paulus Epimedes Chrisostomus Lex naturæ. Tobias.

quicq̃ in aliũ cõferas:qđ ĩ te nolis cõferri.Qua Cupis ĩt ĩ te filios aliqñ pietata fore:hac tu prim⁹ ĩ parẽtes vtere : Quodcp ĩpietatis hos effugere vis gen⁹:idẽ effuge. Nã vt illđ docet Iuuenal' in quiẽs:Cõdere ficedulas didicit nebulone parẽte: a patrib⁹ pueri discũt a matre puellæ.Te igiť hortor:sis in virtutis disciplina tã sollicit⁹:q̃ decet eũ eẽ q gloriæ sit cupidissim⁹. Quid potes in hoc orbe cõsequi sine virtute:qđ nõ cõtinuo delabať: cõcidat at q̃ corruat:At disciplina te docebit mores:viuẽdi ratione: q̃stus ac laudis viã.Hortor autẽ sup oĩa te ad nominis tutãdã ãplitudinem.Nam qni scđm grecorum prouerbiũ : Anonymes sunt: obiere iamdudũ:Et vt Gregori⁹ ait:versanť in tenebris.Ad eam te hortor quærendã supellectilẽ:quæ ditissimos exprimit & nũq̃ deficit.Hæc si sequeris:& me hortantẽ audies:nõ pœnitebit te vnq̃.Be ne vale.Ex Mediolano Kalendis Martijs.

Iuuenal'. Gregorius.

Synonyma hortatoria.

Nihil est quod te magis:q̃ hoc deceat:ad quod te sum hortatus
Ad ea te hortor quæ tuæ consulant dignitati.
Adhibe tuis(me hortante)parẽtibus omnem diligentiam.
Omnis erga te adhortatio mea in virtute sita est.
Si me audis:esto in patrem pientissimus.
Sivisq̃diutissie ac felicissieviueť:facvt matri apđ te nihil deficiat
Ego te ad doctrinam consequendam hortor.
Cura si me amas:vt mea hæc omnis ad disciplinam adhortatio tibi sit non iniucunda.
Nulla te plus debes(me hortante)delectari.q̃ ijs studijs: ad quę te sum hortatus.
Vbi nullum frustra triueris tempus(quod te hortor) assidue maiorem concipis voluptatem.
Tãto eris assidue lætior:quã.o meis diligẽti⁹ parebis hortatib⁹
Quo te væhementius amo:te magis ad virtutem hortor & gloriam immortalem.
Nihil est vnq̃ tibi defuturũ:si meam nõ negligis adhortationem
Cum sollertius incubueris adhortatiõib⁹ meis : eris & ditior & excellentior.
Ornabis domum tuã omnem:nisi meis defueris hortatibus.
Ad ea te hortor q̃ videor te partũ.vñ laudẽ incredibilẽ cõseq̃ris
Cum cætera quęq̃ in orbe vana sint:virtus (ad quam te hortor) est & perpetua & diuina.

Titulus.xxxviij.

Consultatiua familiaris.

Quæris a me quid sentiã:sit ne tibi ducẽda cõiunx : Cõsultatiuũ — An ducẽda sit cõiunx.
hoc qui attigit dicẽdi gen⁹:vt sit omnino prudẽtissim⁹: oportet
vt inquit Plato. Sed ego familiariter hęc paucis. Vxorem qui nõ — Plato.
ducit:aut vitã cælibẽ ꝓfiteť:aut incestã. Si turpem in mœchia in
cestuq; versať:quid attẽptet ipse viderit:nihil certe sancti: nichil
boni. Si virginitati seruit:a mũdo abest : sibi ne viuendũ sit soli:
an & patriæ simul & suis. Doceant Stoici dicentes:Homines ho — Stoici
minũ causa ꝓcreatos. Doceat Aristoteles inquiens : Naturã sibi — Aristoteles.
tantum ꝓcurasse:vt species cõseruareť. Doceat plato : nõ nobis
nos solis natos ostẽdens: sed patriæ:parentibus.liberis. Doceat — Plato.
Aureli⁹ cũ ait:Nulla alia de causa nubit mulier:nisi vt mater fiat — Augustinus
Doceat demũ Saluator christus: qui non solũ nõ ꝓhibuit nupti-
as:sed ad eas inuitatus accessit illasq; miraculis illustrauit. Con-
sulo igitur vt nubas:sed ei cũ qua illud inuenias Nasonis:Si qua — Ouidius
voles æque nubere:nube pari. Duc vxorem nõ virum. Bene va-
le. Ex Mediolano. vi. Nonas Martias.

Consultatiua familiarissima.

Si bonis ducã auspicijs tibi mercãdũ:me cõsulis: Ego sic sẽtio: — Aristoteles.
qđ ab Aristotele dictũ ĩ nostrũ ĩcidit Ciceronẽ:vt quã quisq; no-
rit artẽ:ĩ ea se exerceat. Ex tuis maiorib⁹ mercaturæ vacauit ne- — Cicero.
mo. Te primũ hoc officiũ & vitæ gen⁹ aggredi:nõ ꝓbo . Vult eĩ
mercatura virũ & alijs negocijs nudũ : & variarũ gẽtiũ atq; rerũ
peritissimũ. Tu vero & vrbem patriam alio ꝓfectus nunq̃ deser-
uisti:& habes familiæ tantũ onus:vt vix quotidianis vaces cibis
Me tenes. Vale. Ex Mediolano. v. Nonas Martias.

Consultatiua Grauis.

Vis cum turcis militiam pacisci tuã:potius(vt dicis) q̃ inter chri-
stianos expers viuere dignitatis. Consulis me quid sentiam:qui
te amo. Amo inq̃ te plurimum sed hæc consultatiua ratio longe
ab me abest : fugiuntq; me vehementius consultaui generis ar-
gumenta Sed cogit me studium erga te meum:sententiam ape-
rire. Cretensium leges : quas Iuppiter ille tulit omnium regum
apud græcos antiquissimus vetustiora dicebant & priora nos — Leges cretẽsiũ.
patriæ debere:q̃ parentibus officia:post superos scilicet prima.
Nam & plato : & Stoici : & Cicero affirmant patriam esse quæ — Iuppiter
nos aluit:nos educauit:nos in sede ac statu locauit : Hostes autẽ — Plato.
natura insectamur ducẽ:vt neq; igni cum vndis : nec terræ cum — Stoici
cœlo pax esse possit vlla. Quis igitur tam iniquus est : & ab om- — Cicero
ni alienus humanitate : vt prætermissa patria : desertis parenti
bus : relictis filiis : reiectis propinquis : cum hostibus conue-

Hi p̄ patria discrimen mortis subierūt

niat: eis sit præsidio: illos adiuuet: Maluit regulus ad omnē cruciatū & interitum redire demū: q̄ vt patria captiuis aliquot Africanis potentioribus priuaret. Pro patria sese Mutius Chocles: Decij duo: Fabij tricēti morti dedicarūt. Pro patria Clearchus nihil metuit. Alcibiades nihil formidauit. Tu contra patriā arma capies: pro impio prophanoq; Mahometo dimicabis contendesq; cū tuis: Vide ne id vt nefariū factu esset: sic etiā dictu sit fœdissimū: cogitatu perniciosissimū. Ille barbarus est tyrannus: ex parthis oriundus: matre Scythica: ex vtrisq; parētibus dirus atq; crudelissimus: & cui pater humanū sanguinem fuit nichil vnq̄ voluptuosum: quasi Lycaon edanr hospites: aut Busiridi imolenr. Tu vero latinus optimis hūanissimisq; parentibus cretus: quid Potes cum ea fera cōuenire: a qua tantū abest mansuetudo: quātum a nostris imanitas: Nō es dilectus in patria: Cui viro & veteri & bono non idem accidit: Quot exultarunt philosophi: Quot viri fortes: Hic te moderare: tolera: fer patienter: vt & cognoscant te tui constantissimū: & aliquando inter tuos cōsequaris: quæ nō speras. Hæc ego: Tu me audi: & tibi impera. Ex Mediolano. iiij. Nonas Martias.

Synonyma consultatiua.

A patria ne dissentias.
Patriæ dignitati serui.
Nihil cum patria tibi sit dissidii.
Cum vrbe tua sit tibi vel'mens ipsa communis.
Patriam reliquis præfer omnibus.
Ante omnia patriæ faue.
Consule patriæ dignitati: si sapis.
Nisi insipias: nihil afferes patriæ detrimentum.
Si cum patria senties: terris cæloq; gratissimus fies.
Nulli prius debes q̄ patriæ.
Patriam tueri: te docent humana & diuina iura.
Nihil potes sine tuo summo dedecore nocere patriæ.
Fac vt patriam imprimis serues.
Prima deo: proxima debes officia patriæ.
Nulla res tanta est: qua maiorem non debeas patriæ
Patriam si fugis: parentes omnes fugis & propinquos.
In reliquos studiosus esse potes: in patriam colēdā non nisi pius
Qui deserit patriam reus est sibi sue necis.
Perinde peccas relicta petria: ac intercepto tuo genere.
Nullum est scelus cum desertione patriæ comparandum.

Cum pietate in patriā nullum estvirtutis comparandum genus. Si vir bonus & esse cupis & haberi: fac vt imprimis diligenter studeas p atriæ charitati.

Titulus.xxxviij.

Accusatoria publici criminis familiaris.

Nō quia velim vir malus accusando cēseri clarissime prætor Antoniū accuso criminis publici: sed vt meo satisfaciā officio: qui causs præfectus sum publicis aduocat⁹. Tunc enī (Lycurgus inquit) regi iure ciuitates: cū neglecturus nemo foret quæ ad se attinerent. Læsit is igiẗ virginē Vestalem: in cuius violenter ingressus cellulā: a tribuno (qui ea de re admonitus ab me fuit) captus est. Sed Clodiū illū superauit: qui ausus est velle bonæ deæ templum violare. Is enim in iudiciū accersitus fui criminis. Hic ita pecunia tribunū suosq; occupauit milites: vt cōtinuo dimissus libertati restitut⁹ est. Huius ego hunc duplicati criminis accuso tibi: & quod sacrum violauerit Vestæ: & quod corruperit tribunū hortor que ac rogo. & instantissime puniaẗ postulo. Ad hæc aūt ne tribunus insolētior posthac fiat mulctetur: oro. Nam nisi eius modi coercerentur appetitus: nihil ad curiam deferretur. Rem habes & æquissimus es: & ego intercedo. Ex Mediolano. iij. Nonas. Martias. Lycurg⁹

Accusatiua publici criminis familiarissima.

Deprehensus est cum Gloriæ in lecto Antonius: finxit se præualitudinariū. Alter erat sibi apud eandē lectulus domū: vbi cū cōiuge consueuerat esse. At absente vxore sororē illius adijt. Quid inde nedū suspitionis: verūetiam expressi criminis intelligatur: satis cognoscis: vt es omniū prudētissimus iudex. Ego tribuna tum (vt scis) gero. Mea int'rest quosin publico deprehēdi crimine: accusare. Fac igitur: ne in suo tam graui scelere glorieẗ. Neu putent alij pariter peccare: licitum esse. Bene vale. Ex Mediolano pridie Nonas Martias.

Accusatiua publici criminis grauis.

Non iniuria decreti sunt a Solone Atheniēsi: qui publicis præessent criminibus accusandis: ne quos amici aut sui ciues accusaturi nō essent (ne simili casu vel ipsi accusarenẗ) abirent impuniti. Solon
Scæuola vero huius & vrbis indemnitati & publicorū scelerum mulctæ præfecit delatores publicos: quibus publicos errores accusantibus partē noxæ censores traderēt. At hodierni cæsares fiscales decreuerūt aduocatos: qui eidē instarent officio: nec recusere quidē possent ad quos id muneris deferreẗ. Cū me igiẗ Sceuola.

delegeritis patres cõscripti:quis inuitum:qui fisco pręsim :non possum non ea sequi :sine quorũ infectatione venire nõ infamis modo vocãdus:sed negligetię:quin & doli mali plectẽdus . Nã vt illud est Senecæ:Qui nõ ꝓhibet iniuriã(cũ põt)facit. Et Cicero ab Aristotele vsurpans:alterũ inquit iniusticiæ genus esse : cũ qui potest iniuriam non prohibet . Ne igit & Antonius in sua se malicia iactet:& alij proposita huius impunitate:pari culpa coinquinentur:& ego prætermissi officij culpa arguar: Antonium ipsum accuso læsæ maiestatis. Seditionem enim in populo procurauit. Nam cum eius domum duodecim cõuenissent adolescentes:ex ijs quidem qui primatũ vrbis erant filij : propofuit cœnã opipare cultam: post ebrietatem munera : quibus esset donaturus qui se sequerentur. Cum illis vrbem discurrit:suum facit cognomen in principis locum clamari: Reus est mortis. Vale. Ex Mediolano Nonis Martijs.

Seneca

Cicero

Synonyma accusatiua publici criminis.

Antonius publicum commisit adulterium.
In incestu publico Antonius deprehensus est.
In aperto flagitio captus.
Flagrantis homicidij accusatur.
Tam palam peccauit vt negare nequeat.
In re apertissima suæ culpe nullam potest causam adhibere.
Crimen eius est omnibus coram.
Tantum hoc & tam publicum scelus quis non accusat:
Tam est id erroris omnibus notum:vt cælari nequeat.
Crimen hoc est ante omnium lumina.
Qui nõ tenet hoc sceleris ab hoc cõmissum is ciuis noster nõ est
Non priuatam rem affero:sed vniuersis cognitam.
Id sceleris est aptissimũ: vel ijs etiã qui aliũde huc conuenerunt.
Etiam exteræ nationes hoc facinus tenent.
Nihil est in hoc facinore priuati:omnia sunt publica.
Qui velit hoc defendere monstrũ:in rempublicam temptat.
publicum ego crimen ad vos affero.
Reus est Antonius publici sceleris.
Ab hoc scelere absit omnis plectendorum priuatorum mansuetudo:quia publicum est.
Tam est hoc crimen publicum:vt priuati nihil habeat.

Titulus xxxix.

Obiectia generis vel vitæ familiaris.

Cum hoc meo competitore non arbitror esse parem conten-

tionē o censotes. Nam si genus vtriusq; ad hanc dignitatem cō sequendam exquiritur : quis dubitat nichil inter nos esse simile: Inquit enī Seneca: generosa femina ī hortis crescūt suis. At generosum quē definit Cicero: q nobili genere notus sit. At nobilitas (vt ait Iuuenalis) sola ē atq; vnica virtus. Q; si ob iuris disciplinā hic homo nouus nobilitatus est: at parētibus est cret⁹ ignobilissimis: In me vtrūq; concurrit: & qd generosum est: & qd nobilissimū: vt nō modo antiquissima sim familia clarissimisq; pgenitoribus natus: sed & iuris insignis magisterio: & equitatus dignitate sim. De moribus aūt nostris fama iudicat: vo sq; cēsores: qui hūc sæpe inter scorta pusiōesq; deprehēdistis: sæpe ī merito rijs tabernis: me semp in pluteo vacanté bonis artibus : aut iter doctores disceptantē. Itaq; q̄ cōueniat hui⁹ cōcursatio: quicq; nostra cēsura iudicaturi sitis: habetis. Ex Mediolano. xviij. Kalē. April.

Seneca.
Cicero.
Iuuenal.

Obiectiua generis vel vitæ familiarissima

Genus meū nobile: huius est ignobile. Is bubulcis nescio quibus satis abiectis ac mercēnariis natus: Ego parētibus ex primis vrbis huius familiis. Coniunx mihi ex nobilitate ligurum: huic ex infima gallorū plebe. Vitæ ratio quæ sit vtriq; : iam quis ignorat: Hic sorbilandis cyathis : deglutiendisq;o bsoniis terit tempus: Ego si quid ocii ab actione superest versor in studiis. Quā igit cōcurrat mecū ad hoc beneficiū impetrandū cōmode : tu videris. Ex Mediolano xvii. Kalendas Aprilis.

Obiectiua generis vel vitæ grauis.

Recte quidē & peritissime voluit Sulpitius censoribus diligentius cōsiderandū: vbi magistratus legendus foret: qui nam essent nobiliore genere melioribusq; moribus ac vita vt & reliqui ad bene viuendum inuitarentur: & ignobiles generis rusticitatē virtute niterentur superare. Q; obrem cū ad Appium censorē deferretur cuiusdam ignobilis nomen: qui fœnore ditatus esset: Ex qua inquit familia cretus hic est: Respondentibus fautorib⁹: ex proximo agro Arpini honesto genere natus. At q̄ vitæ consuetudine: perit : sub dentibus pecuniæ cumulande operam abhibuit: pecuniæ igitur præsit: ai: non ciuitati. Labeo non pauperem se malle dixit pręficere magistratui bonum : q̄ malum diuitem. Quid cum in alium vtrumq; cor venit : in alium neutrum: Duo nunc sunt in pretura competitores o princeps equissime ac sapientissime : quorum alter Anthonius abiectissimo genere : vita pessima : moribus perditissimis : alius nobilissima familia : ratione viuendi nulla: sceleribus deditissimus. Is vt

Sulpiti⁹.
Appius censor
Labeo

Iuuenal' i vmbricio.

Iuuenalis īquit: quota portio fecis Achęę: nescio quo natus Alexi pedite olim tuo: quē quia fuisset crassator nefandus tuo iussu furcis ₚtor suspēdit. At vita q̄ sit pris hic moribusq̧ minie dissimil': hic liq̄at qđ ex omnibus fere Italię vrbib⁹ exulat ob flagitia cōmisit. Alibi furta cōmisit: Alibi cędē patrauit: Alibi violauit hospitem: Alibi falsus inuētus ē. Nullibi eē ptō: nisi ₚpter patrē hic vbi memoria patris eum deberet assidue pterrere. At Lęlius qui hunc poscat magistratū est generosa domo satus: patre qui tuus senator equissimus diem obijt faustissime: in summa rerum oīm fœlicitate: quē sic imitatus est: vt ipse ₚmeritus sit apud te senatum. Quo quidē loco tā modeste se gessit: tam est dilectus oib⁹: imprimisq̧ tibi oīm prudentissimo: vt vel hac sola ratione bonis alijs & pręclaris viris in huiusmodi cōcursationibus pręferri possit. Vita qua sit: quis morib⁹: inde discatur: qđ aut studet aut docet assidue: aut iudicat: aut de bene beateq̧ viuendo cum philosophis theologisq̧ cōmentat'. Hic tibi deligēdus est: quem pretorē designes vrbanū optime priceps. Antoniū similē beluę in suam perniciem reiciendę: abs te pelle. Vale. Ex Mediolano xvii. Kalendas Aprilis.

Synonyma obiectiua generis vel vitę.

Hic est abiecto genere natus.
Moribus hic est perditissimis.
Nulla in hoc cognosci potest familię nobilitas.
Nihil est in huius vita laudabile.
Omnia sunt in hoc morum malorum signa.
Squalet hic omni generis ignobilitate.
Nihil est tam obscęnum quod in huius non fœdeatu ita.
Cum sit hic genere obscurissimo: tum vita longe inferiore.
Vt i hoc mōtro dom⁹ ātiqtas ē nulla: ita vitę iiquitas oīs supest
Huic vetustius nihil est sceleribus: nouius autē nihil parētibus.
Habet hic bubulc⁹ mercennarius tantum in vita laudis: quantū in genere nobilitatis.
Q̄ꝫ abest hic a generosis: tam ab omni virtutis laude.
Sunt huic ignobilia cuncta dedecorosaq̧ communissima.
Tam hic est bonus: q̄ nobilis.
Abiecto genere natus: abiectissimam degit vitam.
Vt est ignobilis familia: ita vita quidem perniciosissima.

Titulus. xl.

Pacatiua familiaris.

Irritatus es in me: quoniam delatum est ad te quidem falso: me

tibi nescio quid succensere. Vide Senecam non minus improbā tem: quod credatur facillime: q̄ si priceps nihil crediderit. Quid si non audebit me corā delator ille quicq̄ proloqui: Quid si pes simo in te animo dubitās accusari: præuenit hoc delationis genus: At sequere illud Martialis: & delator habet: quod dedit exi liū. Ego tamen tuus sum seruul⁹: tibiq̄ vbicunq̄ vixero: deditis simus: nec tamē me coges ab vrbe longū exulare: q̄ ego te semper habebo ante oculos: nec cuiq̄ cedā te amādo: te colendo: te numinis instar venerēdo. Iube vt libet: parebo vt iusseris: quoq̄ lōgius abero: facilius intelliges q̄ essem tibi vtilis domi: q̄ fidus Nulla in te poteris alius esse mihi semp princeps me⁹: semper de⁹ in terris semp habēd⁹ āte oculos. Vale: Ex Me. xv. Kl' April'. Seneca declemē tia Martial'. coquus.

Pacatiua familiarissima.

Cura vt velis: amabo te sēper: nec tua de me merita e mēte mea delebit vlla tēporis diuturnitas. Non sūingratus Pluris lōge facio quod me amaris: quod mihi faueris: quod in calamitate me non deserueris: q̄ non doleo quod illis in me credas: qui & me oderunt: & te nō amant. Sunt eñ perditissimi delatores. Si quid utem er auī: quod castris ad designatam non interfui diem: pacandus es mi dux facillime: tum quod culpa mea non est pecca tum: tum quod si etiam peccatum est: vt es omniū humanissim⁹ deas ignoscere: vt in multo maiorib⁹ grauioribusq̄ peccatis so les: Erraui: fateor: Sed vt illud est Senecæ: caret hic error culpa. Imbribus sum prohibit⁹ istuc ire. Flumia intercluserūt iter meū parce mi princeps. Sis in me pacatu s: sis quis oles in tuos. Bene vale. Ex Mediolano. xiiij. Kalendas Aprilis. Seneca

Pacatiua grauis:

Nihil est: quod facilius fieri posse videatur viro docto: q̄ vt pace tur boni principis animus in aliquem odio concitat⁹. Sic enim clementiam Cicero definiuit: vt sit virtus: quam anim⁹ in alicuius odiū cōcitatus comitate refouet. Q; si turbati principes nō pacarentur: quibus esset viuendū apud illos: Non illi tunc reges vt dixit Homerus: vocarentur: sed tyrāni. At tyrānos Plutarchi Pittacus ille similes vult esse ferarum implacabilium. Nam si natura vel inter immanissimas voluit esse feras nonnullas etiam quæ mitiores effici possent: vt Plinius docet: quid est in homie dicendum qui mansuetuetissimus est: Quid in principe: in quem (vt Cleobolus inquit) sperant subditorum omniū mētes: & a cuius solius salute populorū omnium suę fidei mandatorum pen det salus: Iratum esse te mihi: factus sū hodie certior: quia Fabiū Cicero Homer⁹ Pittacus apud Plutarchum Plinius Cleobolus.

interemi. Quid si nõ intremissem: Certe nũc ego non viuerem. Scio tibi rem intellectam: vt fuit: nec in ea enarranda tero tempus. At qa me accusas malitię qui cũ potuerim eo crimine abstinere noluerim. Dicis eni: Cur non vertisti ad eius insolentiã terga: Cur nõ fugisti: Poteras id efficere commodissime: pacandus es mihi animo magno: sed non æquissima iratus mente: si pace tua dici potest. Quẽ ego sum apud te locũ assecut⁹ mi princeps Militis. At qualẽ se præstare miles debet: Forte: infractũ: nõ meticulosum: periculorũ tolerantem. Hæc quotiens non seruassem poterã abs te vilitatis accusari atq͡ȝ pelli: vt Cyrus dicebat. Inobseruantissimus aũt horum semper extitissem cum inuadentem me queq͡ȝ: duelliq͡ȝ poscentem profugissem aut nõ iucũdissime admisissem. Ad hæc vero quot me contumeliaȝ cõuitiorũq͡ȝ cõfecit is generibus: prius q̃ arma exercuerim: Quo me min⁹ videbat ad telum pronũ: eo inflammabat̃ in me magis: fiebatq͡ȝ petulantior. Hæc improbas: & ego nõ solũ improbo quæ tibi nõ placeant: sed detestor acerbissime cupioq͡ȝ assidue non exegisse. Verũ vt illud est Agathonis. Vno solo priuat̃ deus: infecta facere q̃ facta sunt. Vis ne princeps humanissime in me vnũ inhumanus inexorabilisq͡ȝ cognosci: cum in omnis alios vel illos qui longe maiore fuere in delicto placabilissimus fueris: Vide ne vt hoc mihi mortem afferat: ita tibi cedat ad famam: Cum me deles: op⁹ deles tuarum manuũ: quæ: vt Psalmista inquit: plasmauerũt me. Quicquid ego sum: ex te sum. At non malus dices. Id quoq͡ȝ non diffiteor. Sed alium ego: q̃ te: patrem non noui. At patri in filium: vt Terentius voluit: pro maximo delicto paululum supplicij satis est. Parce seruo mi princeps fidelissimo: pacatum te mihi redde. Ne sis dirior: fac vt exorem. Ex Mediolano. xiij. Kalendas Aprilis.

Cyrus

Agatho.

Psalmi.

Terenti⁹ i heautõ

Synonyma pacatiua.

Ne sis iratus mihi.
Redi in viam pacis.
Præsta te mihi qualem solebas antea.
Noli in me dirior esse: q̃ in reliquos soleas.
Esto mihi mitis.
Exhibe te benignum:
Tam humanitatem ne deleat mea culpa.
Te quæro in me pacatum.
Fac vt pacatus me serues.
Ira tua mortem: mens pacata vitam mihi quærit.

Vt iracundus me terres: sic pacatus me solus animas.
Paueo tuam iram: pacationem cupio.
Nihil est quo tibi plus appetam: q̃ pacatus sis mihi.
Tam gaudeo te pacato: q̃ qua voluptat e nulla possit mihi maior superesse.
Vt tuus furor solus est (qui me cædit) sic vbi pacatus ad me redis rediuiuus videor.
Redi mi princeps in tuam innatam benignitatem.
Peccaui fateor errando: sed tu ne pecces te non placando.
Q; lõge abes ab om̃i scelere. tã absis a te nõ paccãdo tuis seruis
Redde te mihi mi princeps paccatissimum.

Titulus. xli.

Confirmatiua familiiaris.

Quia nihil potuisse dicitis o iudices istic causidicos agere meo nomie: nisi cõfirmẽ q̃ sunt ab ijs acta: Ita enĩ docetis Marcũ carbonẽ iuriscõsultũ statuisse. Cõfirmo q̃ gessere singula q̃nq̃dem illos scio nihil effecisse: qđ mihi non cõducat. Qđ acceptum sint ãt ab ijs (qui mihi debẽt) pecuniã meã: idq̨ ab me vultis cõfirmari prius: q̃ accepta sit: nõ videt̃ faciendũ: ne possit postea non tradi: Sed q vos cautos eẽ o iudit is: sec⁹ nequiri fieri: cõfirmo id etiã: ita quidẽ: vt quãcũq̨ pecuniã is acceperit: ea tradat̃ Sẽpronio fratri meo: ipi vero debitores ex nũc ꝑut ex tũc dicant̃ absoluti: quã si fraudauerit nec dederit: spe futuræ numeratiõis dicat̃ hæc cõfirmatio facta: competatq̨ exceptio nõ numeratæ pecuniæ. Ex Mediolano. xij. Kalendas. Aprilis. M. Carbo.

Confirmatiua familiarissima.

Qui hãc epistolã tibi reddidit: istuc iuit meo noĩe futurus causidic⁹ & ꝓcurator i re mea. Et q̃m sine mea cõfirmatione: ad nihil gerendũ admittet̃: cõfirmo quæ geret omĩa: sic quidẽ vt vel vtiliter gerat: vel cum detrimento mearũ partiũ: meo cõsensu oĩa fecisse intelligat̃: nec in eũ excipi queat qđ a me non sit actio sua cõfirmata. Tuũ est officiũ æquissime prætor: vt nullius personæ facta exceptiõe haud min⁹ ac ꝓbenigne procuratorẽ hunc meũ audias: q̃ si quis cõciuis tuus longe doctior ageret istic apud te causam: Ex Mediolano. xi. Kalendas Aprilis. exceptiõ nõ nũeratę pecuniæ

Confirmatiua grauis.

Ne qđ obijciat̃ i legitime factũ: fuerit hoc iuris modestissim⁹ qđ i ijs cõfirmãdis exercet̃: q̃ nõ iteruenĩete cõfirmatiõe nr̃a: possẽt nõ iure facta excipi. Nam adeo quisq̨ vtilitatis ꝓprię fallit iudicio; vt ab honestate nonnũq̃ distrahi facillime queat: & menti-

Panæti⁹. Cicero

ri non in eũ consensisse: qui res suo impetio gesserit quæ nõ eũ sint nactæ dcmũ exitũ quẽ voluisset. Quod & si Panætio ac Cicerone testibus: vtilitas ab honestate separari nequit: separata vero non est vtilitas. At eoventũ est: vt pauci admodũ idẽ sentiãt: plurimi vero nihil admittãt honesti modo conueniat: qd̃ conducat suæ cupiditati. Quare Euripides cæcã esse dixit humanã mentẽ in ijs quærẽdis cupiendisq; in quibus in esse vtilitatem ac lucrum conspicatur. Recte igitur Sempronius iurisconsultissimus: & Publius crassus voluere suis in magistratib⁹ neminem alieno ad mitti nomine: nisi & cui⁹ interueniebat nomie interuenire & verbis: hoc est eiusdẽ confirmaret ore aut testimonio qd̃ de oritsmẽ tisq; consensu fidẽ faceret. Confirmo igit̃ cumulatissimeq; cõfirmo quæ geret istic meo nomine Scæuola: & quæ gessit oia: qui q̃q̃ ꝓcurator ab me nõ est institut⁹: æque tamẽ omnis eius opera mea sententia confirmat̃ ac si ego interessem. Ad hæc aũt posci tis rogatisq; confirmẽ vobis prætorem atq; designem quẽ delegistis. Vt vobis ego vos nõ arbitror: esse quicq̃ delecturos qd̃ nõ intelligatis ꝓfuturũ: ita: ita virũ censeo prætorẽ ex multis æquitate: prudentiaq; singularẽ delegisse: quẽ & fama & re ge experẽtia cognoueritis ea seruatuꝝ quæ ad prætorẽ & bonũ ptinent & diligentẽ & gloriæ imortalis cupidũ. Hęc enĩ Pericles debere in magistratu esse docebat: & Thales milesios suos admonebat. Nã vt Plato iussit: corp⁹ se tueri prætor existimet: cum in vrbe iudicat suis humeris demãdata. Verũ quia nostroꝝ edictis maiorum (q̃uis q̃optime cuncta delegissetis) nisi delecta cõfirmemus stare nequeũt: quærĩtisq; hũc consensum in re nostra: hisce litteris vobis prætorem hunc delectũ confirmam⁹: approbam⁹ electionẽ: cõfirmatũ admitti volum⁹: Hac aũt cõfirmatione nostra deinceps eo fungat̃ magistrat⁹ eiuscemodi munere quo reliqui prætores vrbis istius nostræ cõsueuere fungi. Valete. Ex Mediolano. x. Kalendas Aprilis.

Euripides. Sempronius P. Craff⁹

Aetictes Thales Plato

Synonyma confirmatoria.

Quæ gessit is confirmo.
Nihil ex ijs ĩfirmo: sz poti⁹ ap ꝓbo: q̃ meo istic noĩe dixi sceuola
Aeq̃ habere rata firmaq; Scæuolę gesta volo: ac si ego ĩterfuissẽ
Confirmo delectum istum magistratum.
Comprobo quæ villicus meus in prædio gessit.
Firma sit mei fundi venditio a Sceuola facta.
Non muto quicq̃ quod is effecerit.
Habeo ꝓ facto ꝑpulchre: quicq̃d meo noĩe istic factũ ẽ a Sceuola

Gessisse volo Scęuolam omnia meo cum instituto.
Nihil excipio ex gestis ab isto:
Fecerit iste non secus singula:ac me presente.
Sciant omnes me probatissima dicere:quę fecit mea in causa.
Confirmatū semp tū semp quisq̄ putet q̄d egerit ꝓ me Scęuola
Nuiq̄ obijciā benefactū nō esse:q̄d pro me fecerit iste.
Ab isto quicquod effectum est:omne confirmo.
Nunq̄ negarim benefacta:quę iste mea gesserit in re vlla.
Faciat vt videbitur Scęuolę:recte factum affirmo.
Quę vobis sine meo consensu non prosunt:approbo cuncta.

Titulus.xlij.

Inuectiua familiaris.

Et si non est mei neq̄ animi nec moris in quęq̄ inuehi: nō possū tamen eandē in re seruare modestiam.cuius iure dixerim:vt Hieronym⁹ in Vigilantiū inquit:linguam pręcidendam.& in frusta lacetandā:vt qui loqui nescis:discas aliq̄n cōticescere. Assidue tuo isto scurrili ore ac impudētissimo in aliquē debaccharis : & ridiculū caput omnes bonos irrides. Assidue versatus in luto ad autes vsq̄ marcētes alios vocas & putridos. Assidue iis in deridēdos & doctos & eruditos insolentior atq̄ insanior. Vñ ista mordacitas in te tam innata:Vnde iste tu⁹ furor tam barbar⁹ & imanis:Nam nisi penit⁹ ab omni humanitate sis alienus:nunq̄ adeo insanire cogaris:vt neq̄ modum in dicendo serues:neq̄ modestiā:sed te reuide bone vir Terentiane ac respice . Nōne iam annū supra trigesimū nactus nihilo plus sapis:q̄ si puer versareris in cunis:Persuades te tibi virum esse sapientissimum:cūq̄ nichil vnq̄ didiceris litterarū(q̄d inter litteras cōuenire possit) litteralissimū esse te ducis:audesq̄ de litteris cū illis contendere qui sūt in Italia prestantissimi.Proh hominū furiose:immo beluarū pessima:cui nihil sit tolerabili⁹ maledicentia: cui sunt oīa nulli⁹ p̄ter vecordiam atq̄ væsaniā. Q̄ autē sit leue cerebellū tuū istud qui nescit videat tuā istam quotidianā in omni re varietatē:vt nūq̄ tibi sis constantior q̄ cū stertis:aut crapula & ebrietate obruetis:aut libidinib⁹ vacas: a quib⁹ & si nōnunq̄ debilitas neruorū at nunq̄ volūtas & immensa cupiditas surripit.Quicq̄d enī patrimonio relictum est:quicquid aduenticiū:aut profecticiū fuit:omne in hiscęflagicijs cōsumpsisti:obliguriuisti:delapidasti.Nunc assidue tete eneruas inter Ganeones:Helluones:Prędicones:vir immundissime.scelestissime perditissime. Te igitur castiga primum:mox reliquos tui dissimillimos castigabis & noli fabula

Hieronymus cōtra Vigilātium

esse vulgarium. Ex Mediolano. ix. Kalendas Aprilis.

Inuectiua familiarissima.

Nequeo me amplius continere vir impurissime: ni ad ea respondeam denicq quib⁹ me semel iterum atq rursus ineptissimę tuę litterę inuaserunt. Dicis esse me malum: qui te accusarim ignorãtiæ: sceleratum qui nõ viuam hominum iudicio. Tu ne queq audes castigare bæluarum maxima: Mal⁹ sum. quia te ignorantem appello: At malus sim profecto ac pessimus: si hæc sileam: quæ tui cõmilitones palam exhibent æque ac peculiaria doctrinę bonę præcepta. Nam cum vel ipsam ignores grammaticem ad minimos vsq characteres componendos. Distingis enim in scribendo syllabas aspiratas quæ nullam adhibent aspirandi rationem: reliqua sunt apud te barbara: qui possim hęc conticescere: Me vero dicis: non hominum more viuere. Non eorum inq hominũ more me fateor viuere: qui tua sequũtur vestigia nebulones: cum istud nonviuere sit: sed mori. At eorum quidem sentẽtia viuo qui longe abs te tibicq paribus absunt: qui bonis vacant artibus: non sepeliuntur inter epulas: non stertunt in lectulis cũ scortis: non sunt in tessera impediti vt tu soles. Quid ẽm aut cogitas aliud die noctucq aut dicis: ãt facis: q̃ eiusmodi quicq̃: Qui sunt tibi socij: Ganeones: parasiti: scurrę: tabernarij: coqui: fartores. Quib⁹ oĩa credis tua: Pueris: meretricib⁹. Vbi semp versitas In fornicib⁹: meritorijs: thermis. I maledicte ac elate nec oĩb⁹ de te cachinnũ moueas: & q̃ nescis: saltẽ disce. Ex me. viij. Kł Aprił.

Inuectiua grauis.

Cum ex omĩ hominum genere deceat illos imprimis detestari qui mali sunt: Tũ vt docuit Demosthenes: inter malos ipsos existimandi sunt illi pessimi: qui cum omĩ sint polluti scelere: quasi viri graues atq censores: audent alios (a quorũ moribus bonis inquam atq innocentissimis plurimum absunt) castigare: accusare: dicere perditissimos: & in eos insolentius inuehi. Ad quos illud Lauronia Iuuenalis inquit: Terti⁹ e celo cecidit Cato. Nã si recte considerent illius satyri versus: Clodius accusat mœchos Catilina Cethegũ. Et rurs⁹: Quis tulerit Gracchos de seditione quærẽtes: Quis celũ terris nõ misceat & mare cælo si fur displiceat Verri: homicida Miloni: Ad seipsũ cõuertet hanc sententiã: & Antoniũ dicet illũ esse: qui coegit satyrũ loqui. Proinde si maluisses audire Ciceronẽ dicentẽ: neminẽ ad accusandũ debere paratum eẽ: nisi & ad innocentiã suã exprimendam promptus sit:

[Margin: Demosthenes — Iuuenal i .ij. satyra — Cicero]

q̄tuam istam tam insolentem in dicendo licentiam frænasses ali quantulum tete cohibuisses q̄ tuā tam insulsam mordacitatē po tius:q̄ in me prudenter:Immo tam furiose irruisses. Tunc tibi di uus Hieronym⁹ occurrisset:consuluissetq̄ inquiens:Nihil est fœ dius risu in risione dignissimo. Quasi vir religiosissimus videris nostro succurrere ordini: non probas viuentes liberius religio sos:leges reformas bene viuendi:Ministros & præfectos mona steriorum admones:quod agendum instas:doces :precaris :con sulis:& quod deterius est pecunia corrūpere conaris: Nihil præ termittis quod dicas nobis profuturū :quasi & tu solus videas quid conducat: & cæci sint cæteri :& tu sapias vnus:inspirant alij Nūc ego quod in fabulis legitur : video lupum esse monachum effectum:Immo nūc est locus euangelio:Vt venias in vestimētis ouium:qui est intrinsecus lupus rapax. Audes tu quemq̄ accusa re in obseruantiæ aut ordinis nostri obseruātiā docere :qui oim es inobseruātissim⁹ religiōis :pietatis:paupītatis: caritatis & ipsi⁹ denique christianę fidei. Vide ne hoc tam riduculū denique sit:q̄ qd maxime. Nam admirabilius esset videre te religioni vacātem a qua semp tanq̄ a perniciosissima peste abhorruisti :q̄ si(vt ille in quit)mulier vitulum:vel si bos æderet agnum. Tu nunc e caupo nula clanculum redijsti ad monasteriū :nunc e fornicibus:nunc a pusionum cōmercio:nūc auittata sacerdote ad hæc sancta admi nistranda. Vbi est tuo matrimonio tibi relicta pecunia :In fænore Vbi matris dos:In fœnore . Vbi quę clāculum assidue surripuisti monasterio :In fœnore. In quibus vitæ gradib⁹ consumis hęc fœ nore quæsita:In gula:in ocio:in scortis:in conuiuationibus : inque compotationibus:ebrietatibus: sceleribusq̄ demum omnibus: quibus abiectissima pecudum exprimatur conditio:Sardanapa li instar:aut Smynderide sybaritæ. Qui hæc ignorat diligentius inquirat: aut ad me veniat: testibus argumētisq̄ probabo dignis simis:ac omni exceptione maioribus. Sunt Mediolani Romeq̄ processus quibus de ecclesiasticis rapinis conuinceretur . Sunt & alij Placentiæ papięq̄ quibus cōpertus in sceleribus atroci simis es dedit non mediocre:ne plecteretur publiceq̄ dānaret Sūt de nostris nō pauci:qui si querātur:coganturq̄ dicant : quo eū comitati sint de quo loquor:vbi sæpi⁹ pernoctauerit : quid ege rit:quibus in discriminib⁹ vitæ induxerit illos. Sed esto sis mal⁹ quantū vis O bælua:sis perniciosus:sis inq̄ nefarius . Sed nō ob sis:nisi tibi:sis ridiculum monachorum:mimus religiosorū: sis inq̄ inter nos simia(& vt illud est Iuuenalis) fratercul⁹ ille gigātū

Hieronymus. Euangelium. Iuuenalis Sardanapalus. Smynderides. Iuuenalis

At non audeas o bestia velle vir bon⁹ & videri & existimari: nec te iis ingeras negociis:quę longe absunt ab ingenio tuo isto:inq̃ tam hebeti ac panicario:sed maliciofo·sed versuto:vafro :veri pelli:dolofo Quid enim vt fiat instas:vt Insubres ac pcipue Mediolanei pellantur hinc:exteri succedant:bonæ (vt dicis) legi parati ores:ea dũtaxat hac fingens ratiõe:vt nobis absentib⁹ tu ministrss:tu gubernes: tu oĩa tuo nutu imperioq̃ moderetis : O sãctũ hoc monasteriũ te duce :O faustũ:fœlix ac fortunatũ æuum hoc:quo tu monasterii hui⁹ instaurator declareris. Non sunt igitur nostri tam ad bñ beateq̃ viuendũ accinct̃i:parati atq̃ apti : q̃ tu :Pores tu quicq̃ O ignare:O impudens: O pessime : quod nos nequeamus:Absit:absit:absit inquã error iste patres optimi:vt hic præsit nostris:vt hic nños ,ppellat:vt hic hypocrita nobis imperet Præficite quem malitis:modo istius malitiæ non sit loc⁹. præponite nobis sæuerissimum quẽq̃ rectorem : mõ & iste cogatur ab illo:videriq̃ aliquando possit quis sit homo : quareq̃ institit vsq̃ adeo Ex Mediolano.vii.Calendas Aprilis.

Omnium es sceleratissimus. (Synonyma inuectiua.

Nihil est in te non flagiciosum.

Nullus es sceleris expers.

Tam abes ab omni laude:q̃ vir optimus a flagiciis.

Nihil est tibi cum bonis commune.

Antiquius in te nihil est incontinentia.

Vt es omnium impudentissimus:sic & impudentissimus.

Viuis tu quidem pessime ac perniciosissime: si bæluarum dici vita:at non potius mors debet.

Amas omnia male vel facta:vel cogitata.

Quid est obscœni quod non dicas:quid pditi quod non audeas:

Es vna eadẽq̃ omnium voce sentina scelerũ cloaca fœtidissima

Tunc tu plurimum oblectare:cum plurimum peccas.

Nullum est tam vastum & abominandum crimen : quod tibi leuissimum facillimum ac minimum non videatur.

Adhibes sceleribus omnem operam.

Quo maius est ac rarius vitium:eo te illud delectat magis.

Ab omni virtute alienus cunctis criminibus vacas.

Titulus.xliii.

Amatoria honesta familiaris.

Quanta sim erga te beniuolentia:nõ est facile dictu.Nã si vero illud a Cicerone dictũ est iuitari nos ad amandos quos nũq̃ vidimus:in quibus sit virtutis simul acrũ:quo debeo esse in te studio

quem vidi nouicꝫ viꝝ omni laude cumulatū : Habes tu quidem quæ in homine sunt rarissima:ingenuā indolem:fœcunditatē ingenii nō mediocrē:doctrinam quæ longe latecꝫ superat ætatem Esqꝫ(qd maxime probandū est in hodiernæ tempestatis hominibꝰ)omniū humanissimus atcꝫ q̄ gratissimus:nec te officijs vin ci sinis:nec cuiq̄ es difficilis. Amo te igitur væhementius & abs te amari cupio: nō qui rear posse te mihi amore parem fieri (superabo te semp)sed qui nō amem:a quo nō amer: Quod tūc fieri posset:cū tu maiorībꝰ occupatus negocijs posses mei non meminisse.Id vt ingrati esset hominis:ita cōtra oēm hūanitatis tuæ naturā atcꝫ vim.Nā si vero dictū est a Seneca:Si vis amari:ama: necessariū ē vt amet qui amat:eūqꝫ in naturā & bene viuendi rationem niti qui cum amet nō amet. Si quid ego postularem turpius:aut attemptarē indecori:non essem amandus: tecꝫ mihi nō respondentem in amore nō accusarem ingratitudinis : ac mecū ipse potius magnificarem honestatemcꝫ ac pudicitiam tuam ne quirē non laudare.At vbi tua me ad amādū inuitauit ꝓbitas : egregia laus : sūma eruditio:quis potest non probare animi mei sententiā:Quis te nō improbare si nō respondeas: Ama me igit̄ mutuo:& aliquando quicq̄ ad me dato litteraꝝ : quibus optimū consequar amoris erga te mei fructū:legendis sæpenumero doctissime abs te exaratis.Quid eī iucūdius ad me deferri possit: q̄ quę tu tā disertus elegātissime pfeceris:At contra tu me: meiscꝫ omibus ęquę vtere:ac te tuiscꝫ. Tūc enī me mihi rem gratissimā effecisse cognoscā:cū tibi gratificari me posse duxero. Incredibile dictu est:q̄ tibi cupiam morem gerere.Ex Mediolano .vi. Kalendas Aprilis.

Seneca.

Amatoria honesta familiarissima.

Amo te plurimū ob incredibilem doctrinam tuam: cupiocꝫ abs te mihi in amore responderi.Qđ cū feceris & offio simul tuo satisfeceris & desiderio meo:cum neglexeris& a virtute defeceris & spem fefelleris meā.Hoꝝ vtrum & ipse velim : ac expectam: & te deceat:tu te iudica quivir es prudētissimꝰ.Si me ad te amādū tua promouit eruditio ac probitas:fac ne vel rudis vel iprobus videri malis:q̄ qualis es.Ad hęc aūt scribe nō nihil aliqñ:ac iube vt & litteris tuis elegātissimis iucūdus mihi sis: & mea vtaris opera.Vale.Ex Mediolano.v.Kalendas Aprilis.

Amatoria honesta grauis.

Cum nihil ab me queri soleat diligentius : q̄ vt iactura nulla fit tpis.Nam vt Lactantiꝰ docet:ne quid frustra fiat prouidēdum ē

Lactātiꝰ.

Sophocles Euripides Duo officij genera. Theophrastus. Sulpiti⁹.

tum hoc etiā diligenter inquirit:vt in ingratū non sim officiosus Nam & si officiū in nemine est negligendū:vt voluit Sophocles tamen duo sunt pro Euripide officij genera:quorꝫ aliud exprimit liberalē in bñmerentē:aliud prodigū in ingratū. Vtroqꝫ nos amāt reges ac dij imortales. Vno sunt hoīes laudandi. Nam vel ipsi reges:atqꝫ dij: quod Theophrastus inquit) cū viderint nos non resipiscere officium reuocant. Nos homunculi:quibus non licet:necest semper facultas reuocandi:quod dederimus:desinimus potius dare(si sapimus)q̄ si dederimus.sperem⁹ reuoca re: cum etiam nos Sulpiti⁹ iuriscōsultus admonuerit: meli⁹ esse nō soluere q̄ male solutū repetere. Cū igit ad amādū aliquē nos ducit:inuitat atqꝫ trahit:quodammodo vlla illi⁹ egregia & raravirtus:nisi nos ab eodem amari sentiamus:frustra nostrum nos officium impendere:ac tempus terere intelligimus. In quos illud

Ouidius in epistolis heroidum.

Ouidianū iure dicendū sit: Quid harenæ semina mandas: Non profuturis littora bobus aras. Merito possimus vel Belidū vndas haurire:vel Sisypheo saxo laborare:vl Ixioneæ in uolui rotæ. Quāobrem cū ad te amandū:non vna: sed plurimæ tuæ sum mæqꝫ virtutes allexerint: vt si te non amē tota mēte sim penit⁹ amens. Amo profecto tam sincere:tam vere:tam pfecte: vt eos effieri nulli qui scribunt apud veteres tā artis deuicti amicitiæ. vicul Sed vt amer abs te pariter cupio:ne frustra sim in amādo p plexus. Haud enim vereor non amari:sed eo quidem amandi officio mihi nō reponi quod expecto. Nam vt ad te amās crebras litteras dabo:sic referri velim responsa: vt mutuos dem accipiamqꝫ amoris fructus. Ait enim quod non nescis Aristophanes:

Aristophanes.

præsentes consuetudinem q̄ familiarissimam amantes habere: absentes vero litterarum vium. Itaqꝫ q̄diu his erimus locorum interuallis disiuncti:litterarum contendamus officijs: alter alterum superare:q̄q̄ elegantia dicendi abs te victus te semper amādo superabo. Scio quid dicam:nunq̄ amando me vincas. Prior incœpi tuis allectus laudibus:Tu me sequeris. Vocatus respondebis. Auctor huius ego sum beniuolentiæ. Cum facile sit inuē-

Seneca Homer⁹

tis addere.prima laus in inuentione consistit. Amat:ait Seneca: qui te prius:is te ducit. Dux ducto maior est. At Homerus vidētem præfert cæco:qui in alio intelligat quod in se nequit intelligi. Ego te amo: quoniam es doctissimus: eruditissimus: disertissimus. Tu quid in me vides:cur ames:Nihil profecto nisi q̄ amaris. Non es in amando officiosus. Sed si non ames ingratus appellare. Tu in me cæcus. Ego in te videns. At amando simul

impetra non nihil:vt vsus opera mea:vel ingenio:vel facultatib⁹ videare mutuo me amare. Nam ego vbi videro quicq̃ in te: quo mihi sit opus non desinã quęrere. Si dabis muneri tuo satiffacies:si negabis:non ego:sed tu peccaueris. Quod si quid in me videris quo tibi gratificari possim:nec eo sis vsus:perinde malefeceris:ac si auaro𝔷 more a tuis abstinueris reb⁹. Mea enim omĩa sic sunt in te conuersa:vt ego quoq̧ conuersus sum: a quo nunq̃ aberis:& cũ quo:quanto erimus locis disiunctiores:tãto eris charitate coniũctior:tanto tibi sũ semp futur⁹ deditior atq̧ dedicatior. Modo tu me pariter ames:nec indignũ putes existimare:debere te hoc mihi qd te amen tam mirifice:vt nihil supra. Ex Mediolano .iiij. Kalendas Aprilis.

Synonyma amatoria honesta.

Ego te plurimum amo.
Incredibili sum in te beniuolentia.
Cupio vt mutuo me ames.
Expecto abs te in amore mihi responderi.
Si vis non esse ingratus:ama me vt amaris.
Si me mutuo non ames:sis omnium ingratissimus.
Quod te primus amare cœpi:debes tu plurimum mihi.
Fac vt meũ in te studium nõ negligas: sed in amando respõdeas.
Ama me vt te amo.
Cum amen te honestissime:tu pariter ama.
Quãdo tua inuitat ad te amãdũ me virtus:ne te igratũ exhibeas
Ne te inferiorem respondendo præbeas : q̃ in tua amamda virtute prior ego sim inuentus.
Cum intelligas:q̃ te sincera mente amen:non ducas indignum si me mutuo ames.
Imitare in amando si potes fœdundissimos agros.
Nunq̃ amando me superabis:sed vt annitaris cupio.
Ego quod abs te quoq̧ postulo:in amando nemini cessero.

Titulus.xliiij.

Rei nouæ nunciatiua familiaris.

Quid hic agaẽ noui nũciaturus qd potissimũ scribã : aliud nõ habeo q̃ qd ad nos attinet. Vir ille bon⁹ (hoc est omniũ fraudulẽtissimus)oppugnat hic bonos omnis:inuenitq̧ pastorale quoddã lupus tegmẽ:vt quia nõ viuitur in hoc monasterio:aut ait:obseruanter:exteri huc traducantur : pulsis nostris Insubribus : quasi velit obseruantior esse reliquis : aut non potius occupare monasterium:vt solus imperet:& suis sceleribus omnia polluat. Nos

obsistemus quantū opera: ope: consilio:amicorumq; fauoribus poterimus. Sed præcipue dei optimi maximiq; auxilio :qui nō feret has sordes hisce fraudibus tegi. Cætera hic oīa quiescūt Nā dux Insubrium & mater & filiꝰ bene valēt. Pacata sunt queq; Bene valemus singuli. Tuum ad nos aduentū expectamus. Vale Ex Mediolano .iij. Kalendas Aprilis.

Rei nouæ nūciatiua familiarissima.

Hic frumenti maxima est charitudo. Viuimus omnes difficulter Nam & de peste non est suspicio mediocris. Pullulant eñi signa quædam: quibus manifesto cognoscitur quid impendat. Fit con iectura de pace potius q̄ de bello: tametsi videantur quedā: signi ficare bellum: quibus discordiæ populorū flagrant: Sed futuro rum solus est arbiter Iuppiter. Tua coniunx aliquantulū ægrota uit: nunc conualuit. Filius tuus natu maior est in litteris diligen tissimꝰ. At plus longe delectatur poeticis :q̄ legibꝰ. Quicquid co natur discere: carmē est. Inuito nequit sydere annitatur : operam adhibe: ne plus sapere velle videaris q̄ sapias. Inuitis nihil est cō tende re fatis. Frater tuꝰ ex thracia ditissimꝰ redijt : nec quicq̄ plꝰ cupit: q̄ te coram intueri. Cito (si sapis) redi. Vale Ex Mediolano pridie Kalendas Aprilis.

Libanius Rei nouæ nunciatiua grauis.

Non paruum in scribendo muniꝰ Libanius constitutū esse dicit cū amicis p litteras res nouas nūciamus. Sic eñi illi rerū audien darum nouitate delectantur: & nos officio fungi ea in re sumus. Nā si hō (vt a Platone didicit Tullius) sciēdi cupitissimus est: vel

plato. Tullius. eas res scire plurimū desiderat: quæ gerunē vbiq; nouæ ꝑfertim ī patria: a cuiꝰ salute sua pēdet sēp salꝰ: & cuiꝰ cū icolumitate sua columitas est coniūctissima. Qđ ego mecū aío volutans (quippe qui tibi sum deditissimꝰ) constitui te de ijs rebꝰ reddere certiorē quæ hic assidue fiunt. Naues triremes: biremes : myoparonesq; Parantur q̄ diligentissime: vt ingenti virorum lectissimorū nume ro classeq; potentissima in turcorū expugnandū prodeatur tyrā nū. Lecti sūt aūt ex oibus ordinibꝰ viri fortissimi : quorū senato res triremibus biremibusq; præsint. Equestris aūt ordinis nautę nauibus instēt: ex plebe honestissimi myoparones regāt atq; sca phas: æs grāde datū est merceśq; ꝓposita multo maior. Ab insu bribꝰ huc & pecuniæ multæ missę sūt : & hoim caterua ti stipato rū nō paucæ massæ. Regē Hūnorū inquiūt : sese huic expeditio ni tā acriter deuouisse: vt mortē potiꝰ sit subiturus : q̄ sine victo ria in Pannoniam rediturus. Francorum autem & Britannorum

reges in hanc expeditionem paratissimos scimus vt iam iter ag gressi sint. Deum autem optimum quis dubitat esse miseris cal a mitosisq christianis affuturum: Omnia sunt igitur ita nobis ap= purata: vt in portu nauigare dici possumus. De valitudine Vene torum nihil attigero. Tantus est enim in hanc vrbem ex varijs concursus vrbibus vt vndiq indies pestilens morbus afferatur nec satis valere possumus. At pro ea valitudine: que in vrbe qui dem esse in ijs potest qui suę vitę custodiam adhibent: nos cura= mus: quantum possu mus ne ęgrotationem incuramus. Sempro nius diem obijt. Ceteri omnes tui bene valent. Vale Ex Medio= lano Kalendas Aprilis.

Synonyma rei nouę nunciatiua.

Hic omnes beneualemus.
Hic annona chara est.
De bello nihil hoc loci dubitatur.
Turcorum exercitus fugatus est.
Armatur hic classis in turcos.
Aes grande militibus datum est.
Maximus fit in turcos apparatus.
Tuus frater nauigauit in Syriam.
Pater tuus ex Damnubio reddijt.
Teutonici pugnant cum pannonibus.
Expeditio in Bosnos celeratur.
Rome summus pontifex designatus est.
Nihil est tuo filio iam conualescenti metuendum.
Audiuimus hic te ægrotasse: sed continuo conualuisse.
Tanta hic sunt frigora: vt omēs vndæ hic riguerint.
Supplicationes hic pro victoria christianorum triduo factæ sunt
Nihil amittitur in hac vrbe: quod ad voluptatem attineat.
Hic ciues assiduis venationibus vacant.
Qui sunt in hac vrbe meliores: plus student libidinibus.
Rogat te Tullius: ad se scribas nonnumq̄.
Miratur tua cōiuunx: qui se a deo negligas: vt de tua valitudine nihil vsq̄ sibi significes.
Omnes hic tuum ingenium summamq doctrinam admirantur

Titulus.xlv.

Publicæ fidei precatiua familiaris.

Cum istuc ire plurimū cupio princeps optime: tamen nō abs te: in quē nihil vnq̄ peccaui: sed ab ijs væhementius in me quicq̄ pa= trari metuo: quib[9] aliqd debeo nūmulo℞: nec hacten[9] expedire

potui quod debebam. Nam rugiētes quasi aduersus me leones nolunt meæ consuli saluti: nisi prius fuerint qđ crediderūt cōse-
Agathō. cuti. Ast nemo dat qđ nō habet. Qđ Agathon ait: nō ij quid possim animaduertunt: sed quid velint. Difficile impossibileq́ fit vt ex aridissimo quidem saxo hauriatur vnda vel sanguis. At illi sic volunt. Nunq̄ redibis in patriam nisi soluis. Vnde soluam Tua interest. Ad te igit humanissime confugi princeps: qui soles omniū esse misericordissimus: non qui petam hanc pecuniā omnino remitti mihi: spemq́ creditoribus eius vnquā adimi recuperandæ: sed vt illi non exerceant in me iracūdiam mihi liceat libere istuc ire indeq́ ad annum vsq́ sæpius pro arbitrio redire. Interea promitto me omni opera curaturum pro virili mea: vt illi satisfaciam. Vale princeps optime. Ex Mediolano quarto Nonas Aprilis.

publicæ fidei precatiua familiarissima.

Accederem istuc nonnunq̄ vir clarissime vt cū principe te viserē & negocia mea procurarem si liceret: Sed sūt quib⁹ nonnihil debeam æris: qui assidue interminenť curaturos se meam captiuitatem si istuc iuero: nisi prius fecū pactus fuero. Condtionē aūt nullam volūt: nisi vt soluam. At nō nescis: qui me iam mēses aliquot oppresserint casus terra mariq́. Nā & mercatura mari mihi fuit plurimū detrimēto sa: & agricultura terra me fefellit. Quare te vnice rogo: me commendes principi nostro humanissimo eūq́ roges publicā mihi fidē sua benignitate largiať: vt istuc ire: indeq́ ꝑ libito redire possim. Vale. Ex Mediola. iij. Nōas April.

Publicæ fidei precatiua grauis.

Solon Fidem publicā a populis & principibus postulari docuit Solon oportere: cum timereť quicq́ vel in vita vel in re ipsa. Nam vel erratū sit quippiam: vel id minus: sibi cauendum esse diligenter
Modesti Modestin⁹ admonuit. Aliq̄n sunt delatores: quorū murmura ti-
nus. menť: vt apud Neronē multi sunt interempti: plures cruciati: multi fortunis ac vitæ parte spoliati. Nōnunq̄ interueniūt inimicitię quæ a malis exorenť cū dominis. Aliq̄n vero solent occurrere alia & alia casuū genera: quib⁹ qui nō ꝓuidet: facillime in miseria
Hagesila rū incidit laqueos. Publicam autē fidem Hagesilaus tanti voluit
us. esse: vt qui eam violaret: cōmuni toti⁹ græciæ ꝑsecutione debe-
Attilius. ret etiā in tēplis ante deorū dilaniari simulacra. Quid eni in vita
Cicero. superesset fidei: aut pietatis: aut asyli: si principes suam fidem
.3.of. non seruarent: quam vel hostibus seruari voluit Attilius: & docuit Cicero: Aut enim cum postulatur a calamitosis & quouis

hominum genere:negetur:aut promissa seruetur:nec in fide publica(vt iussit Xenophō ille socraticus)iusta ne an iniusta promissa sint:quærat posteaq̄ promissa sunt:sed obseruentur nulla interpretatione adhibita:pura:nuda:simplici & intacta. Ego tandem quid sum postulatur⁹ vt clæmētia tua functꝰ primū remittas mihi quod peccaui. Fateor enī me commisisse in tuam maiestatem sed per errorem:ita me adiuuent superi. Non fuit culpa peccatū sed quia tanti est in maiestatem peccare:sed id improbas:& indulgendum non esse ducis:producendum saltem non stabiliēdum consilium istud velis. Da mihi fidem publicam: vt istuc & in omnem regionem tuam:singulasque terras mihi liceat impune ire: pernoctari:morari:semelque ac pluries id exequi:ac inde libere discedere:nulla interueniente querimonia:cuiusquāue inquietatione. Id si tua benignitate consequar: in hanc rem publicas mihi decerne tuas litteras tuæ voluntatis ac fidei mihi testes:supe raque tua mansuetudine malignitatem erroris mei : quod cū te orem vnice princeps clarissime : tum spero mihi non negaturū. Ex Mediolano pridie Nonas Aprilis. Xenophon.

Synonyma publicæ fidei precatiua.

Rogo mihi des fidem publicam.
Posco abs te publicæ fidei litteras.
Insta cum principe pro fide publica.
Saluum conductum(quem vulgo dicunt)abs te posco.
Da mihi:vt impune istuc eam ac redeam.
Fac vt ad vos mihi pateat liber & accessus & reditus.
Ne neges mihi fidem tuam o princeps.
Concede vt tutus ad vos veniam:redditurus pro arbitrio meo
Nihilo mihi magis es gratificaturus : q̄ si pro me publicam ab isto senatu fidem exoraueris.
Ego te vnice obsecro:quæras ab isto ppřo litteras publicę fidei
Vt asylo tuo tutus istuc eam & regrediar:quæso mi princeps.
Vt nullo impedimento inuoluar: si istuc iuero te oro mi consul.
Præsta mi humanissime regule mihi veniendi tuas in vrbes redeundiq; quotiens voluero:liberam facultatem.
Concede per deum immortalem mi prætor :vt nulla ingruente vexatione istuc ire:indeq; quotiens mihi libuerit redire liceat
Da mihi te rogo maximopere:impune ad te ire facultatem.

Titulus.xlvi.

Historiæ narratiua familiaris.

Cum Belgæ conuenissent cū Germanis ijs:qui Rhenū incolunt Belgæ

Lothorigi. posteaq̃ illoꝝ dux Carolus bello Germanico perempt⁹ est:Lodouicus rex Gallorum adortus est eos:ea ipe ductus vt omnẽ illũ occuparet potentatũ.Causas aũt inuenerat belli:q̃d ad se diceret pertinere vniuersam Galliam: cuius partẽ in Belgis dicebat ab Allobrogũ ducib⁹Philippo patre:ac Carolo filio iampri

Allobroges dẽ potẽtissimis occupatã Existimabat aũt facile Germanos aut sibi fautoros:aut aduersarios nõ futuros:q pauloante societatẽ

Burgũdi aduersus Allobrogẽ Carolũ tuebanť.Itaq; & ob initã amicitiã:& ob odiũ vetus in Belgas principes: ducebat eos sibi futuros auxilio potius q̃ detrimẽto.Fracti sunt tñ iam ter : ac fugati cũ suo iãq; duce Belgæ(vt ita dixerim)tã dissipati: vt eneruati dici possint.Hæc historiæ narratiua est ep̃la: q̃uis familiariter ac succinctẽ oĩa expresserim:& p tabellarij celeritatẽvoluerim ad te aliq̃t ex historia scribere.Bene vale.Ex Mediolano.Nonis Aprilis.

Historiæ narratiua familiarissima.

Cum esset cõfecta repagula mœnia in liburnis a Venetis ad quadraginta fere passuum milia:incursione turcorum improuisa:& repentino quasi torrente influente : diruta sunt ea parte qua magis videbantur esse tuta & inconcussa. Turcorum autem ductu conuenere ex finitimis plurimi. Pannones : Seraphi : Epirotæ: alijq; vel qui fidem obnegassent christianam perfidi: vel qui adhuc in fide versati:nomineq; christiano nihil habẽt cum nostris commune.His mœnibus captis : inuadunt scænas militum nostrorum:occupant omnia:cædunt : capiunt : in prædam omnia vertunt : populantur mox & vastant agros Teruisum penes. Quid deinceps dubitandum sit:quis ignorat:Nam futura æstate metuitur hisce partibus vehementius. Historiam habes : & eam quidem verissimam ; vt res acta est. Bene vale . Ex Mediolano.viij.Idus Aprilis.

Historia. Historiæ narratiua grauis.

Cicero. Historiæ describendæ genus vtilissimum omnibus : & (vt Cice-

pherecydes ro inquit)speculũ nostræ vitæ: primus omniũ Pherecydes syrius admuenit.id quod plærię Hermodamanti ascribunt Creo-

Creophilus. philo:qd ascribunt dixi:Immo dono dant.Fuit enim inuentũ vt omnibus iucundissimum: ita quidem vehementius necessariũ. Nam vt ex historia multa semper discimus:quæ prodesse plurimũ possint:sic sine huius lectione quos imitemur in actione vi-

Plato. tæ:vt plato dicit:nõ habem⁹.Aegyptij vero sacerdotes iccirco dicunť despexisse græciæ illos sapientes : quoniam per diluuia plurima carerẽt historia:nec quicq̃ hoc sine possent sapere . Ho-

metus autẽ scripsit Strabo eo præstantiorem quod prim⁹ historiæ modum etiam poematis dederit. Videnť in historia quotidiani & priuati & publici variarum rerum multorumq̧ apparatus intelliguntur consiliorũ diuersitates: quæsitæ locoꝝ: & rerum & temporum opportunitates: vt in Xenophonte: Herodoto: Thucydide: nostrisq̧: omnibus hæc singula possumus conspicari diligenterq̧ considerate. At vt epistola non nihil ex historia narraretur: primus est apud nostros Tullius: apud græcos prosecutus Demosthenes ille: non parum hoc scribendi genus nostris hominibus attulit: dicit Aeschines: quo superiorum temporum nostrorũq̧ res gestæ memoriæ mandarenť atq̧ tenerenť. Hinc ego ductus sum aliquando ad perscribendas etiam epistolis historias: quib⁹ & ingenij vim exercerem: & non nihil vtilitatis afferem illis: qui meas lecturi forent epistolas. Quod quidem animi mei institutũ: vt tecũ non negligam: ecce historiam nostri tẽporis non vulgarem. Archimbaldus Gascon satis & ingenio acut⁹: & corpore fortis: & audacia perdit⁹: cũ inter Ligustinos m[?]ta patrasset fraudum genera: & arces dolo cœpisset: & more crassatorum latrocinia commisisset: tandem dimisso Saliceto castello: q̄d socijs surripuerat: alteriq̧ vendiderat vili precio: venit ad Tauriscos: ibiq̧ non pauca scelera (nec minima quidem) sed & multa & atrocissima secutus est. Non multo post capiť Pinnaroli & in carcerem intrudiť: publicoq̧ damnandus iudicio laqueo expectať suspendi. Videt nescio quem: rogatq̧ ad Lodouicum Sabbadiæ ducem illũ: hæc deferat: haud si molestã esse necem: quã multis maximisq̧ scelerib⁹ sibi procurasset: at periniqua se mente ferre q̄d pri⁹ suspendať: q̄ ea duci significet: quæ ad ei⁹ attinent stat⁹ indemnitatem (cui si consulebat) accersiret ad se Archimbaldum: a quo auditurus esset mirabilia. Misit dux ille bonus atq̧ credulus arquitenentes (quos Galli dicunt satellites) suos aliquot a quibus ille nefarius vinctus tutoq̧ custoditus in Sabbatiam væhereť. Ita fit: catenis alligatus equo væhitur satis debili: ne quo curreret fugam: apturus. In Sabbatiam venit: Ad ducem ductus non prius se inquit prolaturum arcana: q̄ & ducalis senatus totus interueniret. Sciebat enim esse in eo senatu ex ijs aliquot: qui Gallorũ regis per id temporis Caroli partib⁹ fauerent: quem metuebat ille dux maximopere. Conuenere senatores: Quæritur quid dicere promiserit: Tunc sic ille Simon: aut Simone peior. Cum essem in pedemontio liber: nonnulliq̧ pedites mecum agerent: Aloisius bellares princeps Relianæ

Homer⁹
Strabo
Historici plures.

Archimbaldus

Sinõ ij. æneí·

atq; Centali: cui causa esset tutãdi beneficij: quod ad eius filium deuoluebatur seruandæq; possessionis ecclesiasticæ: me vocauit cum meis: qui ei vigiliç custodieq; præessemus Hinc est mihi cũ eo pricipe familiaritas maxia comparata: & iam tam assidua cõsuetudo vt aperuerit nobis sui pectoris secretissima. Is inquit Carolum regem iniustissimum esse in Lodouicum filium: & ea propter non multo post habiturum pessime: in quem fierent in vniuersa Francia maximi apparatus: quis occulti summoq; cum silentio. Ad hæc autem sentire principem Reliane Lodouici delphinis intercessione cum Renato rege: Frãciscoq; Sphortia Mediolani duce in diuidendo pedemõtio: vt pars Renato: pars Insubrium duci traderetur: quorum mox auxilijs Lodouic⁹ in patrem regem niteretur. Earum autem pactionum litteras horum singulorum principum esse penes Aloisium ipsum bellarem in eius pluteolo: quod se latere nõ dixit: reseraturumq; reliqua ad hanc rem pertinentia ipsi Carolo regi: si opus foret. Non audet dux Sabbatiæ (quis huic non adhibeat fidẽ) vlterius in hũc progredi: nisi prius huius omnia significet regi. Rex autem his acceptis: per litteras iubet: ad se continuo delatorem libertate donatum honorifice mitti. Absoluitur latro: serico auroq; ac equis donatur. Ad regem procedit: idẽ replicat: additq; si sibi ex Sabbatia fiat commissio: ea esse mente: vt principem Centalli capere audeat: captiuumq; in Franciã cum litteris illis pactionibusq; apertissimis mittere. Impetrat quæ postulat: fingit simulat: dissimulat. Centallum venit quasi fugitiuus ex Sabbata: vbi hæc omnia clanculum trãsacta sunt: in arcem admittitur: Immo quasi nolens illo proficisci: cogitur Centalli. Sed iam videbãtur hinc illi illinc hi venire Archimbaldum visuri: cum quibus ei amicitia foret contracta. Cum in arcem ventum est: hi socij qui ex improuiso varijs ex locis venisse simulabant: custodes opprimunt arcis is præfectus latronum filiũ ante patris Aloisij oculos interimit qui vellet rem tueri: patrem capit cum omni familia: arcem occupat munitissimam: atque ditissimum spoliat pricipem. Res cinium in prædam vertit. Nam assidue concurrebant illo multi ex finitimis vrbibus: quos ille fur admonuerat. Mittitur Aloisius in Franciam: sed sine vllis accusati sceleris testibus. Occupat ipse Centallum munitissimo loco sitũ. Quæritur in Gallia vir ille optimus Aloisius: qui in regem attemptasset cum filio. Nihil inuenitur. Franciscus Sphortia (qui hæc resciuit omnia ducem Sabbatiæ commonet facit: ni continuo Aloisium qui fœdere sibi iũ-

ctus erat in suum restituat principatum bellum ab Insubria sibi putet indictum. Quid faciat bonus dux. Iam a Carolo Aloisius li beratus est. Expeditio nullum sortitur effectum. Irridet Archim baldus & regem pariter & ducem: dicitq; sibi esse quædam cum duce signa: quæ nisi videat non esse Centallum se redditurum. Tandem fit expeditio ducalis in Archimbaldum. Ille rei militaris peretissimus: & ad eam natus (vt deinde bello Centallico visum est) se tuetur: Pedemontium expugnat: ex finitimisq; quotidianam prædam refert: multoq; ditatur assidue magis. Militib⁹ suis gasconibus inquã plurimis: qui conuenerant illo huius pro missionibus pellecti: nunc se cum Sabbatiæ persuadebat sentire duce: nunc cum Insubribus. Tandem illo ventũ est: vt fraus fraude sit intercepta. Nam ambrosinus longignana: qui tunc præerat propinquæ arcis eiusdem pricipis custodię: simulata societate: dissimulataq; causa: cœpit Archimbaldum ei confidentem Arx se continuo dedidit: capto præside: Inuentum est eum nebulonem tam sagaciter callideq; gessisse: vt paulopost futur⁹ esset Pedemontis princeps: cum eorum fere omnium cõsensu: qui in Taurisca rum vrbium arcibus preerant: quoq; omnis in senten tiam diuersis traxerat promissionib⁹. Cęsus & sectus est Archibaldus: laqueo suspensi: centum ac triginta gascones corpora se te gigantea. Reliqua non prosequor. & q̃ astute gesserit: & q̃ videretur religiosus: q̃ munificus: quos habebat fautores: quos mini stros: hic vt intelligas: q̃ soleat fortũa multos illudere: acvt Boe lius inquit: summa infimis: infima summis admiscere: vtq; a sce leratis semper cauẽdum sit: qui nil nisi scel era machinantur: nil aliud curant. Vale Ex Mediolano: vij. Idus Apri'is. Boetius.

Synonyma historię narratiua.

Hic bellum apparatur in turcos.
Fiunt in hac vrbe noui pacis appapatus.
Nihil est quod dubitemus: huc summum pontificẽ esse ventur.
Concilium in imperatorem instituitur.
Historiam tibi dico veram esse.
Q: velificatus Athos sit: nõ admiror: cum apud Benacum sint etiam montes velificati.
Gigantes & nanos vidimus diebus hisce.
Nuper ego apud Venetos piscem vidi homis habentẽ imaginẽ
Cum essem Ferrariæ: hominem vidi bicipitem: vt Geryonem non obstupeam.
Inter historias & hoc habe: quod asinus bipes hic creber est.

fabulam existimas vaccas inuenire bipedes:historia est.
In hac vrbe sunt galli pondo decem singuli referentes.
Volant hic equi:si velis historiam ab me grecã accipere.
Nihil est verius hac historia: qđ nihil hac hyeme rigoris visũ est
Hic ferunt turcorum regem esse interemptum.
Non vno ex loco vera hoc historia dicitur:cõstituisse Mahometum regem turcorum christianorum sequi fidem.

Titulus.xlvij.

Fabulæ expositiua familiaris.

Vt rideas fabulam accipe:cum superiore nocte apud cauponem peregrinus agerem:nam redibam ex Galliæ diui Antonij templo:inter somniandum sum visus cum cauponis agere coniuge cauponemq̃ non multo post insidias mihi parantem væhementius expauescere. Hoc metu perterrit⁹ expergiscor:& adhuc somnij attonitus inuolucro :exagitatusq̃ formidine : vel vigilans in cauponem ense feror ac furore.Is vir bonus : satisq̃ ad preliãdũ debilis : fugiens delituit in stabulo : nec diem illum vniuersum: noctemq̃ sequentem apparuit.Ego ratus verum esse:quod somniaram:vxorem eius subegi consentientem inq̃:nec vsq̃ renitentem.In diluculo mox discessurus ab ea donatus sum tanto nummorum pondere:vt hucusq̃ peruenerim. Vide quid casus inuenerit:quod arx vix sibi comparasset. Nunc & Iouem in cygnum cũ Danae versum esse credo:cũ hoc longe sit admirabilius.Nũc cũ Europa in taurum. Interea redeunti mihi domum occurrit in propinqua sylua serpens.Existimaui fatum esse(quod vulg⁹ mulierum appellat)ibiq̃ pnoctaui assidue cogitans quid hoc esset: qđ continue me spectãs a me nõ discederet. Sed vbi iam tenebre texissent omnia:nec videre quidẽ amplius possem nec videri cęcus viã pertepto in serpentem certe conuersus. Quo me verterẽ nesciebam.Tandẽ luna mihi lumẽ obsecũdauit:& domũ.vi.regressus visi sæpius hoc monstrum. Vale. Ex Mediolano ęcrl Idus Aprilis.

Iuppiter in cygnũ
Iuppiter in taurũ.

Fabulæ expositiua familiarissima.

Nihil hic maiore vẽditur pcio q̃ fabula.Iccirco vt rẽ tibi hac ęta te dignã mittã:sic habe. Antonius abfuit hinc menses duos de viginti.Cũ rediit:continuo cõiunx peperit puerũ scitũ:illiusq̃ simillimũ sacerdotis quem nõ ignoras.Persuasit viro Martia filiũ esse suũ:seq̃ compressisse dolores : donec is redit & exemploq̃ firmauit Alcmenes:cuius compressus est Iunonis cura partus: donec. Sthenelo nasceretur Eurystheus : qui posset Herculi

imperare. Credulus vir conditionē admisit: similēq3 illorū se fieri posse ratus: fabulam non accepit aliter q̄ diceretur. Vide q̄ pulchre deceant mulieres litteræ q̄q3 plura illæ viderint: q̄ plini⁹ reliquiq3 scriptores: quod ad duos de viginti menses nasci posse doceant partum. Nunc filius educatur Antōio quē tibi simillimū asseuerat: ego eam similitudinem video: qua gallus asini similibus est. Vale. Ex Mediolano. v. Idus Aprilis.

Fabule expolitiua grauis.

Nihil est tam iucundū inquit pindar⁹: q̄ fabulam scribere. Sed fabularum duo esse genera: docēt veteres: tā græci q̄ latini. Aliud de iis reb⁹: quæ neq3 vere forēt: nec veri similes (vt est illud Plauti: in faciē versus Amphitrionis Iuppiter: aut quod homo in bestiam verteret: cum Aristotele teste impossibile sit vnam speciē in aliam commutari) Aliud de iis quæ si non vere: tamen verisimiles: quæ fieri potuerunt: vt Terentius amare Pamphilū ostendit: & Glycerium ei tandem connubio iungi. Horū vtrunq3 probat Symonides: quorum alterū delectet: alterum iuuet. At Horatius inquit: Aut prodesse volunt: aut delectare poetę: aut simul & iucunda: & idonea dicere verba. At poetas id admonet. Quis in obseruandū: Idem tidē puto. Nunc ergo scribendæ fabulę ratio venit in mentem: vt non desinas ridere: quā quidem: rem postea q̄ fabulam dixeris (quod potuerit fieri) factū existimato: & fabulosam historiam appellabis. Salualalius quidem Piceus (vel vt alij dicunt ex flamminia) cū pertrāsiret nemus quoddam: ad quasdā nuptias profecturus: vir vel mediocris: vel infimo loco nat⁹: serpentem vidit non miræ longitudinis sed album miri candoris: corpulentum: & se ita respicientem: vt dicere videretur ad te ibā hic callem occuppabat nemoris: per quē iturus erat Salualalius Secedit is ex calle: rectaq3 quo constituerat: procedit via: sed respiciens aliquando post humeros relictum serpentem quasi secum verba facere volentem: intuetur stare loco: seq3 firma spectare acie. Horruit primum Salualali⁹ monstri magnitudinem: mox rem oblitus: in locumq3 perueniens destinatum choris saltibusq3 vacauit. Noctu rediēs domū cum sociis: nihil vidit. Postridie in easdem vēturus nuptias: eadem iter fecit via: eundem serpentem intuetur: sed tanq̄ blandientem ac adulātem toto se corpore contorquere ad Salualalīūq3 alludere: ac eundem occupare callem: tandemq3 cum iam securior ille monstrum spectaret cœpissetq3 quærere: vellet ne quicq̄ dicere. Si me sequeris: respōdit serpens ditissimus fies ac maximus vir: nec dubita: me seqre.

Pindar⁹. Duo fabularū genera Plautus. Aristoteles. Terenti⁹ Symonides Horati⁹

Factus ille audatior monſtrum ſequitur: in quandam deuenit fo
ueam vbi ſeſe abdebat ſerpens: qui humana voce deſcende ait:
nec quicq̄ (dicebat) timeas. Inuēta eſt (vt affirmauit) ſcala ęrea per
quā vbi deſcendit: ſpacium comperit latius: vbi regina quedam
eſſe videretur egregiæ formę multiſq; lapillis ac vnionibus or=
natiſſima: cum virginibus plurimis eodem ornatu ſpecieq; cla=
riſſimis. Admiratus hic omuncio quid hoc eſſet: ad eum ſic regi
na: Ego tibi ſum vniuerſę Italię datura imperium: vade modo: &
milites tibi compara infinitos. quibus (quod ab me ſortieris) ęs
maximum daturus ſis: qui ſi tibi non crediderint: ad nos eant te
duce: voluit: vt inquit: reginā oſculari. Subriſit illa: ſudiditq;: Nō
dum hoc tibi cōſequi licet: ſed cōmodior occaſio dabitur. Inde
hic abiens rem amicis aliquot apperuit: dixitq; quę vidiſſet: ſin=
gula. Sequūtur hunc ex ijs multi: qui ad omne facinus aptiſſimi
vocabantur milites: Incipiunt pecuniam in hanc nouitatem im=
partiri: diuiteſq; pleriq; mercatores: ac ex finitimis locis hone=
ſtiſſiſſimi ciues. Iam coaleſcūt hi milites fiuntq; plurimi. Iā equi=
tum peditumq; ductores non pauci huic hęrent monſtro: fiūtq;
manipli centuriones: decuriones / ex omniq; militum pręfectoꝛ
genere atq; nominibus ad numerum vſq; ſex milium / vt omnes
terrę Salualalij nomen viderentur reſonare / in lociſq; cauerno=
ſis echo reboare. Interdum ex his primates ab eo in foueam il=
lam ducebantur / ac ęque reginam illam / quam fatam vocabant /
cum ſuis nymphis omniq; ornatu videbant: ac ipſe Salualalius
hoc etiam plus: quod videbantur ab ea regina illis oſtendi the=
ſauri apertiſſimi ac maximi: quos dicebat ſe paraſſe: vt ſuo tra=
deret Salualalio. Sed nō añ octauū Kalēdas quītilis tradere poſſe
ſic eſſe ab ijs ordinatum: qui haberent in his rebus arbitriū. Hoc
eos decepit multomagis qui & ſequebantur hunc imperatorem
& ei pecunias dabant mutuas: quod viderent theſauros: a tātaq;
regina audirent ei peluæ paratos. Sed vide: q̄ ſoleat in iſs eſſe di=
ligens dæmon: quę ad homines fallendos attineant. Cū iam per
vniuerſam Italiam audiretur hæc fabula: in vulgoq; increbuiſ=
ſet hæc vox: apud ſapientes minime crederetur: res tamē ſic ha
beret: ecce diui Ioānis diem feſtū: quo pecunia ex theſauris am=
pliſſimis illis debebat in militiam diuidi: ex qua omnes erant fu
turi q̄ditiſſimi. Conueniūt illi cum Salualalio cuncti lætiſſimi: ad
expugnādoſq; ſuperos imperatoris iuſſu paratiſſimi: modo illi
Gigātes viſum foret: vt gygantes feciſſe fabulantur. Credulus quoq; Sal
ſupos. ualalius non latet: exultat: ac geſtit eo die ſe ratus fundamēta ia=

cere ad imperium orbis occupādum :neq͂ regina inuenitur :nec fouea quidem illa. Hiatusq͂ quo ad eam iter erat :inquiritur diligentius. Eo minꝰ inuenitur :nec in vestigari quidem signum potest: vbi nā esset ille aditus. Cum re perdita spe q͂ sublata :simul eis loci aufertur memoria. Illusos se videt illi. Sunt qui velint in eum impetu facto cædere in frustra prænaricatorem : quem putant ac præstigijs vsum. Sunt qui eos frænant:nec desperandum esse ducant:quibus minime fieret verisimile:hunc nō interim latuisse:si quid errasset:aut nō in præstygijs perseruasse: si hoc sciret. Sunt qui simplicitatem illius minus esse gastigandam censeant:q͂ cæterorum:præ cupiditate væsaniam : qui adhibeant illusionibus infernis fidem. Ex ijs fuit qui dæmonis quandam retulerit hoc modo fabulam. Malus dæmō o socijs plurimum solet fauere viris illosque sæpenumero pro sua virili obsequi. Quod cum sæpe alias:tum semel vbi miles quidam in tantam esset vitę asperitatem redactus :vt neq͂ per senectutē militaret:nec ei quicquam ad viuendum necessarium subministraretur. Is enim cum se in templa sępe colligeret: superosque rogaret suę mendicitatis misererentur:tandem cuiusdam vetulę admonitus persuasusq͂ consilio:candelas aliquot reliqua sibi emit pecuniola: & accēsas inter sanctorum simulachra in ecclesia depicta diuidit:cuiq͂ suam affigens atque orans suę calamitati subuenirent. Cum vna superesset candela:diuisis cęteris : videretq͂ demonē catena deuinctum:alligatumq͂ diui Leonardi ad pedes : En iquit & tibi cę reum votum vt non boni me solum adiuuēt cęlites:sed & tu stygię dęmon. Is noctu visus est ei militi sic loqui :q͂ te plus ego adiuuem:q͂ ij cuncti:quibus tot candelas accēdisti: accipe:hic est maximus thesaurus:eum tibi dedico :hisque dictis euanuit. Miles quid faciat nescit aliud. Erat enim vt videbatur in prato mundissimo:lapidem nō habebat:nec quicq͂ quo signaret locum : mane vt statuerat reditturus:deponit illi superfluum onus:credens id mane se in prato innuenturum:inuenit quidem:sed in lecto. Hęc solet dęmon Hæc debemus prouidere. Cœperūt omnes ridere: locūq͂ dederunt fabulę vale. Ex Mediolano quarto Idus April.

Dæmonis fabula.

Synonyma fabulę expositiua.

Hic mulier est vir effecta.
Nihil est in hac vrbe communis auro.
Asina peperit agnum.
In vnam canem tres simię sunt conuersę.

Iuppiter in formam est fauni versus.
Lupi solēt hic diligēter de ijs rebus prædicare :quæ reddere solent omnes q̄ religiosissimos.
Vinum scio vbi ex aqua conficiatur.
In Apulia sunt boues aurum effodientes.
In Lydia dicunt formicas aurum effodere solitas.
Mulier formosissima in fœminam euasit pudicissimam.
Seneca cui nihil odiosius in vita q̄ mulier vxorē duxit.
Pueri duo facti sunt Insubria continuo senes.
Si senem tyrannum audis:admirare.
Mimi ac scurræ deliguntur Athenis in præsides.
A Romana dignitate illa quidē cēsoria plurimum abest grauitas
Ab iniustis abest omnis leuitas.
Nihil est in viro doctissimo præstabilius ignorantia.
Qui disertissimus dicitur Cicero:non audet se cum eloquentia cuiusdam conferre noui.
Agnus apud nos candidissimus:qui per vrbem vagabatur:in tigrem maculatissimam versus est:
Amicus ille qui dormitat:oua solet in lecto sæpe conficere.

Titulus.xlviiij.

Exemplificatiua familiaris.

Symonides Poesim inquit Symonides picturā loquentē esse:at picturā tacitem esse poesim. Vt enim debet poeta describere proprietates rerū atq͡ personarū:nihilq͡ prætermittere : qd̄ ad vllius artis expressionem pertineat : sic pictor nihil negligere qd̄ ad rem personamve perfecte cognoscendam perquiratur. Nisi cæsarem tibi declararit historia:nisi post historiam ex hui⁹ re gesta: physionomia expresserit : qualē oporteat esse:q hac aut illa est natura: quiq͡ hoc aut illo versatur in actu : nisi affectus naturales multa rerū experientia cognoscis:nisi ea prosequi possis vel carmine: vel pictura singulari:quibus non recitari:aut pingi videatur: sed homo videri viuus in agenda te persistere:certe neq͡ poeticam bene tenes qui scribis:nec picturam qui coloribus inuolueris ac
Homer⁹ tabellis. Vt enim Homerus æque recitat Vlyxis naufragiū: præce
Virgilius dentibus tempestatis signis succedentibusq͡ procellis. Identidē q͡ factitauit apud nostros Virgilius at armatos ferociores inducit censores grauiores:consules æquiores:turbam loquaciorē: sic & reliqui debent imitari:qui poetarum nomine velint appel
Horati⁹ in arte lari:illudq͡ sequantur:quod apud Horatium est : Vos exemplaria græca nocturna versate manu : versate diurna. Id nisi factum sint:animaduertāt Horatianum rursus illd:Cur ego si nequeo

ignoroq;poeta saluator. Vt enim recte dictum est ac sapienter: Quam quisq; norit artem: in ea se exerceat. Sic Alexandri Macedonis exemplo non loquamur potius persice: q̄ si loqui nescia=mus: linguem illam profitentes: auditoribus ridiculo sim⁹ Alio=rum exemplis viuendũ est. Vale. Ex Mediolano. iii. idus Aprilis — Alexander magnus

Exemplificatiua familiarissima

Vtignoscam Antonio: rogas Exemplo cæsaris: oĩa memoria teneo: præter iniurias: & vt Hagesilaum imiter dicentem cum trã factum est crimen: iniuriam e mente deleui: sic ego vix postridie illius diei: quo decoctor Antonius me fraudauit. sum illius doli memor effectus. Itaq; ne parcam: opus est: iamdudum peperci: ac ex animo aboleui fraudem illam. Sed vt in gratiam redeat: non postulas: quod ego admissurus sum nunq̄ negligentiæ genus: vt aliis fallendi similem prębeam occasionem. Eum igitur non sum odiis insectaturus: neq; ab aliis principibus quæritur⁹ vt plectatur: sed neq; mea gratia ei peccandi aliisq; daturus exẽplũ. Vale. Ex Mediolano pridie idus Aprilis. — Iulius cæsar Hagesilaus

Exemplificatiua grauis

Non iniuria placent Horonti Artaxerxis genero (quicquid persuadere quisq̄ vellet) exemplis firmandum esse: vt quas peruestigia proficiscẽtibus præcedentium paratior esset ac tutior gradiendi cõmoditas. Nam & Hagesilaus ille rex sapientissimus dicere solitus perhibetur non esse quicq̄ vlli dubitandum: qui bonorum hæreret exemplis. Xenopbon autem ait: Et si solent qui errare cupiunt exemplis maiorum: qui mali fuerit gaudere: quasi cæci a cæcis ducti. At bonorum exemplo viuenies securissimam habent viuenli rationem. Ambrosius igitur ille non doct⁹ minus q̄ sapiens. magnam parari sapientiæ putauit viam: cum exemplis bonorum alliceremur ad bene beateque viuendum. Nam & Aristoteles illos refert Hesiodi versus. Optimus ille q; dem qui per sese omnia noscens præceptor suus ipse sibi meliora peregit. Ille bonus rursum: monitus qui recta peregit Sunt ei vt Demosthenes dicebat: doctorum hominum admonitiones: exempla pariter quæ possimus imitari: cum nihil in medium afferant docti: quod aut non sit in recta fundatum ratione. aut inde sumptum atq; translatum: quod latam habeat auctoritatem: atque plenam. Cum igitur ad te frater optime scripturus nõ nihil essem de iis quæ te censerem oportere sequi: sum arbitratus exemplificatiuo vtendum scribendi genere: non qui te aut doceam: aut horter: aut admoneam suadendo: sed qui ante oculos ex — Horõtes Hagesilaus Xenophon Ambrosius Aristoteles Versus Hesiodi. Demosthenes

Alexan= empla ponam:p quæ poſſis & in luce ābulare:& in tenebris. Ale=
der. xāder admodum adoleſcēs nihil vel dicere ſolebat vel facere qđ
a patre Philippo illo ſapientiſſimo vel dictum accepiſſet vel fa
ctum:dicēs turpe videri ſibi:qui non didiciſſet litteras:eum do=
Alcibia= ctrinam pfiteri publice ue docere. At Alchibiades vir deniq; mo
des. deſtiſſimus proponebat inter ſenes quæſtionem:de qua illos au
diret commentari:bene ne:an male: hoc aut illud ab adoleſcen=
te neſcio quo dictum eſſe vel factum: nec nomen cuiuſq̄ aperie=
bat:nec ſuam dubitationē dicebat eſſe illam: ſed vt intelligeret
Cir⁹ iuni illorum ſententiis quid ſibi deligendum foret. Cyrus aūt iunior
or præmia conſiliorum grauiſſimis proponebat ſenatoribus:reſq;
arduas quaſi ad ſe non pertinentes in medium afferebat:vt pri=
us eorū audiret ſententias q̄ opus aliquod aggrederetur in con=
ſulto cupio te igitur:qui mihi tū ob egregiam indolem chariſſi=
mus es tum pro ea quæ mihi cum patre tuo pricipe optimo fuit
beniuolentia. vt Alexādrum:Alcibiadem ac Cyrum imitat⁹ vel
nihil dicas vel facias in quo non adhibueris quoquo vel exqui
ſitiſſimo cōmentationis conſultationis ve modo rerum o...
experitiſſimos:aut earum ſaltē de quibus dubitas: viros & do=
ctos:& graues:a quibus vel idem factum aut dictum accipias:vt
per eorum proficiſcare veſtigia:aut faciendum dicendum ve ti=
bi perſuadeatur quibus vti queas dulcibus. Nā cum multa ſint
adoleſcentibus per vitæ nouitatē difficilia:cū id quidē difficilli
mū:ea in ætate:quæ perfectæ rationis eſt incapax: nō errare:nō
Ariſtote labi:non decipi. q̄obrem Ariſtoteles moralis diſciplinæ idone=
les os auditores noluit eſſe iuuenes. q̄uis ſubdat non differre:iuue
Symoni nem eſſe ætate aut moribus: Et Symonides dicat:multos ætate
des conſenuiſſe qui ſunt moribus admodum adoleſcētes. Es tu qui
dem ea ingenii præſtantia: vt ſi quis ex ſe quicq̄ egregii diſcere
poteſt & addiſcere:in te hoc debuerit iam radices propagaſſe.
At ea eſt viuendi rectę parata difficultas:vt vix etiam adhibitis
aliorum & exemplis/ & inſtitutis/ & conſiliis: qui plurimum ſa=
piant:ſatis nobis ſit adiumenti ad eam laudem capeſſendam cō=
paratum:qua debemus ornati & videri ſimul & eſſe: vt immor=
talem gloriam conſequamur. Quot cū habuerint parentes exi=
Cicerōis mios:præceptores clariſſimos:auxilia naturæ ac artificii plu=
& Hortē ma in peſſimos nebulones euaſerunt? Præter Ciceronis ac Hor
ſii filii tenſii degeneres illos filios:circunſpice hodie multos ex omni
degene hominū præſtantium genere:quibus nihil fac...us communius
res atq; paratius eſt:q̄ a ſuis degenerare maioribus ſeſeq; inimiciſſi=

mos veræ laudis exhibere. Tu igitur nō adeo vel acumini tuo cō fidas: vel vllo ingenuæ tuæ naturæ muneri: nisi omnino senum assiitas lateribus: ab illis qui plurima solstitia cum virtute vide rint aliquid discas: ab eorū fontibus: q viuacissima sūt sapientia: non nihil nutrimenti haurias. Habebis ante oculos semp exempla: quibus nixus cadere nequeas: quorū ductu p rectā viam gra diaris. quorūq̧ memoria semp tibi iucūdior sit. Eo pacto & tibi tua vita suauior fiet: & me summa quadam afficies ꝑpetuaq̧ vo luptate. Vale. Ex Mediolano idibus Aprilis

Synonyma exemplificatiua

Cæsarē tibi exemplū adhibe imperando.
Ciceronis in eloquentia exemplo nitere.
Fac vt in republica gubernāda Periclē adhibeas exēplū tibi.
Neminē in pœmatis vtiliorem tibi Nasone ducito ac Marone.
Veli in oi tuę prętureę administratiōe: sol᷑ Catōis hęreas exēplo
Noli ab eorum exemplis aberrare: qui fuere modestissimi
Nūq̄ fallet tua te sententia: si cōstātia tibi Fabriciū ꝓpones exēplū
[illegible] im cōtinētissim᷑: si exēplo tuæ modestię Scipionē ꝓícies
[illegible] non deserueris Vlyxis exēplum: fies assidue prudentior
Sivis fortissimus fieri: æacide aut Hectoris exemplis fias
sceuolā q̄re ducē tuæ cogitatiōnū: si vis iuriscōsultissim᷑ apellari
Vestigiis hęre Curii: si cupis innocētissim᷑ icorruptissimuq̧ dici
Nihil erit tibi cū vulgo cōmune: si sapientum exēplis ad perfe ctam contendes virtutem

Titulus. xlix

Contentiosa familiaris

Quid te mihi præfers o bælua? Quæ tibi mecō esse potest ęqua contentio? Generis ve? Attu homo nou᷑ (vt illo in Ciceronem vtar Salustii) qui rupto robore natus: vt Naso inquit: nullos ha buisse parentes cēsendus es. Virtutis? At quæ virtus est tua? Q̄d cyathos amplissimos: calcis illius nasorum quattuor beneuēta ni sutoris nomē habentis de quo loquitur iuuenalis similimos vno haustu sorbilare delectaris: in tuaq̧ nefandissima libidine tua est militaris cōposita gloria? At mihi & generis est nobilitas tāta: vt erubescere me iure possis: vbi hæc tibi sit cōtētio: & tm̄ virtute laudis vt me venerari nō neqas. Cōtēdis mecūde diuitiis? Tibi nō cedo. Nāq̄ habes plures nūmos: plura ꝓdia: plures fūdos: nō es me tn̄ ditior. cu᷑ cupiditas nulla ē nisi cū virtute. At tu cup. s & inflammaris tuis ꝓturbatiōibus: nec tm̄ habere potes rerū: vt nō multo auidi᷑ optes pluria. Ego pauptate mea cōtētissi

Salustiū in inuecti ua Ouidi us. i. me tamor. Iuuenal.

Terētius mus nihil appeto:& vt illo vtar Terentii:cum nihil gabeam:nil mihi deest. Ex Mediolano.xix.kalendas Maias.

Contentiosa familiarissima:

Etsi me summope pudere decet:tecū cōtentionē vllā agere:ne tua te tū in phrenesi iactes:ad ea contētiose rñdebo:quæ vnis ad me scripsisti litteris. Nō audere me boas affirmare bene dixisse co monimē ram:Monimēta:cū monumēta dicēda putes potius. Peto abs te ta Monu vir ignare litterarū:moneo qd præteritū habeat? Monui dicēs menta. Quod supinū:monitū:Vnde hoc monimen:& monimētum formatur? A supino. Cur igitur i mutabitur in u? Cur in nocumento? Veteri quadem consuetudine:vel alia formatione q̄ ea quæ ad monimentum attinet:quæ potest & debet monitio dici mentis:ita vt nō monimen:sed monitio:quasi a pterito adiectiuo dicatur:& mente deriuetur:& cū ipsis componatur. Inde apud Vir vir. gene giliū monimentū & pignus amoris:Et rursus ab Andromache manuū tibi sint monimenta mearum:hoc est memoriæ. Sic ego reor. Vale. Ex Mediolano.xviii.kalendas Maias.

Contentiosa grauis

Contendere mecum audes:qobrem non est mihi negligendum de quo contendas. Non em̄ sumus pduelles:nec pduellionatus crimen nobis est propositum cōtentionis genus. De bonis litteris non de vulneribus:nō de probris est cōtētio:quā adeo probauere atheniensium scolæ:vt vel præmia contendentibus cumu athenien latissima proposuerint. Romani vero declamatores habebāt as siū scolæ fiduos qui & muneribus simul & honoribus donabātur nō pardeclama uis:Si recte tū Quintiliani:tum Senecę declamatiōes intuemur tores. tum paulo prius quæ a Cicerone de multis equalibus suis:& de seipso scripta sunt. Cōmentationes aūt a platone:& a Cicerone in suis dialogis introductæ:quid significant aliud:q̄ cōtētionis genera honestissima:quibus verum fiebat dilucidius? Quid hodie diui Thomæ scotiq; discrepationes quibus cum hæc aut illa Cōmēta- quæsiuerint:& sibi respondent:& in suas arguunt sententias:vt tiones. ea contentione quicquid intricatum erat:magis enodet? Hoc dicendi scribendiq; genus cū vtilissimum esse probat:Thomas tū Thomas doctis hominibus iucundissimum:quo excitantur:vt Lactanti[9] Scotus. ait:si qua sunt ingenia semisopita:mentes refouentur:doctrinæ inter se consiliantur. Quanto nos eminus clarorum familiarita Lactātius tes virorum precio? At contentionib[9] hisce cum eruditissimis ac clarissimis assidue verse mur:opus est:quorum auctoritate ac gratia fræti possimus eorum superare versutias callidissimasq;

rõnes:qui nobiſcum certamen ineunt. Faciunt em̃ eiuſmodi ve.
xatiões pſpicatores intellectus:vt docet Seneca. Itaq; tibi contẽ
dere paratovicem apparo.vt contentione communi:aliquid ad
posteros a nobis pfecti⁹ deferatur. Quod dixi de polypodis ac
telluris colorib⁹:improbas. At Ariſtoteles probat:vt ignis ter Ariſtote
rã in ſuũ & naturalem reformãs colorẽ:albã efficiat:vt calcẽ ex les.
lapidib⁹ factã. At Baſilius te docet:cũ nullus ſit natiu⁹ polypo Baſilius.
di color:eũ ſibi ex adiacẽte q̃ri ſolo:vt ali⁹ alb⁹ ſit:ali⁹ croce⁹ali⁹
mixt⁹. q̃ vero iertiã nõ debere aſpirari affirmaui:tu aſpirari: vis
cõtẽdis ruɾſ⁹ iſipide cũ ſi ars nõ aſpiraẽ vtvł tu nõ negas:iers ab Iners.
in & arte dictus:quaſi cui nulla ſit ars:aſpirari nõ poſſit:Ars em̃ Ars.
philoſophoꝝ teſtimonio eſt collectio præceptorũ ad vnum fi=
nem tendentium. Adducis neſcio quorũ nomina imperitorum
quos obſcuriſſimo loco ereptos ĩ medium affers teſtes tibi tuæ
ruditatis. Tũc tibi credo min⁹. Dicis & viros hodie doctiſſimos
iiſdem ſcribere characteribus. Si id faciunt:in hoc ſũt ignariſſi=
mi litterarũ q̃q̃ ego pro te dictum hoc puto:qui te doctiſſimũ eſ
ſ...lis. Sumo verbũ gemino vis m ſcribendum eſſe:vt & ſũmũ
q..od inde dictũ autumas:quia nemo ſumere dicat niſi quod ſũ Sumo.
mum eſt. Vnde ſomnies hæc non intelligo:cum aliud ſummum
ſit:aliud ſumo:illudq; duplici m ſcribatur quaſi a ſumo & manu
hoc ẽ:quod tota ſumitur:& vix ſtrigitur manu. Sumo vero vni=
co m ſcribi debeat:quiq; ſecus cenſent:ii fallantur vehementius
Contendis rurſus nõ decere principem magnificũ appellari At Magnifi
Cicero ab Ariſtotele vſurpauit in ędificãdi ſplẽdore:domeſtico cus.
q; apparatu magnificẽtiã eẽ ſitã. Qui ergo ædificiis digniſſimis Cicero.
omni laude delectatur viuitq; pereleganter:is magnificus dicẽ=
dus eſt. At elegantiam vis in vocabulorũ præſtantia.non in do= Elegãtia
meſtico vel apparatu:vel cultu:vel corporis eẽ ornatu dicẽdam
afferſq; teſtimonium. & Laurẽtii valle:qui elegantias ædidit: & laurẽtius
Auguſtinum ſenenſem qui elegantiolas effecit:Ego neq; illum aug⁹dat⁹
nec illum duces ſequor ſed veteres quos Aulus Gellius probat Aul⁹Gel
Elegãtiam in victu veſtituq; ſitam voluiſſe. Vis tabellas pro p= lius.
uis accipi tabulis: quibus ædificatur:adducisq; Tibullum teſtẽ Tabella.
qui tabellam voluit tabulam eſſe:in qua depictum aliquid in tẽ Tibull⁹.
plo foret. Ego tabulas alias ædificiis debitas puto:ex quibus
tabellæ non prodeant:alias quibus ſcribatur pingatur ve quic=
q̃:ex quibus tabellæ prodire poſſint:vt etiam ius ciuile ad con=
tra tabulas titulum habet:& tabulæ teſtamentariæ dicuntur:&
inde tabellæ:ac inde tabellarii; quonian in tabulis ſcribatur cę

ratis:vt te dicis non latere. Qđ nō arbitreris recte dici Martiale sexto casu vt iuuenale:non contendas in sententia volo permaneas;vt apertissimus videare fatuus:qui neq3 quod ipse:nec qđ alii f āt:itelligas cætera tua eiusmodi sunt obiecta in meas lras vt per se sileant erubescantq3 meam faciem. Sile vir ineptissime

Alexander. Contentio sit tibi posthac cum tui simillimis:mihi vero non nisi cum doctissimis atq3 disertissimis:vt & Alexander inuitatus ad stadium sibi respondit:non nisi cum regibus currendum No luisti hac contentione(vt opinor)nō nihil tibi gloriæ comparare. Esto:sis quod optabas assecutus. Nihil ex tua pereat opinione. Resipisce. Ex Mediolano decimo septimo kalendas Maias.

Synonyma contentiosa.

Non habet hæc res:vt tu sentis.
Hector nequit(vt sentis)inaspiratum scribi.
Male opinaris de bubalo:quod sit genus elephantis:
Recte dixi elephanti pro blossidem:eminentiam esse nasi.
Rhinoceros secundum casum male tua sententia format rhinocerontis:sed haber rhinocerotis.
Nō bñ doces:rhinocerota i frōte cornu habere:cū habeat i nare
Nō ē sapide dictū(melꝰ dici)honor q̄ honos & lepor q̄ lepos
Gloriosum vetuste admonui nō inueniri nisi in malam partem
Fac vt elegantius studeas loqui:si vis doctus haberi.
Nihil dicis:cū si cōtētione vīedū sit:non possum aliquid addere
Noli tecū cōtēdere:qđ si facerē:mlta i te falso dicta cōicerem.
Habes tu quidem in sensu nihil de litteris sani.
Quod credis de litteris breuiandis:omne falsum est.
Mlta i sillabis disiūgēdis fīgis q̄ nescis tā abdere vt eē vera videāt

Titulus.l.

Comminatiua familiaris.

Affècisti tu me quidē iniuria:qui cōuitiis famā meā maculareniꝰ es. At eē me puta nō assuetū cōtumeliæ tolerādæ. Reddā tibi sed maiore mēsura multo. & nō solū par pari(vt apud Terētiū legit:qđ te mordear) sed tāto magis quāto sū te lōge maiore quidē aīo. Tu tñ a tuis non degeneras:q ea fuere semp cōditione:vt in cōtumeliis & cōuitiis sūmope detestādis assidue sunt versati. Sed cū quo credis agēdū eē tibi:qñ mecū? Certe cū illo q multos tui similes castigaui:mltos castigaturꝰ sū:Interminatū esse me tibi:nō mltifacies At id exequar cōminationis:qđ deiceps magis metuas. Afficiā te tāto(nō metu solū)sed dolore:vt possis nō iniuria optasse me tibi fuisse nunq̄ antea cognitum. Faciam vt faunꝰ

Terētius

Herculis ictu cadas: aut nanus gigantis percussione delebare. Sanus sis. Ex Mediolano. xvi. kalendas Maias.

Comminatiua familiarissima.

Non sum ego ex eo passerum genere: quibus fiunt laruæ formidabiles sed hoc tu tibi nõ esse pditũ: neges me oi opa curaturũ: vt pro tuo tam acerbo furore plectaris. Sũt vt nũ nescis: & amicitię tot mihi: & clietele vt possim te in ęgiptũ vsq insequi. Nec falli qdē potero: Scio q̃ sis intrepidus: q̃ elata mente ac superbo spũ: qui neminem metuas: sed erũt sine insidiis: eæ paratæ vidictæ: quas me tulisse præstiterit. Hoc autem facilius offendere: quod lædi a nullo dubitas tantum tibi esse virium: tantum facultatum existimas: Resipisce. Ex Mediolano. xv. kalendas Maias.

Comminatiua grauis.

Nihil est durum vt Aeschines inquid: q̃ publicas iniurias perpeti. Quid aũt (vt Tucydides voluit) tam publicum existimari potest: q̃ quod in omnium est ore constitutũ? Iam vel tonsores vel ... histores clamitant: fuisse te in nos iniur um: violenterq nostrum prædium ablatum possidere: nec vereri iudiciũ aliquod: nec nos metuere. Sic solebat Diomedes Thrax: qui tyrannus acerbissim⁹ omes afficiebat iniuriis Sic Antæus qui suo ducebat potentatu confundere cunctos quire. Quod te consilium in hoc perduxit p atrandum sceleris? Quę tibi confidentia in nos fuit? Habes tu quidem non nihil pecuniolæ: sed non tantum vel imperii vel potentiæ vt nulla in te referri vis valeat. Non est opus Alcidem renasci: qui te puniat. Animo es perditissimo: sed neq ingenio: nec facultate. quæ vires suppeditet menti potes & a me longe inferioribus lædi: nec cum magna vi: manu certe parua. Fac igitur vt quando me inimicum maluisti q̃ amicum posthac tibi diligenti⁹ nocte dieq caueas: custodiasq tuam vitam si vis mea non interire opera. Nolim ego abs te nunquam: si vulneribus confossus euaderes: dici proditorem aut perfidum. Leonis ego plus natura delector q̃ vulpis. Nam haud e memoria excidit: quod apud plutarchum legi dicere solitum Agesilaum insidiatorem vel in ara interfici oportere. Nunquam insidiabor: Apertis vsum me comminationibus in te probabo. At quo pacto possim ego: non esse honoris vltor, præter prædiũ meũ tam fertile: tam pulchrum: tam nobile quod mihi surripuisti: debacchatus es in me sine vlla tuæ linguæ mitigatione: vllo freno: ea q de meis & parentibus & morib⁹ dixisti: omni verborũ obscęni

Aeschines.
Thucydides.
Diomedes.
Antæus.
Alcides.
plutarchus.

tate adhibita: quæ vix ausim de tuis cogitare. At linguam dice-
Bias — bat prinensis ille Bias: & optimum esse membrum: & pessimum
Quid em̃ excellentius q̃ eloquentem audire virum de bono be-
Tulli⁹ in officiis. — ne dicentem? At quid fœdius: quid inq̃ (vt inquit Tullius) ima-
nius q̃ eloquentiam ad vsum naturæ atq; ad amicitias cęlitusda-
tã: ad perniciem hominum cõuertere? Tu vero quasi suauissimo
quodam nectare plurimum oblectaris: maladicentia me fœda-
re: nec vsq̃ de me in sermonem incidit. ne me (nõ modo pugnas)
sed acerbissimis insectere verbis. Fingis autẽ ea de me scelera:
quorum ego ante neq; noĩa quidẽ audiuerã. Id vnde audeas ne-
scio: nisi quia nimis me bonum: nimis inuenisti mitem nimis in-
iuriarũ imemorem. Non nego: me solitum iniuriarum penitus
obliuisci: si eum errari pœnituit: qui fuit in me malus. At si per-
Apostol⁹ — tinacior es nolim (Apostoli sententia) crudelis appellari: qui ne-
gligam famã meã. Id em̃ vt obesset famæ: sic tibi licentiam paret
Aristoteles — cæteris exemplis ad oẽ malignitatis genus. Vt apud Aristotelẽ
vocãtur insensati: qui nullã accipiũt ex iucundis rebus volupta-
tẽ: ita quidẽ non habent homĩs quippiã: qui cum eis subtra-
bona fama: non excandescũt. Nam vbi etiã tibi nocere nõ velẽ:
Plato — in ꝓpulsanda iniuria: quicq̃d agerem iniust⁹ dici nõ possem. Do-
Pherecydes — cuit em̃ Plato. non esse quemq̃ iniuria conficiendũ: nisi cum pro-
pulsatur iniuria. Inferre non licet iniuriam dicit Pherecydes: p-
pulsando autẽ inferentẽ cædere semper licet. q̃obrem ego prędi-
co tibi: curaturũ esse me omni diligẽtia: vt tibi nõ oris fæditate:
sed re ipsa reponã: vt verberibus ad mortẽ vsq; cæsus resipiscas
fiasq; aliquãdo tuæ linguæ cõpos. Id si times (vt timere te certe
scio q̃uis non simules vereri) fac vt prædium restituas meo vil-
lico: fructusq; quos iam circiter annos tris q̃diu in britãnia abfui
percepisti: continuoq; apud oĩs apud quos meæ detraxisti lau-
di: restituas mihi famã: & euangelico instituto: mẽtitũ te dicas cũ
detraxisti: & me nõ solũ mitigabis: sed ad veram inconcussamq;
amicitiam pacatissimũ reddes: ita quidem vt nihilo sim tibi de-
futurus: q̃d in me sit magis q̃ fratri ꝙ si meã hanc neglexeris cõ-
minationẽ: vel quia nolis inferior me videri vel quia vt es petu-
lans sis etiã temerari⁹: teq; plurimi faciens cæteros aspnere: nec
tuas vires: nec alteri⁹ metiare cuiusq̃: non multo postea procura-
bo qb⁹ manifesto cognouisse fatearis: quãtũ inter asinũ intersit
& leonẽ. Scis quæ mihi sint & diuitiarũ fundamẽta & famulorũ
clientũq; tubæ. Te tibi vẽdica: nec in id incidas discriminis vnde
facile neq̃as regredi. Ex Mediolano. xiiii. kalendas Maias

Synonyma comminatiua.

Ego tibi ob tuas in me collatas iniurias: interitum pcurabo.
Caue tuæ vitæ: cui⁹ ego finem omni diligentia quæram.
Nihil plus appeto q̄ tuam necem.
Sum in te intermendo continue occupatus.
Amici mei nihilo se nūc sciūt mihi potr⁹ gratificaturos q̄ si te cę
proditorē me nemo dicet: tibi mortē itermino r. (dent.
Hęc epistola sit tuæ mortis tibi comminatiua.
Tanta me non cōtumelia solum: sed iniuria cōfecisti vt mortem
tuam sim omni studio procuraturus.
Habes me tuum assiduum hostem.
Nunq̄ hoc tibi remittam in me crimen.
Tam me turpiter affecisti: vt sim nullis temporum discussibus
indulturus tuæ culpæ.
Tua in me malignitas quotidianam vltionem expectat.
Nulla mea simī atiōe aut dissimī atiōe: indultū ab me tibi iudica
Semper ero curiosus tuæ ignominiæ.
...e in tuis ero damnis occupatus.
Cum tutiore te loco censebis: maiora mea sollertia tibi tuncin
minebunt pericula.
Nūq̄ esse te securiorē a me iudicato: q̄ vbi luce functus eris.

Titulus.li.

Belli edictiua familiaris.

Vt naturæ bonorum omnium pax est iucundissima: sic ab ingenio meo semper alienum fuit bellum. At cum pace viuere non licet: non laudatur minus apud doctos Mars æquus vel armat⁹ cruentatusq̄: q̄ phœbus crinit⁹ cū citharaq̄ decorus. Ego nichil omisi: quo me paci præseruarem: nec miseros colonos tuos cogerem plangere: ciues collachrymare: te vero tandem & regno cedere: & fortasse vitæ: Sed nihilo profeci magis q̄ si littus arare quod Didoni obiicit apud Maronem Hiarbas. Vir.iiii. æne Assidue peiorem & immanior factus es: nec quicq̄ præteriisti quod ad me pro nocandum intellexeris posse facere. Nā & seruos meos cæcidisti: & agrū inuasisti: & affecisti nos omni iniuria. Cogimur & nos (vt homies sumus: sentimus dolores) ac nequimus nō interdū pturbari) cum vrget causa væhementior: aliquando vlcisci nos atq̄ nostros: declarareq̄ q̄ iniqua tulerimus mente tuam in nos diuturniorem insolētiā atq̄ imodestissimam vastitatē atq̄ de populationē: Ne igit̄ aut in obseruantes nos aliqs vnq̄ dixerit Martialis legis: aut tu te oppressū iprouide dicas idicimus tibi bellū

ad tertium Kalendas Martias:vt deinceps intelligas nec ad nostuto venturum ex tuis quemq̃ esse:nec non tibi agro tuo: tuisq̃ cauendum esse die noctuq̃ terris. Tunc enim edicto belli nemo nos accusabit iniuriarũ:nec tu tibi non prædictum esse:dices Rẽ habes. Exercitus apparabimus:quãto poterimus plures:quotq̃ nobis videbuntur equitum peditumq̃ milia:in te debellandum traducemus:omniq̃ annitemur opera:tibi declarare q̃ male senseris:cum amicitiam nostram non tantifeceris: quanti faciunda fuit:sicq̃ alii quãdoq̃ deterrebuntur ab iis sceleribus cõmittendis:pro quibus se pœnas aliquãdo daturos esse sciãt Ex Mediolano.xiii.kalendas Maias.

Belli edictiua familiarissima.

Quãtis nostros affeceris incõmodis:& ministros contumeliis: agros de populationibus.& filios ipsos interdũ vulneribus nõ ignoras. Nos omnia volumus prius experiri:q̃ armis cõtendere pacis poti⁹ studiosi:vt regulos eẽ decet q̃ belli:cui vix sufficiunt tyranni. Te nonnunq̃ admonuimus/vt desisteres ab iniuriis nõ esse nos aliud q̃ homines:aliquãdoq̃ fortasse nõ toler[illegible] qđ sæpius vidimus inuiti quidẽ.sed tuã demolitionẽ expectantes. Eo fuisti tu semper imanior.minusq̃ nostris cõminationibus credidisti. Quare cum verbis proficere nos nichil posse intelleximus:ad arma cõfugere auxiliaria constituimus: & q̃q̃ regulus nõ multũ apparere possum armorum:non multo tñ posse te plura scimus:q̃ nos valeamus.q̃ si qui tecum sociale bellũ ex nostris finitimis contrahent(vt solent aliquãdo inquieti velle viuere multi)nos quoq̃ socios ex iis nobis asciscemus:quib⁹ in te væhementior ac æquior sit pugnandi causa q̃ illis in nos. Ego nemini sum iniuri⁹. Tu multis. De me nemo. de te iure queruntur multi:Sed tu curabis vt voles:ego rem sequar vt videbitur. Tu tibi hac epistola bellum indictũ censeto:vt post tertium kalẽdas martias:hostẽ me paratum esse tibi ducas. Ex Mediolano.xii.kalendas Maias

Belli edictiua grauis

plato Aristoteles Homer⁹ Seneca i tragœdiis Tullius

Bellum edicere dixit plato:nõ decere quemq̃ nisi reges At modestius Aristoteles artẽ esse militarẽ inquit:in qua non nisi iuste se quisq̃ exerceat. Non eñ iniustis victoria est expectanda:vt Homer⁹ ait.sed interit⁹. Sequit̃ eñ a tergo iniustos deus:Seneca teste. Oĩs igit̃ in bellãdo ratio fundata esse debet in ęquitatis lege: vt nihil iniquum attempterurvt voluit Tullius:nihil fiat:quod a bonis & æquis viris probari nequeat. Nã vt negligant̃ iura nõ

regibus locus est:sed tyrannis. Hic cũ (modo sic libeat) illi sunt Iuuenalis
in quos illud iuuenalis dici potest:Sic volo:sic iubeo sit pro ra= inui:saty
tione volũtas. At vbi iura cruantur:nihil esse potest violabile: ra. Gre
nihil corruptũ nihil imundũ:vt Gregorius inquit. Qui Martem gorius
sequũtur:eũ sequi Martẽ debẽt:cui sacra fieri queãt:q nõ iniuria Vir. vi.
sit in cõcilio cõnumerãdus superũ. A quo nihil iuenit factũ violẽ æne
ter omnia innocenter:& illo (vt Virgilius docuit) præcepti fine: Dauid
parcere subiectis:& debellare supbos. Immo iterdum eo de quo
inquit psalmista:Quis ascendet in montem sanctum tuũ:aut qs
stabit in tabernaculo tuo?innocens & mundo corde:qui non ac
cepit in vano animam suam:nec iurauit in dolo proximo suo.
Homũculi quid in hoc orbe facimus:qui socios iugulamus: fini
timos violamus:nec propriis (quasi Pelopes) filiis parcimus?
Vnde tantũ creuit in nobis facinus? Non aliunde certe:q̃ ex aua
riciæ labe: ambitionis rota:inuidiæq; liuore: vt in te manifesto Pelops
cognoscimus qui iam Phinaus effectus es: aut Tantalus:cui⁹ & Phinaus
detur parint Harpyię mensas:& neq; vnde potẽt:nec poma satu Tantalus
:prę nimia qua detineris cupiditate: quiq; nõ fabulose at ye Ixiun
ro dici possis in Ixionis torqueri rota: Sisyphiq; assidue vehen= Sisyph⁹.
do saxo cruciari. Quid ẽm tu non concupiscis æstuante ista tuæ
mentis furiosissimę fornace? Quos amicos (quis simulatos om
nis nullos stabiles) non ambis:vt maior fias ac potentior? Qui
bus satellitibus (q̃q̃ fidelibus nullis:sed ad tempus tibi obsecun
dantibus) non polliceris plurima:vt tibi morigeri sint in omne
scelus? Quotiens tu nocte intempesta furtis eos & latrocinijs ex
ercuisti:quos vidisti tibi deditos? Quotiens multa vicinis eripu
isti? sacros prædiorum ac finium lapides subtraxisti. In ipsis le=
ctulis eos cæcidisti a quibus rem tuam detegi posse credidisti?
Proinde qui tecum in aliquo fuit nefario crimine:curat nihil ali
ud:q̃ vt abs te prope diffugiat:hinc alios quæris tibi fures:ali=
os transfugas:alios perfidos. nec consideras in eum esse fidem
posse neminem:qui fidem nulli seruat: cuiq; credere valeat ne=
mo. Resciuntur inde nõ multo post omnia. quæ clanculũ te du=
cis commisisse nulliq; nora. Quod cum alias sæpe:tum hoc an=
no bis ad nos delatum est ab iis qui neq; mentiri sunt soliti:nec
alia id mihi referarunt de causa :nisi quia noluerint tantam me
semp incõmoditatẽ sequi:nec me quicq; ex ea rescire. Nam vbi
quererer:& armẽta mihi noctu surripi & in prædiis nocturnas fa
ctas eẽ depopulationes ac vastationes innumerabiles & in agris
multa deesse:quæ quis subtraxisset: nesciremus: detexerunt ii

latronē:probarūtq; non vulgaribus argumētis:quid in nos egeris:quid agere nexus sis Scripsimus ad te sæpe:rogauimusq; ne nos malles hostes q̄ amicos:contra ingenuā meā viuēdi rationē esse vt molesti cuiq̄ fieremus :sed coactos id demū non esse nos neglecturos.Respōdisti tantū eē ab Lacedæmone Athenas:quātum Athenis Lacedæmoniā:neq; curare te verba cum viri ducis filius:non mulieris famulæ fueris:Tandem hucventū est:vt Marte nobis hæc tua iniuria ꝓpulsanda sit:quā phœbo tueri me nequeo.

Vir.i.gne

Tua tamē causa in bellū nos existimes cadere:memineris q; quod Virgilius ait sanctissime. At sperate deos memores fandi atq; nefandi.At tertium kalendas Martias indico tibi exitiale bellum.quod ferro flammisq; definiat.Vt enim & crudelissimes:& sæuissimos habes clientes atq; tuorū ministros scelerum:sic nos fore in te tuosq; imanissimos:expectato.Si qua in re mitiores nos exibebimus:id benignitati naturæ nostræ concedes:quæ iterdum plus sibi seruiet q̄ tibi sæuiet.Præterea cōiugi tuæ pudicissimæ filijsq; tui dissimilis compatiemur:vt homines sumus:& Terentiano instituto:nihil humani a nobis putamu enum.

Terentius

Transacto igitur eo die quo edicimus tibi bellū hac epistola belli edictoria:nihil esse tibi tuisq; mecum atq; cum eis commune ducas:præter prælian di cupiditatem:Nunc habes & quid tibi cauendū sit & quid mihi cogitandum. Ex Mediolano vndecimo kalendas Maias.

Synonyma belli edictiua

Tali die bellum indictum esse tibi:scito.
post eum diem pax mecum tibi nulla futura est.
Fac vt existimes post eū diē ꝑpetuas tibi mecum inimicitias
Implacabile transacto eo die exercebitur inter nos odium
Nihil post eum diē inter nostros tuosq; exercebitur beniuolētię
Tuā ob causam talis dies initiū nobis constituet belli.
prælia quæ tali die sumus tecū inituri:cessabūt deinde nunq̄.
Ea dies principium nobis erit præliādi:nullū habitura finem.
Fecere iniuriæ tuæ vt nūq̄ post eū diē bello cōstitutā abstinere.
Nēo me iā distrahet:vt pacto die illo:si assidue tibi bellū illaturus
Frustra laborabis:si lapso die illo censebis posse nos a præliando diuertere.
Cupimus diē talē aduētare:vt deinceps geramus sp̄ bella tecum.
Adeo me coegisti tuis iniuriis sæuire:vt eo die supato immortales sumus futuri hostes:

Titulus.lii.

pacis proclamatiua familiaris.

posteaq̃ non mediocres nos ad bellum ꝓuocauerunt causæ:sub
est iam vltima præliandi ratio:vt in pace ocioq; viuatur :vt apđ Thucydides
Thucydidã legit & Cicero ꝑpulchre complexus est.Nos iamdu dcs
dum iuste mouerũt ad communes inimicitias rationes: quibus Cicero
alteri alteris non cessimus.Credidere tui iã sibi fines nostros cõ
munes esse pascuisq; suis debitos.Nos secus sensimus. Res diri
menda bello fuit post cruoris tantum effusum:Mars viam inue
nitveri.Sublatæ sunt discordiarum viæ .In pacatissimam & trã
quillissimã venimus mentem. Ager noster nobis relictus est. Vos
iure cessistis.Iam est pax perpetua proclamãda.Sciant igit & no
stri oẽs & exteri:licere publice priuatimq; inter nos nostrosq; qc
qd rerũ agi:& cõmerciorũ oĩbus trãsigi:sublatasq; nobis bellorꝫ
leges præconisq; voce nr̃as hasce ꝓclamatiuas pacis litteras de
clarari.Ex Mediolano.x.kalendas Maias.

pacis proclamatiua familiarissima

Curate o nostrarũ vrbium præsides:passumq; custodes vbiq; pu
:proclamare præcones nostros:post diutina bella inter nos
aurisco sq; transacta:iam pacẽ indelibilẽ esse firmatam.vt om
nibus liceat quoquo modo res suas in vtriusq; imperiis:tum pe
demõtanis apud insubres tum insubribus in pedemontio :tum
exteris in vtriusq; principatibus:omnes eñ cessarunt discordia
rum causæ:cũ de iniuriis quas querebamus nobis illatas esse:pa
cti simus :nec cuiusq̃ vel minime rixæ supersit cã. Lætãdũ autem
& publicam læticiam ambabus agendam partibus remur quod
tam cito beneq; sedatis periculis: quæ vtrisq; iminebant/ paca
ta sint omnia:Proclametur igitur hæc epistola:& publice seruia
tur læticiæ:Ex Mediolano.ix.kalendas Maias.

Pacis proclamatiua grauis

In omni humanæ vitæ actione:id præcipue quærendum docet.
Theophrastus:vt medicos bonos imitemur:qui si possunt:præ Theo-
seruant valitudinem bonam:curantq; prouidentes:ne quid acci phrastus
dat ægrotationis.Vbi vero vel naturæ malignitate.vel viuendi
corruptela in morbũ inciditur : & diligenter & cito annituntur
manibus pedibusq;:aut omnino/aut magna ex parte ægrotatio
nẽ tollere:ac radicitus extirpare. Id cum in aliis plærisq; causis
videam valere similitudinis tum imprimis in præliando . pace
armisq; viuendo:vt docet Hesiodus inquiens:Si pace viuere li Hesiod⁹.
cet:bella non quærant.Si bella temptanda iminent:quãto ocius
sedanda sint. Prælia sunt quibus ager sudat hominum cruore.

pax eſt quam in tetris ad conſeruandum genus humanum inſtituit dominus. Vt enim bello cæduntur homines: ſqualent vrbes: ſordeſcunt agri: ſic pace naſcuntur viri: ſplendent ciuitates læti ſunt ſuis ſatis vberrimis coloni. Iādudum inter nos & Tauriſcos: intercedentibus quorundam diſcordiis finiū: bella ſunt geſta: in quibus nec eis conduxit præclari: nec nobis quidē. Tandem huc vētum eſt: vt ſedatis diſcordiarum viis: in perpetuam conuenerimus pacem atq; concordiam. Vt enim æquitas iubet

Cato & admonuit olim Cato: nec nos omnia cōſecuti ſumus quæ poſcebamus: nec ipſi maluimus vtriq; regredi finibus q̄ progredi ne quid ad publicū delēdum odium deeſſet rationis: nec vt Mar

Cicero cum Carbonem Cicero factitaſſe refert pinique rem nō noſtrā quæſiuimus vſurpare: ſed quiſq; de iis potius quæ ducebat ad ſe pertinere partem dimiſit: q̄ ſi futurus in ea ſeruanda pertinax

plato ſemper in bello viueret: Hæc ſumus a platone admoniti: eſſe re

Horontes rum diuturnarū fundamenta: quibus in quiete ac ocio vt Horōtes ait: viuendum eſt. Vbi autem in ſententia ſtare cōſtituunt hoſtes: nunq̄ viuitur: diſſipantur vrbes: corruūt principatus: ... uantur omnia. quibus eſt opus vitæ noſtræ. At vbi mentes pacſibi ſuiſq; indulgent: in id deuenitur ingenii: vt omnia ſileāt q̄ torpebant. reficiātur quæ calamitoſa modo fuerant: veluti ſpledeant: reddanturq; fœliciſſima. pax igitur eſt nobis conſtituta: & ea quidem mente: vt ſtabilis inuiolabiliſq; permaneat: nec vllo mutari queat caſu: nec vllis rerum euentibus. Delegimus enim futuros arbitros: ſi qua vnq̄ interuenerit controuerſia vel contentio Ad hæc autem & affinitate propinquiores facti ſum' vt quos fortaſſe diuiſos ſanguine mentes acrius diſiungebant coniunctio proximitatis nunq̄ in diuerſas traducat ſententias. Vos autem o noſtrarum vrbium iudices: prætores: præſides tribuniq; publica præconis voce vbiq; facite proclamari pacem hāc: vt licere omnes ſibi ſciāt: in locis pacatiſſimis omnia ſequi quæ ante bellum indictum: aut agebat: aut agi procurabant Amate autem ac honorate quos fuiſtis odiis olim hoſtes inſectati: ſic eni nobis plurimum gratificabimini. Ex Mediolano viii. kalendas Maias.

Synonyma pacis proclamatiua.

Seruite publicæ inter nos initiæ paci
proclament præcones noſtri pacem publicam.
Vt a nobis eſt pax perpetuo duratura firmata: ſic curate vt omnibus innoteſcat.

Facite cūctis notam esse:quā cū Tauriscis firmauim⁹ pacē. plurimum cupimus pacem hanc a nobis tam diligēter institutam omnibus palam esse.
Adhibete curam omnem:vt pax nobis Tauriscisq; communis ad exteras vsq; nationes fama per feratur.
Nihil hoc tpe magis optam⁹:q̄ attētissime hāc pacē pclamari:
Sit hæc epi'a pacis pclamatiua:quasi ore nr̄o sentētia.
Mittite pcones nr̄os:qui vbiq; pclamēt hāc pacis firmitatem.
post diutinas discordiarum causas pacem nobis firmatam esse diuturnam omnibus aperite.
Cū sublatæ sint offensiones :paxq; inter nos stabilita:vos quoq; hoc omnibus declarate.
Quod pacata sint inter nos omnia:desideram⁹ omni studio cūctis populis referari.
Sciant omnes ex vehementissimis odiis inter nos summā beniuolentiam stabilitam.

Titulus.liii.

Fœderis icti significatiua familiaris.

v aid sceleris sit ortū admiramur : vt ī finitimas nōnūq̄ vrbes odia sit natiua q̄dā:vt nihilo se pl⁹ amare possūt q̄ si assiduæ in surgerēt læsiones:assiduæ cædes.Habem⁹ eni āñ oculos Romanos cū pœnis:cū latinorū multis:cū quib⁹ & fines cōmunes forēt & interdū cōsāguinitates:in quos inferebāt iniurias:& semper bellis instabant crudelissimis.Hoc autem cum natura non patiatur consuetudo non ferat: propinquitates non tolerent: vt Aurelius inquit:sola procedunt animorum væhemētia:qui superbissimi atq; pacis impatientissimi:aut alienæ:fœlicitatis inuidissimi atq; multarum rerum auidissimi semper aliquid cupiunt. Nos tamen solutis hisce tenebrarum vinclis significamus omni hominum generi: cum Tauriscis ictum nobis fœd⁹ indelebile. Ex Mediolano septimo kalendas Maias. Augustinus

Fœderis significatiua icti familiarissima

Cum Tauriscis nobis ictum fœdus omnibus significatum esse volumus hac epistola icti fœderis significatiua. Quid enim dirius erat q̄ cum finitimis nostris:cum quibus communibus assidue deinciebamur affinitatum vinculis: semper gerere bellum? Ad id aliquandiu:vel nostra negligentia:vel ipsorum incuria factum est :vt nec homines:neq; deos veriti nostris inferuerimus odiis: agros alternos depopulati:omneq; discordiarum genus insecuti Tandem in mentes rediuimus bonas:& pu

blicum nobis est fœdus ictum,diuinis auspicibus. Ex Mediolano.vi.kalendas Maias.

Themistocles. ICti fœderis significatiua grauis.

Nō fuit eius Themistoclis parua diligētia qui ad frænādos iracūdos & perturbatos animos:iacere fœd⁹ instituerit.Quod vel

Mamerco inducıarum vel ppetuæ pacis genus tā voluit apud nostros Mamerco ille prudētissim⁹& bellādi peritissim⁹obseruari.q̄ qd̄ diligētissime posset mentes instituere ad amiciciæ sēpiternā viā cōparandam. Quid eñi homines vt soli sumus aut discordes:si pace nō viuimus:aut si cū bellādi causæ intercidūt nō esse vllum sī dei munus:quo nobis credere possimus? At fœd⁹a fœda porca

Fœdus. Ser.vii. ænei. dictum:quæ in medio decertātium posita:lapidibus solebat fędari ac cædi:verba hęc malis in obseruantes omnibus proclamabat:sic in eū obruat qui fœdus hoc infringet. Fœdifragi deinde cū fidifragis cōparati publicis odiis vindictisq̄ digni omni incōmodorū afficiebantur genere:in quos possunt libere impuneq̄:immo & ppositis publicis præmiis tendere laqueos atq̄ vltionis viā oem.q̄obrē in pœnos Romani fuere difficil⁹

Carthaginenses q̄ fœderibus quidem inter Affricam & Sardiniā ictis nō seruat... visi fuerūt omi persecutione dignissimi:& quorum deniq̄ vrbs solo equareť. In pyrrhū fuere mitiores ac in oīs eos qb⁹ fędera

Pyrrhus inuiolata pmāsisset. Hoc tā præstanti munere cōcordiæ seruādę nunc cōuenimus nos & Taurisci:cū quibus fuerāt aliquod ānis publica bella. Ne pluribus tādem molestiis & nostros & eorum clientes cruciaremur.pridie kalendas decembris iecimus apud Verellū fœdus his verbis:vna eadēq̄ oim voce cōfirmatū: Siqs in hoc inter Insubres atq̄ pedemontanos audebit vnq̄ vel recto vel indirecto quidē argumēto quicq̄ anhelare:in eū & astra cōiurēt:& oēs Italiæ populi:& licite illi⁹ rē ac vitē possit vel extern⁹ quilibet sibi q̄rere:iureq̄ vendicare. Significam⁹ igi͠ sigulis hęc Christianorū populis:vt siquādo quicq̄ huic fœderis obseruantiæ minuetur:in minuētem omnes insurgant:arma capiant:eū deleant. Quid enim iniquius āt perniciosius:q̄ simulatione dissimulationeq̄ proposita:id non obseruare qd̄ ictum est fœdere Vt eñi qui fidunt illis auspiciis:puri sunt atq̄ dei manibus educati:sic et deum ipsum vltorem habent si falluntur. Quamobrē

Hagesilaus. Hagesila⁹ de fœdifrago quid esset demeritus cum captus foret: rñdisse ferť:oē crucis genus:cum id existimaret omniū scelerum ipietissimū:& ei āpli⁹adhiberi fides nequiret qui fœd⁹ violasset Fœderis igitur sit significati obseruantia sincera & imutabilis

q̃ apd ois sẽp fuit sãctissima:vt si qua fides iter eos repisi:qui fu erit hostes:hęc si maxia & certissia q̃ & hoies & deos aduocat te stes:& hoim pariter & deoꝝ custodiã vocat:quã sum⁹ nos quidẽ ppetuã imutabilẽq; seruaturi. Ex Mediolano.vi:klẽdas Maias.

Synonyma icti fœderis significatiua.

Iecimus cum Tauriscis fœdus.
Posita est nobis in medium & cæsa fœdere porca.
Inuiolabile nobis firmatum est fœdus. Vir.vil. æn:xi.
Nihil minus sumus vnq̃ hoc fœdere violaturi.
Sit hæc epistola icti inter nos fœderis significatiua.
Cupimus inter nos ictum fœdus cunctis aperiri
Vt omnes sciant ictum hoc inter nos fœdus:facite.
Firmauim⁹ ppetuam pacẽ publico inter nos icto fœdere.
Erim⁹(vt opinor)in fœdere qđ iecim⁹ tenẽdo immortales.
In obseruando fœdere (quod iecimus)æternos fore nos spero.
Qui censent nos ocius a fœdere quod iecimus defuturos fallen tur vehementius.
[illegible] il est quod magis appetam q̃ omnib⁹ significari nobis hoc [illegible] tum fuisse fœdus.
In oẽs hoc ictũ inter nos fœdus facite gẽtes significari. Estote in significãdo hoc ĩt nos icto fœdere cũctis populis diligẽtissimi.

Titulus.lmi.

Triumphi expositiua familiaris.

In nulla leticia gestiẽdum inquit Fabius. Itaq; nolim gestire for te videri cuiq̃ in hoc nouo mei triumphi festo:ne aut a veterum institutis censear discordare:aut eorũ lætari calamitate:qui fũt in prędam versi. At vt humanissimum illud est:ita quidem inhu manum glorię non esse participem illum.qui longua difficulta te summisq; laboribus triumphauit. Vt enim quisq; fert patien ter plurima:ita patientiam nõ nescit eam eẽ rerum durissimaꝝ tolerantiam:cui speratvoluptatem optatorum successuram. Ita q; cum expugnauerimus Tauriscos:nec sine nostrorum homi num cæde non vulgari: tandem victores:vrbe Taurino capta: principibus vrbis vinctis:populo seruato triumphantes huc re diuimus. Ex Mediolano.v.kalendas Maias. Quĩtilia nus.

Triumphi expositiua familiarissima.

Cũ triũpho demũ ex Tauriscis rediuim⁹ quos nõ puis laborib⁹ si ne sũmaq; difficultate supauim⁹. Sũt viri nõ bellaces mĩ tũ:at p tinaces nimiũ:qui vel imbelles ac iperitissimi militandi:cũ capi ebãtur:cædi mallẽt q̃ cædere. Supauim⁹ eos in prælio sæpe. Vr=

bes aliquot cœpimus.nec a militũ furore potuim⁹ violentiã cohibere:ne in prædã verterent.Hortati sæpe sumus:vt cæderent. Superstites fiebãt assidue ferociores.Deniq̃ vniuersis vrbibus domitis:ex singulis nobiscum ducimus primates aliquot secutos triumphũ.Ex Mediolano.iiii.Kalendas Maias.

Triumphi expositiua grauis

Ninus
q̃ bnee & sancte instituit Ninus assyriorum ille rex fortissimus, Semiramidis vir:vt post victoriam triumpharetur.Is enim quæ vera victoria foret:est primus expertus omnium:qui finitimos
Herodotus.
expugnauit:regnandi cupiditate ductus: supauit duxitq̃ captiuos Sed eã certe dixit Herodot⁹ victoriã esse debere :ex qua triumphari possit in qua&milites victi sint & impator :aut rex bello capt⁹& vrbes supatę:vi captiui possint triũphãte seq:& ex domitis signa referant & prędę.Sic Scipiões legim⁹triũphasse:sic Marcellũ:sic Fabiũ sic Mariũ.Mun⁹ est aũt hoc glorię nõ mediocris:vt q̃ tot discriminib⁹ in præliando vitã subdidit:tot laboribus ac angustiis die noctuq̃ cõsulẽdo:regẽdo:ducẽdo subactus est multifariãq̃ cõquassatus:is tantos post labores hãc lau
Qui triũpharunt publice romæ

Homer⁹ Apollo phythi⁹
hæc clarissima laudis signa cõsecut⁹:& ipse fiat in tales euentus prõptior & cæteros alliciat paratissimos.Spes ei victorię militẽ bonũ facit:vt inquit Homer⁹. At spes triũphi præstare cogit imperatorem quæ in se sunt omnia summaRecte apud græcos Apollinis phythii iussu statuę triũphantibus aureæ cõstituebãtur:quæ in eius sitæ templo declarabant eos quorũ exprimebãt noĩa:debere plurimũ apud omnes græcos honorari.Inde autem apud Romanos antiquissima fuit statuarum ad arcus triunphales(qui sic a triũphãtiũ statuis dictæ sunt)collocandarum gloria vnde cognosci posset q̃ clari⁹ militiæ suæ munus e dicto publico retulisset.

Iuuenal. in Crispinam. Vegeti⁹ de re militari
Quãobrẽ Iuuenalis satyrus:cum doleret in id calamitatis puentũ esse:vt in illas statuas eorũ conuenirent effigies pb⁹ nulla fuerat gloria militaris:in Crispinũ inquit: Inter quas ausus habere nescio quis titulos ægyptius aut arabarches:cui⁹ ad effigiem non tantũ meiere fas est.Quid eñi fœdius q̃ quibus debent(vt dicit Vegetius)diuina munera:in eorũ cœtũ conferre malos:aut imeritos?At vt ad me tãdem veniam:& vobis proceres mei exprimã rem haud iniucundã:& si nequiui esse in patria cum gloria:sum tñ apud exteros cũ dignitate :quod vobis vniuersæq̃ nostræ patrię non debet.nõ lætũ esse. Nunc vbi gessissẽ in Tauriscos bellũ : & annos circiter duos aliquot eorũ vrbibus obsidendis versatus forẽ:tandẽ omnia superaui: & quod pauci

admodū siue solēt:siue possūt:frenari me i victoria supra modū ac meorū coercui mentes militum. Qui enim quoniam iamdudum non hi seruassent defatigati⁊ mium cum suis famulis ar migeri⁊ fuissent:amissa iam maxima & equorum & sarcinariū parte:vaehementius irati ac infensi seruabant insectabantur⁊ Tauriscos:erat difficile prohibere illis in victoria prędam. Sed prohibui vetui⁊ ne quid violentiæ vel in fœminas sit illatum vel in domos:Præter eos:qui primo impetu dimicantes cęsi sūt nulli deinceps vel cæsi:sunt:vel minima quidē iniuria lacessiti. Qui quod ex illis ad me sunt adducti nonnulli:qui multis in me cōuitus abusi fuerant prius q̄ vincerē. Abitrabātur & cæteri oēs & illi se nihil nisi frustra me pro vita sua precaturos. Cœperunt apud me flere veniam⁊ precari:calamitatem suā exprimere:misericordiam implorare. Non modo peperci singulis :sed ne qui iii non collachrymare humanā cōsiderans conditionē:vt q pau loante tam acres & in loquendo erant & in agendo:nūc tā demissa & voce & mēte supplicarēt:nequiui⁊ nō laudare maximope/ r[illegible] [illegible]arem cum in omni vita: tū vbi fleuit Pompeii viso capite [illegible]ncato. Nec illis assentior qui rem simulasse dicāt sed humanam viuendi gerendarū⁊ rerū legē ac fortem animaduertisse du co:quos in maximis triūphis maxime interdū erumnæ sequerētur & opprimerent. Sic cogitans plurimos libertate: omnes do naui vita:multis etiam rem omnem quæ in militum deuenerat manū:reddi iussi:tantūdē aliunde illis decernēs.ne me violēte esse dicerent. Demum pacatis omnibus: p uincia⁊ custodibus deputatis: cōstituta⁊ veteranorū diuersis in vrbibus deuinctis turba:dies triumpho dictus est quo me recipe ret rex ille:cui⁹sū in id belli decretus impator. Renui triumpho quantū potui:ne aut gloriæ viderer cupidus:aut si eum malebat rex ipse:ducerer eius opinioni velle refragari. Nisi rex clarissim⁹ suos oratores a quibus non secus honorarer:ac [illegible] [illegible]e foret si adessez. Designatus est locus vnde in vrbē vehere [illegible]adrigis equis albis cādida reda candido indut⁹ vestimento serico. & corona laurea insignitus:cuius quidē precederēt illi redā quos magno loco natos vel donassem vel donare libertati constituissem:sequerentur aut il li vincti quos essem captiuos habitur⁹. In vrbis ingressu carmē rerū a me gestarū cecinit pandiocles poeta principis:qui iure ac merito posset cū veteribus cōuenire.nec cui⁊ post Maronē at⁊ Nasonem cedere. Tam fuit em̄ & cultum & elaboratū industria illius poema in meas pfusius laudes.vt nequeri nō admirari die

Cæsar iulius

Trīūphi apparat⁹

pandiocles

bus nostris tantum poeta videri posse. Nõ multo post orator regius in platæa orationem mihi procedẽti recitauit. qua & nomine regio: & totius prouinciæ illius dicebant institutæ gratiæ qui tantã victoriã illis comparassem. Mox in sacrum deueni. publicæq; sunt ibi festiuæq; supplicationes pro me factæ: inde domũ meã reuectus cum omniũ plausu dimissus sum. Nolui hæc vos ciues meos ignorare. quorum opus sum: cum mea gloria vestra sit. Ex Mediolano iiii. kalendas Maias.

Synonyma triumphi expositiua.

Marcus est triumphum assecutus.
Post egregiam victoriæ laudem triumphauit.
Hoc sibi deerat laudis: vt triũpho potiret quo nũc est insignitus
Magna fuit eius in triumphando gloria.
Cũ oĩa inuictissime hic gesserit: triumpho demũ dign⁹ est effect⁹
Nec victoria huic defuit singularis: nec triũphus victoria dign⁹
Triũpho iam illustratus quid maius atq; nobili⁹ in vita quęrat?
Quod præmium summis laboribus vix sunt pauci cõsecuti triũphum hic tandẽ assecutus est.
potest hic demũ inter triũphales describi cũ iã triumpharit
Eã ẽ triũphi gloriã sua virtute nact⁹: vt cupere debeat nihil mai⁹
Triumphauit hic: quod ei non fortuna: sed inumerabiles sui labores præstiterunt.
Tanto hic semp & ingenii fuit acumine: & militaris peritiæ studio: vt nunc deniq; triumpharit.
Gaudendũ est suæ patriæ: qd tam digne Marcus triumphauit

Titulus. lv

Inhibitiua familiaris.

Officiũ nostrum hoc a tuo differre: vt ego prouinciæ præses: tu prętor vrbanus sis: ego tibi possim inhibere: si qd iniq videã vel agere vl attẽptare: Tu cogaris obedire. Idem iuris Labeonẽ instituisse describunt: ne minorib⁹ ad inique iudicandũ magistratib⁹ pateret adit⁹. Nõnunq corruptelis id fieret: Aliqñ amicorũ precibus: Nũc aũt eoꝝ imperitia: q iudicãt. Nolunt em̃ semp iniqui esse: sed errore inducunt: vt peccent. Tulisti tu quidẽ in Lælium sentẽtiã interlocutus te iudicẽ eius esse: cõpetereq; tibi aduersus eũ iudicare. Is autẽ qui sibi scit imunitatẽ a pricipe factã. vt eius oĩs cã imediate ad ꝓuincię præsidem deueniret: isq; solus iudex hui⁹ cõpetẽs diceretur: appellauit scripto: nosq; adiit cum abs te impetrare non posset: postulans vt inhiberemus: quod & inhibemus. vt post appositã appellationẽ sub gratia nostra nil inoues.

Labeo

Ex Mediolano pridie kalendas Maias.

Inhibitiua familiariſſima.

Cum tete ingeras in iis rebꝰ: quæ ad te minime pertinent: Inhibe
mus omnino tibi. ne poſthac rē noſtrā vllā iſtic geras: quā ſi ge=
res tuo periculo: noſtro vero commodo ac lucro geſtam intelli=
ges. Quid tam es audax ac temerarius: vt cum intelligas nolle
nos tuam adminiſtrationem in cauſis noſtris ac rebus interue=
nire: non deſiſtas? Vniuerſis autē prædiorum noſtrorum villi=
cis inhibemus: ne quid tibi obtemperent: ſi nolint id oē in eos
conuerti malignitatis: qui tibi obtemperauerint. Scimus enim
q̄ verſutus ſis: q̄q; multa ſummo noſtro geſſeris detrimēto: Rē
habes: Abſtine. Ex Mediolano kalendis Maiis.

Inhibitiua grauis.

Niſi Virgilianū illđ in multos ſuarum rerū dn̄os cōueniret. Qui Vir.i.ęne
p̄mere & laxas ſciret dare iuſſus habenas: peſſime fierēt a pluri=
mis plurima: nec poſſēt deinceps reparı. Mittūt a regibꝰ legati:
qui p̄uaricatione corruptelisq; pellecti: cōmittūt in dn̄os ſcele=
ra [illegible]ernūt a ciuibꝰ p̄curatores: qui ſentiūt interdū cū aduerſa
rijs. præficiūtur multis cauſis multi: qui errāt peccantq; væhe=
mētius: a quibus omnis abeſt innocētia: omnis grauitas: oīs fi=
des. Eos caſtigari iuſſit. Solō de re male tractata: ſed interim ne
deterius gererent: inhiberi: ne quid vlterius conficerent. Hinc a Solon:
pud Athenienſes & Romanos nōnulli ſunt malæ adminiſtratæ
reipublicæ damnati: vt alcibiades: Cyrillus: Diocles: Cicero: Sci
pio: Eurius: & nihilominus inhibita iis imperia: inhibiti magi= Qui p̄pt
ſtratꝰ. Id vt alias: ita nunc apud nr̄os obſeruatur: edicto publico malā ad=
ne q̄d audeat q̄ſq̄ exercere officii: in quo cōtaminatus eſſe ſuſpe ministra
ctus ſit. Quamobrem & paulus iuriſcōſultus inhibitorias inſti= tionē rei
tuit litteras: quibus vlterius progredi nonnullis inhiberetur: q̄ publicæ
male aliorū & inique cauſas agerent. Nec id quidē iniuria. Nam damnati
ſi locꝰ eiuſ mōi repatiōi nō foret: facillie lōgiores magiſtratꝰ mī ſunt.
ta peccarēt nāvt ait lactātiꝰ: p̄poita nōnūq̄ ipunitate: q̄ & magni paulꝰ iu=
eſſent: & neminem vererentur: multa committerent. Quamob= riſcōſul=
rem illud recitatur. Naſciſcæ Scipionis: qui deleta Carthagine: tus.
ſuperataq; Græcia: nunc inquit nobis væhementer eſſe metuen lactātius
dum arbitror: ne fiamus inſolentes: cum neq; quos timeamus: Scipio
habemus: nec quos erubeſcamus. Quid autem et malos: vt The Naſcica.
ophaſtro placuit: magis arcet a peccando: & bonos vt attenti= Theo=
us bene viuant: cogit: quam cum intelligant paratos eſſe cenſo= phraſtus
res: a quibus plecti queant? Cum igitur hiſce diebus tu præ=

Gregori ani apo stoli. tot vrbane sententiam interlocutus sis: qua quidem Lælium eē
torquendum censuris: q̄m accusatus esset parricidii: nec eum
teclamantem audiueris: appellātemq; non admiseris: dicens:
Neroni ani apo stoli. apostolos illi te Gregorianos daturum: nec modo Gregoria-
nos dederis: in soleas eum coniiciens atq; compedes: sed etiam
Neronianos: qui eum acerbissimo cruciatu quæstionaris: sumꝰ
admirari tuam hanc temeritem: vt neque nos sis veritus: nec
ius ipsum. Sciebas autem esse nobis tui castigandi facultatem
Quam si posse te id efficere cogitabas: cum id obseruare inter
dū liceat: ne appellatiōis officio: iuris tollatur executio: succe-
debat quod animaduerteres: illud. Terētii: Sūmū ius: sūma iniu-
Terētiꝰ. ria ē. Tandē ne deinceps hūc dilaceres: si dilacerādus nō est. aut
vbi plectēdus sit: ne nos paruifacias quibus minime deferas in
hibitiuis hisce litteris tibi p̄cipimꝰ: ne quid posthac appellatio
ne pēdēte innoues in Lælium: ni malis indignationē experiri nr̄am
quinimo ad nos cōtinuo cū Lælio mittas oīs ea in causa p̄cessꝰ
cū iis quæ ab illis pendēt & emergunt: e tetiā iis connexa sunt
vt quid rite iudicaturi simꝰ: q̄q; tu recte iudicaris: intell[illegible]ꝰ.
Rursus in eos soles imperium exercere: qui maiestatē lædūt: cū
iampridē cōmiserimus tibi: ne quid eiusmodi iudices: quod cri
Crimen læse ma iestatis. men ad maius auditoriū atq; tribunal pertinet. Verū & remane
rēt impunita delicta: lædentem maiestatē in seditione publica:
vel cruēto facinore: aut qui lædisse accusaretur abs te captus ad
nos remitteretur vigilum diligentissime custoditus manu. Tu
vero captiuos eiuscemodi criminosos aut continuo cædis: aut
absoluis: aut clanculum ea tractas: vt a nobis cognosci non pos
sint: nulla (vt censendum est) alia de causa nisi vt concussias &
corruptelis delinitus demolitusq; potius tuo lucro q̄ publicæ
consulas dignitati. Quamobrem hoc tibi quoq; inhibemus: ne
quomodolibet læsam cognoscas maiestatem: aut publicam se
ditionem: aut cruentam factionem: aut conuenticulas: aut rapi
nam & manipolium: ne & magistratu priueris. & omni re tua.
Fx Mediolano vi. Nonas Maias.

Synonyma inhibitiua.

Fac ne hanc te in causam deinceps intromittas.
Ab hoc iudicio posthac omnino cessa.
Inhibeo tibi omnem hanc causam.
Nihil ausis deinde in Lælium attemptare.
Nolumus licere tibi posthac quicq̄ in eum.
Auferimus hac inhibitione tibi omnem in eum facultatem.

Inhibita sit tuo magistratu deinde oĩs opera in eam rem.
Abs te surrepta sit omnis hac in causa vis maiestatis.
Nullum deinceps sit tibi in Lælium robur.
Viles officio tuo hac inhibitione cædimus.
Volumus vacare te penitus huius causæ cura.
Sustulimus tuo tribunali causam hanc omnem.
Est tibi nihil agendum inhibentibus nobis in Lælium.
Aliis adhibe curam:hanc inhibemus tibi.
Nolumus sis posthac in Lælium curiosus
Causa omnis Lælij nostro iussu tibi est abrepta.
Lælius in tuis non erit deinceps manibus.
Nõ molest⁹ sis ãpli⁹ Lælio:cui⁹ cãm nobis reseruam⁹.Inhibem⁹ hac epl'a oĩno tibi:ne quid audeas in Lælium animaduertere.

Titulus.lvi.

Legis enunciatiua familiaris.

Mercurius. Trimegistus.

Frustra leges a principibus dicerẽtur(vt Mercuri⁹ instituit Trimegistus)nisi suis enunciarentur & populis & iudicib⁹ vt quid [illegible]uãdum esset:aut a quibus abstinẽdum intelligi posset.Nã Athenienses nonnunq̃ Ephoros lacedæmoniorum irridebant qui leges dicerẽt suis.easq̧ in archiuũ conferendas dicerẽt:quasi cunctis innotescerent:quę in archiuũ cõferẽtur.Ego vero secus cẽseo faciendum seruandũq̧ poti⁹ Romanorũ edictũ.vt nulla lege posset hõ plecti:quæ nõ esset enũciata. Statuim⁹ igr̃ hoc tpe legẽ:vt nullus frumẽtum ex nostro regno in aliud trãsferat:ni malit nos indignatos sua experiri pœna.Id eñ iccirco indiximus pœnę,vt abstinerẽt:q solebãt in sũma regiõis nr̃e charitudine maiorẽ inopiã facere.Sũt eñ aliquod qui abũdãt annona:cũq̧ preciũ eius intelligãt hac tẽpestate summum:non animaduertũt:quid in patriã detrimẽti cõferãt:vbi alio misso grano:ne cessitas suos vrgeat.At nos eos vel tenere sua iubem⁹:vel nr̃is venũdare:a qb⁹ si nõ idẽ traditur precij.non iniqua ferãt mẽte auarissimi omnium:& suorũ cõciuiũ ac ꝓximorũ inimici:ac insuper ingratissimi:a quibus cum acceperint beneficium in legendis pluribus q̃ cæteri soleant:abutuntur munere:indigni quidem quibus munera dimittantur.Lex igitur hæc epistola enunciatur vobis singulis subditis nostris ac terrarum nostrarum incolis:accolis atq̧ aduenis:ne quid posthac temere præsumatis frumẽti:vel exportare:vel exportãdũ alio venũdare sub nostrę indignationis pœna Ferremus enim tam grauiter vt grauius nihil esse quiret.Ex Mediolano Nonas Maias.

Legis enunciatiua familiatissima.

Enunciam⁹ hac epistola publica nobis legem quam ædidimus indictamq̃ voluim⁹ nostris omnibus: vt nemo sese in galliam: aut mercandi causa conferat: aut q̃uis occasione inuēta vel causa: ne icurrat & rei quam secum deferat perditionem: & quadrupli solutionem. Nec qui non obedruerit quicq̃ expectet a nobis gratiæ. Quid eñ inepti⁹ est in principe q̃ sieorū misereat̃ a quibus cōtemnitur? Causas aūt huius legis & multas & equissimas fuisse oēs existimēt. Nichil solemus pperā meditari: præsertim in gallos cum quibus sumus nedū antiqua familiaritate coniunctissimi: verūetiam affinitate deuincti. Sed ita nūc opus est facto vt aliqñ nos oino nō negligāt: & arbitrentur posse nostros sine illorum viuere nondinis: ex quibus omnem toti⁹ orbis thesaurum prodire iactant. Occurrunt & alia quæ nesciūt: quibus satis est obedire. Ex Mediolano. iiij. Nonas Maias.

Legis enunciatiua grauis.

Cecrops Solos. Iustinianus. Theodosius Nō iiuria Cecrops Athenarū instaurator instituit qđ a Solōe nō mō mutatū nō est: at poti⁹ cōfirmatū vt sīgulis vrbib⁹ atq̃ cipib⁹ fas eēt: sibi suisq̃ legē dicere. Itaq̃ iā in cūctos licere populos lege publica sancitū a iustiniano legim⁹: & a Theodosio cōpbatū & pri⁹ inuētū. Nā vt vrbes q̃q̃ ac pricipes alias habēt nationes atq̃ causas: sic eis leges subministrāt. Itaq̃ in ægypto siluas cædi nephas est. In Liburnis ac epiro: vbi robora ioui sacrata eē dicūt: sed publica: nō cædi syluas: ē nephas. Græcas mulieres ad circū saltare nō dedecuit: ad latinas saltare: dedecet. Regib⁹ ob rōnē quōdā dabat̃ purpura: nec mľto añ impatorib⁹ Thraciæ: nūc oēs ea indui possūt. Alicui vineta sūt rarissima: tibi pœna mulctant̃ qui in vineas pdeūt. At in Creta: Naxo: Chio: Chāpania: Liguria sūt fertilissima & plurima hæc: neq̃ exigit̃: nec indicitur pœna. Recte igī voluit legis ferēdæ ministrū Sceuola: diligentius considerare: abrogaret ne lex: aut derogaret. rursusq̃

Sceuola inhiberet: an licentiam darer: atq̃ iterū pmitteret ne aut vetaret & id omne aut aliud ad tempus: an semper cum hisce viis pararētur legum ferendarum rationes: aliudq̃ ex alio iustū ac hone-

Mutius. Scæuola stum nasceretur. Nā Mutius legem statuit vt vinū mulier si qua biberet. vestalis esse sacerdos non posset: turpiterq̃ nobili mulieri vino vti turpe sit. Semper igitur obseruandum institutum est quoniam conducebat pudicitiæ atq̃ modestiæ. Virgineus de-

virgine⁹ creuit: ne mulier in templum iret nuda caput: nisi tegeretur vndiq̃: ne cui visa placeret. Id hodie non obseruatur: vel peiorib⁹

fortasse tēpotibus:vel moribus hæcnon admittentibus. Leges ergo seruiunt & causis & temporibus: & sunt ferendæ non sine causa: sed non nunq̃ ignota pluribus causa. Vanū enim esset vocare vel minimos quosq;: vbi lex ferenda foret: qui aut causas audirent: aut assentirent. Vt enim vulgus est ineptum. ita in contrarias sæpenumero sententias traheretur. Vbi vero multitudo foret dominantium: in illud incideretur Licurgi: cum declarauit quare plures dominos Lacedæmoniis non decreuisset. Nunc autem & nos tulimus duas leges: quas exposuimus populis: vt obseruent: Aliam decimariam (vt vectigal decimarum quod nostris maioribus iamdudum tradi consueuerat: nescimus qua incuria vel egestate temporum desuetum) in vsum redeat. Aliam salis: vt idem in sale vectigal expendaẽ: quod iam annum cētesimum circiter solebat. Si quis enī admiretur: reuocare nos hasce tam obsoletas leges & populo odiosas: aut tacitus conquiescat: etiam ratione non audita: aut hūanitate nostra functus hanc habeat rationem: p̱ id tpis has fuisse vectigalium abrogatas leges q :cessitas vrgebat & metus. Nā in væhementissima primū pestilentiæ vi annū centesimum circiter exactum: tanta fuit turbæ paucitas: vt salis tradendi conditionem opus fuerit incidere: ac expectare vt populi crescerent: quibus sal traderẽ: non quia nō essent superstitibus illis opes: quibus vectigal ad se pertinēs traderent: sed quia nos in conducenda tanta paruitate: salis amitteremus potius ex precio q̃ lucraremur. Nunc autem in pristinā redeuntes conditionem salis a nobis nostrisq; vectigalib' emendi & precium & pœnam illam indicimus: & legem eandem quę in Archiuo est inuenta nostro: reuocatam in vsum: annunciem'. Decimarum autem legem per id temporis obseruari desiisse scimus: quo finitimi nobis bellum comminati multos ex nostris habere consentaneos. q̃obrem & nos inualidi ac minores natu: & metuentes ne quid seditionis obesset: tolerauimus quę populi voluerūt: q̃q̃ inique in nostros reditus pristināq; seruitutē violenterq; cōstituta. Nunc aūt reuocamus eam legē in vsum veterem: enūciamusq; oībus reuocatā hortamurq; ne qs obseruator nos irritet: cogatq; reuidere quātū sim' hacten' passi detrimēti: vobis qd debebatis nō soluētibus. Leges ergo quas reuocatas in nouatasq; vobis enūciamus obseruate: ne pœnam grauissimam incurratis. Ex Mediolano. iii. Nonas Maias

Synonyma legis enunciatiua

Legem hanc a nobis latam esse: vobis enunciamus

Lycurg'

Abrogasse nos hanclegem significamus.
Scitote nos ei legi derogasse.
Non est amplius ea lege(nostro iussu) abutendum.
Reddimus vos ea de lege certiores.
Ne vos lateat:hanc nos legem edicere.
Constituimus eam seruari legem.
Cupimus a vobis intelligi:eā nos legem decreuisse.
Quę lex fuit hactenus obsoleta de decimis.in vsū reuocata nūcē
Legē salis olim iacentē nūce somno surrexisse: vobis enūciam⁹.
Ne abutimini posthac ea lege.
Rediit ea lex in vim pristinam.
Facio vos commonitos:meo iussu locum esse legi Agratiæ
Reddidimus legi iuliæ suas vires.
In suū antiquissimum robur.illud reuocauim⁹ legē Corneliam
Non est dubitandū de sicariis:qa lex est a nobis in eos facta.
Quid noua nostra lege decreuerim⁹:vobis enunciamus.

Titulus.lvii.

Læticiæ nouæ nuncia familiaris

Plutarchus. Quam mihi vita hoc tempore iucūda sit:hæc epl'a nouæ læticię nuncia tibi significabit.Sum enim illo Plutarchi ductus ad scribendum hoc quoq;:cum ait voluptatē amicis significatam amicorum perinde ac propriam esse. Quo enim a me differs alio q̄ corpore? Animo sumus ambo quidem vno.Itaq; quod mihi lætū ē:lætū esse tibi pariter nō dubito.Nō videt̄ igr̄ alienū a rōne si te participē facio rei tuæ.Sum aūt in hac vrbe plurimū honoratus a principe maximopere:qui non solū præsum monasterio: qd̄ & ingenii acrimonia:& inconcussa mente:& summa prudētia opus est gubernare: sed in multis exerceor maximisq; rebus in cōnubiis transigendis:discordiis plurimorū sedandis: amicorū animis recōciliandis.componendisq; causis īterdū difficillimis quibus & si viro longe præstantiore foret necesse:suppedito tamen tantū industriæ:vt nequeam non gloriam reportare plusq̄ optatam.Id ego tamē diuinæ tribuo benignitati quæ multo largitur seruis plura q̄ sint promeriti:eo magis eos ad virtutes:pietatem:æquitatem:charitatēq; inuitans.Ah hæc autem sum ad finitimas perplures inuitatus prædicationes:non qui merear esse tā attente vocatus:quasi aut sanctus sim moribus ac vita:aut ingenio doctrinaq; maxīmus ac disertissimus: sed eadē vt opinor diuina largitiōe:q̄ vt plura in me cōfert:eo me vocat in grādiorē sui numinis curā.Hęc summatī habes itelligisq; q̄ lęt⁹ sim & q̄ te

(q̄ me amas) oporteat lætũ eẽ. Ex Mediolão pridie Nonas Maias

Læticiæ nouæ nũcia familiarissima

Tam sum hoc tp̄e lætus mi frater: vt plane gestiã. Rediit enim ex
Syria pater meus ditissim⁹. possumq́ posthac non angi: vt sole=
bã futurã vitæ conditionẽ meditatus. Nam vt nõ te latet: quib⁹
non est in hoc orbe summũ æs: ii mussitant diuites læti sunt Di Iuuenalis
ces in virtute diuitias sitas esse. Nec id quidem inficior. Sed vt in vmbri
Iuuenalis inquit: haud facile emergũt quoꝝ virtutib⁹ obstat res cio
angusta domi Crede mihi (qđ apđ Nasonẽ legr̄) miseros pruden Ouidius
tia pria reliq̄t: & ses⁹ cũ re cõsiliũq́ venit. Lęticię nouę sit igiᷣ hæc de ponto
ep̄la sed familiarissima nũcia: cui⁹ & te ꝑticipẽ esse velim: quem
amare adeo me scio: vt oia mea sint tibi cõmunissima. Ex Medi
olano. Nonis Maiis.

Leticiæ nouæ nũcia grauis.

Qui primi oĩm læticias hoim mẽtib⁹ instituerũt: eos (vt Hesiod⁹ Hesiodus
docet) superos fuisse censeo. Nam mœrorẽ certe lachrymas la
bores/ languorẽ/ & reliquas aĩ ꝑturbationes recte poete noctis
& [illegible]ebi filias declararũt: Eumenidasq́ vltrices ab inferis ꝓdire Eumeni=
quæ nõ sinãt iniucũdos cõgescere: at delectationes a cęlitib⁹ tra= des
ditas: & Charites a diis ꝓcreatas nõ iniuria descripsere. Nã quæ Charites
mens inquieta vel ꝑturbata q̄cq̄ potest vel recte iudicare: vel nõ
poti⁹ errore ad iudicãdũ induci. Vt ei Aristotele teste: temeritas Aristote=
obest cõsilio: sic rationi ꝑturbatio. Quo fit: vt neq́ afflictus pos= les
sit nõ temere iudicare: nec nõ ꝑturbare. At deus optimus cũ mer
cedẽ voluit rite sibi obtẽperãtib⁹ polliceri: Gaudete inquit & ex Christus
ultate. q̄m merces vestra copiosa est in cælo. Gaudẽt & lætenᷣ an
geli assistentes superis: Affligunᷣ & torq̄nᷣ dæmones mali dãna
ti apud inferos. Lęticia quę nos acceperit noua: est tibi nũciãda
vt cognoscas q̄ me deus foueat. Vbi legebã int̄ nr̄os quotidiana
illa philosophica & theologica: q̄ nr̄a esse nõ nescis: venit q̄dã fu
riosior poti⁹: q̄ sapiẽtior sed neq́ rudis: neq́ nõ disertus q̄ voluit
me tẽptare: rogauitq́ q̄d existimarẽ esse Angelũ: bonũ rñdi nun Angelus
ciũ At ipse male inquit accipis. Nam si angelus bonũ per se nun
ciũ significaret: frustra dicti sũt Euãgelistæ boni nũciatores: aut Euãgeli=
Euangeliũ bona nũciatio: cum: Eu: apud græcos idẽ sit: qđ apud stæ
nos bñ: vnde & Eucharistia bona gratia. Huic ego: dic mihi bone Euchari=
vir: q̄uis id etiã proprietas vocabuli nõ sonet: posset sonare vo= stia
cabulũ re ipsa: Negãte illo. Sic ego: inuẽt⁹ dũ Saluator in medio
doctorũ in templo rñdens & interrogãs illos: Ad doctores omẽs
intelligimus: q̄ docent: quoquidẽ vocabulo & ii dici possũt: q̄ prę

ſūt litterariis laudis. Vnde id poti⁹ cēſendū eſt eſſe de theologis doctoribus q̄ de reliquis dictū? propterea inquit: ꝙ dei filius nō niſi de diuinis cenſendus eſt ſoſit⁹ cōmētari. At & homo chriſt⁹ erat: & inter hoīes verſabatur: & tūc admodum erat puer: cur nō ſic de humanis vt de diuinis? Qm̄ qđ erat in templo cum doctorib⁹: id ſignificat: cū alio loco dixerit: Dom⁹ mea dom⁹ orōnis ē. Huc ego te demū ꝑduxi quo volebā: vt faterere vocabulum illđ vniuerſale ad oēs doctores: ad eos hic reſtrīgi ſolos: qui de diuinis rogabāt atqꝫ rn̄debāt: pręcipue cū Ieſus ad matrē dixerit: Neſcitis in iis eſſe me oportere q̄ patris mei ſūt? Angel⁹ igiť & ſi nō bonū poti⁹ nunciū: q̄ nunciū abſolute ſignificet: cū tn̄ diuin⁹ ſciatur nūcius eſſe: bonus intelligi debet nuncius. q̄ aūt euāgelium dictū eſt: ad excellētiam diuini verbi dictū eſt. Obſtupuit ille tam diſert⁹: vt dicitur: gręc⁹ vocabulorū interpres: nec auſus eſt obiicere quicq̄ aliud me ſibi ſatiſfeciſſe perpulchre dicēs. Id & ſi nō eſt lætitiæ maximę munus per ſe: nunc tamen ſūma me affecit voluptate: cū inuidi nonnulli exiſtimarēt nequire me qcq̄ aduerſus illius dicta rn̄dere. Lætitia igiť hæc fuit hoc maior: quę ſunt liuore tincti q̄ cū tibi amiciſſimo cōmunē eſſe ſciē: quē vice amo: & a quo amari plurimū opinor: Ad te ſcripſi: vt non minus tua ſit voluptas hęc q̄ mea. Ex Mediolano. viii. Idus Maii.

Synonyma lætitiæ nouæ nunciatiua.

Magna me tui fratris videndi lætitia cœpit.
Haud facile dixero: q̄ lætus nunc ſim.
Hæc voluptas in me maxima quidem eſt.
Nihil hoc tempore iucundius eſſe mihi potuiſſet.
Affect⁹ ſū tuo filio viſo tāto gaudio vt mai⁹ vllū eſſe nequeat.
Lætitia eſt hac in re mihi maxima.
Tā lęt⁹ ſū hoc tuo munere: vt āpli⁹ eſſe nō poſſe vnq̄ opinor.
Nō exiſtimabā vnq̄ ad me tantā vlla pro re lætitiā peruenturam
Quid eſt cur lætius viuere queam: q̄ nunc viuam?
Fuiſti in me letificando propenſiſſimus.
Ego tā lęt⁹ ſū hiſce tuis acceptis lr̄is vt lętiorē eē m̄ poſſe nō ducā
Hoc gaudiū commune tibi eſſe volo: quod maxime me letificat
Cura vt tam lætum me ſemper efficias: q̄ nunc effeciſti.
Debebam tibi plurima: ſed quod me adeo nunc lætum effeceris debeo dedicoqꝫ me totum.

Titulus. lviii.

De filio principi nato lætificatiua familiaris.

Etſi multa ſunt argumenta: quibus omnis fortuna noſtri prin-

cipis nos debeat plurimum oblectare:tũ hoc imprimis:cum fi- lius natus est ei. Tunc em̃ intelligimus nos esse diutius sine cura i pace quieteq; nostra facturos negocia & omni molestia vacatu- ros. Nam vt Homerus ait:cui principi non est filiꝰ:is peride ac priuatus populis vir. At vt Euripides dixit:principis filius læ- tificat populos. At non iniuria Hesiodus inquit:Nihil est tã po- pulis exoptandũ:q̃ vt principi filius sit:cuius se facie quasi solis aspectu a tenebris diuidi posse censeat. Natus igitur nostro inui ctissimo principi filiꝰ tam nos reddidit oẽs lętos:q̃ quicquid vo- luptatis contingere quiuisset. Quid em̃ si sapiebamus:væ- hementius optabamus? Nostris deniq; precibꝰ supplicationibus q; superi satisfecere. Puer natꝰ est nobis:vt illo vtar Christiano: & filius datus est nobis:cuius fide ac prudentia possumus aliqñ iustissime regi:pacatissimeq; gubernari. Hanc voluptatẽ nostris oibus communẽ esse reor:vẽ etiã illis ad quos nihil hæc succes sio pertinet. Manifesto em̃ quotidie intuemur & cometẽ:& alia cælisigna pro principibus apparere:quippe quoq; ortu atq; in- . . tũt & deficiunt plurima. Quod em̃ vnius obitu principis cuius non sint successionẽ hęredes vlli filii possessuri:mutatio- nes factas esse legimꝰ vidimusq; nonnũq;? At nomẽ hoc filii co hibet oia:nihilq; permittit aduersi patrari:nihil insidiaq; a fini timis parari. Gaudete igitur & nos vobiscũ hoc tam optato bo- no & alios nostra leticia gaudere sit docete:vt et nostra sua cau- sa intelligant finitimos ẽt nros lętos eẽ. Ex Mediolano. vii. Idꝰ maii

Homerꝰ. Euripi- des. Hesiodꝰ

pro filio principi nato lætificatiua familiarissima

Quod plurimum omnes optabamꝰ:iumꝰ hoc tandẽ summis in numerabilibusq; supplicatiõibꝰ cõlecutivẽ natus sit nostro prin cipi filius. Oq̃ citus est infantulus. Facies priami vt Aristoteles ait:digna est imperio. Nihil habet cum plebæis commune:tam formosus est:tãta proceritate mẽbroq;:tam egregie robustis no dis ac internodiis. Admirantur hunc matronę:natumq; dicunt iam triẽnem existimãdũ q̃ sit hec huic vniuerso regno vęhemẽs lætitia ĩn potes cõiectari:qd vt optabamꝰ & sperabamꝰ:ita dubi tabamꝰ nũq̃ nõ posse a superis consequi. Deoq; beneficio factũ est:vt & nos votis nostris largitionẽ inuenerimus:& de hoc pri- cipatu sit subditis vniuersis spes bona relicta: Nam vt est prin- ceps noster prudentissimus:& gubernat nos sapientissime:sic fi lium instituet sui similem:ad omnẽ virtutis gloriam. Lætemur igitur & exultemus omnes:hoc tam iucundo & fœlici munere. Ex Mediolano. vi. Idus Maii.

Aristote les.

pro filio principi nato grauis.

Antiquissimus populorum mos extitit:vt cũ principib⁹ filii na
persæ. scerẽtur:oẽ sũmæ læticiæ gen⁹ declararet. Quãobrẽ persæ vndi-
q; cũ munerib⁹ eo casu cõueniebãt.vt & regi gratularent:& psal
tis chorusciscq; publicã exultationẽ exprimerẽt. At ægyptiis re
ægyptii. gibus aliqñ plus dicitur:vno filio nato:tributi accessisse:q̃ cũ to
ti⁹ anni reddit⁹ mittebãtur. Quare apđ illos trito id cęperat vsui
plato. pari(vt Plato inq̃t)verbo:boni sunt anni fructus:si fili⁹ regi nat⁹
Thraces est. Thracibus vero regibus solebãt occurrere cũ sacrificiis sacer
dotes pæana canentes:cuius auspiciis bonis filii creti forent fœ-
Diomedes. lis. Quẽ quidẽ ritũ cũ dirimisset Diomedes ille crudelissim⁹:po
pulis odiosissimus fuit. At Arcades habuerũt Lycaonẽ semper
Arcas. infensũ:posteaq̃ Arcadẽ(quẽ poetæ iure fabulantur in vrsũ esse
versum:q̃m patris metu lateret in siluis)pepulisset ex regia:coe
gissetq; pro fugũ in certa latere sede. Nã si gratulãdũ est principi
q̃ filios eiecerũt. cui filius nat⁹ sit:multo debet eo filio magis lætari pater cui⁹ est
& cui⁹ cũ salute sua cõnexa est salus:q̃ si vero modo nõ lætatur:
sed eius interitum quærit:is merito est oĩbus odiosus & Ly-
nis ꝓmerit⁹ est cognomẽtum:eoq; pei⁹ q̃đ vel ipsi lupis suis ...
Tantal⁹. ciũtur fœtib⁹. At Tantal⁹ rex tam illustris q̃ & europæ magnas
rexit vrbes:& grandem Asiæ ptẽ subegit:iccirco coactus est de-
mũ in se suosq; mores omnes poetas plura fingere:q; cũ habe-
ret pelopem filium:nõ modo lætus eo non erat quẽ amabat vni
pelops. uersa gręcia:sed eũ ad se pepulit:& exulare coegit:quã gręci im
primis odiũ eiusq; virtutẽ sibi regẽ asciscentes:ab eo suę regio-
ni nomẽ dederũt.eãq; Peloponnesum vocauerũt. Quid Ageno
rẽ i mediũ afferã:quã phœnices pari sũt isectati rõne:quod Cad
Agenor. mũ a se filium abdicasset. Is aũt non multo post in Boetia The-
Cadmus bas condidit. Astyagem in nepote Cyro eiiciẽdo dãnãt:& Amu-
astyages lium in fratris Numitoris eiiciẽdis nepotibus improbãt:& La
Cyrus. ium crudelissimũ in Oedipo filio feris mãdato:sui sceleris pas-
amulius sum eẽ pęnas dicũt:propterea quod non læticiã publicã(vt de-
Laius. bebant)exegissent:sed dolorẽ acerbissimũ:quod ab oĩ nature
vi alienissimũ & videbatur & erat. Quo eñ debẽt iucũdius exhi-
larari parẽtes ac aui:q̃ si filii nepotesq; nascãtur a quib⁹ ꝓpaga-
ri videant genus suũ suæq; imortalitati studeri. Tã est imortali
tas sola(cuius vidẽtur esse omnes:quãto maiores & magis sunt
illustres cupidissimi)bonis omnibus exoptãda:vt cum aliquid
acquiritur:vnde possit ea quiq̃ nãcisci muneris:in eo sit omnis
mẽs occupata:ab eo pendeat voluptas omnis. Quare sapientis

sime dictum est apud Virgilium illud: Omis in ascanio chari stat cura parentis. Natus igitur nunc nobis filius & nos summopere lætos fecit: & vt epistolas ei⁹ causę letificatiuas ad amicos mitterem⁹ atq; subditos fecit. Letari certe nos sum⁹ supra modū: nō solum ea iucūditate: quę communis est patribus singulis: vt filiorum successione viuāt: sed ea voluptate quę nos nobiscū subit: vt videamus iam parari: qui nobis obeūtibus aliqn: vt mortales sum⁹ interituri: nostro nomine ac nutu: iuste sapiēterq; vos omnis moderetur atq; regat. Quid eni est dubitādū populis: ne pace viuant tranquillissime: cū bene natū regem habent? At vobis amici ac fœdere mecum iuncti communē iccirco voluptatē hāc reor: qm̄ vt patrimonio: sic & iustitia Demostenis instituto: sic debēt paternam esse amiciciam hæredes. Quare vt ego vester semp fui nullaq; in re diuisus a studiis & voluntatibus vestris: sic fili⁹ hic futurus est me⁹ paternæ mentis emulus: ad quæ omnia sic institutam: vt in eo alium meipsū vos esse nactos: sitis nō multo post intellecturi. Gaudete igitur mecum et publicæ huic læticie festi [illegible] isce dedicemus dies: cum sacris etiā vt talis in nos fili⁹ futur⁹ sit: qualis pr̄ ashac sēp extitit. Ex Mediolano .v. Idus Maii. Vir. i. ęne Demosthenes.

Synonyma pro filio principi nato lætificatiua

Lætandum est nato principi filio.
Communis nos pro nato nobis regulo veluptas capiat.
Fandem agamus leticiam propter natum nobis principis filiū
Choros & saltus adeamus pro nobis nato principis filio.
Gaudeant omnes hoc nato regis filio.
publica est hæc non priuata læticia: quod nostro principi nato sit pignus.
Successurus nostro regi nunc natus infans communem in nos contulit voluptatem.
Sumus tam summa detenti leticia propter principi natum hoc die filium: vt nihil voluptuosius: nihil iucundius dici possit.
Tanta læticia tenemur: cuncti vt nihil addi possit ad cumulum: quia filius est principi nostro nunc natus.
Ob natum nunc mihi filiū: cupio vos mecū pariter exultare.
Qui me amant: hanc meam exultationem propter natum mihi infantem sibi communem faciant.
Qui particeps est meæ iucunditatis: quia natus sit mihi fili⁹: nō me minus longe exultabit.
q me⁹ ē vl̄ affinis vl̄ ppiqu⁹: natū mihi filiū meū sūmope lætet:

Titulus. lix.

De filia nata lætificatiua familiaris

Viri boni iurisconsultorum illud maximum vitium considerantes. vel duce natura: non minus filias amant: q̃ filios. Eodem beniuolentiæ gradu suo feminenatos prosequuntur. Quamobrẽ Artaxerxes vna dicebat sibi nata filia: duos sibi filios quæsiuisse quoniam Horontem sibi generum adoptasset. Inde fit: vt neq; natura repugnet: nec interdum consuetudo nec ius hominum vt amentur filiæ nõ minus: q̃ filii. Quare cum mane sit nobis nata filia: & nos lætati sumus maximopere: & vt lætentur æquæ amici nostri: plurimum cupimus: qui nullis a mente nostra videantur esse studiis abhorrentes. Si nos igitur amatis: vos subditi publicam læticiam choris/ saltibus/ supplicationibus triduanis efficite: omneq; voluptatis honeste genus exercete: At vos amici patres atq; fratres: declarate cæteris mea queq; nobis esse cõmunissima. Ita enim me dii adiuuent: vt non minorem ex hac nata filia voluptatẽ suscepimus: q̃ si fili⁹ ortus foret. In hac nostrã nos solabimur senectutẽ: arbitrabimurq; nascituros nobis nepotes oẽs filios fore: vobis (vt opinor: & curabo) gratissimos Mediolano: iiii. Idus Maii

Artaxerxes.

De filia nata lætificatiua familiarissima

Cum nobis sit nata filia. sumus non mediocriter lætati: siue q̃d nullum haberemus antea pignus: seu quod eo pacto nos ad amãdum inuitet natura hominum hac in re ductrix atq; gubernatrix Cupimus autem eadem esse lætos iucunditate cæteros: qui nobis sunt vllo vel amicitiæ vel propinquitatis deuincti genere vel clientelæ ac seruitutis subditi debito vt patefaciãt: nulla i re vel mœsta vel læta: sese a nr̃is mẽtib⁹ esse disiũctos. Itaq; quo plurib⁹ ac maiorib⁹ publicę leticię signis hæc cõis mihi vobiscũq; reliqs finitimis omnibus voluptas declarabit̃: eo mihi rẽ gratiorẽ & chariorem effeceritis. Ex Mediolano pridie idus Maii

De filia nata letificatiua grauis

Quamq̃ natura docet: nõ minus amari debere filias: q̃ filios (vt Plato docet) tamen est & illud nobis argumentũ: quod veteres omnium doctissimi non sine causa: vna voluerunt appellatione mares fœminasq; dici filios: vt Ciceronem legimus: cum ad filium filiamq; scribebat: dicere solitũ filios dilectissimos. At principibus Assyriis qui primi omnium regna gubernarẽt: non mi n⁹ filię succedebant q̃ filii. nec Medis rursus: nec Græcis si & in Argiuis videant̃ & in Thebanis plurima. Nec me deterret q̃ plato voluit muliebre semẽ esse fœminã: virile vero marẽ q̃d & Na

plato

Cicero

plato

oui.i. me

so declatauit illo Deucaliõis accepto pyrrhe☞ oraculo: vt quot tamor quot lapides post se iaceret frater: mares quotquot soror: futuræ fœminæ quidẽ essent: cũ Aristotelẽ. quã sequunt hodie omẽs sapiẽtes: sciam᷑ oẽs filios patris dicere: nec cõiugẽ alid qcq̃ operari q̃ tellurem. quæ acceptũ foueret ꝓpagaretq̃ semen. Sed esto sit verus plato: qui pote hoc fit: vt mater tam amet sincere igit illum marem illum quidem quem ipsa non genuit: Vt ea communis & studiis & mente viro idem pignus amat: quod sine viro nunq̃ edidisset sic amet & pater filiam qua nisi coniugi fuisset adiumento: nũq̃ illa peperisset. Quid q̃ Aristotelis testimonio pater plus filiæ afficit necessario: mater vero filio? Nam cum mater non auxiliaris sit: sed quę auxilium postulet: illum filiorum amat væhementius: a quo plus intelligat aliquando se posse adiuuari: cuiusmodi marem sibi futurum adiumento certo scit qui naturæ ductu patris superstes: matrẽ possit adiuuare. At pater qui auxiliator esse solet: & ea de causa filios amat: vt ipsis adiumẽto sit iccirco diligit natas plusq̃ natos: quoniam maribus omia sūt pꝰ ra: fœminæ sine subsidio patris male sint habituræ. Quid quod hinc affinitates principibus quæruntur q̃plurime: quibus solent contineri principatuum neruii: successionesq̃ stabiliri Nã q̃ inter Cęsarem & pompeiũ: inter Danaum & Aegyptum: inter Astyagẽ & filiæ natum fuerint dissidiæ: discordiæq̃ non vulgares: idne quidem reliquos ad minus amandas cõmoueat filias: cum & ille id quidem accerbissime tulerint: & non omnes eædẽ sunt filiæ: non omnes iidem generi. Quanto Oedipo iucũdior filia: quæ cæcũ est patrem semper comitata: & ea quidẽ tutata diligentia: vt nihil ei potuerit esse hac sublata iucũdum: cum hac nihil pene molestum? Quot possemus easdem in medium afferre quibus intelligeret: non lætos esse posse patres minꝰ filia nata q̃ filio? Quid si interdum & multo magis? Hinc vbi nunc nata est nobis filia: nec minus lætati sumus: q̃ si filius nasceretur: nec minus alios esse lætos decere opinor: qui nobis afficiuntur. Itaq̃ vos qui nobis estis subditi. debetis publicam hanc læticiam exercere: vt intelligatur a nobis nostraq̃ voluptate pendere vestrã quos nihil alienum a mente nostra factitasse aut facturos certum est Vobis aũt O amici ac nobis fœderibus deuincti: nõ edico nec præcipio. sed supplico: & si æquũ est pro mea in vos fide: rogo atq̃ obtestor: ne minus sitis in hac lætitia publica me minus iucundi festiuiq̃: q̃ ego & fuerim & sim & esse constituerim. Nolim enim quemq̃ arbitrari: quoniam filia sit: aut nos auaricia ductos

Aristoteles

plato

Aristoteles

q̃ affinitates aliq̃ sũt causæ discordiaꝝ.

Oedipi filia

dotis adimplendæ causa:aut vllo doloris genere pellectos: confusos existimari. A mente nostra nihil est alienius vituperatiõe nihil nobis cõmunius & antiquius cupiditate gloriæ: vt facile cognosci possit: nihil mihi simulandum aut dissimulandum. Quare cum & ipse vere lætor: & vobis lætandũ esse ducam: rogo vt hanc publicam læticiam sic exerceatis: vt exercui ego hactenus
Ex Mediolano idibus Maii.

Synonyma de publica pro
filia principi nata læticia.

Lætandum est publicæ pro filia principi nata:
Nihil voluptatis omittendũ est pro ea quę nata est principi filia
Cum creta sit principi nata: gratulandum est ei
Nobis summopere gaudendum: quia filia est regi nostro creta
post satam regi filiã: & ipse exultat: & nos exultamus
Summa nos voluptas consequatur: quando filia regi nata est
Nihil potest hoc tpe nobis iucundius esse: q̃ q̧ regi sit nata filia
Pro ea læticia: qua rex noster exhilaratur propter natã filiam & nobis pariter lætandum est.
Nihil est publicæ prætermittendũ festiuitatis vt principem imitemur in nata sibi filia.
Tã est dux nr̃ ꝓ filia sibi nata læt⁹: vt nobis identidẽ faciundũ sit
Faciemus rem duci iucundissimã: si propter filiam ei natam publicam lęticiam exercebimus.
q̃ gratissimi possumus esse duci: pro eius filia publicam exercẽtes festiuitatem.
Ob filiam duci natam debem⁹ & choros & salt⁹ p vrbem agere.
Afficiemus ducem incredibili iucũditate: si ꝓ filia sibi nata vt ipse iubet: publicã lęticiam ostendemus.

Titulus. lx.

De hoste fugato vel cæso familiaris.

Iam deniq̧ cæsus est noster hostis: qui nos atq̧ nostros omis iãdudũ insectat⁹ est omi ꝑsecutionis ac odii genere: Iam nihil nobis est timendum amplius. Imitari debemus Assyrios. quibus ꝓ hoste cæso faciebant non publica solum sacra: sed festa triduana vt declararetur omnibus q̃ hosti cauendũ foret: cũ eo cęso tantũ exultaret. At Persæ inter eosq̧ magis Zoroastris instituto cõstituerunt: vt quicũq̧ hostem cæcidisset: non solũ publico donaret munere: coronaq̧ magni pręcii: sed int ciues sũma valeret & auctoritate & gratia q cæso qdẽ hoste ciuitatẽ omni metu laborasset. Vt eñi hostilis manus calamitatẽ inducit nõnunq̃ maximam.

Assyrii

Zoroastres

ita eius interēpti cōditio maximā affert vrbib⁹ voluptatem. At
Sempronius Cappadociæ rex iampridē in nos fuit acerbissim⁹ Sempro
in nos vsus est omnium inimicitiarū & publicarū & priuatarum niusrex
genere. Affecit nos nedū contumeliis/ cōuitiis/ probrisq̧ q̄plu= cappado
rimis: verūetiā quotiens in agrum nostrū excursionibus nixus cie.
est: prædas reportauit: captiuos duxit omneq̧ scelerum exercu
it genus. precabamur superos: vt huius nos pestis metu libera=
rent. Nostra cura sublatus est: deniq̧ superatus & cæsus in fru=
stra: vt publica læticia merito debeamus diis immortalibus ha
bere addicere gratias: q̄ nobis hunc sustulerīt morbū. Hoc ego
& in templis & in platæis agendum iubeo. qđ & vobis precipio:
quos scio me i studiosissimos. Ex Mediolano. xvii. kal. Iunias.

De hoste fugato vel cæso familiarissima.

Fugatus est demum noster acerbissimus hostis ille: qui nobis
tanto fuit nonnunq̄ terrori: a quo sumus aliquando tam acerba
calamitate confossi. Qui iuste dimicant: sic solent semper supe=
ros adiutores sperare. At quibus iniquitas est ad decertandum
p[illegible]posita: iis imminent superorū consilia: & a tergo mundi pe=
[illegible]a: quibus facillime pplexi ac irretiti nihil possūt euitare de
mum incōmodi. Quod q̄ verum sit: vel ex vno hoc hoste nobis
nunc fugato turpissime: fiat in reliquos cōiectura. Q not fœdauit
modis nostros ois? Quib⁹ est in nos iniuriarum gradibus nixus?
Quid omisit calamitatis: quo nos non confecerit? pridie huius
diei: cum in agrum nostrum plurimis & violentissimis quidem
vt videbatur: satellitibus comitat⁹ fecisset impetum: diis fauto=
ribus populo nostro nobis comite in eum occurrim⁹: oppugna=
uimus: ex suis multos occidim⁹. coegimusq̧ demum terga tur=
pissime vertere: tāq̧ fugauim⁹ fortiter: vt nunq̄ audeat amplius
de nobis expugnādis cogitare. Vobis publicā significo læticiā:
quam & nos exercemus. Ex Mediolano. xvi. kal. Iunias

De hoste fugato vel cæso grauis.

Non sine certa sanctissimaq̧ rōne: præter triumphū: aliud inue= Græci
nere græci victoriæ genus: quo qui potirenī in hostem & lætari
publicę deberēt: & suos amicos subditosq̧ ad læticiā eandē inui
tare. Non em̄ sp captiuus ducit̄ hostis. vt in triūpho ligat⁹ fidē fa
ciat victorię: sed aliqn̄ est: q̄ platonis instituto malit armatus mo plato
ri: q̄ inermis triumphi pompam & catenatus augere. Al quan=
do sunt ea conditione quidem hostes: vt terga vertere potius ve Trophæ
lint: q̄ vel cædi vel capi. Quāobrē trophæū a græcis dictū est tri= um
umphi genus: quo nō ducereī captiuus hostis: nec eius vrbs vl=
tis

Babylon la ſubacta eſſet. Huiuſmodi genere victoriȩ Babylon viſa eſt ſæ
Lucan⁹ in pi⁹ & potita: vnde illud poeticū: Babylon ſpoliata trophæis. At
primo Ninus aſſyri⁹: Cyrus perſa Alexander Macedo. Cæſar Roman⁹
Qui victo cū ſepænumero vertiſſent in fugā hoſtes: & ex eis multos inter
riā obti= emiſſent: raro tñ triūphaſſe dicūtur. Sed ab Aſſyriis ipſis ad Per
nuerint ſas/ Medos/ Græcos/ Romanoſq; deinceps hic mos inſtitut⁹ eſt
precipuā vt cū vel cȩderet vel fugaret hoſtis ipſe: publica fieret exultatio
quibuſdāq; ornatiſſimis donaret muneribus q cecidiſſet ſiue fu
gaſſet: vt & alii ad eandē inuitarent victoriā: & in eum qui viciſſet
populi regeſq; nō viderentur ingrati. profecto laudat adhuc il
Hānibal. lud Hannibalis ſupra modū: qui cum Marcellum cuiuſdam for
titudine conſtantiaq; coactum terga vertere: vel nō multo inter
liminio accepiſſet eum donauit in vrbe prædiis: in caſtris autem
corona: quæ ſumuū preciū habuiſſe phibet: Id vbi Carthaginen
ſes admirarent: quærerētq; cur tm̄ in eū muneris cōtuliſſet: vt &
Cleophi reliqui dixit: idē conent: & vos ingratos non me reddam accepti
lus bñficii. Scitis fuiſſe nobis iamdudū crudeliſſimū hoſtē Cleophi
lū: qui nobis tam fuit moleſtus: vt dirior eſſe nemo poſſet ... e
deuentum eſt vt aliqñ auderet: velle nobiſcū de noſtris agris pa
ciſci: noſq; i tā aſperā anguſtāq; calamitatē ac fortunam redacti
fuiſſemus vt ſalua vita cupemus oīa nr̄a illū poſſidere. Quod &
tranſegiſſemus (vt nō neſcitis) ſi cōfidere illi tuto potuiſſemus:
Sed vt perfidiſſim⁹ erat: ita nullā pollicitationibus oībus fidem
adhibendā cēſebam⁹. Cura noſtrorū militū fortiſſimoꝝ inquam
& cōſtātiſſimorū fugat⁹ eſt primū triduo prius q̄ interimet. Mox
in præliū animoſior ſolito rediens: cum pugnaret ſæuiſſime ni
hil ſine cruore noſtro poſtulās cæſus eſt: cur⁹ neſcit manu: pluri
b⁹ cōfoſſus vulnerib⁹. publicam læticiā & nos fecimus: & vobis
faciendā iccirco ducim⁹: ac ſi ȩquū eſt rogamus. Ex Mediolano
xv. Kalendas iunias

Synonyma de hoſte fugato vel cæſo lȩtificatiua

Exultandū eſt ob fugatum hoſtem noſtrum.
Sæuiſſim⁹ eſt nobis itereptus hoſtis: ex quo lætādū eſt publice
Cȩdes nr̄i hoſtis crudeliſſimi nos ad publicā inuitat læticiam
Cur exultare palā nō debem⁹ cū fugat⁹ ſit nobis noſter hoſtis:
Multo nos magis reliquis ꝓuocat ad lætādū hoſtis nr̄i fuga
Qđ cȩſus ſit nr̄ hoſtis: vt princeps læt⁹ eſt: ſic & nos eſſe debem⁹
Iucundiſſima ſim⁹ mēte: cum hoſtis noſter fugatus ſit.
Ob cædē hoſtis noſtri geſtiamus choros & ſaltus exercentes
Nihil eſt publicȩ nobis feſtiuitatis prætereundum: vt: cæſus eſt

noster hostis.
pro cæde hostis nostri quæ satis sit publica festiuitas?
Affecit nos hostis nostri fuga: demum[que] cædes tanta voluptate vt incredibile dictu sit.
oi cura i publicã debem⁹ letician attẽtos nos ob cęsũ hostẽ xibereє
Tanto nos metu cęsus hostis liberauit: vt possim⁹ eẽ iucũdissimi

Titulus.lxi.

De familiarib⁹ negociis familiaris

Negocia mea hic publica nulla sunt. Sum enim vir in monasterio clausus: & ciuilia nulla quæro: quæ ad monasterium attinent: curo. Priuata igitur & familiaria negocia sunt plurima: quibus[que] transigendis non mediocri opus sit ingenio: atq[ue] qui bene trãsigit (vt dixit apud plutarchũ Bias) laudari maximope possit Nã in sũma res[que] oim charitudine mihi tenẽda est in monachos abundantia: in sũma loquacitate silentiũ ꝓcurãdũ: in omi ægritudine adhibẽda valitudo. Verũ ego quo difficiliora sũt negocia familiariora eo cõstanti⁹ pseuero. paratã mihi saltẽ apud eũ mercedem ... cõpensator est laborũ æquissim⁹. Tu rẽ habes: intelligis ... summatim de negociis meis familiarib⁹ ad te scribi possit. Curatũ vt cito his difficultatibus liberatus ad vos eam: Ex Mediolano xiiii. kalendas iunias. Bias apud plutarchum

De familiaribus negociis familiarissima.

Antonius hic priuatim agit nihil. Est cum principe tempus (vt aiunt) terens. Nusq̃ enim exercet ingenium: cum[que] videat se ocio perdi: suam fert ruinam perbelle. Familiaria igitur negocia ei⁹: de quib⁹ te rogas faciã certiorẽ: nulla sunt. Vide quo redactus sit: vtne[que] velit ĩpensæ domesticæ sibi faciũdæ laborẽ: sed domũ se alterius cõferat. a quo accipiat: qd comedat: dato ei maiore precio: q[ue] opus sit. Nescit (vt paucis agã) sibi viuere: nec aliis quidem Sæpius hũc interpellaui: accusaui: cõminatus sum Narrat fabulas surdo. Ex Mediolano: xiii. kalendas iunias Teretius

De familiaribus negociis grauis.

Et si mihi familiare videatur esse graue posse (vt pittac⁹ inquit vnus ex septem) est tamen inter familiaria quidẽ ipsa qd præ cæteris possit appellari graue. Vt enim vult Aristoteles: ex duob⁹ malis minus malũ illud esse: qd alteri⁹ respectu possit bonũ vocari: sic & in hisce reliquis relinquitur cognoscendũ. Nam inter familiaria si quid ad honestatẽ eximiã turpitudinẽ[que] muliebrẽ attinet: si quid ad filiorũ egregiã laudẽ aut vituperationẽ pertinet illud graue dicendũ reor de quo serio non familiariter tractãdũ sit Pittacus Aristoteles.

Nūc igi᷑ vt rē oēm accipias: quā ego epistolæ hoc graui gñe scribēdū ad te volui: fili⁹ me⁹ religionē ingress⁹ est: ea quidē (vt opinor) sententia fortasse: vt bon⁹ fieret. In mūdo eñ iādudū sibi cęperat desperare: qui cū vniuersū circuisset terrarū orbē: nec vsq̄ sibi relictū vllū videret amiciciæ gen⁹: ad id tādē ordis statuit deuenire in quo bñ modesteq; viuere cogeretur. Sed vbi aliq̄diu inter sacerdotes versat⁹ ē: decreuitq; sacerdos initiari: & initiatus est & fact⁹: & multo tñ peior euasit q̄ antea fuerit vnq̄. Nūc perlustrat vrbes mulierib⁹ vacās & gulæ: ocioq; incūbēs adeo pdite: vt nulli se dedicet arti: nulli studio. Si q hūc accusant: irridet eos: vt iā in iocularium versus publicus monachoꝝ scurra cēseatur. A me vero non semel & a matre castigatus simulat aliquando quicq̄: sed nunq̄ resipiscit. Hæc sunt quæ ad te grauiter scribēda non neges: Nam vt pondus res habet: non paruum vt me interdum affligit: sic & tibi molestum fore non dubito. Scio enim q̄ mea a mes: & q̄ te mea quæq; commoueant in læticiam læta: in mœrorem luctuosa. Verum ne me ducas: hanc perditionē hominis tanti facere: vt nequeam recreari. Ea mēte fero: qua quod iam i[illegible]teratum est malum: & qua ipse fert meum pro se dolorē. Ad ipsum eñ hoc plus longe: q̄ ad me pertinet. Si bon⁹ erit: & sibi conducet: & me afficiet voluptate. Si malus sibi obierit: hæc habes Ex Mediolano. xiii. Kalendas iunias.

Synonyma de familiaribus negociis.

Nihil hic agimus domi.
Meus filius ægrotat.
Res meę familiares ita puæ sūt: vt de his nihil scribēdū arbitrer
Quid scribam ad te familiare: cum nihil habeam:
Si de negociis vis meis familiaribus fieri certior: aliunde q̄ a me postula.
pauca sūt mihi familiaria negocia: de qb⁹ q̄cq̄ possī ad te scribere
Omnis familia mea bene valet: hoc est quod de meis familiaribus negociis ad te scribam.
Sunt omnia mea familiaria negocia iucūdissima
De meis negociis familiaribus hēs alios & scribas & nuncios.
Res meæ familiares habent perpulchre
Lætare (si me amas) negociis familiarib⁹ meis: sūt eñ faustissia.
Cupio tam esse familiaria mea negocia tibi cognita: q̄ mihi.
Familiariū negocioꝝ meoꝝ magna me voluptas capit. Nihil ē mihi familiaris negocii: q̄d me nō delecter pl᷑imū Scio te meoꝝ familiariū negocioꝝ curiosissimū: sed hñt oia ppulcre: vt cupio

Titulus.lxii
publicæ fidei familiaris.

Hisce publicæ fidei nřæ litteris:neminē ignorare volumus:nřo iussu Lælio(qui has secū attulerit)patere ad quālibet vrbem nostrā/oppidūq3/passū/arcem ac terrā aditūac morā:& inde reditū semel & sæpi⁹:vt ei visum fuerit ita/morā ducere/atq3 regredi: cū omni familia sua:req3.suppellectile:ac fortunis & bonis oib⁹ tā cōiūctim:q̄ diuisim:ac sine impedimento/inquietatione vexatióeq3 quacūq3.q̄ si cui deberet aut subdito nostro:aut locoq3 nostroq3 icolę:āt alienigeneq̄uicq̄:cui vel publico vel priuato deuinctus foret documēto:volum⁹ eū in psonis aut rebus cōuenīri apud nos nostrosq3 iudices & satellites quire. Si rurs⁹ aliqd in nostroū aliquem:aut externorū commisisset:quo plecti apud nos nostrosq3 valeret:derogam⁹ omni legi:quæ hoc admitteret cōuentionis gen⁹ & accusationis officium. Volumusq3 tandem eā huic suisq3 rebus ac personis immunitatem adiutricē atq3 fautricem:vt si quo iure potuisset tam inpetitionibus ciuilibus:q̄ i accusationibus criminalibus perturbari atq3 cogi:quasi ad asilū confugisse ducatur cum huiusce nostræ publicæ fidei munimine. Iubemus iccirco nostris omnibus tam peditibus q̄ equitib⁹ militibus:& tam tribunis:q̄ cæteris quibusq3 magistratibus: ne quomodolibet h as audeant commentari litteras:aut ī vllo eas violare:aut quicq̄ vlla via vel exquisitissima attemptare:quo minus quietus cum suis omnibus in nostris singulis locis sit ipse Lælius Id si secus aut fieret aut attemptaretur:indignationē nostram quilibet inobseruator præcepti nostri se sciat indubitanter incurrisse. Ex Mediolano.xii.Kalendas iunias.

Publicæ fidei familiarissima.

Huius epistolæ serie volum⁹ omnes tam nostrarum vrbium custodes atq3 magistratus singulos:q̄ milites atq3 subditos nobis: quomodelibet seruientes:in nostrisq3 locis versatos fieri certiores:patereLælio ad nos additum:& omnes singulasq3 terras nostras:ac loca maris sita:fluminibusq3 quælibet cum familia om ni sua:suisq3 ac familiæ rebus omnibus:sine inquietatione molestiaq3 quæ vel dici posset vel excogitari ob aliquod priuatū debitum ac publicum:crimenq3 quodlibet. præcipimus igitur nřis sub pœna indignationis nostræ.ad vnguem hæc obseruari:nec quicq̄ attemptari:quo minus hæc publica nostra fides seruetur. Ex Mediolano.xvi.Kalendas iunias

Publicæ fidei grauis.

Sunt certe quidē causæ: quibus principium animi facillime q̄dē inducūtur: vt illis faueant: & in iis etiam succurrant: quæ legib⁹ videnť aliq̄n detogare: qui sunt omni laude cumulati. Nā solet
Cicero. multos & graues & bonos viros (vt ait Cicero) vel āgustia rei opprimere: vel fortunæ casus vt nequeāt videri quales sūt: vel q̄a
Arat⁹ Sicyonius. deficiāt a fide: vel quia nequeāt obseruare diē: vľ quia in reb⁹ restituēdis aliquo sit ipedimēta perturbati: q̄obrē Arat⁹ Sicyoni⁹: cū in patriā (a qua iamp̄ridē exularat) rediisset: suorū ciuium aliquos: qui decoxerāt magno donauit ære aliquib⁹ fidē præstitit
Cæsar iulius. publicā: vt nulli perturbarētur: Cęsar āīt: quot huiusmodi fecit dona ex Gallis Romam rediēs? Quot ea fide succurrit publica? Sūt qui hoc immunitatis genus moleste ferant: cur illis quibus publica præstatur fides: aliquid etiam doneť: cū aut multū æris debeāt / aut i ipsos ēt pricipes nō nihil iniuriaꝝ intulerit? At si recte cōsiderāt: sine publica illos fide in eas vrbes nūq̄ esse venturos: malle debebunt vel tutos illo ire: cū quib⁹ possit pacisci nō nihil & aliq̄n sperare quicq̄: q̄ si minime tuti nūq̄ venerit. At nō veniāt inquiūt: absint q̄ poti⁹: q̄ qui aut nobis debēt: aut nos fecerunt iniuriis: nobis inuitis ad nos eant. At principes o boni viri hoc solo differūt a priuatis: quod iperant: quoq̄ plurib⁹ pręcipere quidē possūt: hoc: maiores sunt principes. populoꝝ eos
ligurgus multitudo atq̄ cōcursu⁹ (vt ligurg⁹ ait) reddit principes. præstat igr̄: vt illis interdū addit⁹ pareat: qui pn̄t aliquo pacto nōnūq̄ p̄desse: aut nūq̄ obesse. Quid si & nobis debēt. dimittimusq̄ ad tēpus aut omnino: vt tuti⁹ nobiscū versari velint? Quid si vel nobis fuerūt iniurii: toleramusq̄ veniendi ad nos: morādiq̄ licentiā: vt potius pœnitētibus vtamur: q̄ nullis? Læliū igr̄ huius epistolæ publicæq̄ nostræ in se suosq̄ fidei ostensorem volum⁹ semel ac sæpi⁹ ad nos & quęlibet nostra loca tam terra q̄ aquis / vrbes / oppida / arces / passus / pontes / & cętera quæq̄ venire posse eum omni familia sua: suisq̄ ac familiæ rebus: vel sine: vt sibi libuerit ac visum fuerit: & in illis sigulis die noctuq̄ morari: ac inde discedere: rursusq̄ ac iteꝝ idē efficere sine molestia / inquietatiōe / vexationeq̄ qualibet: atq̄ cuiusuis generis atrestatione ac retardatiōe. Non obstantibus tā priuatis q̄ publicis debitis: quibus cū instrumētorū fide aut testib⁹ aut sine: obligatus tā nobis foret ac nostris: q̄ aliis quidē oībus: nec obstātib⁹ q̄busuis criminibus: quoꝝ reus cuiuis esset principi atq̄ potentatui: etiā si in nos crimē læsæ maiestatis commisisset: quibus quorumq̄ conuentationi atq̄ accusationi p̄cessuiq̄ ac pœnæ volumus hac pu

blica fide derogatū:etiā si ea forent:de quibus hic oportetet ex præsam fieri mentionem .Iubem⁹ autem magistratibus nostris quibuscunq; ac subditis sub nostre indignationis hæc obseruari pœna. Ex Mediolano.x. kalendas iunias.

Synonyma publicæ fidei.

Sit huic nostra fides publica.
pateat Lælio ad nos nostrosq; liber aditus atq; reditus.
ossit Lælius ad nos & loca nrā immunis ire ac eē:& discedere.
Quotiens placuerit Lælio:huc & in singulas terras nostras:lice at venire ac regredi.
Nullum obsit iudicium ei in nostris locis.
publica hæc nostra fides eum rueatur ab omnibus immunem.
Sub nostra protectione cum suis omnibus ad nos is accedit.
Fides nostra publica data sit Lælio.
Nihil impediat eum:cui publicę fidei līas hasce dedimus.
Qui has ostenderit nostræ fidei publicæ tabellas : is inquietari a nullo nostrorum vllo iure queat.
N lla sit i Lęliū molestiæ causa:cui sūt nr̄e fidei publicæ līe.
Si quis in eum quicq̄ attemptarit:quem publica fide communiuimus is a nobis plectendus acerbissime maneat.
Læli⁹ nr̄am habēs fidem publicā nulla de causa possit iquietari.

Titulus.lxiiii.

Familiaritatis institutiua familiaris.

Eos sibi debent principes familiares asciscere:vt Agesilaus ait qui sunt:vel genere vel moribus principum familiaritate nō indigni.Quamobrem cum Iulius & nobilissimo genere natus sit: ex Romana quidem antiquitate: & vitæ institutione tam clara: vt merito sit inter maximorum familiarissimos principum admittendus:volumus hisce publicis familiaritatis litteris omnibus manifesto patere:hūc nos vobis familiarem designasse:vel leg; vt illis deinceps honorib⁹ immunitationib⁹/libertatibusq; potiatur quibus familiares reliqui nobis iucūdissimi potiti sūt & gaudere consueti.Ne quid autem vectigalis aut exactiōis cuiusq; ab hoc exigatur eunte/stateunue / aut redeunte per quæuis vel nostra vel amicorum nostrorum loca:cum suis rebus omnibus:ac sociis siue famulis:ad numerum vsq; personarum sex: nostris edicimus sub nostræ indignationis pœna. Amicos vero non secus ac patres fratresq; rogamus.Ex Mediolano.ix.Kalendas iunias. agesila⁹.

Familiaritatis institutio familiarissima.

Quihanc ostenderit epistolam:vir omi laude cumulatus noster
est familiaris:eūq̃ sic in cœtū ac numerum familiarū nostrorum
collocauim⁹:vt oibus post hac illis fungatur dignitatibus ac im
munitatibus:quibus cæteri familiares nobis periucundi fungū
tur. Rogamus igit̃ illos quoscūq̃ principes patres ac fratres:ad
quoꝝ hic peruenerit vel solus:vel cum famulis:siue comitibus
loca vsq̃ ad sex psonas: cumq̃ rebus quibuscunq̃: vt sine vlla
hunc inquietatione aut exactione ire/stare/redireq̃ permittāt.
Nostris aūt hæc iubem⁹ obseruari singula sub nostræ idignatio
nis pœna. Ex Mediolano. viii. kal. Iunias

Familiaritatis institutio grauis

Inachus Cōmodissime ꝓuidit primus in grecia inachus:apud latinos Ce
Cæsar sar vt in eos se familiariores principes præstarent:qui laudatis
Iulius simi viderentur:& eos suis litteris insignirent: vt apud exteros
pateret. q̃ pro suis meritis amarent̃. Hoc em̄ pacto solent animi
bonorū ad assidue meliora & cogitāda & agenda inuitari:& reli
qui paratiores ad virtutem fieri:vt paribus exemplis ad similes
dignitates alliciātur His & nos nuper rationib⁹:vt alias in a[illegible]
sæpe sumus in Lęliū allecti: qui merit⁹ nobis visus sit aliqua [illegible]
gnitate condonari. Est em̄ vir vt sūma virtute/ ingenio acutissi
mo/doctrina singulari/ ꝓbitate ac fide incōcussa: sic nos assidue
obseruauit: ac statui nostro deditissimus fuit:Constituim⁹ hunc
igitur nostrū familiarem/aulicum/atq̃ comitem:in eorumq̃ tra
duximus numerū atq̃ cœtū:qui eiusmodi locis apud nos gau
dent:vt illis posthac semp honoribus/muneribus/stipēdiis/pri
uilegiis/imunitatib⁹/exemptionibus/libertatibus/francesiisq̃
fruat̃ atq̃ potiat̃. quibus frui ac potiri sunt vbi libet soliti reliqui
nostri familiares/domestici/aulici/charissimi quidē atq̃ iucun
dissimi summaq̃ virtute præditi. Quod vt facilius assequamur
rogamus obsecramusq̃ serenissimos reges/illustrissimos duces
inclytos marchiones/præclarissimos principes/ Barones/Co
mites/dominosq̃ quoscunq̃: ac magnificas cōmunitates:equis
simos prouinciarum præsides/iudices magistratusq̃ quoslibet
terrarum passuumq̃ custodes/tribunos/vigiles/& reliquos om
nis:ad quos:quorumue loca singula peruenerit hic Lælius cum
familia comitibusue suis ad numerum vsq̃ personarum duode
cim:cūq̃ omnibus suis:suorumq̃ bonis/fardellis/capsis/impe
dimentis/auro/serico/pannis laneis aut lineis/iocalibus/argen
to/supellectileq̃ quacūq̃ aut bonis aliis quouis nomine nūcupā
dis:vt eundē Lęliū tam cōiunctim q̃ diuisim immunē/libeꝝ inge

tatũq3 quomodolibet/ ire/ stare/ redireq3 semel ac sæpiꝰ velint: velleq3 suos omnis vel mediatos vel immediatos faciāt subdi/ tos: ine cuiusq̃ solutione vectigalis/ datii vel gabellæ/ pontati cu/ bulletarũ/ telonæi/ trauersitæ/ fūdinatiis/ alteriusq3 cuiuslibet exactiõis mora/ retẽtione/ molestationeq3 prorsus cessāte. Qui: immo ei si opꝰ fuerit aut requirendum ipse duxerit: de cohortibus/ societatibꝰ/ saluisq3 ductibꝰ: omniq3 puideāt imunitate ne cessaria & oportuna quibꝰ nos & vices nostras in multo maiori bus cõpēsaturos pollicemur atq3 promittimꝰ. Quicquid eñin hũc officii: hac nostra itercessiõe collatũ fuerit in nosipos arbitramur eẽ collatũ. Subditis vero nostris quibuscũq3 ac quouis noie vocādis: hæc iubemus obseruari singula sub nrę idignatio nis pœna. Nihil eñ in eũ molestiæ inferret: qd in nos non cense remus illatũ esse cõtinuo. Ex Mediolano. vii. Kł. Iunias.

Synonyma familiaritatis institutiua.

Hic est a me familiaritate donatus.

Inter meos familiares iucũdissimos institutus hic est.

[illegible]test hic atq3 debet meorũ potiri familiariũ legibus.

Dignus is est: qui sit in nũero familiariũ meorũ constitutus:

Habet oẽm imunitatẽ: quāqui familiares sũt aliorũ principum.

Pro suis de me meritis familiaritate mea dignissimus est.

Nõest hic demet itꝰ familiaritatis meę munꝰ: quo nuper a me i= signitus est.

Cũ fuerit hic sẽp studiosissimꝰ mei: a me factꝰ meꝰ ẽ familiaris.

Quibꝰ soliti sunt reliqui principũ familiares potiri familiarita tis exemptionibꝰ: hic in mea potitur aula.

Cupio plurimũ huic familiari meo succedere optato oia.

Nihil est quo mihi magis gratificentur omnes: q̃ si sese in hunc familiarẽ meũ præstiterint humanissimos.

Est hic familiaris meus tã mihi iucundius: vt quicqd i eũ a quoq̃ beneficentiæ conferetur collatum in me putem

Qui me vult afficere summa voluptate: sit in hunc familiarem meum gratissimus.

Titulus. lxiiii.

Consularis dignitatis familiaris.

Magna ẽ pricipibꝰ diligẽtia cõsiderādũ: vt nihil agāt temere: sin gula vero cõsultissime: vt Plato docuit dicẽs: At principes quo reliquis & maiores sunt: & meliora curant atq3 maiora: hæc etiã cõsultꝰ priuatis lõge oia meditent. At Lycurgꝰ dicebat: vetꝰ ma iorũ esse verbũ: vt quãto aliqs alteri āncelleret aut dignitate: aut Plato: Lycurgꝰ/

regerenda:tanto esset in deliberando prudentior. Consules igi-
tur non debemus nobis alios asciscere:q̃ & doctissimos:& sapiē-
tissimos:vt onera gubernandarum vrbium rerumq; maximarũ
gerendarum nostris humeris demandata nobiscum tueantur cu-
mulatissimeq; seruent. Lælium igitur virum optimum ac inno-
centissimum:ad hæc autem iurisconsultissimum in nostrum cō-
siliarium admisimus:quod hisce litteris liquere cũctis volumꝰ:
vt cum apud amicos nostros principes:tum apud subditos illis
gaudeat muneribus:quibus cæteri consulares nostri hactenꝰ po-
titi sunt: quod eos rogamus vices in maioribus impensuri:no-
stris sub indignationis nostrę mandamꝰ obseruari pœna. Ex Me-
diolano.vi.kalendas iunias.

Consularis dignitatis familiarissima.

Hisce litteris palam sit omnibus Lælium nostrum esse consulē
in numerũq; consiliariorꝝ nostrorum collatũ: vt illis de inceps
gaudeat præeminētiis apd̃ oēs quibus cōsulares reliqui nostri
sunt vbiq; terrarꝝ gaudere cōsueti. Id vt cum suis & familiis & re-
bus vbiq; cōsequat̃: amicos ex intimo rogamus cordis : su[illegible]
tis sub indignatiōis nostrę præcipimꝰ pœna. Sic enim institu[illegible]
amamusq; hũc diligēter. Ex Mediolano. v. kal. Iunias

Consularis dignitatis grauis.

polybiꝰ. Eos sibi consules asciscendos regibus:inquit polybiꝰ:qui & pru-
dētia clari sint:& innocentia singulares & fide inuiolabiles. Hu-
iusmodi cōsultant reipublicę regendæ:oneraq; nobis a superis
Agis æquitatis demādata moderent̃. Nã vt Agis dicebat:hoies sumꝰ:
cōsulibꝰ vsi reges faciliꝰ intuemur:qd agamus. Cũ igr̃ hæc intelli-
gamus:sciamusq; Læliũ esse clarissimũ in vniuerso terrarꝝ orbe
iurisconsultum:philosophũq; nō vulgarē quiq; multarum expe-
rientia rerũ prẹstãtissimꝰ est:nobisq; ac statui nostro deditissimꝰ:
decreuimꝰ in consiliis nostris secretissimis hunc residere:nume-
roq; ac cœtui cōsulũ nr̃orꝝ addidimꝰ:vt illis posthac honoribꝰ si-
mul ac oneribus viuat: qbꝰ nr̃o senatu insignes cæteri apd̃ oē ho-
num genus viuere consuerunt. Id vt apud exteros assequat̃ quo-
tiens cum suis & personis & rebus illo peruenerit: intentius ro-
gamus illustrissimos omnes principes eorumq; magistratus no-
stris vero edicimus sub indignationis nostræ pœna attētius ob-
seruari. Ex Mediolano. iiii kal. Iunias.

Synonyma consularis dignitatis

Hic meus est senator præstantissimus.
Ex meis consularibus:iisq; quos plurimum diligo hic vnus est.

Non tenet hic inter meos consiliarios locum inferiorem.
Tāta hic est integritate:vt in senatu meo sit mihi iucūdissimus.
Cupio væhementius omnes scire:hunc inter senatores primā nactum esse sedem.
Ex iis consiliariis qui sunt apud me non mediocri virtute clari atq; insignes hic est delegendus.
Habet hic meꝰ senator vt virtutis plurimū sic fidei ac innocētię
Nulla senatorem hunc meum latet probitas.
Est meus hic consultam insignis doctrina & fide in me:vt nullū cum hoc ausim comparare.
Virtus & modestia & eruditio Lælii senatoris mei michi iamdu dum est perspectissima
Tā e rara huiꝰ mei cōsularis ꝓbitas:vt hūc merito ꝑferā ceteris.
Tanto ē mīs tis meis consulibus Lælius clarior omni laude:quā to rariores sui similes inueniuntur.
Cupio ītelligi oibꝰ:q̄ hūc senatorē meū diligenter amem.

Titulus.lxv.

Medicinalis familiaris.

Est eobis medicus præstantissimus:qui cum Aesculapio Hippocrateq; de medicina possit contendere. Hic est nobis charissimꝰ atq; iucundissimus. Nam tam est nobis sæpe vsuiꝰ vt vitam nobis sine hoc esse nullā diuturniorem posse ducamus. Contingit hunc sæpenumero:tum nostra causa:tū sua negocia curaturum proficisci. Cupimus eisp tutum & expeditissimum vbiq; terrarum esse. Id vt assequatur clarissimos quosq; principes rogamꝰ instantissime. Nam cum bonū hunc virum & eruditissimum accuratius & immunem sua per loca quæq; pmiserint ire sepiꝰ ac regredi:meaq; iter cessiōe plurimū honorarit:mihi rē adeo grata fecerit:vt gratiꝰ nihil vnq̄ sit affecturi. Nostri aūt subditi hūc sciāteū eē:quē ęque ac me dilgo. Ex Mediolano.iii.kal.Iunias.

Medicinalis familiarissima.

Qui cum & isce litteris ab vos iuerit O patres conscripti:meus est medicus: mihi ꝓ incomparabili sua virtute q̄ gratissimus:Is iccirco istac iuit vt deuotionē suam exolueret. Cupio apud omnes eū plurimū honorari: qm̄ est mihi ob īcredibilē suā virtutē gratissimꝰ:tū ob īcōparabilē erga me obseruātiā æque charus ac ego. Si me amatis hūc honorate sūmope: admitti gratiose:ac excipite beneficentissime:ꝰcenseteq; hoc munere vos in me nihil cōferre posse iucūdiꝰ. Ex Mediolano pridie kalendas Iunias

Medicinalis grauis.

Erasistra tus. agesila⁹. Ouidi⁹. i meta. Osiris. Optimi medici.

Frasistrat⁹ eos recitat reges: q̃ suis tp̄ib⁹ viuerēt medicis esse tā
delectatos: q̃ qđ maxime. Agesilaus vero medicos, inquit iccirco
dictos esse Apollinis filios: quod hoim vitas tuerent: vt phœbi
lumiare quicquid i terris gignit. tueri solet. Qđ diligenti⁹ Naso
cōplex⁹ ē: cum ait: inuētum medicina meū. Nū id mediocre mu-
nus est: qđ pulcherrime poetæ fabulantur Aesculanii medicami
nibus Hyppolytū Dianæ restitutum vrbiū appellatū? Nam qui
quasi sūt difficultate morbi i orcū traducti: medicoꝝ officiis vi
tæ restituūtur. Quāobrē apđ Aegyptios Inach⁹ & cult⁹ ē ꝑ numi
ne: & Osiris appellat⁹: quasi ocul⁹ multa videns. Sed nō erāt per
id tēporis alii: q̃ chirurgiæ periti: physici vero nulli: ad Hippo-
cratis vsq; tpa. Nunc aūt medicina floret: vbi & Galien⁹ pergame⁹
& Auicēna: & Serapiō tā clarā reddidere medicinam: & noui sūt
plurimi quorum ingenia facultatē hāc nobilitarunt. Inter quos
cū hobeam⁹ nos quidē medicū chirurgicū/ simul ac physicū (vt
decet quidē esse) omni laude præstantē: virū probū ac innocentē
nobisq; deditissimum; huic afficimur væhementius: cupimusq;
hanc in eum beniuolentiam nostram omnibus esse perspec[illegible]
mam: sed vobis imprimis conciuibus propinquisq; illius. Q[illegible]
obrem sic existimate: nullam rem tantam esse quam pro vobis
ego facturus non sim: modo illi me gratificaturum esse cogno-
scam. Gaudete igitur: & eum semper existimate vobis profutu-
rum: non apud nos solū: sed apud quos nostra poterit quicq̃ in-
tercessio. Ex Mediolano Kalendis iuniis.

Synonyma medicinalia.

Hic est clarissimus medicus.
Ab hoc vno dependet omnis bene medendi ratio.
Quæ hic in medendo non tenet: nemo tenet:
Nihil est medicinale: quod latere hunc possit.
Habet hic omnia medicinæ iura.
Est hic maximus medicorum interpres.
Tantus est hic medicus: vt quæat cum antiquis comparari.
Nullus medicinæ fructus hunc fugit.
Tam est hic medicaminibus clarus: q̃ qui maxime
Accepit hic omnia medicorum fundamenta.
Secum hic attulit omnem medicinæ laudem.
Huic vel soli nostra tempora debent medico.
Hic non chirurgicus modo: sed physic⁹ est præclarus.
Nihil habet huius medicinę peritia cū vulgo medicoꝝ cōmune
Cum quo veterum non potest hic meus medicus adæquari?

Quo nouorũ medicorũ hic meus nõ est maior atq; melior?
Cui cedere possit hac tempestate medico?
Tãta ẽ medẽdi peritia isignis: vt possit quasi deus coli medico.

Titulus.lxvi.

Legalis familiaris.

Quanti sint habiti semp iurisc ɔ̃sulti:& Herodotus describit:& possumus nõ vulgari coniectura consequi. Nam vt Cicero inquit: vbi ius ratioq; perit illic habitandũ nõ est. Iusticiæ aũt mini stri sunt ipsi legum sapientes: qui lites vt paulus ait: dirimunt discordias se dant: iras cõponũt: homiesq; hoim vtilitati cogũt inseruire. Legis ergo clarissimus interpres vtriusq; Lælius vir modestissimus ac vnice quidẽ æquus: mihi pro incõparabili sua sapientia dilectissimus est: & cui cupiam mea itercessione: ab omnibus vbiq; terrarum faueri. Non quia commẽdaticiam pro hoc homine tam insigni laude cumulato misisse dicar (Sua enim sit satis virtute commendatus apud omnis) sed vt intelligant oẽs quanti hunc faciam: quanti fieri a vobis opte m: his paucis eius r nen prosecutus sum. Sed est certe multo præstantior: q̃ cuius q̃ possit litteris explicari & cui quicquid officii tribuitur: mihi traditũ esse ducã. Ex Mediolano. iiii Nonas Iunias. Herodotus Cicero paul[9] iurisc ɔ̃sulitus.

Legalis familiarissima.

Multis prosequerer verbis epistolaq; plixiore clarissimum iurisconsultissimumq; virum Lælium: qui præturam nunc istic exercet: qui vt est: innocentissimus: sic æquissimus: & dignus: qui maiori præsit dignioriq; magistratui. Eum non vt cæteros pedaneos iudices: sed vt rarum ac præstantẽ a vobis cæterisq; subditis nostris cupimus honorari: cum nõ tam soleat lucro ad magistratus: q̃ potius gloriæ cupiditate perduci. Sitis in hui[9] præceptis obsequiosi: vt intelligat vos fide in me poti[9] præstare: q̃ diuitiis: alioq; vrbis ornamento. Id vbi feceritis: & pretorẽ istũ mihi deditissimum semp obseruaueritis: gratificabimini mihi plurimum. Ex Mediolano. iii. Nonas Iunias.

Legalis grauis.

Legum maiestatẽ: quã venerandã Augustus declarat inquiens: legũ venerãda maiestas: maximã apud oẽ hoim genus fuisse: declarant oim nationũ ac linguarũ codices atq; monimenta. Nam cum eadem tempestate Moses Hebræis: Mercurius Trimegist[9] Assiriis: Cecrops Atheniensibus tradiderunt leges: cultisũt pro diis singuli apud suos. Nam & iuppiter apud Cretenses nõ mul to antea: & alius eodem nomine apud Arcades: quia leges suis August[9] Cæsar Legũ cõditores primi

populis statuissent:venerationem consecuti sunt.Idem de Apolline legimus factitatũ.Idẽ de Aeaco:Minoe:Rhadamãthoq̃: qui qm̃ iudices seuerissimi fuissẽt:apud inferos dãnare sunt dicti reos.At nõ m̃l'to post Lygurg⁹ apud Lacedemonios.Solon apud Atheniẽses eas instituere leges:quas & Xenophon recitat:&ad nr̃os traductas intelligim⁹ orbẽ terrarũ hodie moderari. Nã si
Cicero. ne hoc iure:quod expositũ ait Cicero pp̃ro:vt obseruetur:quis bñ viuat:aut deniq̃ inter hoies viuat:q̃obrẽ in hunc vsq̃ diem assidue iurisperitissimi Bartholi Baldiq̃ sit'es hanorãt:nec puo habẽnt in p̃cio.Id cũ ab aliis diligẽter seruẽt:tũ a meipso cui Lælius clarissimus:hic iuriscõsultus est iucũdissim⁹:qui cũ ingenio ẽ accutissim⁹ tũ doctrina sapiẽtissim⁹:tũ etiã fide innocẽtissimus Eũ pro tã egregia laude plurimũ amo cupioq̃ a vobis ceterisq̃ meis plurimũ honorari.Ex Mediolano pridie Nonas Iunias.

Synonyma legalia laudatoria.

Quæ potest ars cum legali comparari?
Nulla facultas in vrbe potest cum iuris æquari sanctimonia.
Superat ius ciuile pontificumq̃ facultates quasq̃ reliquas.
A legũ peritia vici solet ois i re publica administrãda disciplina.
Si recte ius tenes tuæ patriæ:potes in ciuitate præesse.
Prouinciæ præsides legalis solet ars efficere.
Tanta est legalis facultatis laus:vt nulla sit in vrbibus regẽdis ratio:quæ cum hac audeat conferri.
Qui voluntei vacare scientiæ:quæ plurimum sit in regendo foro necessaria:vacet legibus.
Tam est egregia legum peritia:vt præstantior nulla dici possit.
Qui deprimunt legum maiestatem:non sunt homines.
Hũanæ societatis fundamẽtũ in recta legũ sapientia constat.
Nihil est in aliqua disciplina tam egregium:vt a legali facultate non superetur.
Qui legalis est facultatis peritissimus:is veram non simulatam philosophiam profitetur.
Hic iurisconsultus Vlpiano est/Cerbitio/Belaq̃ præstantior.

Titulus.lxvii.

Poetalis familiaris.

Vates. Cur vates sint a veteribus appellati poetæ:si recte consideretur facile inuentu sit: quadam fuisse hos quondam diuinitatis apud homines veneratione conspicuos:vt non iniuria illud Nasonis legatur. Sunt etiam qui nos numen habere putent.Itaq̃
Ouidius poetarum ego præstantiam nonnunq̃ admiratus Lelium poetã

illustrē assidue feci plurimi: cū eius sim virtutē beniuolentia pro
secut⁹: tū a quo viderim posse quicq̄ mortalitatis meo quidē ac
quirere nomini. Id vt ego sic īstitui: sic vobis fratrib⁹ meis dile-
ctissimis obseruandū esse velim. Cū mea eñi salute vestra est con
iuncta salus: a meæ mentis studio: vos natu minores studia quo
q̄ vestra debere seq̄ spero. Ex Mediolano Nonis Iuniis.

Poetalis familiarissima

poetam scitis o filii: sapientem solere interpretari: vt certe boni Poetæ
poetæ censendi sunt omnium sapiētissimi. quos nulla facultas
lateat. Accedētē igĩ istuc Læliū poetam mihi ꝑ sua incōpabili do
ctrina chariss imū: nō admiremini solū: sed legētē assidue audite:
a docēte ꝑ discite: tūcq̄ vos mihi plurimū gratificaturos existi
mate: cū ei⁹ hærebitis nocte dieq̄ lateri: vt nūq̄ nō doctiores disce
datis. Parete præceptis hisce meis. Ex Mediolano. viii. idus Iunii

Poetalis grauis.

Ante poetas neminem inuentū esse vllius facultatis auctorē: te- Philno
statur Philon Iudeus qui Platonis coætaneus fuit. Apud Aegy-
pt autē primi fuerunt omnium qui sacerdotū & prophetarū Vulcan⁹.
cognomento humarū simul diuinarūq̄ rerum cognitionē tradi
derunt. Nam Vulcanū Nili filium: qui secreta naturæ carmine re
serauit: constat poetam extitisse vetustissimum. Cadmūq̄ Age- Cadmus
noris: filium: & Linum eius discipulum: a quo didicere poeticā Linus
Orpheus Pronorpides atq̄ Hercules. At Orpheus primus est Orphe⁹.
apud Græcos: qui scripsisse inueniatur historiam versibus. An- Homer⁹
te Homerum autē & Hesiodum scrpisere nulli neq̄ medici: nec Hesiod⁹.
iurisconsulti: nec philosophi: nec vllius facultatis auctores. Poe-
tarum tātum fuit ingenium: vt ab Homero fateatur. Strabo: vel Strabo
historicos/vel philosophos/vel legūlatores suarum artiū vsur
passe primordia. Tam aūt est egregia facultas hæc intellecta: vt
Apollinem poetarum deum esse dixerint: & eius oraculo apud Apollo.
Delon vota tradiderint. Quid quot tanta deinceps facta carmi-
nis celebritas: vt sine carmibus vel ipsa quidē sacra in tēplis nō
sint prætermissa? Quod vt īstituit apud suos Dauid ille rex deo Dauid
gratissimus: sic & in hodiernum vsq̄ diem obseruant omēs chri
stiani: quid christianos ac sanctos dixi: oēs diuersarum sanctarū
atq̄ nationum cerimoniæ: vt psalmis hymnisq̄ ducant maiorē
nasci celebritatē? Quid eulogia? qd triūphātiū festa? quid cæte-
ra quæq̄ laude refertissima: quæ sine carminib⁹ procedere vidē
tur nequire? Accedit elegantia poeticæ facultatis in referendis
iis omnibus: quę aut natura sunt aut vsu referēda. Accedit digni

tas versuum:qui vt copiosi sint:sicetiã ingeniosi.suiq; tenaces vt nõ cadant:non humi serpant.Hæc & multo cognoui iamdudũ in Lælio poeta præstãtissimo plura:cuius poemata fuere mihi sẽp tã iucũda:vt iucundius nihil eẽ queat.Cupio idẽ de hoc tã excellenti viro & tibi videri mi rex humanissime:quẽ vt cognoscas:& admireris:& nõ sine causa tã mihi gratũ existimes: nuper ad te visendum misi.Vale.Ex Mediolano.vii Idus iunii.

Synonyma poetaliũ laudatoria.

poetica est facultas antiquissima.
Poesim vetustatis nobilitate cæteris antecellere sciunt omnes.
Nemo est que lateat:q̃ sit poetica præstabilior reliquis.
Poetæ vt ingenio sunt acutissimo:ita qui homines magnos reddere solent æternos.
Audeat vlla scientia cũ Homeri contendere facultate?
Nulla tãti ẽ facultas faciẽda:quæ possit cũ poetica cõparari.
A poetica facultate sunt exordia nactæ omnes aliæ.
Tanta est laus in hoc poeta:vt in nullo maior.
potest hic existimari par Nasoni aut Musæo.
Quis est in vllis actibus qui non cedat poetis?.
poetarũ laus instar aquilæ sup alitibus pręcedit reliquos.
Hic vates tñ habet salis:quantum grauitatis.
In hoc vno & doctrinã admireris & aptitudinem.
Vt conducit temporibus atq; rebus:ita quæq; describit.
Cogit visis:quæ assidue dictat:omnes obstupescere.
Diuina sunt potius q̃ humana:quę hic facit poeta.
Huius poetæ siles phœnice rariores in italia inueniri solent.

Titulus.lxviii.

philosophalis familiaris.

Etsi philosophãdi sciẽtiã nõnullis necessariã eẽ duco:sine q̃ nec illi aut illi mereant appellari suaq; facultatũ titulis: tã propriã tñ hr̃e sedẽ arbitror(vt Aristoteles ait)vt is sol⁹ mereat philosoph⁹ appellari:q morib⁹ doctrinaq; philosophet.Hmõi vir nunc apd vos ẽ o filii:q vt ẽ doctrina Plato:sic Catonẽ vita refert:quẽ vt & audiatis docentẽ & imitemini vitã instituẽtẽ:nõ iubeo mõ:sed si æquũ est rogo.Sic me faciatis viuere iucũdissime:si illi⁹ vos seruare præcepta videro & instituta:q mihi ꝓ sua incredibili doctrina ꝓbitateq; tã ẽ char⁹.Ex Mediolano.vi.idus iunii.

Aristoteles.

Quis phi losoph⁹

philosophalis familiarissima.

Lælium philosophum & vita & eruditione cupio plurimum & videre & audire:& sic totum amplexari:vt nonnihil ex eius me

sequatur disciplina. Vt enim pistores nequeũt ex pristino nõ redire farinacei: sic ego discendi cupidissimus nõ valebo nõ ab eo quicq̃: & ad institutionẽ vitæ: & ad eruditionis præcepta reportare. Cura igit̃ quantũ potes vt ad nos ocius eat: nihil apud nos eicõmoditatis est defuturũ. Ex Mediolano. v. idus Iunii

Philosophalis grauis

philosophandi scientiã & si solent sibi propriam poetæ dicere tum mathematici: tum oratores (vt Cicero docet) hęc sine philosophia mancha iudicari. Tamen varios habet apud historicos suæ laudis inuentores: Atlantem Afri adducunt: Orphea vel Zamolsim Thraces: Linũ Thebani Egyptii Vulcanum: Galli suos Dryides & Semnotheos: alii autem alios: qui philosophiæ primordia & dederint: & amplificarint. Quę siue a Zoroastre mago rum pricipe: siue a persa⁊ Chaldæo⁊q̃ a gymnosophistis origine facultas sit tracta: in vberes illos diuisa sciendi fontes: Rationalem/ moralem/ naturalemq̃ præ se fert scientiam: docetq̃ non solum hominem cætera: sed quid sit etiam ipse homo. Quę [illegible] rerum secretarũ abditissimæ latebræ: quas philosophia nõ inueniat? Vbi quicq̃ est hoĩm obscurum erroribus. quod hui⁹ duducuraq̃ non splendeat? Quam potest mens hominum in errores lapsa incurrere ægritudinẽ: in qua non sanetur philosophię gubernaculis atq̃ medicaminibus? Recte Stratonicus hanc sanitatem appellat. Hęc argutis ingeniis docet contendendo verum exquirere ac inuenire. Hęc viam bene beateq̃ viuendi suis parat præceptis. Hæc facit vt arcana quæq̃ naturę philosopho referẽtur. Huius ego clientes plurimum amo: immo veros moribus ac peritia philosophos numinum instar & colo & veneror. Audio istic docere philosophiam nescio quem Lælium græcarum simul latinarumq̃ peritissimum litterarum: quem qui audiunt cõtinuo incipiant doctrina qui vero imitantur: moribus philosophari. Cura si potes vt ad nos eat: nec quicq̃ stipendii recusetur: quod ab me postulat: habebit quæ volet omnia. Ex Mediolano quarto idus iunii.

Cicero Inuentores philosophiæ

Philosophiæ diuisio

Stratonicus.

Synonyma philosophiæ laudatoria.

Hic philosophus est omnium peritissimus.
Non minus hic est moribus: q̃ doctrina philosophus
Habet hic ex pristina philosophia & vitam & doctrinam.
In hoc philosopho habent quẽ & audiant eruditi & imitentr̃ boni
Ab hoc philosopho nihil accipi potest: quod aut doctum non sit aut cultum ac innocens.

Philosophia huius est omnis vera: nusq̄ simulata.
Nulla est in hoc labes: omnis laus.
Est hic philosophus tam suæ facultatis titulo dignus: q̄ apud priscos vllus alter.
Quid hic habet a virtute veraq; philosophia disiunctum.
Vt hic docet: prestat esse philosophū q̄ scire philosophiam
Nihil huic est cū vllo cōmune vitio vllaue imperitia.
Habet hic quæ decent philosophum omnia
A philosopho tantū hic aberrare pōt quārū a seipso cælum.
Philosophia hui⁹ nō simulata: sed suo cōueniēs est nomini
Qua re omnes accusant philosophi: quod parū studēt innocentiæ: hic nunq̄ accusabitur
Quod in plerisq; videtur: qui se philosophos dici volunt in hoc est nulla inanis auiditas gloriæ.

Titulus. lxix

Mathematicalis familiaris

Cicero — Qui curā iis adhibuere facultatib⁹: quæ sunt ad actione alienæ: sed subtilissimæ certe non sunt multū in actione vitæ (vt Cicero docet) laudati: sed admiratione dignissimi q̄ res secretissimas nō multū in vsu versatas sibi & procurauerīt: & summa indignatione sint assecuti. Nam astronomos reliquosq; mathematicos & chaldei primū inuentores: & vniuersa deinceps Græcia quasi numina quædā in terris coluit. q̄obrē cōstitui omnino his te misili vacare facultatib⁹: vt aliqñ futurorū īterpres possis fieri ad bñ btēq; viuēdū īstructior: atq; min⁹ difficilis Ex Mediola. iii. id⁹ iunii

Astronomia īuēta

Mathematicalis familiarissima

Improbent mathematica rerū omniū bonarū irrisores isti mordaces vt velint: ego te iis vacare decreui. Quid enī arguti⁹ ac veri⁹ ea inuenit scientia: quæ paucissimis nota res aperit futuras: musicā docet cōsonātiā: metit telluris vel abditissima queq;: ac vno ictu multos accumulat numeros? Hæc vt est rarior: ita & mihi iucundior: & visa hoīe nobili dignior. Huic igit operam omnē adhibe. Ex Mediolano pridie idus Iunii

Herodot⁹ Strabo Inuētores astronomiæ Homer⁹

Mathematicalis Grauis

Viciniores solis ortui primi ab Herodoto: Straboneq; recitant oīm astronomiā īuenisse: Zoroastrēq; dicūt alii (platonē secuti) deorū imortaliū hāc nobis dono cōperisse. Alii vero iq̄sitiōe diligēti⁹ iuenisse. Ptolemeū aūt admirant q post totānos tā egregie sit illis versat⁹: & doctrina & rerū expiētia: quæ vix ii primi attigissent. Homer⁹ autē & astrorum cursus: & mensurationē: nume-

ros:harmonicaſq̃ deſcribens aliq̃n cõſonãtias:vix ſibi credat i ſumma rerũ oim difficultate cũ dicat ſine teſtib⁹ ꝓbationi fidẽ adhibẽdã.Ego & veterũ & noſtrorũ in his facultatib⁹ cõſiderãs laudes:volutãſq̃ nõnũq̃ mecũ aĩo quanti fuerint:ſint q̃ aſſidue præſcii qui poſſunt ex iis fundamentũ & veritatem elicere: qui ſũt oim obſcuriſſimi.& admiror & veneror:ſi quos intueor eiuſ modi mathematicos:qui vera ſint laude digni.puto eñ hęc aut prouidere:aut rimari:non tã humanitatis officiũ eẽ:q̃ poti⁹ diuinitatis q̃obrẽ cũ iſtic quo te mi fili diſcendarum miſi bonarũ artiũ gratia: fact⁹ ſim certior mathematicũ eẽ virum nõ officioſum min⁹ q̃ ingenioſũ:hoc eſt & doctiſſimũ:& bonorũ amãtiſſimũ:ad eũ te cũ hac epľa conferas cõtinuo velim:ipmq̃ meo nomine roges:tibi ſeſe nõnunq̃ diſciplinas ſuas ipartiat:ſed ea qui dẽ ſollicitudine qua ſolet amicos.Nã cũ nulla tibi ſint iis in artibus principia:eſt inchoandũ a characteribus(vt aiunt)vt facilius ad calcẽ peruenias. Id ſi tibi cõmodaturũ ſe ꝓmiſerit:intelliget ꝓpediem nõ cõtuliſſe officiũ in ingratũ.Nã vt me apte ſum na[illegible]ra in eos omnis liberaliſſimus qui me aliqua donant gratia ita [illegible] hui⁹ operã conabor ſuperare meã et naturã & conſuetudinẽ:ne ſe vnq̃ iactet me viciſſe officiis decertantẽ.Eſto tu modo ſtudioſus.Ex Mediolano idibus Iunii.

Synonyma mathematicalia.

Doctiſſimus hic eſt arithmeticus.
Acutiſſimus eſt aſtronomus.
Diligentiſſimus eſt geometer.
Sonorus & ſuauiſſimus eſt muſicus.
Huic ſunt cæli ſecreta cognitiſſima.
Ab hoc poſſumus futuros accipere rerum euentus.
Hic maximus eſt & certiſſimus vates.
Huius facultas ab aſtris nihil habet diſiunctum.
Tam eſt huius animus in ſtellarum conſideratione compoſit⁹: vt vel ſomnians inter ſydera verſetur.
Qui hunc hactenus ignorarũt: ſciãt poſthac aſtronomorũ rariſſimorum excellentiſſimum eſſe.
Plurimũ laudãt oẽs hũc mathematicũ:at ego prorſus admiror.
Neminẽ mathematicorũ eſſe cũ hui⁹ ſcientia cõparãdũ:arbitror
Eſt hic vt in reliquis mathematicis clariſſimus:ſic in aſtrologia ſolus noſtra tempeſtate Ptolemæus.
Albumazar (cuius hic nititur ſtudiis)ab huius ſcientia iudiciiſq̃ longe ac late ſe victum eſſe fatetur.

Nullus est mathematicus in vlla natione hoc tpe huic similis. Titulus.lxx.

Omninm artium familiaris.

Gorgias leõtiuus Tullius, prim⁹ oím Gorgias legitur leontinus ital͂ſẽ ſiſſe vt oratorẽ ſe ne mo auderet profiteri:qui nequiret de oĩb⁹ quæ ab eo quærerentur reſpõdere. Qđ cum plæriſq; in locis videat̃ & Tulli⁹ affirmare:mirabile certe munus in hoĩb⁹ eſſe cęlit⁹ duco:vt oratoria ſit oĩm artiũ & diſciplinarum artes cõplexa vnuſq; orator inter oĩ que at reliquarum artium ꝓfeſſores:quaſi in propria verſari officina. Quare cũ ego in gymnaſiũ iſtud te litterariũ miſerim vt diſcas:fac vt omnino te dedas oratoriæ quam ſcimus omnium artiũ eẽ cõplexã facultates. Ex Mediolano.xix.kalendas iulias.

Omnium artium familiariſſima.

Cum intelligam iſtic oratorẽ eſſe clariſſimũ:qui ſit tã inter omnis ſciẽtias familiariſſimus ſingularis,: vt admirari cogat oĩs earũ profeſſores:cupio ad eũ amãdum ſequẽdũq; te accigas:nocte dieque ab eo nõ diſcedas. Nullũ ei negato ſuę diſciplinę precium. Nihil ſi me amas:pręter mitto:quo te illo poſſe gratif[illegible]ari cognoueris. Afficies eo me pacto tanta voluptate:vt inc[illegible]bile dictu ſit. Ex Mediolano .xviii.kalendas iulias.

Omnium artium grauis.

Symonides. Heſiodus. Tullius. q̄q̄ poetas aliquando audiui:aſſirmauiq; oportere omnium artium eſſe peritiſſimos:vt omnia recitantes nihil ignorarent vt Sinides & Heſiodus docent:non tamen hoc munus oratoris min⁹ eſſe dico q̃ poetarum:Nam vt Tullius dixit:Si de medicina defenſionem ſit orator intercepturus:aut de aſtronomia:aut de re militari:quib⁹ poterit argumentis eius tueri cauſas:niſi eas ipſas tenuerit artis:in quibus verſabitur defendendis? Certe non iniuria concluditur:vix ſingulis ętatatib⁹ ſingulos tolerabiles oratores extitiſſe:cum reliquarũ facultatum plurimi ſemper extiterint & profeſſores & peritiſſimi. Non parum eſt in perſuadendo ſe vnum omnib⁹ exhibere audiendum:qui & dicẽdo auditorum animos in ſententiam trahat:& ſuadendo ac diſſuadendo:in omni re vertat quo malit. q̃ autem hoc ſcire quemlibet deceat:qui ſit vllius facultatis honeſte laudem habiturus bene merens:vel ab omni hominum facultate cognoſcatur:Theologis Medicis:iuriſconſultis:qui niſi hac oratoris vi atq; maieſtate annitantur:nihil vel prædicando:vel medendo:vel in agendis cauſis proficiant. Cicero. Oratorem ego rite fateor veteres imitatus omnium artium quendam complexorem eſſe:qui vt Cicero Demo-

sthenem secutus voluit: cum oratione homines bestiis antecel=
lant: eadem bona & sapienti reliquis præstet hominum laudib⁹
suis vel hoie lõge maior & præstabilior. Huic adhibeas omnem
diligentiam & industriam volo: nec ad vllum te vllius faculta=
tis opificem conferas potius q̃ ad vrbis isti⁹ oratorẽ: q vt clarissi
m⁹: sic ẽt nostrũ amãtissim⁹. Ex Mľo. xvii. kalendas Quintilis.

Synonyma omnium artium.

In hoc vno est omnium artium excellentia
Nihil ex cunctis est bonis artibus quod hunc lateat.
potest hic sol⁹ ad oia cunctarum artium abditissima respondere
Tam est hic orator bonarum artium sigularum peritissimus: q̃
vllus apud veteres extitisse perhibeatur.
Nulla ex arte quicq̃ est huic cognitum
Habet oim hic facultatũ singulos q̃dẽ locos perspectissimos.
Sola ẽ oratoria cęterarũ oim disciplinarũ & capax & particeps.
Qui sese oratorem vocat: is profiteatur omnes artes.
In oratorẽ ne quit eloquentia sine sapientia existimari.
Q sapiẽtia decet oratorẽ: humanaꝝ ẽ & diuinaꝝ scientia rerũ
Ad omnis artium omnium fontes debet orator respondere.
Nihil eum fugiat: qui nõ imerito sit oratoris gloriam cõsecut⁹.
Oratorum laus in omnibus est artibus discutiendis: intelligen-
dis: tractandisq̃ constituta.
Tanta est oratoriæ vis: vt oim debeat artium fõdamẽta progres
susq̃ tenere.

Titulus lxxi.

Militaris cum adhibenda fide familiaris.

Militãdi certe laus: quæ non corporis solũ virib⁹: sed multo ma
gis animi splẽdore cõtinet (vt pbat xenophõ) a veterib⁹ ẽ sẽp sũ
mo existimata i precio: at ita quidem: vt nõ bellũ modo milites
in căpis gerere scirẽt: sed in vrbe patria consulere dignitati ciui
um suorũq̃ indẽnitati. propterea cũ se iactaret apd philippũ ma
cedonẽ suus miles qd fortissim⁹ foret: tibi pfero dixit elephantẽ
philipp⁹. Cum te igitur militiæ dederis: fac vt nõ malis bestiaꝝ
similis furore: cędibus: violẽtiq̃ cẽseri: q̃ virorum ingenio: con=
silio: innocẽtia: pietate. Ex Mediolano. xvi kalendas Quintilis.

xeno=
phon.

philipp⁹.
macedo.

Militaris cum adhibenda fide familiarissima.

Qui militię vacas mi fili: fac vt te veꝝ nõ sił atũ exhibeas militẽ
q nõ i dimicãdo violãdo: cędẽdoq̃ cognoscit: sed i victoria cõsul
to prudẽterq̃ cõsequẽda: i deliberãdoq̃ q̃ sit modest⁹: q̃ inocẽs: q̃
pi⁹ qb⁹ aũt hęc sigula gradib⁹ cõseq̃ris a lęlio accipies: q hãc meo
noie tibi reddidit epistolã: cui⁹ adhibe verbis æque fidem: ac si

præsens expressissem. Dicet enim a meipso. Vale Ex Mediolano
xv. kalendas Quintilis.

Militaris cum adhibenda fide grauis.

qui ab vetusto tpe militarunt. — Militādi facultatē vt antiquissimā cēseo (Militauit Moses: Militauit Cadm⁹: Militauit iupiter. inter primos autē historiarum fontes Ninus. Cyrus: Xerxes) sic & præstantē inter eas: quib⁹ in hac vita nobis est opus. Nō enī vt eripiat cuiq̄ vel vita vel res: est inuēta: vt violētur & impudice qcq̄ efficiat: sed vt si quis velit tyrānus & violēt⁹ esse: militādi peritia ei obsistat. Pacis igitur custo-
Demosthenes. — diā militia vera quærit: pacis fūdamentū ac robur: vt Demosthenes docet Haud enim tā armis phaleris: vaginaq̄ Aeneade gaudere debet bonus miles q̄ potius earum peritia facultatū: quib⁹ bñ viuitur ac beate. q̄ si castramētationibus solisq̄ expugnationib⁹ hostiū constaret militiæ laus: solis quoq̄ constaret corporis bo-
plato. — nis: q̄ lōge sunt illis inferiora: quæ ad animū attinēt. At plato dixit artē militarē corpus habere vt materiā: animum vero vt for-
Ad militiam prodest multarū rerū scientia. — mā: corp⁹ qđ exarceret ministerio: animū quo imparet: corpus cū bæluis cōmunissimū: animū cū imortalib⁹ diis. Ad hæc aūt [illegible] q̄ profuerint Cyro alexādro: Cæsari: vel ad victorias cōsequendas multarū sciētiæ rerū. Itaq̄ cū te tandē militiæ dicaris: cupio & alia nō prætermittere: quæ sint ad istā laudē summopenecessaria. Hæc qualia velim esse: Læli⁹ coram explicabit meis verbis
Ex Mediolano. xiiii. Kalendas Quintilis.

Synonyma militaria cum adhibenda fide.

Clar⁹ miles non animo minus præstanti q̄ forti corpore cōstat
Huic adhibe fidem omnem in iis q̄ tibi meo refert nomine.
Hic miles optimus nihil tibi dicet: cui æquæ nequæas adhibere fidem ac mihi.
Vera militiæ laus veram sequitur mentis indaginem.
Non prudentia minus q̄ fortitudo prodest militi.
Nihil ē tā ppriū atq̄ suū militiæ q̄ cōsiliū: ingeniū atq̄ fides.
Nō differēt a bestiis milites: si solis cōstarēt mēbrorum viribus.
Non vsum modo roboris quærit militaris gloria: sed prudētiæ vim atq̄ maiestatem.
Maxia militię laus ex mītarum optimarumq̄ artiū disciplīa solet nasci. Quid est in fortissimo turpius milite q̄ si sit furiosus
Vt abest ab imprudētia bonus: sic abesse debet miles.
potes huic oēm adhibere fidē: q meo noīe docet non nihil.
Qui miles hic ad te iuit: adhibe huic fidem pro me omnem.

Titulus. lxxii.

Ad conciliandam gratiam familiaris.

Fuere maiores multorum pricipũ inter ſe nonnũq̃ inimiciſſimi
quorũ hæredes amiciſſimi facti ſunt.vt cũ lacedęmoniis Athe-
nienſibus non puæ quondã extiterũt diſcordiarum cauſæ:quas
tẽporum diuturnitas diremit atq; ſedauit.Itaq; ſi tuis etiã maiori
bus fuerunt cum meis inimicitiæ:diuertamus nos ab iis odiis:q
bus nullæ ſunt alternæ iniuriaꝝ cauſæ: ſed omnia pacatiſſima:
vnice q; tranquilla.Conciliemus p deũ immortalem:mẽtes no-
ſtras:ppetuaq; deuinciamur fide.Qđ vt ego me ſeruaturũ polli-
ceor ſic te recuſaturum non ſpero Ex Mł̃o.xiii.Kalendas Iulii.

Ad conciliandam gratiam familiariſſima.

pluribus abs te communem animorum noſtrorum conciliatio
nem depoſcerem verbis:ſi cẽſerẽ ad id te difficilẽ.Sed cum intel
ligã:nihil humanitate facilius tibi:fio breuior:rogoq; nolis hãc
gratiæ noſtrę conciliandę nouitatẽ effugere:quã ſit vetuſtas diu
turnior ſecutura.Nulla eñ hoc alia de cauſa q̃rit:niſi vt iuidoꝝ
maliuolorũq; ingeniis obſiſtat: paceq; diutius firmiſſimeq; vi-
ua ..Ex Mediolano.xii.Kalendas Quintilis.

Ad conciliandam gratiam grauis.

Nequeo nõ illos ſũmis in cælũ extollere laudib⁹:qui nullis ma-
iorum hærentes inimicitiis:conciliata ſibi alterutra gratia:facti
ſunt amiciſſimi: vt inter barbaros ſcimus feciſſe medos cũ aſſy-
riis:inter græcos argiuos cũ thebanis:iter nr̃os Romanos cũ la-
tinis:cũ tuſcis:cũ ſabinis:cũ quibus non modo ſibi gratiam cõci
liarũt:ſed cõnubia iunxerunt:& ppiquitatũ plura genera cõtra-
xerũt:A quib⁹ vt abhorruit omnis dolus:ſic & ſimultas oĩs ſem
per porro fugit.Hinc natæ ſunt familiaritates aſſiduæ:tanq̃ arte
cõtractę amicitiæ:vt nihil inde dulcius:nihil amicius dici queat
His exẽplis duci debẽt:qui boni ſunt:quorum etiam maioribus
quicq̃ fuerit diſcordiarum.Hac ego permot⁹ ratiõe:cõciliare te/
cum gratiam cupio:nec maioribus cedo meis:qui maluerint ho
ſtili cũ tuis more viuere:nec tuis tibi cedẽdũ eẽ reor:qui ab hoc
odio uon continuerint.Vbi enim finitimis ſũt conſiliatæ gratię
quid poteſt deeſſe iucundi?Quid fœlicis?Oĩa pacatis principũ
finitimorum animi rident:omnia florẽt:omnia coaleſcunt.Pac
igitur(amabo:& tu pariter)malis in hac graciæ conciliandæ ra-
tione perpetuo verſari:communiq; conquieſcere amicitia q̃ ali-
ter ſentire quicq̃:vt te facturum non diffido.Ex Mediolauo.xi.
Kalendad Quintilis.

q̃ ex ſimi cis facti ſunt ami ciſſimi.

Synonyma conſiliandæ gratiæ.

Nihil pluris facio q̃ vt gratia inter nos concilietur.
Conciliandã gratiam optat supra modum ois mea mens.
In nostræ conciliationẽ gratiæ sunt oẽs mei i spiritus inclinati.
Tam absum ab vlla inimicitiarum memoria vt conciliare inter nos gratiam plurimum expectam.
Conciliare inter nos gratiam: tã appeto: q̃ quod maxime.
Si videres: quo sim in te tuos q; omnis animo: iamdudũ tibi fuisset mecum conciliata gratia.
Qd præ cæteris omnibus imprimis abs te quæro: est vt inter nos conciliemus gratiam.
Fac vt conciliat a inter nos gratia: nõ solum superioribus maiorum nostrorum odiis finis: sed futuræ beniuolentiæ nostræ principium perpetuum figatur.
Cum nihil videã tã esse nobis nostris q; ꝓ futurũ q̃ gretiæ inter nos conciliationem: quæro abs te vt ei studeamus.
Si non neglexeris nostræ conciliationem gratiæ: nec inutile tibi fuerit: nec incõmodum mihi.

Titulus.lxxiiii.

Ad reconciliandam gratiã familiaris.

Plato Tantum esse debet (vt Plato admonuit) beniuolentiæ componendæ v inculũ: vt q̃ q̃ post conciliatã gratiam inuenerint odia: recõciliandã nõ neget. Id vt in pleris q; nationibus vidimus obseruatũ: in Romanis tũ i primis aduersus Carthaginẽ: quę & si fœdifraga fuit ac fidifraga: rursus ac iterũ i petrauit tertiũ vsq; gratiæ recõciliandæ munꝰ. Fuere post conciliatã inter nos gratiam: vel tua vel nostra causa suspitiones & simultates: Reconciliemꝰ eã te rogo: curemus q; ne quid in posterũ odii possit intercurrere Ex Mediolano.x. Kalendas Quintilis.

Ad reconciliandam gratiam familiarissima.

Deleamus e nostris (si libet) mentibus inimicitiarũ pristinarum nouissimorum q; causas odiorũ: & inter nos gratiã reconciliemꝰ cũ minꝰ sit turpe iudicandum: si totiẽs beniuolẽtiæ cõtraxerimꝰ pacta: q̃ si maluerimus in iniuriis ꝑtinacius esse diuturni inimicitiis ẽm interest dæmon: .reconciliandę gratiæ deus ipse. Hoc me perpetuo seruaturũ promitto: Te aũt spero nõ negaturũ. Ex Mediolano: ix kalendas Quintilis

Ad reconciliandam gratiam Grauis

Et si legitur illud historiæ veteris: inimico reconciliato non cõfidas in æternum: sic: tamẽ intelligendum Augustinus interpretatur: eum qui recõciliatus est: esse rursus simicũ: q inimicitias

augustinꝰ

vt falleret: dissimulasset: & gratię conciliationem simulasset. At Homer⁹, ego diligentius illud Homeri mecum animo voluēs quod ab inimicis potius amor est quærendus q̄ ab amicis odium: nihil magis appeti q̄ vt perpetuo iungeremur amicitiæ perfectæ vinculo. quod si quando diffutum est magis q̄ vel laceratum: vel disci sum: vel cuius causa factum sit: omnes scimus. Mea certe culpa nihil omissum est: quod ad ęternę beniuolentię pietatisq̧ conseruationē pertineret. Haud ignoscant illis dii boni: qui de latronibus falsis: susurrationibus murmurationibusq̧ finxerunt odiorum inter nos causas: vt vtrosq̧ suo nutu regerēt atq̧ gubernarent. Sed de me certe decepti sunt. Nam nunq̄ apud me valuit tale abiectissimorum seruorum genus nec tam mihi potuerunt vnq̄ in te dicere quicq̄ asperum: vt aut fidem mihi fecerint: aut mē tē ptrubarit. Tādē acta sūt (vt hoīes solēt: alii crudeli altico acti) & trāsacta plurima. Ea infecta dici nō possūt. Si meo es aīo: reconciliāda est nobis gratia: tantūq̧ in futura fide firmamēti collocādū: quārū si fuisset ante hac: hæ cōt ouersiæ nō intercurrissēt. id v. elis te vnice obsecro ego me velle facturūq̧ testor oīs superos. Ex Mediolano: viii kalēdas Quintilis

Synonyma reconciliandæ gratiæ

Reconcilietur inter nos immortalis gratia

Post superi⁹ odiū nouissimum hoc recōciliet nos perfecta gr̄a

Fiat reconciliatio iter nos gr̄ę: quę deleat e mētib⁹ n̄ris odiū oē

Subeatnos tanta pietas vt reconcilietur inter nos gratia: nec vnq̄ amplius dirimatur.

Qui sapiunt: non semel: at sępius reconciliant gratiam

Cuius fuerint superiorum inimiciarum causę: non quæram⁹ gratiam inter nos ęternam reconciliemus.

Absit a nobis oīs furor: gratia sit pennis recōciliata.

Nihil plus appeto q̄ inter nos recōciliari gratiam.

Vtest crebrius odium execrandum: sic assiduæ gratiæ reconciliatio quærenda.

Nemo bonus diffugit vnq̄ gratiæ re cōciliandæ conditionem

Reconciliatio gratiæ bonas indicat mentes

A recōcilianda gratia non ab horrent: nisi mali.

Fiat in nostra gr̄a reconcilianda fœdus oīne atq̧ pactum quo manifesto cognoscatur ipsam nunq̄ dissolui posse.

Titulus. lxxiiii

Ad se laudandum familiaris.

quis seipsũ laudare nullũ decere videaᵗ: sitq; illud trito qd̃ verbo dicit: Laus in ore sordescit proprio nihil est tñ tã vniuersale qd̃ nõ admittat quicq̃ (vt Aristoteli placuit) exceptiõis Nã ẽgo fuerim diligẽs in studẽdo adolescẽs: dieq; ac noctu vacauerim bonis artibus: hinc põt intelligi qd̃ nõdũ annũ quintũdecimũ fugiens docebã publice. Sobrie aũt viuebã: inediæ nõ cedẽs nec algori nec æstui sed in oĩ labore solertissim⁹. Idẽtidẽ tibi cẽseo faciendum mi fili: vt me nõ desinas esse æmulus. Ex Mediolano. vii. Kalendas Quintilis.

Lauspropria sordet. Aristoteles

Ad se laudandum familiarissima.

Posse in te corrigẽdo admonẽdoq; mi discipule: me plurimũ laudare: docereq; ẽ essem ego laudatus ab oibus hac ætate: q tu vix lrãrũ attigisti bonaꝝ cunabula. Quo fit vt nõ tã mei laudãdi gr̃a qͥ cõmonẽdi gr̃a: certo te scire velim fuisse me ĩ teneris ãnis tã studiosũ. vt maiori natu nõ fuerit multũ deinceps laborandũ: qd̃ vt puer nõ prætmittas te vnice rogo. Ex Mľo. vi. Kalẽdas Quitilis

Ad se laudandum grauis.

Laudabat se Chiron apud Achilem: vt in Homero legiẽ & A[illegible]oteles apud Alexandrũ: non alia quidẽ de causa (nec eĩ se iactabãt vera loquebantur) nisi vt discipulos ad similes inflãmarent laudes: & teneriora ingenia quasi allicerẽt ad imitãdũ. Ego aũt qui non tibi minus afficior q̃ illis illi: possũ etiã meis exẽplis supioris ætatis ad virtutes inuitare atq; ducere. Nõ eñ cũ erã eiusdẽ ætatis fere cuius tu nunc es ornamentum: libidinib⁹ vacabam: non in lasciuiis educabar: nõ viuebam molliter: sed quis omnia forẽt apud parẽtes mihi delicatissima: modestissime tamen degebã: nihilq; curabam væhementius q̃ nõ esse cum iis æqualib⁹ in quib⁹ vel impudicitiæ quicq̃ videretur vel negligentiæ litterarum. Aderam cum senibus preceptorib⁹ quidẽ illis: a quibus & litteras simul: & mores discere possem. Ita factũ est non multo tẽporis cursu: vt non litteris solũ eruditus: sed vita non insulsus aut immodestus apud omnis ciues meos factus sim plurimi His vitæ ac disciplinæ modis te velim ambulare: meaq; seq vestigia: quibus vel omne sit iter tibi futurũ iucundissimũ vel nusq̃ iniucundũ Quid enim est quod tuam magis futuram oblectet senectutẽ: q̃ si scias ac sapias? Scire autẽ: at nõ sapere: te min⁹ velim: q̃ si sapias tantum: at nescias. Accinge te igitur: si me amas ac teipsũ his ordinibus: teq; mihi gratiorẽ assidue fore: cẽseto. Ex Mediolano. v. Kalendas Quintilis.

Homer⁹

Synonyma ad se laudandum.

Ego semper bonis artibus vacaui diligentius.
Nunq̃ desii bonis facultatibus operam adhibere.
Fac vt imittere meã adolescẽtiã: quæ fuit in discẽdo sollertissia.
Nunq̃ te a bonis distrahas litteris.
Imitate me præceptorem tuum: qui fui sedulus in discendo.
Quotiens ea perges via: qua progressus ego sum: & litteris simul præstabis & moribus.
Nihil est tibi laudis defuturum: si mei malueris q̃ tui adolescentis similem.
Omnis puer itia mea bonis est artibus exercitata.
Quid est: cur meã adolescentiam non laudem: quæ semper est in litteris moribusq̧ exercitatissima.
Decet aliquando se laudare: vt alii ad idem laudis inflãmentur.
Fui puer modestissimus: pariter & litterarum amantissimus.
Abhorrui in teneris annis ab omni scelere.
Nihil fuit mihi puero quidem odiosius ignauia & inertia.
Si quæris ineuntis ætatis meæ rationẽ: vixi modestissime litteris deditissimis.

Titulus.lxxv.

Sui expurgatiua familiaris.

Væhemẽter a virtute quidẽ aberrat: q me dicet violẽter oppressisse puellam atq̧ tã graue incestũ cõmisisse. Nõ enĩ solũ non sũ prochustes aliquis aut Sisyphus: qui eiusmodi scelere delector sed oi sum poti⁹ laude ĩtegritatis & pudicitiæ ĩsignis. Nã ab ieũ tib⁹ annis inquirat: vbi vixerim: qd egerim. qd attẽptarim: nũq̃ me q̃q̃ ĩueniet minus vacasse libidinib⁹: maiorẽ laudib⁹. operã præbuisse. Quis æqualiũ meorũ in vllo vnq̃ virtutis gñe mecũ ausus ẽ cõtẽdere? itaq̧ nõ potes me apd quẽq̃ accusare: cui not⁹ sim: q̃ tuę mẽtis odiũ nõ accipiat. Ex Mſo. iiii. kalẽdas quintilis prochustes Sisyph⁹

Sui expurgatiua familiarissima.

Sum tam alien⁹ ab hoc vitio: cui⁹ abs te sũ accusat⁹: vt ꝓpinqui or longe sim deorũ imortaliũ q̃ hũanæ vitæ. Norunt me nõ oẽs solũ ciues mei: apud quos in me de bacchatus es: sed vniuersi latini viuũ & modestia incredibili & innocẽtia singulari: quẽ meip sũ vbi nulla licet alia de causa laudare: tñ: expurgandi mei gratia licet. Ne posthac igif sis adeo in maledicẽdo mihi sollicit⁹: ne simul & nihil ꝓficias: & tibi plurimũ obsis. Ex Mſo. iii Kl. qntil.

Sui expurgatiua Grauis.

Nullo videt cuiq̃ iam licere suas in medium afferre laudes casu (quod Demosthenes inquit) q̃ vbi accusatus est sceleris alicui⁹: Demosthenes.

a quo est alienissimus. Tunc enim: vt de culpare se debet: suaq3 (qd iurisconsulti dicunt) innocētiā purgare: sic suas proferre laudes illas: quarum & fiducia sibi est maxima & certissimæ vitæ ratio accusato sceleris penitus hostis. Nam si laudant se plæriq3 suis fo

Tullius i officiis la fiducia: nec improbantur: quanto id magis & eo licet ac decet sui purgandi casu. Tullius enim sola sui fiducia sic inquit. Nam philosophandi scientiam concedens multis: qd est oratoris proprium: apte: distincte: ornateq3 dicere videor meo iure mihi vendi

Aeschines. care. Accusasti tu me inquit Aeschines maiestatis: At quis in patriam pientior vnq̃? Quis plenior charitatis? Quis ciuium studiosior? Sic mihi nunc in te licet. Accusasti tu me inq̃ auaritiæ? Quis autem me vno non liberalior mō: sed pdigalior? Quis minus alieni cupidus æris alienarū rerū abstinētior? Sciūt oēs quos habueri magistrat⁹ quas sedes diuersis in locis maximas: i qbus poterā: quātū volebā quātūq3 vix corruptissim⁹ aliqs fuisset an s⁹ cupere. Neminē latet q̃ illic nūq̃ aliquid reportari: qd patrimoniū meū coacceruarit (at reliqui assidue multa) vt splēdidi⁹ ac magnificēti⁹ viuerē. Venit ad me nōnūq̃ corruptor aliquis: a quo es grāde nobis offerret: vt ipetraret aliquid. Nō solū non adm..te bat ęs illd: sed vel ei⁹ attēptator corruptelæ: si petebat rem turpē cū maximo reiicebat dedecore: interdūq3: quod tm̄ facinus ausasset: castigabat. Itaq3 ne teras tpus vir ipie: alio em̄ nō ē appellā d⁹ ille noie: qui famā alienā vult perdere: Ne teras igr tēp⁹ i me accusādo auaritię i quē talis criminis nūq̃ suspitionē cōiicies: facies q3 te semper existimari min⁹ bonū: magisq3 maledicū. Sati⁹ esset teipsum corrigere: superiorem emēdare vitā: me notissimū non lacessere. Ex Mediolano pridie kalendas Quintilis:

Synonyma sui expurgatiua.

Homer⁹ Sum (vt Homeri sequar illud) Vlyxes innocentissimus.
Nullum est eiusmodi in me vitium.
Absum ab omni crimine
Omnis est in me virtutis laus
Decet me bonum ostendere: mei causa expurgandi.
Tu me accusas imunditiæ: quem omnes laudant castitatis.
A quo abest auaricia longissime: falso tu dicis auarum
Nihil est mihi cum vllo scelere commune: cum virtute autem omni cuncta communia.
Quid esse ius adeo bonum: quod ego non teneam: quem accusas omnium pessimum
Resipisce prius quem omnes insanum ducunt: mox me quem sa

plentem vocant: appellabis infamissimum
Tunc me cœpisti vocare malum: cum omnes optimũ esse rẽtur
Abs te vno vocor imperitus: cum ab aliis omnibus peritissim⁹.
Afficis tu ea me nota infamię qua sciunt me carere omnes itali.
Nemo est plane in vniuerso terrarum orbe: qui me sciat ineptũ
præter te solum.
Dic assidue in me qcq̃: oẽs me sciũt eẽ aliũ q̃ ipse soleas accusare.

Titulus. lxxvi.

Reddendo se notum apud incognitos familiaris
Vt illo vtar Virgiliano: Sũ pius Aeneas raptos q ex hoste penates Classe veho mecũ: fama sup ęthera notus. Est eñ & hoc honestissimũ laudandi sui gen⁹: vt se reddat apud incognitos notũ: Ita mihi fas est hoc loci ac tpis obseruare meas laudes: cũ vos o galli me minime cognoscatis. Arbitramini fortasse nõ illũ esse q̃ sũ: & hinc fit vt non nihil vel in me vel de me suspicemini: quod ne quidẽ ausim cogitare Sũ ex isubria Mediolanẽsis: nobilissimo genere natus: theologusq̧ non vulgaris: qui de honestate vitæ ac innocẽtia possim cũ quouis contendere viro laudatissimo Ex Mediolano kalendas Quintilibus Vir: i. ęne

Reddendo se notum apud incognitos familiarissima
Cũ me nescias qualis sim optime princeps: nec qui te reddãt de mea cõditione certiorẽ: hic vlli sint: op⁹est ipse me tibi aperiã: & vero in iis laudẽ: quę tueri posse nõ dubitẽ. poeticam ꝓfessus ac oratoriã nõ cędo cuiq̧ hodiernę tẽpestatis vel oratori vel poetæ Rẽ magnã de me assero. Sed testimonia sunt patissima: fac de me in hisce periculũ facultatib⁹: videbisq̧ facillime quid possis deinceps de me sentire. Ex Mediolano sexto Nonas Quintilis.

Reddendo se notum apud incognitos Grauis
Non imperite voluit isocrates: posse viros qui essent in cognitis apud exteros: si qua præstabant egregia laude: sese reddendi sui nominis cogniti gratia: laudare. Quod vt alios factitasse ple risq̧ legimus in locis: sic Homerum apud Vlyxes iducit a poeta sapientissimo: cum ad phæaces aduectus est naufragio: nudusq̧ auditur: dicens se græcorum fuisse consulem: castrorum ducem victoriæ auctorem: triumphi participem: virum & prudentia & fortitudine & perseuerantia clarum. Quis autem philosophorũ vt inquit Cicero: vel in contemnẽda vt videtur gloria: nõ est glo riæ cupidissimus: cumq̧ videatur laudari nolle non se assidue laudat. Nonne & Apostolo id licet paulo: qui Corinthios: a quibus nõdum bñ cognoscebat: admoneat: quot ꝓfide quãtaq̧ tole rauerit Si gloriari dicẽs oportet: gloriabor ĩĩfirmitatibus meis. Isocrates. Homer⁹. Cicero in officiis Apostol⁹

pythagoras. At pythagoras i magnā nauigās Græciā sese pythagorā voluit nosci:qui & si prim⁹ se cœpit sapiētem non vocare sed amatorē sapientiæ:in hoc tñ ipso vocabulo sibi volens inuentionis laudes tradi:se laudabat. Ego quoq; sum iis vnus qui & philophādo & diuina exprimenda scientia multa iam triui sæcula: sumq; apud eas vrbes cognitissimus atq; laudatissimus:quas cōtra(vt Virgili⁹ Virgili⁹ inquit)sol nō steterit. Legi enim in omnibus Italiæ Galliæq; studiis annos circiter quinquaginta:fuiq; tam vtilis legēdo ac disceptando:vt nequeat paucioribus declarari vobis. Dehoratius in arte. mum visendi latioris orbis cupidissimus(vt illud sequar Vlyxe um)qui mores hominum multorum vidit & vrbes:huc iui non eiectus domo:vbi nobilissima familia natus viuo delicatissime ac opulentissime:non quia mihi desit apud italos quippiam:sed vt doctior illuc redeam. Cupio igitur & tibi optime princeps notior esse:et tuis hisce populis:vt & tu michi non nihil precipias. vt me apertius noscas & hi me non admirentur. Ex Mediolano.v.Nonas Quintilis.

Synonyma redditiua sui noti apud incognitos.

Sum ego quem ignoratis:vir philosophiæ peritissimus.
Quem audiuistis platonē Mediolanensium dici:ille sum
Ne posthac me nesciatis:sum italorum poetarum Apollo.
Nihil est michi sine doctrina
Sunt omnia mea cum virtute coniunctissima.
Qui me hactēn⁹ hic nō nouit:posthac sciat poetā esse præclarum
Inter hodiernos non mediocrem obtineo laudem theologos.
Tam est mihi omnis doctrinæ laus familiaris & nota q̄ ego vobis nunc incognitus.
Si facietis vllū de me i vllo laudis gñe piculū apti⁹ me noueritis
Si licet quemq̄ apud incognitos laudare:dico me bonarum artium non participem solum:sed tenacissimum.
Sum adeo humanitatis studiorum capax(q̄q̄ vobis ignotus)vt possim nec veteribus plærisq; si velim cedere.
Vos me nescitis:At ego sū legū studiosissim⁹ atq; peritissimus.
Queritis forte:quis sim:qui audeam:sum bonarum artium preceptor accuratus.
Ne me posthac nesciatis:hoc est præcipuum i me laudis vt sim elegantissimus.

Titulus.lxxvii.
Mercatoria familiaris

Genus hoim gnauorũ & industriorũ dixit eorum eẽ Theophra=
stus:qui terra mariq; solẽt inquietissimi vacare mercaturæ. Hi Theo=
nũc in oriẽtẽ profecti.nunc in occasum(vt ait xenopgon)nũc ad phrastus
Sarmatas:nũc in libyam:inde vehũt:hinc reuehunt:quæ nos mi xeno=
ramur et illi qui cũ neq; difficultatibus parcunt:nec laborib⁹ qui phon
dem vllis:vt honestatem vitæ tueant̃:se æque vitã suppeditare
familiæ possint.Cũ mihi vos sitis mares quattuor:si statueritis:
aut vestrũ alter mercator esse:ferã id quoq; æquissima mẽte.Be=
ne valete.Ex Mediolano.iiii.Nonas.Iulii.

Mercatoria familiarissima.

Modo minuatim nõ vẽdat̃:mercatoris & ars & vita laudanda ẽ:
quę nisi foret:multa deessent ciuitatibus necessaria.Itaq; si tu fi
li mercatorẽ te mauis(vt dicis)q̃ iuriscõsultũ:facis tu quidẽ for=
tasse non insipide:vt studeas ei facultati:quę neq; litteras exclu
dit:nec vllum genus laudis nec ĩterdũ ea negligit:quib⁹ viuat cõ
modi⁹.probo cõsiliũ tuũ.Ex Mediolano.iii.nonas Quintilis.

Mercatoria Grauis. Theo=

C[illegible]a de mercatoribus Theophrastus loqueretur: quæ Tullius phrast⁹.
deinceps ad nostros vsurpauit.Genus virorum inquit officioso Tullius.
rum:sine quorum industria non omnino viueretur optime in
ciuitate benemorata.Ab iis enim terra mariq; per varias orbis
partes vehuntur ea:quibus & iucũdior hominis vita fieri & diu
turnior.q; & si discrimina ii subeũt plurima:sunt tñ sæpenume
ro maximam optimamq; consecuti laborum mercedem:vt di=
tissimi sint:opulentissimosq; instituãt hæredes.Nam vnde vel Lucull⁹
Luculli:vel publii Crassi diuitiæ ortum habuerunt q̃ a merca= Crassus.
toribus?Nam licet mercatorum ordo mediã teneretur sedem:
hoc est equestrem:ex qua & qui vectigalibus emendis redden= Tullius.
disq; rei publicæ(vt docet Tullius)præerant:sic tñ erant vrbis
neruí:vt interdum multis præferrentur senatoribus:cum patri
ciis propinquitates contraherent:inter consulares conueniret. C.Mãli⁹.
Nam Caius Manlius mercatore natus senator vrbis effectus ẽ:
propter & diuitias & innocentiã.Non enim concludendum est:
eum ab omni virtute alienum:qui mercaturæ vacet:qui cũ na=
uigat:cum suos expectat nauigantes:cum multa videt ac diuer
sa:cum hos atq; illos variis in locis audit: debet assidue: potest
que cum litteris:rum aliis artibus laude dignis operã adhibere
Constat enim Tyronem illum Ephesium mercarorem:Aratum Tyro
q; sicyonium:quia cum mercatura non neglexerint & litteras:& Aratus.
omne virturis munus:aliqñ meritos esse principes.Hoc situ pa

cto mi fili visvacare mercaturæ:vt nihil admittas ocii frustra: me sũma qdẽ afficies voluptate. Ex Medio pridie nonas qntilis

Synonyma mercatoria.

Hic est is mercator:qui meritus est Iason appellari.
Huius est plurimum laudanda mercatura:quæ quidem omnis est cum virtute coniunctissima
Tã est hic laut⁹ mercator:vt ad senatorũ accedat splendorem.
Mercatura ne modo cum mendaciis minutatim vendentiũ mixta sit:nihil habet non laude dignum.
Est in mercatura negociatio non improba:fidei obseruatio innocentissima.
Sunt in vrbe mercatores nerui corporum.
Nisi mercatorum interueniret labor:deessẽt vrbib⁹ nõ pauca.
Nec ad viuendum nec ad fruendum necessaria in ciuitatibus vilis forent:si deesset mercatura.
Quæ non crescũt in locis:illo deferũtur a mercatoribus.
Mercatorẽ vt sollertia decet:sic & prudẽtia:& æqtas:& innocẽtia
Tam est semper laudata mercatura:vt Romę summo haber in præcio:valeretq auctoritate non parua.

Titulus.lxxviii.

Irritatiua in aliquem familiaris.

Cicero Delatores:quos Cicero docet:hominibus cunctis odio semper extitisse:quo tu pacto non exerceris:qui soles vitiorum esse hostis admiror væhementius. Adhibes autem quod magis obstupeam illis fidem:quod principem & grauem & bonum plurimũ de decet. Scis eñi quãtas interdum multo reges i calamitates cõiecerint. Nam ne longe exempla petamus:Neronem coegit nihil

Nero hil aliud tam turpiter interire:q̃ quod audiebat delatores. Spurium igiť delatorẽ facinorosũ nisi castigas & dolebis aliquãdo summopere consuetudinẽ eius & memineris meæ fidei. Ex medíolano Nonis Quintilibus.

Irritatiua in aliquẽ familiarissima.

Si recte mi frater animaduerteres:q̃ & ad famã:& ad vita obesse tibi possit Antonii familiaritas ab eo nõ secus ac a perniciosa peste abhorreres. Est homo vt malus & omni vitio maculatus:sic tuus inimicissimus dissimulatorq sui erga te odii. Quærit quicquid vel ingenio potest vel industria:vt tibi nõ obsit solum:sed æternã calamitatem pariat. Si sapis vt sapis certo scio:execrare hoc monstrũ:ac abs te pelle. Ex Mediolano. viii. idus Quintilis

Irritatiua in aliquem Grauis

Etſi omne malorũ hominum genus væhementius eſt deteſtan
dum: multo deteſtabilius tamẽ illorum qui omnem operam vi-
tiis adhibentes: & videri nolunt boni: & bonos q̃ diligẽtiſſime ꝑ
ſequuntur: afficiunt que pro ſua virili omni contumelia: conui-
tio probris atqꝫ incommodo. Vt enim earundem ſũt ſimulato-
res atqꝫ diſſimulatores rerum: ſic falſos hypocritas imitati ac ꝑ
pſeudo fratrum: quos Apoſtolus improbat: progreſſi veſtigia: apoſtol⁹
nihil die noctuqꝫ cogitant q̃ vt ſe foueant: ſuiqꝫ ſimillimos: inno
centes autem graues: eruditos: ſanctimoniæ vagantes: ſui diſſi-
millimos inſectentur: perdant: e medio tollant. inter quos affe-
ro ad vos vnum o patres optimi: prælatiqꝫ ſapiẽtiſſimi: quẽ for
taſſe vobis incognitum: vt cognoueritis: nedũ ex veſtro ꝓpella
tis cœtu: verumetiã in obſcuriſſimas tenebras & artiſſima cõn-
ciatis vincula: vt & ipſe deſinat eſſe maleficus: & eiuſmodi cęte-
ra monſtra huius exemplo deterrita nõ verſent in hominum lu
ce religioniſqꝫ corona. Vir hic igitur Læli⁹: aut potius bælua (ni
hil enim habet virile: pręter faciẽ: & eã certe indicantem ſceleſtę
m[illegible]us indaginem) q̃ ſit ad fœlicitatem illam peripateticorũ ap
tu[illegible] ad religionis veræqꝫ ſanctitatis beatitudinem natus: audi
te: ac quid deceat de hoc iudicare pro veſtra cognoſcite ſapiẽtia
Cũ ſoleãt veteres a nobilitate generis primas accipere nobilita
tis ptes: dicãtqꝫ: generoſa ſemĩa in ortis creſcere ſuis: vt ĩquit Se
neca: videte q̃ hic ſit generoſ⁹: q & abiecta familia humiliqꝫ loco Seneca.
nat⁹ ẽ obſcuriſſim⁹: ex iis ĩquã d eqb⁹ inquit Maro Multi ꝑterea
quos fama obſcura recõdit. & ex eo ĩpo abiecto genere ſpuri⁹ na vir. v ene
t⁹ ẽ: dãnato illo hũano diuinoqꝫ iure coitu ex quo cũ abiectiõe fa-
miliæ ſimul & ort⁹ dãnatione nihil nõ habeat muli plenũ Ex aſi
no em̃ cret⁹ ad nihil producẽdũ fructus nõ educat⁹ ẽ ſolũ: ſed ſic
inſtitut⁹ vt quas fingũt poetæ: cũ naſcereť Eumenidas interfuiſ
ſe ducam: & bubonem in taxo malum omnem ceciniſſe: & paula eumeni-
tim hunc in ſtygia lotum vnda factum ad omne facinus malum des.
ſemper exactiſſimũ: Huius vt ſuperiora diſcurram tẽpora: ſedu
lo em̃ fuit flagitioſiſſimus: vt hic de adoleſcentia impudiciſſima
quidem iuuenture que turpiſſima tangam: modeſtiæ meæ cõſu-
lẽs: quæ ſñ linguæ petulãtia ꝓferri nequirent: huc peruectam æ-
tatem intuemur: vt quo magis creſcunt anni: eo etiam augean-
tur vitia: quo plus fit annoſus: eo magis ad virtutem debilis:
quo magis æuo conſeneſcit: eo magis vitiorum omni genere iu
ueneſcit. vt de ſeniore ſolebat apud Athenienſes dici Demadæ. demades
Non em̃ ſeſe in ordinem contulit noſtrum diui profeſſus patris

nostri leges & instituta: vt vel hæc tueret: vel obseruaret: quorū cum palam sit nōnunq̄ laudator: clanculū est in obseruatissimus sed vt cōmodius posset q̄plurimos fallere suaq̄ tandē imundiciam: impudicitia: incestitate: ac omni turpitudine fœdere nr̄i ordinis innumerabiles. Id vt assequeret: adinuenit modū ac viā ad cætera paratiorē. Nā & si gn̄e ignobilis est: natura notus. at diuitias sibi fortunæ munera subtili pcurauit ingenio. Vt em̄ sacrario sua illa demissa q̄nq̄ fronte præfici meritus est: sic subtrahens monasterio multa: in propriūq̄ nō fur modo: sed sacrilegus solertissimus cōuertens vsum venundedit. in pecuniā commutauit: factus est aliquando improuiso insperatoq̄ nūmosus. Cōtinuo nō

Iuuenalis ad exercendam virtutem peciniam traduxit: ne illo iuuenalis
i vmbri= laboraret: Haud facile emergunt quorum virtutibus obstat res an
cio. gusta domi: Sed illud audiens Horatianę irrisionis munus: O ci
Horatius ues ciues quærenda pecunia primum memorię satyricum aliud
Iuuenalis demādauit. Vnde habeas: quærit nemo: sed oportet habere. Vbi nōnihil aureorum cumulauit: eo modo institutionis diuipatis

Cicero nostri paupertatem custodiens: in illud Ciceronis incidit vt ... sint ea bona dicenda: quæ bonos efficiunt malos at malos lon

Augustinus ge peiores. In illudq̄ Augustini: vt non sit malum aurum & argētum: quæ creauit deus: sed malus homo: qui dimisso creatore cō

Psalmista uersus est ad creaturam. In illud psalmistæ: Simulacra gētium argētum & aurum. Statim enim hisce opibus latrocinio surreptis fideq̄ sæpius multis fracta factus est arrogantior: superbior: capitosior: pertinacior: neq̄ homines veritus: nec deum. Qua potuit calliditate astutissime perquisiuit: præesse Mediolanensi (vt non nescitis) monasterio: pecuniaq̄ primum corrumpere prælatorum animos attemptauit. Vbi nihil illo vsq̄ profecit: cum tātum in iis esset sapientiæ: innocentiæ: perseuerantię: vt nequirēt eorum integerrimę ac sanctæ mētes frangi: debilitari: moueri loco: ad aliud decurrit aucupij genus: vt obseruātibus daretur Mediolani monasterium: ea tn̄ simulans id sentētia: vt cum inde cōuentuales digrederentur ipse pedetentim insinnatione facta in suam redigeret cōuētum manū. Id cum non est factum: quod ei

Terētius temeritati multorum obstiterit consilium: eius calliditati vulpinæ: quæ sagacitati virorum prudentia: quod Dauus apud Terentium ait: Hac nō successit alia progrediemur via: nixus est. perquisiuit enim vt obseruantię seueritate q̄si proposita: qui nequiret id pati difficultatis: eiiceren̄. sibi vero quodāmodo semp obseruaturo: quibusdāq̄ suis cōmilitonibus: cōpotorib⁹: comesto-

ribus detractorib⁹:susurronib⁹:voluptatisq̧ ministris Mediola nēse monasteriū reliq̄ret commēdatū. O si id sceleris p ignauiā: secordiā:ieptitudinē q̧ cuiusq̄ admitteret: ouē iq̄ lupo cōmēdatā. O tēpli deę bonę simillimū: qd cū Romę nō liceret: nisi fœminis ingredi:tādē bonorū incuria: malorūq̧ solicitudie illo vētū ē:vt soli mares i eo suas excercētes turpitudies orgia bacchanalia celebrarēt aduenietibusq̧ sāctissimis mulierib⁹ dicerēt i pcul o pcul ē pphane. q̄ em̄ illud nihil ē:quo de tēplo q̄dē illo dixit iuuenalis: Talia secreta coluerūt orgia tęda: cū ea videri posset recitari: q̧ quibus nostrū illud fœdaret sorderet: putreret q̧ monasteriū suis humeris:custodiæ:cure vigiliisq̧ demādaretur. Vt em̄ assidue is cū p sollitudinē ac socios potest:in crapula:ebrietate:libidinisq̧ versat: vt est vanissim⁹:insulsissim⁹:ineptissimus:auarissimus:pessimus:sic oīa instituta diuerteret in incōtinētiam:temeritatem atq̧ sordes. Quid enim cogitat is assidue: nisi prælaturas: vt multis imperet: nulli seruiat? Nonne iam est ausus vel quadrigentos aureos polliceri sollicitatoribus Romę: vt episcopat nanciscceretur? Nonne stollam: argentea vasa: mitramq̧ & pastorale iam apparat: ratus pontificatus curam sibi non defuturum? pellite hoc mōstrum omnium turpissimum: in vincla conicite: castigate patres. Ne feratis vestrum decus deturpari: non odio (ita me dii adiuuent) in hominem: sed pietate in nostram moueor religionem: & i vos obseruantia singulari. Ex Mediolano. vii. Idus Quintilis. Iuuenalis

Synonyma in aliquem irritatiua.

Hic vt est pessimus: sic abs te reiiciendus.
Euitāda ē tibi penitus hui⁹ amicicia: qui ab oīi abhorret laude.
Vt nihil huicē cū virtute cōiunctū: sic abs te sit disiunctissimus.
Adhibe omnem operam: vt nullum huic immundissimo sit tecum contubernium.
Fac vt hunc nebulonem ęque ac teterrimā effugias pestem.
Tanta hic est sorde: vt in quam domum cōuenerit: eam sordidissimam effici posse putem.
Hic non modo malus est: sed inimicissimus tibi.
Ab huius tibi familiaritate cauendum iccirco plurimum duco: quia & sceleratissimus est: & tibi futurus perniciosissimus.
Nulli cum hoc commertium fuit: quem non deceperit: non fefellerit: non fraudarit.
Cuius hic familiaritate functus est: quem non confecerit demū incommodis plurimis?

Omnes qui huius sunt vsi consuetudine: tandem in incredibiles molestias inciderunt:
Tam est hic domi forisq́ȝ vitandus q̄ lues quædam exitiosa.
Vt i bono viro piculosū ē nihil:ita i hoc nihil sūmo discrimie
Tam hunc detestandum esse reor q̄ q̄ monstrū oībus ēterribile

Titulus.lxxix.

Inuitatoria ad communem læticiam familiaris.

Cum meditationes hic assidue fiant militares: hastisq́ȝ ludatur saltetur:canatur:cupimus maximopere:vt & tu adsis:cum amicorum(vt inquit plato) debeant esse cuncta communia. Inuitamus te igitur ad hanc nuptiarum læticiam. Ducturi enim vxorē kalendis aprilibus ea paramus omnia:quæ læticiam nuptialem exprimant. Quodq́ȝ ante hac raro contingit cuiq́ȝ:oratorem habemus tam disertū:vt non tam laudare hunc meritis possimus verbis q̄ admirari. Est homo rarus: immo quidem hodie solus. Hoc quoq́ȝ te lætiorem efficiet atq́ȝ iucundiorem: quem scio tali viro plurimum delectari posse. q̄obrem fac vt q̄primum ad nos eas huius læticiæ communis causa. Ex Mlo. vi. idus Quintilis

plato.

Inuitatoria ad communem læticiam familiarissima

Cū postridie hui⁹ diei natale meū celebri sim læticia celebratur⁹ existio fore mihi diē m̄l'to iucūdiorē: si p̄sētē & te videro. Quid em̄ mihi sīn te fuit vnq̄ iucūdissimū: quis esset om̄i exultatiōe cumulatū? Tu em̄ es aīę ps meæ: corculū meū: vita mea. Itaq́ȝ te facio ad hāc cōmunē læticiā īuitatū: cupioq́ȝ vt vbi primū hāc perlegeris epistolā: cōtinuo te huc trāsferas: vbi & lætabimur: & de multis commentabimur. Ex Mlo. v. idus Quintilis.

Inuitatoria ad communem leticiam grauis.

Regū persarū institutū fuisse phibet xenophon socratic⁹ ille: vt ad cōem læticiā p epistolas amicos īuitarēt. Hic mos ad grecos i Europā traduct⁹ ē. vt olympiadib⁹ ludis: & megalesiis: & appollinarib⁹: qui ad cōmunē leticiā fuerāt īuēti singuli ex om̄i græcia inuitarentur: alii ad currēdum ad stadium: alii ad saltaudum: alii ad luctandum: alii ad videndum læticiæq́ȝ seruiendum. Per eam inuitationem doluit Minos angrogeum sibi filium intrēptum. Idem mos ad primos vrbis Romanæ conditores statim relatus est si recte consideret: qua via & opportunitate raptę sint sabinæ: nō quia non putem maximū perfidie genus sibi fidētem pdere quemq̄: Sed quia sic probēt ad communem læticiā sępe eos iuitatos eē: qui sunt lętantib⁹ iuitātibusq́ȝ vllo cōiūdi propiquitatis genere. Eo fretus rerum exemplo: nec turpe censens

xenophō

Minos.

illorum imitari vestigia: quos omnis est ętas semper admirata: nunc te ad communē inuito lęticiam: quam ego celebrem iccir co facio: q̄m qui princeps nobis valitudinarius diutius fuerat hic optime nunc habet. Ad hæc autem qui prææt Mediolanē sinostrorum religiosorum monasterio: vir omniscelere cumu latus: is eiectus est a principe: missusq; in tenebras exteriores: vt illo vtar euangelico. Nā vbi diutius suæ latuerunt fraudes: tan dem detectæ sūt pœnasq; pro criminib⁹ luit: vt nō modo fama patiatur: sed ære omniq; fortuna: quā indigne ac inique occupa bat: priuata in vincula coniectus nunq̄ sit liberandus. Hæc vt cunctis debet esse nostris cōmunis lęticia: tum præcipue nobis quibus fuit is acerbissimus aduersarius: quosq; omni est semp odio insectatus. q̄ autē obfuerit ordini religioniq; vniuersæ: qs est: qui nesciat? At in eum id tandem cognitum est q̄d Valerius est complexus: Lento em̄ gradu ad vindictam sui diuina proce dit ira: tarditatēq; supplicii grauitate cōpensat. Verum de princi pis bona valitudine cur non magis magisq; lætemur qui, asylū est onorum omniū? Hui⁹ tāta est virtus: humanitas: probitas: sapiētia: vt qui hunc non amet: non colat: nō veneretur: feræ sit potius q̄ hoīs similis. publica erat omniū ꝑ hui⁹ valitudine vo ta: supplicationes: sacrificia. priuatæ aūt vbiq; preces: vt conua lesceret. Tandē non audiuit nos solum deus optimus: maxim⁹: sed exaudiuit vt non orauerimus: modo: sed a superis hui⁹ va litudinem exorauerim⁹. Lęticia hic publica celebrat̄: cui cum te interesse plurimū cupiamus: volumus te hisce litteris inuitatū: vt kalendis hic sis Maiis. Ex Mediolano. iiii. idus Quintilis. Christus Valerius maxim⁹.

Synonyma inuitatoria ad cōmunē læticiam.

Accede huc interfuturus læticiæ communi.

Fiunt hic publica læticiæ cōis gratia vota: qbus vt iter sis cupio

Ego te ad hanc nostram inuito cōmunem læticiam.

Cum non sciam: esse tibi communem hanc nostram læticiam cognitam: in hanc te inuito.

Velim te iuitatū esse in hanc nostre cōis lætici̧e celebritatem.

Cum simus pro nostro natali cōmunem celebraturi læticiam inuitamus te pariter vt huc eas.

Fac vt ad proximas Kalendas in hac vrbe sis nobiscū: vt cōmu ni læticiæ nostræ seruiamus.

Nisi te q̄primū in hanc nostrā cōmunē læticiam conferas: non arbitramur res nobis iucundas easdem tibi fieri.

Veni continuo in hanc communē læticiam inuitatus.

Ne differas tuum in hãc cõmunẽ lęticiã ad nos aduentum.
Si cõmunis es lætitię nrę pticeps:iuitatus accede ad nos ppera
Nihil sit moræ:quo:minus huc statim pficiscare cõmuni læti-
ciæ nostræq̃ interfuturus iucunditati.

Titulus.lxxx.

Moralis voluptatum damnatiua familiaris.

Sirenes. Iure Sirenes poetæ fingunt solitas in pelago tam amene canta re:vt eas audientes nihilq̃ curantes aliud:facillime mergerentur Nam eæ sunt illecebræ sensuumq̃ voluptates:quibus seducti viri virtutis relinquunt præmia. Nam & tu vir omni laude cumulatus ante hac studiis bonarum artium dicatissimus:nũc in eam concidisti voluptatum sordem:vt merito in sirenum incidisse fabulam dici queas. Quare si me audis:& si te non odisti penitus:execrare luem istam:ac veluti pestilentem morbum ef fuge titillantis sensus cupiditatem atq̃ pruritum:ne desertavirtutis maiestate:deniq̃ acerbissime lugeas. Ex Mediolano.iii. Idus Quintilis.

Moralis voluptatũ dãnatiua familiarissima.

Tandiu lugebis atq̃ macerabere:q̃diu inter istas luxuriæ versabere sordes. Quid enim fœdius:aut ægrius q̃ turpissimis seruire dominis:voluptatibus inq̃ ipsis ac animi perturbationibus? Id vt est turpissimum ad famam:sic ad vitam oẽm periculosissimũ Nam & valitudines malæ singulæ nascuntur ex incontinentia: & qui ad fœlicitatem callis ducit:huius perditur preuaricatione cui quotiens te negaueris:totiens tuæ vitæ consules atq̃ famæ Ex Mediolano pridie idus Quintilis.

Moralis voluptatum damnatiua grauis.

Licurg⁹. Vt inuitarentur ad cõmunẽ lætiãm finitimi cuncti:fuit vetustissimum Lacedemoniorum institutum a Lycurgo:qui cum videret vrbem præ dolore pestis:plurimum mœstam:inquit: Ego diis immortalibus habendas existimo gratias:qui nostræ accæperint curam ciuitatis:nostrosq̃ redegerint ciues in cælum: inuitandosq̃ ad hanc læticiam finitimos arbitror:vt cum supplicationibus intersint:tum ludis:in quos ex omni genere conueniant Europæ Asiæq̃ incolæ:vel præmia suarum laudum accepturi. Factum est autẽ vt assidue dies sexdecim cõis celebraretur læticia in foris plateis & cõpitis:vbi pæana canẽtes:ingeminabant Ohe cum plausu in maxima populi corona. Commodi⁹ certe nostri morẽ hũc eẽ tũc obseruandũ existimarunt:cũ nõ extinguẽdi luct⁹ cã:sed exaggerãdæ voluptatis interuenisset gra-

tia:vt si quid vel reipublicæ contigisset: vel priuato cuiq̃:quod communem plurimis lęticiam diceret.Id qui possunt:vel in hūc vsq; diem imitantur:si modo sunt aut vetustatis æmuli:aut viri bonarum artium non ignari. Nam rudes:& antiquitatis imperiti sunt ab eiusmodi ritu sanctissimo penitus alieni. Nos igitur in rebus fœlicissimis væhementissime læti:nisi ad cōem hanc læticiam ea pariter traducamus:quæ sunt voluptatum dānatiua:nihil nos summæ ducimus exultationis accepisse:ne gestiatur: ne excurratur in insolentias:ne in turpitudines incidatur. illi enim in iis festiuitatum choris crapulę ac ebrietatibus vacabant:Baccho interdum Venerięq; seruientes. Nos eiusmodi detestati voluptates omnem iucunditatem nostram carere cupimus turpitudine. Moribus ergo seruatis Apollinis atq; Dianæ:in omni læticia meminerimus rationis:laudis atq; virtutis:quibus possum⁹ beati fieri. Nam turpitudo nulla nos beatos efficit. Assequi nos omnia opera decet Solonis illud:vt viuendo simillimi simus deo⁊. At Pittacus sapienter inquit:Qui deorum non sequitur vitam:eo⁊ ne attingit sedes. Omnis immundicia & incestitas damnat famam: ac perdit hominem. Quid autem cuiq̃ superest: vt Thales ait:vbi neq; famæ satis est:nec animæ? Si mercatura tanq̃ aut nauigatio est hæc vita nostra:tam debemus(vt pericles admonuit)abesse a turpitudine:q̃ cupimus meliore rem nostram vendere. Nihil est igitur tam morale(quod docuit Plato)q̃ execrari voluptates ac detestari malos animorum sensus. Id vt omnes dece reduco:multo nos magis:quibus est principatuū regendorū cō missa cura. Itaq; te fili plurimū ad bonos hortor mores vt voluptates detesteris. Ex M° o idibus Quintilibus.

Apollo Diana

Solon

Pittacus

Thales

Pericles

Plato

Synonyma moralia voluptatum damnatiua

pręstat cum laude mori q̃ inter illecebras viuere.

Nihil est virtute pręstabilius:nihil vitio detestabilius

Vt sola ꝓbitate viuūt nr̄æ laudes:sic solo scelere intereunt.

Nulla res est qua diutius viuant homines q̃ pietate ac fide :cum omni vitiorum odio.

Qui malos execratur mores omnium est moralissimus

Boni mores atq; mali(vt Augustinus inquit)bonos ac molos discernunt:ad diuersaq; ꝑducūt:velut paleam ac triticum

Augustinus.

Omnia labefacit improbitas:omnia nutrit probitas.

Vt hominis vitæ famæq; diuturnitati cōducit plurimū virt⁹:sic omnia delet atq; inficit vitium

Tam absunt a bonis moribus mali q̃ ab inferis superi.

Nihil eſt virtuti cuiq̃ commune cum vitiis
Splendent ſingula virtutum ornamenta ſordent omnia ſcelera.
Squalor ac rubigo ſemper eſt malorum bonorum autem nitor
atq; decus
Ornamento pietatis nihil addi poteſt candidius
Impietatis ſordi fœdius eſſe nihil valet.
Mores complexi bonos voluptates corporis execrantur
Moralis diſciplina continentiæ tutrix eſt:incontinentiæ grauis
hoſtis

Qui cupis in paucis verſari:& multa videre:
    Hoc lege:quod marius vtile prompſit opus.
Vberius ſacro nil dicas fonte philelfi.
    Et nihil vtilius hoc opere eſſe putes.
Namq; is rhetorica breuiter pręcepit in arte
    Præcepta:Exemplis muniit inde datis
Omne genus ſcripti:varius quo nititur vſus:
    Adiunxit ſollers hinc Mariana manus.
Tum genus in ternas partiuit quodq; figuras:
    Infimus eſt:medius:altiloquuſq; modus.
Argumenta viri poterunt hinc ſumere docti.
    At iuuenis totum vendicet vſq; librum.
Omnia debemus Mario pro munere tanto:
    Multum Mondello:quo duce viuit opus.

¶ Finitur Epiſtolare Marii Philelphi ele-
gantiſſimum per Nicolaum de pratis dili
genter pariſii impreſſum pro Ponceto le
preux bibliopola commorante in vico ſan-
cti iacobi ad interſignium poti ſtagnei.

Valerandus de Varanis Ponceto probo Bibliopole Salutem.

QVi cēsure munꝰ recipit mi pōcete/ eū i primis idipm cognoscere oportet de cuiꝰ sententia ferenda subit piculū preсipit siquidē in ethicis Aristoteles: optimos tū demū nos iudices fore/ cū rē velut ad amussim librataм noverimꝰ. Ex me igit cū petieris vti(q̄ possim pxime verum) huiꝰ libri lectorē (quisqs ille futurus est) moneā bone frugis & eruditionis quam studiose iuuentuti mariana promittit lectio. Oper osū ē sane quod exigis. Cecutinꝰ eñ fere in rebus non modo alienis/ sed et q̄ ad nos pertinent estimandis. Eapropter mecum tutiꝰ actū iri silendo/ q̄ tuis audiendo suasionibus nō am bigebam. Eoq3 accedit quod apud Aulum gelium me legisse memini/ turpius esse rem frigide laudari q̄ si eā grauiter insecteris. Verū non eamobrem deterrebo: quin id breuibus aperiam quod in hac re sentio. philelphorū familia de litteris q̄optime merita pꝰ ꝯos romane eloquentie posteris excudit libros: Quare vt de ceteris interim sileamus: lectorē volumus monitū: penitendam non esse nauaturum operam si comparato hoc sibi codice ad pe culiare& frequens vtatur studium/ Non enim(quatenus ad rem litterariam pertinet) parum interest quos mentis instituende du ces elegeris. Nouissime adiectum volui carmen a nobis in libri commendationem editum.

SI quis epistolij faciem suspiret ad vsum
Cultaq3 facundo verba lepore iuuent.
Euoluat marii digestas codice leges
preuia lux stratum mox reserabit iter.
Plurima formandę multum facientia linguę
(Si tibi non desis) hic bone lector habes.
Nocturnis igitur vigil impallesce lucernis
Hereat et studiis ars mariana tuis.
Pēdula mēs q̄d plura rogetꝰ cōmitte philelpho
Ingenii curam/ sollicitaq3 ducem.
Cognosces animum studio intendisse fideliꝰ.
His breuibus lector te monuisse sat est.
VALE.

PHILELPH
EPIST.
NIGER
BEROALDO